

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ЗАКЛАД «ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені К. Д. УШИНСЬКОГО»

Кваліфікаційна наукова праця
на правах рукопису

УДК: 378:37.015.311:005.336.2:78:780.616.4(043)

ДІ ТЯНЬЧАО

**МЕТОДИКА ФОРМУВАННЯ ЕТНОКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ
ОСОБИСТОСТІ НА ОСНОВІ МУЗИКИ ДЛЯ УДАРНИХ
ІНСТРУМЕНТІВ**

01 – Освіта/Педагогіка

011 Освітні, педагогічні науки

Подається на здобуття наукового ступеня доктора філософії
Дисертація містить результати власних досліджень. Використання ідей,
результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне

джерело 狄天超 Ді Тяньчао

Науковий керівник – Клюєва Сніжана Дмитрівна,
кандидат філософських наук, доцент

Одеса – 2025

АНОТАЦІЯ

Ді Тяньчао. Методика формування етнокультурної компетентності особистості на основі музики для ударних інструментів. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки. – Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», Одеса, 2025.

Зміст анотації

У дисертації представлено теоретичне обґрунтування і запропоновано стратегію розв'язання актуальної науково-педагогічної проблеми формування етнокультурної компетентності особистості на основі музики для ударних інструментів через реалізацію авторської методики.

Актуальність теми дослідження зумовлена інтенсифікацією полікультурних процесів в умовах соціо-культурної, економічної та інформаційної глобалізації, що супроводжується розширенням міжкультурної взаємодії і визначає необхідність формування у молоді здатності до толерантного співіснування в поліетнічному середовищі.

Зазначено, що формування етнокультурної компетентності майбутніх бакалаврів, зокрема засобами музики для ударних інструментів, потребує системного теоретико-методологічного обґрунтування формувальної стратегії, яка покликана долати існуючі суперечності між зростанням потреби в адаптації освітнього процесу до умов поліетнічного середовища, де етнокультурна компетентність є основою ефективної міжкультурної комунікації, та відсутністю науково-обґрунтованих підходів до інтеграції музики для ударних інструментів у зміст мистецької освіти як ресурсу формування етнокультурної компетентності.

У роботі представлено узагальнення поняття «етнокультура» як важливого складника освітніх стратегій як в Україні, так і в світі, особливо в контексті національних парадигм. Висвітлена роль етнокультури в освітньому

процесі, яка полягає в забезпеченні розвитку національної ідентичності, збереженні культурної спадщини та сприянні інтеграції у світову культурну спільноту. Встановлено, що етнокультура виступає важливим інструментом для формування цілісної особистості, що здатна бути не лише носієм національних цінностей, але й брати активну участь у глобалізованому світі, зберігаючи свою унікальність.

Теоретично обґрунтовано, що етнокультурна компетентність особистості – це здатність людини ефективно взаємодіяти з представниками різних культур, розуміти і поважати їхні традиції, цінності та звичаї, а також застосовувати ці знання в повсякденному житті та професійній діяльності. Вона передбачає глибоке розуміння культурної ідентичності, здатність до критичного мислення в контексті культурних різниць і, зокрема, врахування впливу етнокультурних аспектів на взаємодію в міжкультурному середовищі.

Формування етнокультурної компетентності визначається як важливий аспект особистісного і професійного розвитку майбутніх бакалаврів музичного мистецтва. Етнокультурна компетентність формується через пізнання, інтерпретацію та адаптацію елементів етнічної культури до сучасних умов музичного виконавства. Це включає вивчення культурних символів, ритмічних малюнків, стилістичних особливостей, а також вивчення їхнього впливу на професійну діяльність музиканта. Ударні інструменти, як одна з найдавніших форм музичного вираження, виступають не лише засобом передачі музичних ідей, але й носієм культурного коду, що зберігає у собі історію, міфологію та духовні цінності етнічних спільнот.

У даному контексті розвивальний потенціал музики для ударних інструментів ґрунтується на тому, що вона є унікальним засобом інтеграції різних етнічних культур завдяки своїй універсальності, багатогранності та здатності звертатися до універсальних людських емоцій. Вивчення музики для ударних інструментів у контексті різноманітних етнічних традицій надає здобувачам вищої мистецької освіти можливість глибше пізнати багатство культурного спадку різних народів. Це допомагає здійснювати процес

художньої комунікації з урахуванням культурних особливостей її учасників, а також сприяє розвитку толерантності й взаємоповаги в музичному середовищі.

З метою узагальнення теоретичних напрацювань у роботі запропоновано авторське тлумачення поняття «етнокультурна компетентність особистості» як здатності ефективно орієнтуватися в різноманітних культурних контекстах, розуміти та поважати культурні відмінності, а також використовувати ці знання для взаємодії з представниками різних етнічних груп. Це включає в себе як усвідомлення власної культурної ідентичності, так і готовність до прийняття та інтеграції культурних особливостей інших народів, зокрема через мову, традиції, звичаї та мистецтво. Таке бачення дозволяє тлумачити етнокультурну компетентність як інтегральний особистісно-професійний феномен, що відображає здатність особистості застосовувати знання, вміння та ціннісні орієнтації, пов'язані з різними культурними традиціями, для свідомого осмислення, творчої інтерпретації, глибокого розуміння й адаптації музичного репертуару та методів мистецького навчання до потреб сучасного суспільства в умовах міжкультурної взаємодії, забезпечуючи гармонійне поєднання професійної майстерності, комунікативної чутливості та емоційної залученості з метою сприяння формуванню толерантності, духовного збагачення, усвідомлення культурного різноманіття й створення умов для міжкультурного діалогу та збереження музичної спадщини різних народів.

Обґрунтовано компонентну структуру етнокультурної компетентності особистості в контексті професійного розвитку майбутніх бакалаврів музичного мистецтва на основі музики для ударних інструментів. Означена компонентна структура складається з чотирьох компонентів: *особистісно-аксіологічного* (ціннісне ставлення до культурної спадщини, глибоке осмислення її значення, толерантність); *когнітивно-технологічного* (оволодіння системними знаннями про музичні традиції різних народів, навичками аналізу та інтерпретації музичних творів, інтеграція інноваційних педагогічних технологій в освітній процес); *комунікативно-інтерпретаційного* (здатність до міжкультурної комунікації та творчої інтерпретації музичних творів у контексті

етнокультурного діалогу); *рефлексивно-інноваційного* (усвідомлений аналіз і вдосконалення власної діяльності, інтеграція інновацій у процес збереження та популяризації етнічної музики).

Запропоновано низку науково-методологічних підходів щодо формування етнокультурної компетентності особистості на основі музики для ударних інструментів, ефективних у контексті роботи, з урахуванням основних атрибутивних характеристик всіх компонентів досліджуваного феномену: *аксіологічний підхід* (забезпечує формування емоційно-ціннісних переживань і ціннісного ставлення до музики для ударних інструментів, як носія культурних кодів і традицій); *компетентнісний підхід* (формує у здобувачів вищої освіти здатність поєднувати теоретичні знання із практичними навичками, інтегруючи професійну майстерність із міжкультурною взаємодією); *герменевтичний підхід* (сприяє формуванню здатності до творчої інтерпретації музики для ударних інструментів у контексті культурних традицій); *творчо-діяльнісний підхід* (забезпечує гармонійне поєднання теоретичного знання й практичної діяльності, розкриваючи творчий потенціал студентів)..

На основі означених підходів виокремлено художньо-педагогічні принципи організації формувальних процедур: принцип полікультурної гармонії (акцентує увагу на інтеграції різноманітних культур у музичну освіту), принцип духовно-ціннісного занурення (спрямований на глибоке розуміння етнічної символіки музичних творів), принцип інтеграції раціонального й емоційного (сприяє досягненню синергійного ефекту в осягненні художнього змісту музики), принцип культурної диверсивності (стимулює розуміння культурного різноманіття та його інтеграцію в професійну діяльність), принцип інтерактивного музикування (сприяє активній участі студентів у творчих практиках з метою формування професійної і особистісної самобутності).

На основі зазначених підходів і принципів розроблено педагогічні умови формування етнокультурної компетентності особистості на основі музики для ударних інструментів. Такими педагогічними умовами є: стимулювання емоційно-ціннісного ставлення до етнокультурного мистецько-освітнього

контенту засобами сучасних інформаційно-комунікаційних технологій, активізація набуття і систематизації етнокультурних знань засобами використання пізнавально-розвивального потенціалу квіз-технології, набуття практичного етнокультурного досвіду через занурення в етнокультурне художньо-комунікативне середовище, забезпечення можливостей для творчої самореалізації у процесі музичного міжкультурного діалогу.

Для проведення констатувального експерименту з метою виявлення стану сформованості етнокультурної компетентності особистості розроблено критеріальний апарат, спрямований на оцінювання рівнів прояву досліджуваного феномену відповідно до змісту його структурних компонентів. Особистісно-аксіологічному компоненту відповідав *ціннісно-потребовий критерій*, який дозволяє дослідити ступень стійкості інтересу до етнічних метро-ритмічних архетипів та етномузичної стилістики конкретних етнокультур, а також ступінь усталеності аксіологічної установки реципієнта та його емоційної залученості в навчально-репетиційній та сценічно-виконавській процес; когнітивно-технологічному компоненту відповідав *знаннєво-операційний критерій*, покликаний оцінити міру обізнаності в національних музичних традиціях та розуміння специфіки етнічної музики різних народів, а також ступінь володіння методами етнокультурного розвитку засобами гри на ударних інструментах; комунікативно-інтерпретаційний компонент діагностувався за допомогою *концептуально-виражального критерію*, який відображає ступінь оригінальності концепту виконавської інтерпретації етностильових метро-ритмічних особливостей музичного твору, а також ступінь володіння музично-риторичними фігурами (мелодійними, гармонійними, ритмічними, фактурними) і прийомами автентично-інструментального виконавства; рефлексивно-інноваційному компоненту відповідав *регулятивно-інтерактивний критерій*, спрямований на діагностування ступеню об'єктивності та адекватності самоаналізу, самооцінки та самоконтролю респондентів, а також міри активності та доречності

впровадження в освітню та сценічно-виконавську практику інноваційних мультимедійних технологій.

Формувальний етап експерименту передбачав упровадження спеціально організованих методів, і був умовно розподілений на чотири етапи. *Етап ціннісного осмислення* орієнтований на формування стійкого інтересу студентів до етнічної метро-ритмічної специфіки та стилістики музики для ударних інструментів через емоційне занурення і культурну інтеграцію (методи: Ритмічний міст пам'яті, Аудіовізуальна експедиція, Ритм-каркас етнокоду); *етап накопичення інформаційної бази та її практичної імплементації* спрямований на забезпечення систематизації отриманих етнокультурних знань, активізація їх засвоєння та практичне застосування у процесі міжкультурної комунікації (методи: Інтерактивна лекція, Культурний ритм-квіз, Інтерактивний етномузичний марафон); *етап набуття етнокультурного художньо-інтерпретаційного досвіду* спрямований на формування здатності студентів до творчого переосмислення музичних творів із врахуванням їхнього культурного контексту, а також розвиток виконавських навичок, що дозволяють втілювати етностильові особливості музики для ударних інструментів (методи: створення етномузичних лабіринтів, культурно-ритмічних діалогів); *етап творчої адаптації* спрямований на формування у студентів здатності до індивідуальної та творчої самореалізації в процесі інтеграції етнокультурного контенту в їхню професійну діяльність (методи: ритмічний етностильовий конструктор, етнокультурний імпровізаційний діалог).

Презентовано результати впровадження методики формування етнокультурної компетентності особистості на основі музики для ударних інструментів, які підтверджують ефективність запропонованої поетапної методики. За результатами кінцевого діагностування рівня сформованості етнокультурної компетентності у респондентів експериментальної та контрольної груп на завершальному етапі формувального експерименту було встановлено, що показники в експериментальній групі значно зросли порівняно з результатами респондентів контрольної групи. Перевірка ефективності

здійснювалася за допомогою критерію кутового перетворення Фішера, і проведені розрахунки показали значущу різницю між кутами вибірок, що підтвердило ефективність розробленої авторської методики формування етнокультурної компетентності особистості на основі музики для ударних інструментів.

Ключові слова: етнокультура, компетентність, етнокультурна компетентність, музичне мистецтво, музика для ударних інструментів, професійна підготовка, бакалаври музичного мистецтва, ціннісні орієнтації, інтерпретація, художня комунікація, педагогічні умови, методика, метод.

Статті у наукових фахових виданнях України

1. Ключова, С. Д., Ді, Тяньчао (2022). Формування етнокультурної компетентності у системі професійного навчання. *Наукові інновації та передові технології. Серія «Педагогіка»*, 11(13), 322-328.

<http://perspectives.pp.ua/index.php/nauka/article/view/2829>

2. Ді, Тяньчао (2023). Ударні інструменти у вивченні етнокультурної компетентності. *Вісник науки та освіти. Серія «Педагогіка»*, 12 (18), 445-457

<http://perspectives.pp.ua/index.php/vno/article/view/8376/8421>

3. Ді, Тяньчао (2024). Формування етнокультурної компетентності особистості на основі музики для ударних інструментів. *Південноукраїнські мистецькі студії. Розділ 1. Актуальні проблеми мистецької педагогіки*, 3 (6), 29-34

<https://artstudies.pdpu.edu.ua/index.php/artstudies/article/view/111>

Статті апробаційного характеру

4. Ді, Тяньчао (2022). Формування етнокультурної компетентності в процесі євроінтеграції *Музична та хореографічна освіта в контексті культурного розвитку суспільства: матеріали і тези VIII Міжнародної*

конференції молодих учених та студентів (Т. 2, с. 27-29). Одеса: ПНПУ імені К. Д. Ушинського.

5. Di Tianchao (2024) Prospects for development of the use of percussion instruments in musical education (Перспективи розвитку використання ударних інструментів у музичній освіті). *Музична та хореографічна освіта в контексті культурного розвитку суспільства: матеріали і тези X Міжнародної конференції молодих учених та студентів* (Т. 2, с. 348-350). Одеса: ПНПУ імені К. Д. Ушинського.

6. Di Tianchao (2024) Percussion instruments in contemporary musical culture: traditions, innovations, and educational aspects. (Ударні інструменти в сучасній музичній культурі: традиції, інновації та освітні аспекти). *Збірка науково-практичних праць «Культура, освіта, творчість: світові технології, авторські ідеї, традиції і новаторство»*, Одеса: видавець С. Л. Назарчук, С.66- 70.

ABSTRACT

Di Tianchao. The methodology of forming an individual's ethnocultural competence based on percussion music – Qualifying scientific work on the rights of the manuscript.

Thesis for Doctor of Philosophy degree in specialty 011 Educational and pedagogical sciences. – State institution “South Ukrainian National Pedagogical University named after K. D. Ushynsky”. Odesa, 2025.

The contents of the abstract

The dissertation presents a theoretical substantiation and proposes a strategy for solving the pressing scientific and pedagogical problem of forming an individual's ethnocultural competence based on percussion music by implementing an authorial methodology. The relevance of the research topic is determined by the intensification of multicultural processes in the context of socio-cultural, economic, and informational globalization, which is accompanied by an expansion of intercultural

interaction and underscores the necessity of developing young people's ability for tolerant coexistence in a multiethnic environment.

It is noted that the formation of ethnocultural competence among future bachelor's degree students, particularly through the means of percussion music, requires a systematic theoretical and methodological substantiation of the formative strategy, which aims to overcome existing contradictions between the growing need to adapt the educational process to the conditions of a polyethnic environment, where ethnocultural competence is the foundation of effective intercultural communication and the lack of scientifically substantiated approaches to integrating percussion music into the content of arts education as a resource for fostering ethnocultural competence.

The study provides a generalization of the concept of ethnoculture as a key component of educational strategies both in Ukraine and globally, particularly within national paradigms. The role of ethnoculture in the educational process is highlighted, emphasizing its function in fostering national identity, preserving cultural heritage, and promoting integration into the global cultural community. It is established that ethnoculture serves as an essential tool for shaping a holistic individual who can not only be a bearer of national values but also actively engage in the globalized world while preserving their uniqueness.

Theoretically substantiated is the notion that ethnocultural competence is an individual's ability to effectively interact with representatives of different cultures, understand and respect their traditions, values, and customs, and apply this knowledge in everyday life and professional activities. It involves a deep understanding of cultural identity, the ability for critical thinking in the context of cultural differences, and, in particular, an awareness of how ethnocultural factors influence interaction in an intercultural environment.

The formation of ethnocultural competence is identified as a crucial aspect of the personal and professional development of future bachelor's degree students in musical arts. Ethnocultural competence is cultivated through the study, interpretation, and adaptation of elements of ethnic culture to the contemporary conditions of

musical performance. This includes the exploration of cultural symbols, rhythmic patterns, stylistic features, and their influence on a musician's professional activities. Percussion instruments, as one of the oldest forms of musical expression, serve not only as a medium for conveying musical ideas but also as a carrier of cultural codes that encapsulate the history, mythology, and spiritual values of ethnic communities.

In this context, the developmental potential of percussion music is grounded in its unique capacity to integrate various ethnic cultures due to its universality, diversity, and ability to evoke universal human emotions. The study of percussion music within diverse ethnic traditions provides students of higher musical education with a deeper understanding of the rich cultural heritage of different peoples. This facilitates the process of artistic communication while taking into account the cultural characteristics of its participants, thus fostering tolerance and mutual respect in the musical environment.

To synthesize theoretical insights, the study proposes an authorial definition of ethnocultural competence of an individual as the ability to effectively navigate diverse cultural contexts, comprehend and respect cultural differences, and utilize this knowledge for interaction with representatives of various ethnic groups. This encompasses both an awareness of one's cultural identity and a readiness to accept and integrate the cultural characteristics of other peoples, particularly through language, traditions, customs, and art. Such a perspective allows ethnocultural competence to be interpreted as an integrative personal and professional phenomenon, reflecting an individual's ability to apply knowledge, skills, and value orientations related to different cultural traditions for conscious comprehension, creative interpretation, deep understanding, and adaptation of musical repertoire and artistic teaching methods to the needs of contemporary society in the context of intercultural interaction. This ensures a harmonious combination of professional mastery, communicative sensitivity, and emotional involvement, ultimately contributing to the promotion of tolerance, spiritual enrichment, awareness of cultural diversity, and the creation of conditions for intercultural dialogue and the preservation of the musical heritage of different peoples.

The component structure of ethnocultural competence in the context of the professional development of future bachelor's degree students in musical arts based on percussion music is theoretically substantiated. The proposed structure consists of four components: the personal-axiological component, which involves a value-based attitude towards cultural heritage, deep comprehension of its significance, and tolerance; the cognitive-technological component, which encompasses the mastery of systematic knowledge about the musical traditions of various nations, skills in the analysis and interpretation of musical works, and the integration of innovative pedagogical technologies into the educational process; the communicative-interpretative component, which pertains to the ability to engage in intercultural communication and creatively interpret musical works within the framework of ethnocultural dialogue; and the reflective-innovative component, which includes self-analysis and improvement of one's activities, as well as the integration of innovations in the process of preserving and popularizing ethnic music.

A set of scientific and methodological approaches to the formation of ethnocultural competence based on percussion music, effective in the research context, has been proposed, considering the key attributes of all components of the studied phenomenon. The axiological approach ensures the formation of emotional and value-based experiences and a deep appreciation for percussion music as a carrier of cultural codes and traditions. The competency-based approach fosters the ability of higher education students to combine theoretical knowledge with practical skills, integrating professional mastery with intercultural interaction. The hermeneutic approach promotes the ability to creatively interpret percussion music within the framework of cultural traditions. The creative-activity approach ensures the harmonious combination of theoretical knowledge and practical activity, unlocking students' creative potential.

Based on these approaches, the artistic and pedagogical principles of organizing formative procedures were identified, including the principle of multicultural harmony, which emphasizes the integration of diverse cultures into musical education; the principle of spiritual and value-based immersion, which

focuses on a profound understanding of the ethnic symbolism in musical works; the principle of integrating rational and emotional aspects, aimed at achieving a synergistic effect in comprehending the artistic essence of music; the principle of cultural diversity, which stimulates the understanding of cultural plurality and its integration into professional activities; and the principle of interactive music-making, which encourages students' active participation in creative practices to develop both professional and personal identity.

Based on these approaches and principles, pedagogical conditions for forming an individual's ethnocultural competence through percussion music were developed. These conditions include stimulating emotional and value-based attitudes toward ethnocultural artistic and educational content using modern information and communication technologies, enhancing the acquisition and systematization of ethnocultural knowledge through the educational potential of quiz-based technologies, gaining practical ethnocultural experience through immersion in an ethnocultural artistic and communicative environment, and providing opportunities for creative self-realization in the process of intercultural musical dialogue.

To conduct a diagnostic experiment, a criteria-based apparatus was developed to assess levels of ethnocultural competence in accordance with its structural components. The formative stage of the experiment involved the implementation of specially organized pedagogical methods, structured into four phases: the value comprehension phase, which fosters students' sustained interest in the rhythmic and stylistic aspects of percussion music through emotional immersion and cultural integration; the knowledge accumulation and practical application phase, aimed at systematizing and applying ethnocultural knowledge in intercultural communication; the artistic-interpretative ethnocultural experience phase, which develops students' ability to creatively reinterpret musical works within their cultural context; and the creative adaptation phase, which cultivates students' ability for individual and creative self-realization in integrating ethnocultural content into their professional activities.

The results of implementing the proposed step-by-step methodology confirm its effectiveness. The final assessment demonstrated that the experimental group showed a statistically significant improvement compared to the control group. The validity of the research findings was confirmed through Fisher's angular transformation method, demonstrating the efficacy of the authorial methodology in forming ethnocultural competence through percussion music.

Keywords: ethnoculture, competence, ethnocultural competence, musical arts, percussion music, professional training, bachelor's degree students in musical arts, value orientations, interpretation, artistic communication, pedagogical conditions, methodology, method.

Articles in scientific professional journals of Ukraine

1. Kliueva S., Di, Tianchao (2022). Formuvannia etnokulturnoi kompetentnosti u systemi profesiinoho navchannia. *Naukovi innovatsii ta peredovi tekhnolohii. Seriia «Pedahohika»*, 11(13), 322-328.

2 Di, Tianchao (2023). Udarni instrumenty u vyvchenni etnokulturnoi kompetentnosti. *Visnyk nauky ta osvity. Seriia «Pedahohika»*, 12 (18), 445-457.

3. Di, Tianchao (2024). Formuvannia etnokulturnoi kompetentnosti osobystosti na osnovi muzyky dlia udarnykh instrumentiv. *Pivdennoukrainski mystetski studii. Rozdil 1. Aktualni problemy mystetskoï pedahohiky*, 3 (6), 29-34.

Published works of the approbation character

4. Di, Tianchao (2022) Formuvannia etnokulturnoi kompetentnosti v protsesi yevrointehratsii. *Muzychna ta khoreohrafichna osvita v konteksti kulturnoho rozvytku suspilstva: materialy i tezy VIII Mizhnarodnoi konferentsii molodykh uchenykh ta studentiv* (T. 2, s. 27-29). Odesa: PNPU imeni K. D. Ushynskoho.

5. Di, Tianchao (2024). Prospects for development of the use of percussion instruments in musical education. *Muzychna ta khoreohrafichna osvita v konteksti kulturnoho rozvytku suspilstva: materialy i tezy X Mizhnarodnoi konferentsii*

molodykh uchenykh ta studentiv (T. 2, s. 348-350). Odesa: PNPU imeni K. D. Ushynskoho.

6. Di, Tianchao (2024). Percussion instruments in contemporary musical culture: traditions, innovations, and educational aspects. *Zbirka naukovo-praktychnykh prats «Kultura, osvita, tvorchist: svitovi tekhnolohii, avtorski idei, tradytsii i novatorstvo»*, Odesa: S. L. Nazarchuk, s. 66-70.

ЗМІСТ

ВСТУП	17
Розділ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ЕТНОКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ОСОБИСТОСТІ НА ОСНОВІ МУЗИКИ ДЛЯ УДАРНИХ ІНСТРУМЕНТІВ.....	27
1.1. Роль і генеза етнокультури в освітніх стратегіях України і світу в рамках національних парадигм.....	27
1.2. Сутність і зміст етнокультурної компетентності майбутніх вчителів музичного мистецтва на основі музики для ударних інструментів.....	48
Висновки до розділу 1	73
Розділ 2. МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ЕТНОКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ОСОБИСТОСТІ НА ОСНОВІ МУЗИКИ ДЛЯ УДАРНИХ ІНСТРУМЕНТІВ.....	76
2.1. Наукові підходи і принципи формування етнокультурної компетентності особистості на основі музики для ударних інструментів.....	76
2.2. Педагогічні умови і методи формування етнокультурної компетентності особистості на основі музики для ударних інструментів.....	104
Висновки до розділу 2.....	125
Розділ 3. ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА ПЕРЕВІРКА АВТОРСЬКОЇ МЕТОДИКИ ФОРМУВАННЯ ЕТНОКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ОСОБИСТОСТІ НА ОСНОВІ МУЗИКИ ДЛЯ УДАРНИХ ІНСТРУМЕНТІВ.....	128
3.1. Дослідження рівня сформованості етнокультурної компетентності особистості на основі музики для ударних інструментів.....	128
3.2. Експериментальна перевірка ефективності методики формування етнокультурної компетентності особистості на основі музики для ударних інструментів.....	152
Висновки до розділу 3.....	190
ВИСНОВКИ.....	192
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	199
ДОДАТКИ.....	228

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Сучасне українське суспільство знаходиться у стані активної трансформації, що зумовлено соціальними, економічними та культурними змінами. Інтенсифікація полікультурних процесів, глобалізація та розширення міжкультурної взаємодії визначають необхідність формування у молоді здатності до толерантного співіснування в поліетнічному середовищі. У цьому контексті значною мірою зростає роль освіти як інструменту етнокультурного виховання, орієнтованого на збереження та розвиток національної самобутності, гармонізацію міжкультурних відносин і запобігання конфліктам. Відповідно, особливого значення набуває сфера мистецької освіти, яка покликана не лише зберігати національну культурну спадщину, а й інтегрувати її в глобальний простір.

Культура є базовим поняттям у системі освіти і виховання особистості, адже вона акумулює всі духовні, моральні й етичні цінності, що формують цю особистість (Г. Балл, М. Бастун, О. Бованенко, В. Добровольська, П. Кендзьор, Л. Микитка та ін.). Етнічна культура, у свою чергу, виступає специфічною формою буття етносу, яка передається від покоління до покоління через матеріальні й духовні цінності, символи та традиції з метою становлення особистості (І. Гурова, Н. Лисенко, Н. Малюга, М. Михайлова, Ю. Нікіщенко, М. Оксютович, Е. Zonis та ін.). Ця взаємозалежність підкреслює важливість етнокультури як інструменту формування національної свідомості та засобу взаєморозуміння в поліетнічному середовищі. Інтеграція елементів етнокультури в освітній процес сприяє формуванню етнокультурної компетентності – здатності особистості усвідомлювати і шанувати свою етнічну культуру, а також поважати культурні надбання інших народів.

Компетентнісна парадигма визначається у науковому полі як одна з провідних освітніх стратегій XXI століття (А. Вітченко, Н. Муқан, Н. Нарожна, К. Рудницька, Н. Чубинська, О. Язловецька та ін.). У вимірі компетентнісного підходу етнокультурна компетентність визначається як інтегральний результат

професійної підготовки, що включає знання, уміння, досвід та цінності, необхідні для ефективної педагогічної діяльності в поліетнічному середовищі.

Етнокультурна компетентність вивчається науковцями як важлива складова становлення особистості (О. Березюк, О. Будник, Н. Георгян, В. Гончарук, О. Гуренко, С. Іванчук, Л. Маєвська, В. Нечай-Велкова, та ін.), а також значущий компонент професійної підготовки здобувачів вищої освіти мистецьких спеціальностей, майбутніх учителів і викладачів мистецьких дисциплін (Н. Батюк, В. Гаснюк, В. Горват, Л. Лобода, Лу Лу, О. Мельник, Л. Ніколаєвська, Л. Соляр, Л. Степанова, Фан Фей, О. Хоружа, Ши Юе та ін.). Розуміння етнокультури у вимірі компетентнісної освітньої парадигми ґрунтується на ідеї, що сучасний педагог має бути не лише носієм певної предметної інформації, а й активним учасником міжкультурної комунікації, здатним формувати у студентів толерантне ставлення до інших культур, зберігаючи при цьому ідентичність власної. Етнокультурна компетентність передбачає не лише теоретичне володіння знаннями про етнічні особливості, традиції та символи, а й практичне вміння застосовувати їх у професійній діяльності, інтегруючи елементи етнічної культури в освітній процес. Формування етнокультурної компетентності обумовлено як потребою збереження національної культурної спадщини, так і інтеграцією України до європейського освітнього простору в умовах глобалізаційних процесів у світі

Особливої актуальності проблема формування етнокультурної компетентності набуває в контексті використання музики для ударних інструментів. Цей жанр музичного мистецтва є унікальним засобом інтеграції різних етнічних культур завдяки своїй універсальності, багатогранності та здатності звертатися до універсальних людських емоцій (О. Андрєєва, Є. Білова, J. Blades, Г. Давидов, С. Димченко, Є. Дудник, С. Макієвський, О. Тітов, І. Шишков, Я. Шульс та ін.). Музика для ударних інструментів відображає глибокі традиції народів світу, передаючи їхній ритмічний код, символіку та історичну пам'ять, водночас створюючи безмежні можливості для інтерпретацій у сучасному культурному контексті. Її ритмічна природа

дозволяє не лише сприймати, але й відчувати традиції різних етносів через інтуїтивне занурення. Це надає їй унікальної ролі як інструмента для пізнання етнічної самобутності, формування культурної ідентичності та налагодження діалогу між різними культурами в умовах глобалізованого світу.

Заклади вищої педагогічної освіти, виконуючи соціальне замовлення, мають інтегрувати етнокультурний компонент у навчальні програми. Занурення студентів у традиції, історію, мову та фольклор рідного народу є основою для розвитку їхньої національної свідомості та здатності взаємодіяти з іншими культурами. Застосування музичного мистецтва, зокрема відповідного репертуару для ударних інструментів, сприяє формуванню у студентів емоційно-ціннісного ставлення до етнічної культури та усвідомленню її значущості як частини загальнолюдської спадщини. Як бачимо, проблема формування етнокультурної компетентності майбутніх професіоналів у галузі музичного мистецтва і мистецької освіти є не лише педагогічною, а й соціальною необхідністю. Використання музики для ударних інструментів як інноваційного засобу етнокультурного виховання відкриває нові перспективи для підготовки фахівців, здатних відповідати викликам сучасного поліетнічного світу.

Разом з тим у сучасному науковому полі можна спостерігати низку суперечностей, які посилюють актуальності обраної теми дослідження, а саме: між високим потенціалом музики для ударних інструментів як універсального засобу інтеграції етнокультурних традицій різних народів і недостатньою увагою педагогічної теорії до її використання для формування етнокультурної компетентності майбутніх фахівців у галузі музичного мистецтва; між зростанням потреби в адаптації освітнього процесу до умов поліетнічного середовища, де етнокультурна компетентність є основою ефективної міжкультурної комунікації, та відсутністю науково-обґрунтованих підходів до інтеграції музики для ударних інструментів у зміст мистецької освіти; між практичною необхідністю оптимізації підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва і викладачів мистецьких дисциплін через використання

музики для ударних інструментів як засобу формування їхньої етнокультурної компетентності та недостатністю розробленого методичного інструментарію, що забезпечував би ефективну реалізацію цього процесу в практиці професійної підготовки.

Теоретична та практична значущість наведеної наукової проблеми, а також важливість подолання висвітлених протиріч, серед яких є певний брак відповідного теоретико-методичного інструментарію зумовили вибір теми дисертаційного дослідження: *«Методика формування етнокультурної компетентності особистості на основі музики для ударних інструментів»*.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційне дослідження входить до тематичного плану науково-дослідної роботи Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» і становить частину наукової теми «Теорія і методика підготовки майбутніх фахівців мистецького та мистецько-педагогічного профілю в контексті соціокультурної парадигми» (державний реєстраційний номер: 0120U002017).

Тему дисертаційного дослідження затверджено Вченою радою Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» (протокол №4 від 27.10. 2022 р.).

Мета дослідження: розробити, теоретично обґрунтувати та експериментально перевірити методику формування етнокультурної компетентності особистості на основі музики для ударних інструментів.

Реалізація визначеної мети дослідження передбачає вирішення таких завдань.

1. Розкрити роль і генезу етнокультури в освітніх стратегіях України і світу.
2. Визначити сутність і зміст етнокультурної компетентності особистості.

3. Обґрунтувати наукові підходи, художньо-педагогічні принципи і педагогічні умови формування етнокультурної компетентності на основі музики для ударних інструментів.

4. Розробити критеріальний апарат і встановити рівні сформованості етнокультурної компетентності у здобувачів вищої мистецької освіти.

5. Експериментально довести ефективність авторської методики формування етнокультурної компетентності особистості на основі музики для ударних інструментів.

Об'єкт дослідження – професійна підготовка майбутніх бакалаврів музичного мистецтва.

Предмет дослідження – методичне забезпечення формування етнокультурної компетентності майбутніх бакалаврів на основі музики для ударних інструментів.

Методологічну основу дослідження становить інтегративне поєднання аксіологічного підходу, що акцентує увагу на ціннісній значущості етнокультури та її семантичному багатстві, трансльованому через музику для ударних інструментів, компетентнісного підходу, який забезпечує системне усвідомлення професійних вимог до педагогічної діяльності, герменевтичного підходу, спрямованого на інтерпретацію етнокультурних символів у музичному контексті, та творчо-діяльнісного підходу, який орієнтує на активну інтеграцію культурних феноменів у практику виконавської та освітньої діяльності, що в сукупності уможливорює багатовимірне осмислення процесу формування етнокультурної компетентності особистості на основі музики для ударних інструментів.

Теоретичну основу дослідження становлять: Національні концепції становлення особистості на основі культурної нематеріальної спадщини (А. Авдієвський, Н. Акімова, І Гурова, І. Ляшенко, О. Олексюк, В. Шульгіна та ін.); сучасні концепції міжкультурної (Т. Атрощенко, J. Bennett, M. Byram, J. Martin, A. Fantini, Ю. Рябова та ін.), транскультурної (Ван Бінбін, Г. Ніколаї, Цзі Чжидань та ін.) та полікультурної компетентності особистості (П. Кендзьор,

О. Котенко, О. Моляко, Чжоу Ілей та ін.); дослідження різних аспектів етнокультурної компетентності особистості (Н. Батюк, О. Березюк, О. Будник, В. Гаснюк, Н. Георгян, В. Гончарук, О. Гуренко, С. Іванчук, Л. Маєвська, В. Нечай-Велкова, А. Растригіна, Л. Соляр, Л. Степанова, Фан Фей, О. Хоружа, Ши Юе та ін.); теоретико-методичні засади мистецької педагогіки і контексті професійної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва і викладачів мистецьких дисциплін (О. Горожанкіна, О. Олексюк, О. Реброва, О. Ростовський, В. Черкасов, О. Щолокова, О. Черняк та ін.), зокрема теоретико-методологічні засади наукових підходів: аксіологічного (Н. Дуб'юк, А. Козир, Н. Костюк, О. Кузьменко, Г. Сотська), герменевтичного (А. Линенко, О. Олексюк, М. Ткач, Д. Лісун, Л. Степанова, С. Шип та ін.), компетентнісного (А. Вітченко, Н. Мукан, Н. Нарожна, К. Рудницька, Л. Соляр, Н. Чубинська, О. Язловецька та ін.), творчо-діяльнісного (А. Король, С. Куценко, Ю. Мережко, А. Михалюк, Ю. Ненько та ін.); культурні та музично-виконавські тенденції та інновації виконавства на ударних музичних інструментах (О. Андрєєва, Є. Білова, J. Blades, Г. Давидов, С. Димченко, Є. Дудник, С. Макієвський, Г. Рало, О. Тітов, І. Шишков, Я. Шульс та ін.).

Методи дослідження. Досягнення поставленої мети і завдань дослідження передбачає використання методів, характерних для теоретичних та емпіричних досліджень у галузі Освіта/Педагогіка. Для визначення категоріального поля дослідження та ключових понять використовуються *теоретичні методи*, такі як аналіз, порівняння та абстрагування, дедукція та індукція, узагальнення та конкретизація, екстраполяція. Метод теоретичного моделювання застосовується для розробки компонентної структури етнокультурної компетентності особистості, а також для концептуалізації критеріїв і показників, що дозволяють оцінити ефективність методики формування етнокультурної компетентності особистості на основі музики для ударних інструментів; *емпіричні методи* – інтерв'ю, педагогічне спостереження, аналіз результатів практичної творчої діяльності, метод експертних оцінок, психологічна діагностика – використовуються задля констатації наявних рівнів

сформованості етнокультурної компетентності здобувачів, які взяли участь в експериментальній частині дослідження; *методи математичної статистики* – верифікація релевантності та підтвердження ефективності розробленої методики формування етнокультурної компетентності особистості здійснюється за допомогою багатofункціонального критерію кутового перетворення Фішера.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що *вперше*: здійснено дослідження проблематики етнокультурної компетентності особистості у вимірі музики для ударних інструментів як унікального засобу інтеграції етнічних традицій, що поєднує ритмічні, символічні та семантичні аспекти культурної спадщини, спрямованих на формування ціннісного ставлення до багатокультурності, а також розвиток професійних якостей майбутніх учителів музичного мистецтва; визначено сутність етнокультурної компетентності особистості як інтегрального особистісно-професійного феномену, що відображає здатність особистості застосовувати знання, вміння та ціннісні орієнтації, пов'язані з різними культурними традиціями, для свідомого осмислення, творчої інтерпретації, глибокого розуміння й адаптації музичного репертуару та методів мистецького навчання до потреб сучасного суспільства в умовах міжкультурної взаємодії, забезпечуючи гармонійне поєднання професійної майстерності, комунікативної чутливості та емоційної залученості з метою сприяння формуванню толерантності, духовного збагачення, усвідомлення культурного різноманіття й створення умов для міжкультурного діалогу та збереження музичної спадщини різних народів; змодельовано *компонентну структуру* досліджуваного феномену, яка містить чотири компонента: особистісно-аксіологічний (зумовлює ціннісне ставлення до культурної спадщини, сприяє глибокому осмисленню її значення та вихованню толерантності), когнітивно-технологічний (забезпечує оволодіння знаннями про музичні традиції різних народів, навичками аналізу та інтерпретації музичних творів, а також інтеграцію інноваційних педагогічних технологій у процес навчання), комунікативно-інтерпретаційний (орієнтований

на розвиток здатності до міжкультурної комунікації та творчої інтерпретації музичних творів у контексті етнокультурного діалогу), рефлексивно-інноваційний (спрямований на аналіз і вдосконалення виконавської діяльності, а також інтеграцію інновацій у збереження та популяризацію етнічної музики); запропоновано *методологічну стратегію* на засадах поєднання засад аксіологічного, компетентнісного, герменевтичного і творчо-діяльнісного наукових підходів, обґрунтовано комплекс *художньо-педагогічних принципів*, релевантних для дослідження (полікультурної гармонії, духовно-ціннісного занурення, інтеграції раціонального та емоційного, контекстного моделювання, діалогічної інтерпретації, культурної диверсивності, інтерактивного музикування, емоційно-ритмічного самопрояву); розроблено *методику* формування етнокультурної компетентності особистості на основі музики для ударних інструментів, яка має в основі комплекс *педагогічних умов*: (стимулювання емоційно-ціннісного ставлення до етнокультурного мистецько-освітнього контенту засобами сучасних ІКТ, набуття і систематизація етнокультурних знань засобами використання пізнавально-розвивального потенціалу квіз-технології, набуття практичного етнокультурного досвіду через занурення в етнокультурне художньо-комунікативне середовище, забезпечення можливостей для творчої самореалізації у процесі музичного міжкультурного діалогу), та *методів*: (ритм-каркас етнокоду, культурний ритм-квіз, інтерактивні музичні лабіринти, етнокультурний імпровізаційний діалог, тощо), застосування яких здійснюється відповідно до чотирьох спеціально організованих етапів (ціннісного осмислення, накопичення і практичної імплементації інформаційної бази, набуття етнокультурного художньо-інтерпретаційного досвіду, творчої адаптації); розроблено *критерії*: ціннісно-потребовий, знанієво-операційний, концептуально-виражальний, регулятивно-інтерактивний та відповідні *показники*, необхідні для встановлення рівнів сформованості етнокультурної компетентності особистості.

Уточнено: сутність понять етнокультура, концепція ціннісно-емоційного ставлення в підготовці здобувачів мистецької освіти, специфіку

інтерпретаційно-емоційних зв'язків між ритмом і культурними традиціями, які впливають на формування етнокультурної компетентності .

Подальшого розвитку набули: компетентнісна парадигма мистецької освіти, використання розвивального потенціалу музики для ударних інструментів.

Практична значущість отриманих результатів дослідження визначається тим, що вони можуть бути запроваджені у процес підготовки майбутніх бакалаврів музичного мистецтва за спеціальностями 025 Музичне мистецтво та 014 Середня освіта (Мистецтво. Музичне мистецтво). Результати дослідження можуть бути використані у межах методичної та творчо-виконавської підготовки здобувачів вищої освіти за вказаними спеціальностями. Запропоновані в роботі принципи та методи сприяють загальному особистісному становленню майбутніх учителів музичного мистецтва і викладачів мистецьких дисциплін, отже можуть використовуватися у педагогічній практиці та різних видах творчо-розвивальної і художньо-проектувальної діяльності здобувачів. Також практичне значення мають розроблені критерії та показники етнокультурної компетентності, які можна використовувати в процесі діагностики елементів професійної компетентності студентів.

Апробація отриманих результатів. Основні теоретичні та методичні положення, а також результати дисертаційного дослідження пройшли обговорення та отримали позитивну оцінку на засіданнях кафедри музичного мистецтва і хореографії та Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», а також були представлені на наукових конференціях: «Музична та хореографічна освіта в контексті культурного розвитку суспільства»(Одеса 2022, 2024) ; «Культура, освіта, творчість: світові технології, авторські ідеї, традиції і новаторство» (Одеса,2024).

Публікації. Основні положення, результати і висновки дисертаційного дослідження висвітлено у 6 науково-методичних публікаціях автора (1 – у

співавторстві), з них: 3 – у фахових наукових виданнях України, 3 – апробаційного характеру.

Особистий внесок здобувача в роботі, написаній у співавторстві, полягає у визначенні сутності, змісту і функцій етнокультурної компетентності особистості.

Структура та обсяг дисертації. Дисертація складається з анотації, вступу, трьох розділів, висновків до кожного розділу і загальних висновків, списку використаних джерел, що містить 212 найменування (з них 34 іноземними мовами). Загальний обсяг тексту дисертації 251 сторінка, з них – 192 сторінки основного тексту. Робота містить 15 таблиць і 5 рисунків, що разом з додатками становить 27 сторінок.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ЕТНОКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ОСОБИСТОСТІ НА ОСНОВІ МУЗИКИ ДЛЯ УДАРНИХ ІНСТРУМЕНТІВ

1.1. Роль і генеза етнокультури в освітніх стратегіях України і світу в рамках національних парадигм

Знання особливостей, різноманіття та унікальності етнічної музичної культури власного народу, а також розуміння культур інших народів є важливими характеристиками освіченої, національно свідомої особистості. Це свідчить про її ерудицію, широкий світогляд, толерантність і відкритість до різноманітних культурних впливів. Прагнення до відродження етнокультурних традицій та підвищення національної свідомості підтримується культурною політикою держави та національно-культурними парадигмами у сфері освіти та науки в багатьох країнах, зокрема в Україні. Одним із головних центрів розвитку національної свідомості молоді є освітня сфера, що регламентується міжнародними і національними документами. Ідеї збереження етнокультури в освіті мають своє відображення і в міжнародних документах, таких як Декларація ЮНЕСКО про культурну різноманітність (2015), яка підкреслює важливість підтримки етнокультурних традицій у процесах глобальної освіти. Згідно з цією декларацією, культурна ідентичність кожного народу є важливою складовою глобальної культурної спадщини, і завданням освітніх систем є виховання у молоді почуття поваги до різноманітності та розуміння значення культурної спадщини (ЮНЕСКО, 2015).

Філософська методологія аналізу суспільств як складних багатофункціональних систем розвивалася в світовій науці з початку XX століття. Щодо етнічної культури, то її дослідження довгий час залишалися в тіні соціологічних та політологічних досліджень. Однак саме культура етносу і її розвиток на різних етапах є тим фактором, який пояснює виникнення соціальних відносин і формування конкретного типу державності у різних народів. Етнічна культура являє собою комплекс різних явищ, які об'єднані в систему інформаційних зв'язків та процесів передачі інформації через час.

Отже, зміни, що відбуваються в етнічній культурі на різних етапах розвитку етносу, є важливими для розуміння його історії. Важливим у цьому контексті є те, що система зв'язків і стереотипів, на яких базується етнічна культура, визначає ці процеси. Таким чином, етапи розвитку людського буття співвідносяться з етапами культурного розвитку етносу, що є ключовим для розуміння багатьох соціокультурних явищ. Сучасний інтерес до культури зумовлений різноманітними чинниками (Нікіщенко, 2004).

Сучасна цивілізація швидко змінює навколишнє середовище, соціальні структури та повсякденне життя. У зв'язку з цим зростає інтерес до вивчення потенціалу культури, її внутрішніх ресурсів та шляхів для активізації її впливу. Якщо розглядати культуру як інструмент для самовираження людини, то можна виявити безліч можливостей, здатних впливати як на хід історії, так і на саму особистість. Саме тому в сучасній філософії спостерігається зростаючий інтерес до культури як важливого чинника соціального розвитку. Все більше дослідників приходять до висновку, що духовні особливості та соціокультурні характеристики конкретного суспільства чи регіону мають значний вплив на соціально-історичні процеси. Чимало теоретиків вважають, що майбутнє світу залежить від глибокого філософського осмислення культури загалом або культури певного народу. Термін «культура» є одним із основних у сучасних суспільних науках. Якісним показником культури є «...унікальність її історичних та національних форм, особливості суспільної свідомості та діяльності індивідів, соціальних і етнічних груп в практичному та духовному освоєнні реальної дійсності» (Степико, 1998). В наукових колах часто використовують терміни «культурні риси», «культурні системи», а також обговорюють етапи розвитку, розквіту та занепаду культур. Подібні питання виникають і в контексті досліджень етнічних культур. Хоча наукові пошуки в цій галузі тривають вже понад століття, на теоретичному рівні все ще є певні суперечності щодо значення терміна «етнічна культура» і його відмінностей від поняття «культура етносу», а також щодо суті традиційної культури та її ролі в системі етнічної культури (там само).

Цим питанням присвячено багато робіт як українських, так і зарубіжних дослідників, зокрема, виділенню характеристик етносу та його культури, а також вивченню стадіальних аспектів розвитку етнічної культури.

У науковій сфері проблема етнокультури в контексті глобалізаційних процесів стала предметом досліджень таких вчених, як В. Андрущенко, А. Бичко, М. Головатий, О. Гриценко, М. Жулинський, О. Забужко, І. Загрійчук, А. Колодій, Н. Костенко, М. Коцюбинська, М. Михальченко, Л. Нагорна, Ю. Нікіщенко, Ю. Павлишко, А. Пономарьов, О. Поліщук, М. Попович, Ю. Римаренко, О. Рудакевич, Т. Рудницька, М. Рябчук, І. Сайтарли, М. Степико, Т. Суходуб, та інші.

Сучасна західна філософія розглядає культуру як важливу сферу соціального і особистісного життя, де визначальними чинниками є цінності. Аналіз соціуму як гетерогенної системи веде до висновку, що його можна розглядати як тотожне культурі. Таким чином, через вивчення культури етносу і процесів, що з нею відбувалися на різних етапах розвитку, можна краще зрозуміти соціокультурні процеси загалом.

Питання співвідношення термінів «етнічна культура» та «традиційна культура» залишається предметом дискусій, оскільки існують різні погляди на час виникнення культури етносу. Через це функціональне розмежування цих понять досі не є чітким, і їх зміст не має єдиного визначення. Більш того, ці поняття не були належно розглянуті в рамках комплексних досліджень, а іноді навіть використовуються як синоніми, що є неправомірним з теоретичної точки зору. Як зазначав Ю. Нікіщенко, «у нашій літературі недостатньо розроблені основні питання теорії традиції, а отже й проблеми загального предмета культурно-історичного дослідження» (Нікіщенко, 2004). Тому є підстави вважати, що традиція охоплює весь соціально обґрунтований досвід суспільства, який передається з покоління в покоління. Таким чином, потребує уточнення набір характеристик, що дозволяють розглядати традиційну та етнічну культуру як окремі підсистеми в межах культури етносу. Етнологи та антропологи часто застосовують ці терміни «традиційна культура» та «етнічна

культура», і формулювання їх основних ознак як складових єдиної системи культури етносу з характерними хронологічними та стадіальними особливостями. для визначення етапів розвитку етнокультурного і соціокультурного процесу, хоча їх вживання як взаємозамінних понять не завжди відповідає суті цих явищ (там само).

Етнос традиційно визначається як органічна соціальна система з чітко сформованою структурою, що ґрунтується на системі міжпоколінної етнокультурної інформації, закріпленої традиціями. Це відносно замкнута соціальна одиниця, яка здатна до самостійного розвитку і відтворення завдяки етнічній культурі. Аналіз структури та функцій основних складових етносу через призму «культури в широкому розумінні» дозволяє створити чітке уявлення про роль окремих елементів етносу в його функціонуванні як єдиної системи. Як підкреслює Т.Стефаненко, внутрішня структура культури є такою ж багатогранною, як і людська діяльність, і охоплює всі сфери соціального життя, де кожен аспект має свою «культурну» складову. У зв'язку з різноманітністю культурних проявів важливо розглядати її внутрішню структуру з різних перспектив і в різних контекстах (Стефаненко, 2006, с.36).

Один із значущих підходів полягає в макромасштабному аналізі, при якому основними орієнтирами є способи існування культури. Цей підхід дозволяє виділити три основні складові культури:

- 1) «інтер'юру» суспільну свідомість (на рівні ідеологічного та психологічного осмислення);
- 2) прояв культури у поведінці та діях людей;
- 3) «матеріалізовані» результати діяльності (як матеріальні, так і духовні) (Михайлова, 2013).

Методологічний підхід до дослідження структури культури передбачає акцент на специфічності та відмінностях її окремих складових, що може бути доповнено функціональним аналізом, що вивчає технічні аспекти культури. Етносеміотичний підхід орієнтований на вивчення знакових функцій культури, при цьому кожен етнос має свої особливості у виразі, формі та змісті

культурних елементів, де часто лише зовнішній прояв елемента культури служить ознакою, що відрізняє етноси, навіть якщо зміст цих елементів може бути практично однаковим (там само).

Культура в контексті етносу виконує широкий спектр функцій. Серед технічних функцій культури можна виокремити такі: 1) інструментальну, яка пов'язана з використанням механічної техніки для впливу на матеріальний світ; 2) нормативну, що визначається організаційною технікою, яка охоплює соціальні та культурні норми; 3) сигніфікативну, що проявляється у символічних системах, через які здійснюється емоційна та інтелектуальна діяльність людини; 4) комунікативну, тісно пов'язану з знаковою технікою, що забезпечує процеси взаємодії між людьми (Оксютович, 2014). Важливими специфічними функціями культури етносу є забезпечення соціальних потреб у таких сферах, як естетика, пізнання та релігія, які також мають зв'язок з технічними функціями культури. Окремо виділяють етнічні функції культури, які виконуються через етнодиференціюючі та етноінтегруючі характеристики, що взаємопов'язані з іншими функціями, зокрема сигніфікативною та комунікативною. Сигніфікативна функція грає важливу роль у процесах етнічної інтеграції та диференціації, а комунікативна функція забезпечує передачу етнокультурної інформації. Сприйняття культури як способу існування етносу призводить до важливого висновку: носіями етнічності можуть бути як широкі маси людей (через звичаї, обряди, фольклор, стереотипи поведінки), так і етнічна еліта (через символи цього способу життя). Культура народу, що передається через традиції та звичаї, є важливою частиною його життєвого досвіду. Хоча ці елементи можуть трансформуватися і змінювати своє значення з часом, вони залишаються важливими ознаками етнічної приналежності, які визначають унікальність одного народу від іншого. Це можна назвати нерerefлексованою етнічністю (там само).

На думку О.Гуренко, іншим важливим етнічним знаком є символи, які виражають спосіб існування народу через його сприйняття реальних подій життя, що формують менталітет даного етносу. До цього також варто віднести

такі суттєві елементи культурного розвитку, як «традиція» та «спадковість». Незважаючи на те, що ці терміни часто використовуються як синоніми, вони мають різний зміст (Гуренко, 2021). Спадковість у розвитку культури визначається як безперервне використання культурних надбань попередніх поколінь, що відбувається на новому рівні розвитку культури, при цьому зміст цих надбань може змінюватися з часом. Водночас традиція є більш широким поняттям, яке включає в себе як форми і темпи культурного розвитку, так і конкретні ознаки проявів культури. У будь-якому явищі культури можна виокремити зміст, форму та носія, або суб'єкта культури. Це дозволяє визначити культуру як етнічно специфічну модель життєтворення, яка через свої матеріальні та духовні цінності, знакові системи акумулює знання, творчі здібності та уміння народу, і таким чином являє собою особливий спосіб існування етносу. Культура в цьому контексті є «...абсолютною цінністю, що не піддається редукції до окремих складників і є єдиним фактором, здатним протистояти руйнівним тенденціям суспільного розвитку» (Гуренко, 2021).

Дослідження, що займаються теоретичним аналізом функціонування етносу та його культури, виокремлюють основні структурні фактори, які визначають процеси виникнення та розвитку культури. Вони виділяють як загальні етнічні, так і локальні особливості, а також різноманітні функції та механізми її функціонування. Зокрема, у працях Л.Маєвської акцент робиться на стадійних аспектах розвитку культури етносу та компонентах, що формують її особливості на певних етапах етнічної історії. Це стосується також трактування поняття «етнічна культура», яке безпосередньо пов'язане з етносом та його свідомістю. Традиція, в свою чергу, функціонує в межах культури етносу як особливий механізм збереження та передачі інформації про різні аспекти етнічного досвіду і історії між поколіннями. Таким чином, культура етносу в історичному контексті є явищем, що охоплює всі етапи розвитку етносу, включаючи традиційну та етнічну культуру як важливі складові цього процесу (Маєвська, 2004).

Етнічна культура зазвичай розглядається як спадковий комплекс соціальних практик, вірувань, традицій і звичаїв, які визначають специфіку життя певного етносу. Важливим аспектом є вивчення внутрішньої логіки етнокультурних процесів, оскільки саме там можна знайти справжні механізми їх функціонування та еволюції. Ці механізми спрямовані на збереження культурного ядра етносу, навіть в умовах, які можуть бути несприятливими. Основною стабілізуючою силою для етносу та його культури є система традицій, яка виконує роль колективної пам'яті, що накопичує міжпоколінні етнокультурні знання. Вона не лише регулює рівень інформації, необхідної для збереження етносу, а й контролює ступінь впливу інших етносів. Етнічна культура включає в себе систему ідеологічних, моральних і естетичних цінностей, які реалізуються через освоєння та творчість особистості та соціальних груп у процесі взаємодії з культурним потенціалом суспільства. Щодо термінів «етнічна культура» та «культура етносу», то серед дослідників немає єдиної думки щодо їх взаємозамінності (там само).

Зокрема, Ю. Нікішенко, пропонує розглядати ці терміни як відмінні. Він визначає культуру етносу як загальний комплекс культурних надбань, характерних для певного етносу, що включає різноманітні елементи, які можуть належати як до етнічно специфічних, так і нейтральних за етнічним забарвленням складових. Етнічною культурою він вважає сукупність культурних компонентів, що володіють чіткою етнічною специфікою і виконують роль етнодиференціації, розмежовуючи «ми» та «не ми», «наше» та «не наше». Ці компоненти також сприяють етноінтеграції, підтримуючи відчуття єдності серед різних частин етносу, навіть якщо вони є розрізненими географічно. Вузьке трактування найбільш «етнічного» (або етнографічного) шару культури включає два основні аспекти: колективність та стійкість, які характеризують традиційні й повторювані елементи культури. Зазвичай під терміном «народна культура» мають на увазі саме цей стійкий надіндивідуальний культурний шар. Однак цей термін є багатозначним, оскільки слово «народ» має не лише етнічний, а й соціальний аспект. Тому

«народна культура» часто використовується не тільки в контексті етнічної культури, а й для позначення культури певних соціальних груп (Нікішенко, 2004).

Етнічна самоідентифікація людини в рамках її належності до етносу та культури включає складний механізм саморегуляції, що виражається у відчутті своєї приналежності до цієї спільноти. Перший аспект самоідентифікації стосується відповіді на питання «Хто я?», що виявляється в усвідомленні свого місця в соціальних, моральних і психологічних відносинах, а також в розумінні минулого, теперішнього і майбутнього. Другий аспект включає відчуття безперервності, стабільності та своєї цілісності в часі. Когнітивний аспект самоідентифікації полягає у розумінні себе як частини етнічної спільноти, в усвідомленні свого місця серед інших етнічних груп (Сорочук, 2021). Цей процес включає усвідомлення таких характеристик, як мова, поведінка, традиції, спосіб життя, антропологічні ознаки, а інколи й релігійні переконання. Спільність поглядів на події минулого, територіальні питання також може стати детермінантом етнічної самоідентифікації. Основу існування етносу складає інформація і способи її передачі(там само).

Етнічна культура не є набором абсолютно унікальних елементів - більшість із них можуть бути властивими й іншим народам або навіть бути загальними для багатьох культур світу. Особливість і неповторність етнічної культури кожного народу визначається тим специфічним поєднанням елементів, які в інших культурах можуть мати інше значення або зовсім відсутні. Як підкреслює Ю.Нікішенко, етнічні культури представляють основну форму локальної різноманітності культур людства і є важливою частиною процесів соціальної самоорганізації, що відображають безперервний розвиток та оновлення. Властивості етнічної культури проявляються у соціальних інститутах, цінностях та ідеях, притаманних конкретному етносу, і становлять одну з рушійних сил історії. Культура, щоб виконувати свої функції, повинна бути здатною до надлишковості, що дозволяє їй забезпечувати стабільність і розвиток етносу. Етнічна культура - це складна система процесів і зв'язків, які

гарантують існування етносу в просторі й часі, її розвиток і стабільність. Вона має чітку структуру, де кожен елемент відповідає за певну частину інформації в системі етносу(Нікішенко, 2004)..

Етнічна культура розвивається разом із носієм і функціонує на різних рівнях. Один з них - це «традиційно-побутовий» шар, або «етнічна культура у вузькому розумінні», що виступає носієм етнічних характеристик і визначається як сукупність норм і звичаїв, що передаються від покоління до покоління. Етнічна культура як система передачі інформації функціонує в збалансованому режимі, де її основні функції, зокрема етноінтегруючі та етноадаптуючі, здійснюються через механізми регуляції, такі як етнічні стереотипи, ментальність та зв'язки в суспільстві. Це етап розвитку культури, коли етнос уже став сталим організмом з розвинутою системою саморегуляції та усталеними засобами забезпечення свого життєвого процесу.

Як підкреслює О.Березюк, етнокультурне виховання відзначається багатогранністю змісту, що дозволяє вивчати етнокультурні питання в рамках різних гуманітарних дисциплін. Виховання молоді в контексті етнокультури є важливою проблемою сучасної педагогіки, особливо в умовах змінюваної освітньої ситуації, для якої характерна посилена етнізація освітніх програм та зростання впливу етнокультурних факторів на навчальний процес. Етнокультура є багатошаровим явищем, і її формування потребує складного та тривалого процесу, що включає усвідомлення індивідом знань про свою етнічну ідентичність, історію рідного краю та духовні цінності. Як складова етнічного життя, етнокультура «...займає важливе місце у взаєминах між людьми, оскільки вона зберігає та відображає різноманітні етнічні характеристики». Кожна культура має своє бачення та прояви етнокультури, що визначають її унікальність (Березюк, 2015).

Аналіз наукової літератури показує, що питання збереження духовної спадщини народу, розвитку етнічної культури та національної свідомості молоді має глибоке історичне коріння. Генеза етнокультури в освітніх стратегіях бере свої витoki з глибоких історичних традицій. Ще в античні часи

філософи, такі як Платон та Аристотель, підкреслювали важливість освіти як засобу збереження та передачі культурних традицій. Вони вважали, що через освіту народи зберігають свою ідентичність, а культура є основою моральних та етичних принципів (Сорочук, 2021). Відповідно, сучасні освітні стратегії включають елементи етнокультури як ключовий фактор національного самовизначення.

Погляди на це питання можна знайти в працях давніх мислителів, таких як Геродот, Гіппократ, Аристотель, Цицерон, які вбачали взаємозв'язок між ментальними особливостями різних народів (етносів), природними умовами їхнього середовища та місцевими художніми традиціями, включаючи музичні практики. Окрім того, концепція зв'язку між природними умовами життя народів і їхнім етнічним менталітетом, що формується через етичні та естетичні цінності, художні традиції, а також етностилістичні особливості, висвітлюється і в працях китайських філософів, таких як Кун Цзи, Лао Цзи, Сима Цянь та Чжон Лу, які стали основою східної філософії. Проблематика, що стосується цієї теми, розвивається вже більше двох тисячоліть. Важливість художніх традицій народного мистецтва в процесах формування та еволюції національних культур була підкреслена в працях Блаженного Августина, Дж. Віко, Ш. Монтеск'є, А. Тюрго та інших. Мислителі аналізують зв'язок між еволюцією етносу, його духовними цінностями, ментальністю та технологічним розвитком, зокрема в контексті впливу природного середовища на способи міжособистісних відносин – соціальних, виробничих, релігійних та обрядових. У наукових працях поняття ментальності не обмежується лише філософськими, політичними, релігійними або естетичними аспектами, але також включає інтелектуально-емоційні структури, які визначають думки, почуття, цінності та поведінку людей (там само).

Взаємозв'язок між етнічним менталітетом (народним світоглядом) та умовами навколишнього природного середовища розглядається в працях українських філософів, таких як І. Мірчук, О. Кульчицький, Д. Чижевський та інших. Навколишня реальність впливала не лише на соціально-культурні, а й на

творчі та художні практики, що, в свою чергу, впливали на формування національної свідомості та ментальності. У цьому контексті стає очевидним, що саме автентичний фольклор, зокрема музичний фольклор, став основою для розвитку художньої та музичної свідомості певного етносу, вкорінюючи у свідомості людей ключові ментальні риси. Особливу увагу привертають роботи Д. Чижевського, який визначив менталітет як «народний світогляд» і виділив такі його характерні риси, як емоційність, сентименталізм, чутливість, ліризм та індивідуалізм.

Етнокультура охоплює різноманітні етнічні ознаки, які об'єднують, зберігають, відтворюють і, інколи, змінюють досягнення різних сфер діяльності (духовної, економічної тощо) конкретної спільноти, що накопичуються впродовж історії. В. Гаснюк та В. Горват, трактують це поняття як: «Етнокультура - це культура, яка формується через колективну творчість спільноти, і включає її спосіб життя, світогляд, мову, народне мистецтво». У сучасних суспільствах етнокультура не існує окремо від професійної або «високої» культури, а є її частиною. Це «етнічне ядро» суттєво визначає самобутність національної культури у сучасних державах. В найширшому сенсі етнокультура є «системою життя», яка охоплює все, що спільнота створює, окрім природного середовища: соціальні звичаї, інститути, методи виробництва, мову, етносимволи, міфи, ритуали, творчість та інші елементи (Гнасюк, Горват, 2017).

Наукові та педагогічні засади етнонаціонального навчання розробляються вітчизняними дослідниками, серед яких В. Коротаєва, Л. Маєвська, Ю. Руденко, О. Хоружа та інші. У своїх працях вони визначають принципи етнізації професійно орієнтованого освітнього середовища у закладах вищої освіти, спираючись на ключові ідеї етнопедагогіки та етнопсихології, розроблені такими вченими, як О. Будник, О. Гуренко, Л. Столяренко та інші. О. Березнюк у своїх дослідженнях обґрунтовує значення етнокультурної підготовки як основи для формування етнічної самоідентифікації особистості. Водночас, дослідження О. Мельник, О. Соколової, Л. Соляр та інших вчених

підкреслюють важливу роль народної творчості, зокрема музичного фольклору, у розвитку цієї форми самосвідомості. Саме тому вони звертають особливу увагу на формування етнокультурних уявлень у майбутніх бакалаврів музичного мистецтва.

Етнокультурні орієнтири відіграють важливу роль у формуванні освітніх стратегій багатьох країн, оскільки вони є основою для розбудови національної ідентичності та культурної самосвідомості. В умовах глобалізації та зростаючої міжкультурної взаємодії, збереження етнокультурних традицій стає важливою складовою освітніх систем, оскільки сприяє розвитку толерантності, взаємоповаги та збереженню культурного розмаїття (Будник, 2011).

У рамках національних парадигм, етнокультурні орієнтири в освітніх стратегіях України та інших країн постійно адаптуються до нових соціокультурних і політичних реалій. В Україні, наприклад, освітня реформа, зокрема Нова українська школа (НУШ), орієнтується на розвиток загальнокультурної компетентності, яка включає знання та повагу до культурної спадщини свого народу, а також відкритість до культур інших народів. Важливим аспектом цієї реформи є вивчення рідної мови, літератури, мистецтва та музики, що сприяє збереженню і розвитку етнокультури в умовах сучасних викликів. Одним із завдань освітньої політики є виховання у молоді патріотизму через культуру, зокрема через мистецтво і музичну спадщину, що є невід'ємною частиною національної ідентичності (Міністерство освіти і науки України, 2017).

На думку О.Костенко, важливим елементом етнокультурної освіти є інтеграція вивчення народних традицій і мистецтва. Як зазначають дослідники, важливість цього процесу полягає у формуванні національної свідомості та глибокого зв'язку з культурною спадщиною, що в свою чергу сприяє розвитку «...критичного мислення, творчих здібностей та міжкультурної комунікації» (Костенко, 2015). Система вищої освіти в Україні також акцентує увагу на вивченні національних традицій у контексті культурних та соціальних змін, забезпечуючи баланс між глобальними та національними освітніми тенденціями.

Л. Маєвська, підкреслює важливий зв'язок етнокультури та мистецтва, оскільки мистецтво є однією з основних форм вираження етнічних цінностей, традицій і світогляду народу. Мистецька діяльність виступає своєрідним «дзеркалом» етнокультури, адже через різноманітні художні форми, такі як живопис, музика, танець, театр, ремесла та інші, зберігаються унікальні риси національної ідентичності, які передаються від покоління до покоління. У рамках освітніх стратегій мистецтво виконує роль не лише засобу культурного виховання, а й інструменту для збереження і передачі етнокультурних традицій. Наприклад, вивчення народних ремесел, фольклору, традиційних пісень і танців у школах та університетах дозволяє молодому поколінню пізнати глибину національної культури. Мистецтво не лише дає можливість глибше зрозуміти етнічні особливості, але й активно сприяє формуванню національної свідомості, розуміння власного коріння та культурної спадщини (Маєвська, 2004).

Мистецькі форми, які виникають із традиційної етнокультури, переносять багатий досвід попередніх поколінь у сучасний контекст, розвиваючи національну ідентичність у рамках глобальних процесів. Виховання національної гідності через мистецтво сприяє формуванню поваги до культурної різноманітності та сприяє розвитку міжкультурної компетентності. В. Доронюк та М. Вовк виводить мистецтво, як потужний засіб не тільки збереження традицій, а й їх трансформації у нових формах, що відповідають вимогам сучасного світу. У цьому контексті етнокультурні елементи в освіті, зокрема через художню творчість, сприяють розвитку творчого потенціалу учнів і студентів. Вони не тільки вивчають народні традиції, а й активно включаються в процес створення сучасних мистецьких творів, що поєднують традиційні та інноваційні елементи (Доронюк, Вовк, 2009)

Етнокультура через мистецтво сприяє розвитку міжкультурного діалогу, що є важливим аспектом сучасного освітнього процесу. Через мистецькі форми легко можна передавати культурні традиції іншим народам, обмінюватися досвідом, а також створювати платформу для взаєморозуміння між різними

культурами. С.Кримський доводить, що вивчення мистецтва інших народів через етнокультурні призми допомагає студентам та учням не тільки пізнавати інші культури, а й розвивати здатність до толерантності та взаємоповаги. У світі, де глобалізація призводить до взаємодії різних народів і культур, важливо, щоб національні культурні особливості не тільки зберігалися, але й трансформувалися у нові форми мистецтва, які б могли бути зрозумілі та прийняті іншими народами. Мистецтво дає змогу підтримувати національну ідентичність, водночас сприяючи розвитку універсальних цінностей, таких як мир, співпраця та взаєморозуміння між культурами. «Мистецтво, як потужний засіб вираження та збереження культурних традицій, є незамінним компонентом освітніх стратегій, які сприяють формуванню національної свідомості та культурної компетентності». Через інтеграцію етнокультури в освітній процес мистецтво стає мостом між минулим і майбутнім, між традицією і інновацією, між різними культурами і народами (Кимський, 1996).

Для українців етнокультурні традиції завжди мали ключове значення в підтримці їхньої унікальності, збереженні мови та національної ідентичності. Культурний контекст відіграє важливу роль у морально-естетичному розвитку людини, формуванні її ментальності та національної свідомості. Етнокультура, як невід'ємна частина національної культури, не лише є носієм мови, але й відображає етнічну самобутність та культурно-духовні пріоритети народу. Одним з важливих аспектів сучасного дослідження є вивчення процесів відродження та розвитку етнокультури як невід'ємної частини національної спадщини, що впливає на формування духовного та естетичного досвіду особистості. А.Драган підкреслює необхідність приділяти особливу увагу збереженню та розвитку традицій народної культури, оскільки нові форми цієї культури, що виникають у сучасному соціокультурному контексті, переважно ґрунтуються на традиційних жанрах, які переживають переосмислення через реакцію на актуальні виклики та прагнення задовольнити культурні потреби сучасних людей (Драган, 2009).

Українські етнокультурні традиції відіграють важливу роль у сучасному житті та культурі нашого народу. Фольклор, обряди, звичаї і народне мистецтво здавна відображали світогляд українців, їхнє сприйняття природи, краси та емоційних переживань. Важливим було для людей виражати свої почуття, думки і мрії через уснопоетичні твори, рухи, предмети побуту, орнаменти та інші елементи культури, що становлять своєрідну систему образів і символів, яка передає знання про навколишній світ. Найбільшу цінність серед етнокультурних складових, як підкреслює О.Лань (2010), має усна народна творчість. Протягом століть фольклорні твори органічно поєднувалися з обрядовими практиками, утворюючи єдину культурну цілісність, що відображає багатогранність українського світу. Важливою особливістю народної культури є її передача з покоління в покоління, що є основою єдності народу та свідченням етнічної самобутності України серед інших народів і культур (там саме).

Етнокультура розглядається як здатність особистості розуміти, поважати та взаємодіяти з представниками різних культур, що є особливо актуальним в умовах глобалізації та мультикультуралізму. Історичний контекст формування етнокультурної компетентності показує, що цей процес має глибоке коріння і тісно пов'язаний із розвитком міжкультурних зв'язків та обміну.

Етнокультура виникла як потреба розуміння інших культур у різних історичних періодах. У первісних суспільствах міжкультурна взаємодія мала важливе значення для виживання та розвитку, що проявлялося через обмін знаннями, традиціями та мистецтвом. З розвитком цивілізацій вона стала ключовим елементом у процесах колонізації, торгівлі та дипломатії, що підкреслює її важливість у формуванні культурної ідентичності та соціальної стабільності (Хачатрян, 2020).

Міжнародні обміни, волонтерські програми та міжкультурні проекти створюють можливості для безпосередньої взаємодії з представниками інших культур. Такі програми дозволяють учасникам набувати практичного досвіду, розвивати навички адаптації до нових культурних умов та будувати

міжкультурні зв'язки. Вони сприяють розвитку емпатії, толерантності та відкритості до різноманіття, що є важливими елементами етнокультурної компетентності. Інтернет і соціальні мережі дозволяють людям з різних країн і культур спілкуватися та обмінюватися інформацією в режимі реального часу. Онлайн-курси, вебінари та цифрові платформи для вивчення мов і культур надають доступ до широкого спектру знань і ресурсів, сприяючи розвитку міжкультурного розуміння та взаємодії (там само).

Як підкреслює, Л.Ніколаєвська, музика є потужним засобом для формування етнокультури оскільки вона може передавати культурні цінності, історію та емоції. У сучасному світі музика відіграє важливу роль у розвитку здатності людей розуміти, поважати та ефективно взаємодіяти з представниками різних культур. Цей процес включає освіту, участь у міжкультурних музичних проектах, використання технологій, інтерактивні методи навчання та особистий досвід. Музична освіта є ключовим елементом формування етнокультури (Ніколаєвська, 2017)

Сучасна мистецька освіта повинна ґрунтуватися на культурологічній парадигмі, яка розглядає мистецтво як важливу частину культури, оскільки воно є одним із основних засобів збереження та передачі культурних цінностей. Тому мистецька освіта має бути спрямована на формування у особистості глибокого розуміння культури, її значення як для окремої людини, так і для суспільства загалом. У цьому контексті особливу важливість набуває парадигма культуровідповідності освіти, яка передбачає надання головної ролі національній та світовій культурній спадщині в навчальному процесі. Завдяки такому підходу створюються умови для формування національно свідомого громадянина, розвиток його особистісних якостей і духовного потенціалу (Степанова, 2018). Це сприяє відображенню цінностей, традицій і світогляду різних народів, а також допомагає людям краще розуміти свою культуру та культури інших. Як зазначає О. Реброва: «Кожен етнос або нація в процесі свого розвитку формує систему цінностей, традицій, взаємин, що впливає на

мислення кожної окремої людини, її життєву інтуїцію, яка будується на основі існуючих стереотипних уявлень про світ, природу, дійсність» (Реброва, 2009).

О. Реброва стверджує, що мова та мистецтво є найбільш ефективними засобами збереження і передачі цінностей та традицій, які складають ментальний досвід нації. Вчена зазначає: «Кожен етнос чи нація, розвиваючись, створює систему цінностей, традицій, взаємин, що в свою чергу впливає на мисленнєві процеси кожної окремої особистості, її життєву інтуїцію, яка формується на основі усталених стереотипів про світ, природу та реальність» (Реброва, 2009). У наукових працях сформульована усталена думка, що етнічні стереотипи відображають особливості моноетнічної спільноти, і є важливою частиною як загальної суспільної свідомості, так і свідомості окремого представника етносу. Більше того, саме через етнічні стереотипи в свідомості індивіда фіксуються культурні традиції, звичаї та цінності конкретного етносу. У дослідженнях І. Шевельової етнічні стереотипи розглядаються як «засіб передачі соціального та морального досвіду від покоління до покоління, що включає правила поведінки, звичаї, ритуали, норми та цінності» (Шевельова, 2009).

Роль етнокультури полягає в тому, що вона об'єднує в собі усі ці елементи, створюючи середовище для збереження й трансформації культурного досвіду, який формує не лише колективну свідомість, а й індивідуальну ідентичність. Тому етнокультура, як складний комплекс традицій, норм, звичаїв і символів, є важливою основою для розвитку та збереження етнічної самобутності. Згідно з теоретичним оглядом літератури, можна зробити висновок, що етнічні культури є джерелом духовних та матеріальних здобутків, які відображають ідентичність, свідомість та особливості мислення народу. Інтерес до багатогранності етнічних культур має великий виховний і формуючий потенціал. Він дає можливість зрозуміти цей феномен як важливий компонент освітнього процесу нації, обумовлений складними духовними аспектами та особливостями етнічної ментальності (Федоришин, 2021).

З педагогічної точки зору О. Реброва підкреслює важливість зв'язку між підвищенням етнічної та полікультурної обізнаності і процесами етноідентифікації. Вона зазначає, що художньо-культурна етноідентичність часто кореспондує з транскультурними прагненнями, які включають позитивне ставлення до культурних цінностей інших народів, толерантність до етнічних традицій та готовність сприймати і розуміти їх, включаючи музичні традиції. Кожна культура має щось унікальне й неповторне, що одночасно є спільним і створює точки дотику для міжкультурного порозуміння. Реброва стверджує, що через активне сприйняття етностильових традицій інших народів відбувається процес інкультурації індивіда, що має велике значення для його національної свідомості та особистісної ідентичності (Реброва, 2009).

Етнокультура, як невід'ємна частина національної культури, має важливе значення для збереження та розвитку національної ідентичності, особливо в умовах глобалізації та міжкультурної взаємодії. Вона забезпечує збереження традицій, цінностей та світогляду конкретних народів. Однак для ефективного впровадження етнокультурних елементів в освіту необхідно враховувати національні парадигми, культурні та соціальні контексти різних країн.

Особливо важливим є підвищення інтересу молоді до етнічної музики, який може стати дієвим інструментом у формуванні сучасної ментальності, розвитку духовності. Це також ставить певні вимоги до майбутніх баклаврів музичного мистецтва, які повинні володіти знаннями та розумінням особливостей різних етнічних культур, знати специфіку етностилів, а також мати навички виконання музичних творів в етностилі. Наявність таких навичок мистецтва сприяє розвитку їх виховної функції та можливостям впливати на студентів (Сорочук, 2021).

У багатьох країнах світу етнокультура є невід'ємною частиною національних освітніх стратегій, адже вона не тільки допомагає зберігати національні традиції, але й сприяє розвитку міжкультурної взаємодії та діалогу. У Китаї поширена практика інтеграції етностильових елементів у навчальний процес для ознайомлення молоді з особливостями національної музичної

традиції. Зокрема, відповідно до державної освітньої програми, учні китайських навчальних закладів вивчають стилістичні риси китайської виконавської традиції через виконання національних музичних творів (Чжан Юй, Цзяо Їн та ін.) і традиційних танців (Сян Тяньге, Лин Бейлин, У Чончжен, 2012). Цей підхід є важливим елементом національно орієнтованої освіти в Китаї, допомагаючи студентам-фортипіаністам освоїти традиційні стилі та розвивати свою етностильову компетентність. Оволодіння етностильовими практиками в фортепіанному виконавстві, як складова національної музичної освіти, сприяє вивченню інших аспектів музики, а включення традиційного піаністичного репертуару в освітній процес відіграє важливу роль у формуванні у студентів глибокого розуміння китайської музичної традиції, поліпшенні їх технічних навичок та усвідомлення специфіки цього жанру.

Таким чином, як українські, так і китайські науковці вважають, що однією з ключових функцій етнокультурних традицій є передача морально-духовних цінностей, знань та світоглядних орієнтирів молодому поколінню, а також збереження та підтримка основ етнічного коду національного менталітету.

Як підкреслює А.Колодій, у США етнічна культура є важливою складовою частиною освітніх програм, особливо в багатокультурних містах, таких як Нью-Йорк, Лос-Анджелес та Чикаго. В навчальних закладах проводяться курси з міжкультурної комунікації, етнічних досліджень та мов. Наприклад, університети пропонують курси з латиноамериканської музики, африканської діаспори та азійських культур, що дозволяє студентам глибше ознайомитися з різноманіттям культурних традицій. Музичні проекти сприяють міжкультурному обміну і розвитку етнокультурної компетентності, об'єднуючи музикантів з різних куточків світу для спільного виконання пісень та створення унікальних композицій. Така ініціатива допомагає підвищити обізнаність про культурне різноманіття та покращити взаєморозуміння між народами. (Колодій, 2008, с.5-14).

У Канаді активно підтримується політика мультикультуралізму, яка зосереджена на збереженні культурного різноманіття та інтеграції іммігрантів. Школи та університети країни пропонують курси з культурної антропології, історії культури та мов. Зокрема, канадські університети мають програми, присвячені вивченню культурної спадщини корінних народів, що сприяє збереженню їх традицій і підвищенню обізнаності серед студентів. Культурні заходи також відіграють важливу роль у формуванні етнокультурної компетентності, через музику, танці та інші форми мистецтва. Ці події дають можливість представникам різних культур ділитися своїми традиціями і взаємодіяти з іншими громадами, сприяючи культурному обміну та взаєморозумінню.

У Німеччині розвиток етнічної культури є важливою частиною інтеграційної політики для іммігрантів і біженців. У навчальних закладах країни впроваджуються програми, спрямовані на вивчення різноманітних культурних традицій та розвиток навичок міжкультурної комунікації. Музичні ініціативи, зокрема проект «KulturLife», стимулюють міжкультурний обмін за допомогою музики та мистецтва. Цей проект організовує міжнародні обміни та музичні фестивалі, де музиканти з різних країн можуть взаємодіяти, обмінюватися досвідом та створювати спільні музичні твори. Такі ініціативи сприяють розвитку етнокультурної компетентності та взаєморозумінню.

У Японії формування етнічної культури набуває все більшого значення через збільшення числа іноземних працівників та студентів. У школах і університетах країни запроваджено курси з міжкультурної комунікації та вивчення різних мов. Наприклад, програми з вивчення китайської та корейської культур допомагають студентам краще розуміти традиції та цінності сусідніх країн.

В Австралії етнокультурна є важливою складовою національної політики мультикультуралізму. У школах та університетах країни викладаються курси, що зосереджуються на культурних традиціях аборигенів та іммігрантів.

Програми, присвячені азійським та тихоокеанським культурам, сприяють глибшому розумінню сусідніх регіонів.

У Південній Кореї формування етнокультури має велике значення в контексті інтеграції зростаючої кількості іммігрантів та іноземних студентів. У школах та університетах країни пропонуються курси з міжкультурної комунікації, історії та культури сусідніх країн. Програми, що зосереджуються на китайській та японській культурах, допомагають студентам краще розуміти традиції та цінності своїх сусідів.

В Україні в освітніх установах активно працюють над розвитком етнокультури, інтегруючи курси з історії, культурної антропології, етнографії та міжкультурної комунікації (Лінник Л. І., 2003). Практичні заняття та майстер-класи з гри на цих інструментах допомагають студентам глибше розуміти культурне значення їх використання. Факультативи, майстер-класи та культурні проекти, організовані в навчальних закладах, відіграють важливу роль у розвитку етнокультури. Студентські клуби та товариства часто організовують тематичні вечори, фестивалі та презентації, присвячені культурним традиціям різних народів. Вони сприяють популяризації культурних традицій, взаєморозумінню та діалогу між етнічними групами.

Медіа та інтернет-ресурси є важливими інструментами для розвитку етнокультури, надаючи доступ до інформації про різні культури та їхні музичні традиції. Таким чином, етнокультурне виховання характеризується багатогранністю свого змісту, що дозволяє вивчати етнокультурні аспекти в рамках різних гуманітарних дисциплін. У сучасних умовах, коли посилюється вплив етнічних факторів на освітній процес, етнокультурне виховання молоді набуває особливої актуальності. Це явище є важливою складовою педагогічної теорії та практики, яка передбачає інтеграцію етнічних елементів у навчальний процес, а також збільшення значення етнокультурного контексту в освіті та національній педагогіці. Формування етнокультурної компетентності є складним і тривалим процесом, оскільки ця компетентність має багатшарову структуру. Вона передбачає здобуття індивідом знань про свою етнічну

культуру, історію рідного краю, духовно-моральні цінності та особливості власної нації. Етнокультура є ключовим елементом національного існування українців, зокрема в контексті їхніх соціальних взаємодій, адже вона акумулює різноманітні прояви етнічних рис. Кожен народ має свої унікальні уявлення та витвори етнокультури.

Таким чином, етнокультура - це сукупність культурних елементів, що визначають спосіб життя, традиції, звичаї, вірування, мови, мистецтво та інші аспекти діяльності певної етнічної групи. Вона формується під впливом історичних, соціальних, природних і культурних умов, зберігаючи й передаючи від покоління до покоління унікальні риси, які відрізняють одну етнічну спільноту від іншої. Етнокультура є важливим елементом ідентичності та самосвідомості нації чи народу.

1.2. Сутність і зміст етнокультурної компетентності особистості на основі музики для ударних інструментів

Сучасна епоха, що характеризується процесами глобалізації, вимагає розробки нових пріоритетів і цінностей, спрямованих на взаємодію та інтернаціоналізацію. Ці цінності проникають у всі сфери суспільного життя, але особливо важливою є їх реалізація у вищій освіті, яка має важливу роль у вихованні спеціалістів, здатних працювати в умовах демократії та діалогу. Вищі навчальні заклади повинні готувати майбутніх фахівців до служіння як національній, так і міжнародній спільноті. Це вимагає формування глобальної компетентності, яка виявляється в розвитку почуття громадянської відповідальності, що виходить за межі місцевих чи національних інтересів (Маєвська, 2004).

На думку О.В. Соколової, важливою є проблема визначення та збереження унікальності кожного народу і нації. Процеси інтеграції різних народів у єдиний глобальний простір не можуть відбуватися без одночасного

визнання важливості збереження національних традицій і самобутності кожного етносу. Важливою складовою цього процесу є емоційно-ціннісне ставлення до культурної спадщини, яке допомагає людині усвідомити себе частиною нації через сприйняття значень релігійних, побутових, морально-етичних, естетичних та інших сфер життя, що базуються на етнокультурних орієнтирах та уявленнях (Соколова, 2022).

У сучасних науках, як зарубіжних, так і вітчизняних, існує ряд термінів, які описують компетентність, необхідну для ефективної взаємодії з представниками різних націй. До таких понять відносяться етнокультурна, міжкультурна, крос-культурна, полікультурна компетентність, а також міжкультурна сенситивність та комунікативна компетентність.

Етнокультурна компетентність, міжкультурна компетентність, та подібні види компетентностей тісно взаємопов'язані, оскільки вони стосуються здатності людини ефективно взаємодіяти в багатокультурному середовищі. Міжкультурна компетентність включає в себе здатність сприймати, розуміти та адаптуватися до культурних різниць, особливо в спілкуванні з людьми різних культур та етнічних груп. Вона об'єднує знання, навички та ставлення, необхідні для успішної комунікації та співпраці. Етнокультурна компетентність є важливою складовою міжкультурної компетентності, але зосереджена на глибокому розумінні та повазі до культурних традицій, цінностей і норм конкретних етнічних спільнот. Вона дозволяє розвивати емпатію та чутливість до особливостей різних етносів, що сприяє збереженню їхньої унікальності та підтримує взаєморозуміння (Хачатрян, 2020).

Як підкреслює Г. Ніколаї, «в процесі міжкультурної взаємодії кожен індивід змушений вирішувати дві основні проблеми – як зберегти власну культурну ідентичність та як засвоїти цінності чужої культури» (Ніколаї, 2021). Міжкультурна комунікація визначається як процес взаємодії осіб, які належать до різних культурних середовищ, де кожен має свою мову, манери поведінки, цінності, звичаї та традиції. При належності індивіда до конкретної соціокультурної та мовної спільноти формуються його взаємодії з іншими

особами. Міжкультурна комунікація базується на символічній взаємодії між індивідами або групами, культурні відмінності яких можна розпізнати; сприйняття та ставлення до цих розбіжностей впливають на форму, тип і результат цих контактів.

У цьому зв'язку Н. Самойленко пропонує чотири основні стратегії формування міжкультурної компетентності особистості: асиміляцію, сепарацію, маргіналізацію та інтеграцію (Самойленко, 2013). Під час формування міжкультурної компетентності найбільш ефективною з означених стратегій стає інтеграція, що передбачає збереження індивідом власної культурної ідентичності при одночасному опануванні культурними цінностями інших суб'єктів комунікації, що вимагає цілеспрямованих зусиль і відбувається усвідомлено на відміну, наприклад, від інкультурації в межах рідної культури, що значною мірою відбувається на інтуїтивному рівні.

Що стосується термінології, то аналіз літератури показує, що поняття міжкультурного, крос-культурного, транскультурного, мультикультурного та етнокультурного в багатьох європейських країнах розглядаються як взаємозамінні. Т. Атрощенко вважає, що міжкультурну компетентність можна визначити як комплекс знань і вмінь, які дають змогу індивіду адекватно оцінювати комунікативну ситуацію, ефективно використовувати вербальні та невербальні засоби та перевіряти результати комунікації через зворотний зв'язок (Атрощенко, 2016, с.12). Ю. Рябова вважає, що етнокультурну компетентність слід розглядати як здатність працювати та ефективно функціонувати в полікультурному середовищі (Рябова, 2021)

За словами В. Черкасова, основною умовою інтеграції музично-педагогічної освіти в європейський освітній простір є об'єднання загальноєвропейської освітньої системи в єдину структуру, що здійснюється шляхом консолідації національних культур, спрямованих на подолання як зовнішніх, так і внутрішніх деструктивних факторів (Черкасов, 2010).

Крім того, існують й інші види компетентностей, такі як соціальна та професійна, які мають значення в багатокультурному середовищі. Вони

включають здатність працювати в команді, враховуючи різноманітність поглядів, а також володіння професійними навичками, які можуть бути адаптовані до різних культурних контекстів. Усі ці компетентності взаємно доповнюють одна одну, сприяючи розвитку гнучкості, відкритості та ефективності взаємодії в умовах глобалізації (Іванець, 2020).

Етнокультурне виховання має багатогранну природу, що дозволяє розглядати етнокультурні проблеми в контексті різних дисциплін. В умовах сучасної освітньої ситуації, що характеризується посиленням етнізації змісту освіти та зростанням ролі етнокультурних факторів, етнокультурне виховання є однією з актуальних проблем педагогічної теорії та практики. Етнокультурна компетентність має складну структуру і складний механізм формування, що робить її розвиток процесом тривалим і складним. Вона включає в себе набуття знань про свою етнічну культуру, історію, духовні цінності та особливості нації. Етнокультура є важливою складовою етнічного існування українців, бо вона концентрує в собі різноманітні прояви етнічних ознак. Кожна культура має свій унікальний погляд на етнокультуру. На думку О. Будник етнокультурна компетентність дає змогу особі орієнтуватися у світі, будувати свою поведінку відповідно до власної культури, одночасно усвідомлюючи межі своєї культури і культури інших народів (Будник, 2011).

Згідно з нашим поглядом, до складу етнокультурної компетентності входять різні компоненти, які взаємопов'язані і формують її. Вони включають матеріальну сферу культури (наприклад, народну архітектуру, вбрання, види творчої діяльності), духовну сферу (мова, фольклор, народне мистецтво) та складніші, менш визначені аспекти, як-от менталітет або етнопсихологічні риси народу.

Етнокультурна компетентність особистості виконує низку важливих функцій: комунікативну, пізнавальну, знаково-символічну та відтворювальну, забезпечуючи фізичне існування етносу через взаємодію людини з природою. Вона існує не поза людьми, а в їх здатності сприймати і розуміти оточуюче

суспільство. Традиції, звичаї, обряди є стабілізуючими факторами для етносу, адже акумулюють культурну інформацію між поколіннями.

Й. Г. Гердер наголошував на взаємозв'язку традиційної культури з умовами людського буття, які відображаються в мові, звичаях, мистецтві тощо. Традиція не тільки визначає рівень необхідної для етносу інформації, але й контролює ступінь запозичень з інших культур, не дозволяючи чужорідним елементам заміщати національні. Національна культура виконує важливу роль в інтеграції світової культури, збагачуючи її цінності, при цьому етнокультура є безцінним джерелом національної спадщини. Вона пов'язана з народною творчістю, адже саме фольклор підтримує сталі традиції, а національна культура є глибоким усвідомленням приналежності до певної держави, громадянської гідності та відповідальності.

Отже, етнокультурна компетентність особистості є ключовим чинником для збереження і розвитку нації та народу. Вчені мають різні погляди на той віковий період, коли основи етнокультурної компетентності повинні закладатися. Педагог Умберто Еко вважав, що саме діти віком 3-4 роки повинні починати вчитися любити свою рідну мову та шанувати народні традиції (Еко, 2007).

П. Щербань виділяє три етапи формування етнокультурної компетентності, які можна співвіднести з різними ступенями навчання.

Перший етап (5-10 років) полягає в досягненні початкового рівня знань про свою етнічну культуру та культури сусідніх народів. На цьому етапі дитина повинна:

- чітко ідентифікувати себе зі своєю етнічною групою, зокрема через національність батьків, місце проживання та рідну мову;
- мати уявлення про історію, звичаї та традиції свого народу.

Другий етап (11-15 років) спрямований на досягнення функціональної грамотності у своїй культурі та знання культур інших народів своєї країни, а також основ етнокультур сусідніх держав. На цьому етапі особистість повинна:

- бути ознайомленою з особливостями різних етнічних груп, з національною історією, традиціями та побутом;
- розуміти специфіку вербальної та невербальної комунікації, а також демонструвати в поведінці етнічні ознаки, наприклад, вільно володіти рідною мовою або практикувати народні ремесла.

Третій етап (15-18 років) полягає у досягненні більш високого рівня освіченості в етнокультурі рідної країни та інших народів світу. На цьому етапі молодь повинна:

- знати традиції та обряди свого народу і вміти застосовувати їх у повсякденному житті;
- мати знання про видатних діячів різних народів і сприяти ефективному міжетнічному спілкуванню;
- бути обізнаною з культурними процесами та позитивними аспектами мультикультуралізму (Щербань, 2008). Ми переконані, що саме ці етапи відображають процес формування етнокультурної компетентності особистості, хоча важливо розуміти, що після їх проходження не можна стверджувати, що компетентність сформована повністю.

Формування етнокультурної компетентності не завершується після закінчення школи, це процес, який триває постійно. Визнано, що виховання молодого покоління має ґрунтуватися на культурно-історичних цінностях своєї нації, і лише після цього можна знайомити учнів з традиціями інших народів.

Нині показники етнокультурного виховання ще не є високими, і це пов'язано з низкою причин. Серед інформаційних проблем - недостатня увага до етнокультурного компоненту у змісті програм та підручників. Серед організаційних труднощів варто відзначити несумісність організаційної структури виховного процесу з інтересами молоді, обмежений вибір видів діяльності.

Вивчення питань, що стосуються етнокультурної компетентності особистості та умов її формування, є важливим як з теоретичної, так і з практичної точки зору, особливо в контексті актуальних проблем

етнокультурної толерантності та національної самосвідомості. Це сприяє формуванню цілісного світогляду особистості, яка здатна розуміти єдність і різноманіття народів, культур і релігій, а також виявляти до них повагу (Березюк, 2015). Дослідження наукових робіт дозволило розкрити сутність терміна «етнокультурна компетентність особистості» та звернути увагу на основні напрямки цієї проблематики.

Етнокультурна компетентність особистості є однією з основних складових сучасної освіти, яка визначає здатність індивіда орієнтуватися в культурному різноманітті, розуміти та поважати культурні відмінності, а також інтегрувати етнокультурні цінності у своє повсякденне життя. Вона охоплює знання про традиції, звичаї, мову, історію та духовно-моральні принципи різних етнічних груп, що є основою для формування толерантного ставлення до представників інших культур. Етнокультурна компетентність також включає розвиток здатності до адаптації в культурно різноманітному середовищі, підтримку міжетнічного діалогу та збереження національної ідентичності в умовах глобалізації. Освітнє середовище відіграє ключову роль у процесі розвитку етнокультурної компетентності, оскільки воно не тільки надає знання, але й допомагає формувати позитивні етнокультурні погляди та поведінку. Це включає вивчення культурних відмінностей між народами, розвиток ціннісних орієнтирів на основі національних традицій, а також стимулювання критичного ставлення до стереотипів і упереджень. Таким чином, «етнокультурна компетентність є важливим інструментом для становлення як індивідуальної, так і колективної ідентичності, що є необхідним в умовах глобалізації та багатокультурного середовища» (там само).

Згідно з думкою О.Будник, етнокультурна компетентність «дозволяє людині орієнтуватися в навколишньому світі, адаптувати свою поведінку відповідно до своєї культури, розуміючи межі цієї культури та розпізнаючи початок і межі інших культур» (Будник, 2011). На нашу думку, етнокультурна компетентність особистості складається з кількох взаємопов'язаних елементів. Першу групу чинників складають матеріальні аспекти культури, такі як

народна архітектура, вбрання, різні види творчої діяльності. Другу групу складають духовні аспекти, зокрема мова, усна народна творчість, народне мистецтво. Третю групу утворюють складніші й ще не до кінця визначені аспекти, такі як менталітет народу або етнопсихологічні характеристики етносу.

Процес формування етнокультурної компетентності особистості є комплексним педагогічним процесом, що складається з взаємопов'язаних компонентів, які разом формують структуру компетентності. Цей процес охоплює особистісний, пізнавальний, операційний та проєктивний аспекти і має на меті поетапне розвиток цих складових. Вищий рівень етнокультурної компетентності є основним показником формування культури особистості (Березюк, 2015). Етнокультурна компетентність визначається як рівень знань, необхідних для встановлення конструктивних взаємин між представниками різних етнічних спільнот, що базуються на взаємній повазі і згоді. Формуючи етнокультурну компетентність, потрібно враховувати особливості розвитку певного етносу, його ціннісні орієнтації та самосвідомість, а також мотиви і потреби, які виникають під час міжетнічної взаємодії.

Робота з формування етнокультурної компетентності повинна починатися в ранньому віці для досягнення тривалих і позитивних результатів. Сьогодні педагоги активно використовують методичні рекомендації та розробки, що сприяють підвищенню ефективності навчання та виховання в цьому напрямку. Основною метою етнокультурної компетентності є розвиток моделей поведінки, орієнтованих на ефективну спільну діяльність в освітньому процесі, а також усунення негативного ставлення до людей, що відрізняються за зовнішніми ознаками, мовою чи ціннісними орієнтаціями. Етнокультурна компетентність передбачає здатність особистості осягати різні культури, традиції та звичаї через занурення спочатку в рідну культуру, а потім у культури інших народів. Для цього потрібно засвоїти норми і цінності свого етносу та знайомитися з культурними особливостями етнічних груп навколо, одночасно набуваючи навички для ефективної міжетнічної взаємодії. Важливо

зазначити, що через процес ідентифікації формується етнічна ідентичність дитини, що є важливим для її адаптації в багатокультурному середовищі.

З іншого боку, треба навчитися позбуватися стереотипів, упереджень і забобонів щодо інших етнічних груп, оскільки це є перешкодою для конструктивного діалогу і взаємодії між учасниками освітнього процесу. Варто підкреслити, що етнокультурна компетентність, яка передбачає здобуття знань та досвіду у міжетнічних відносинах, сприяє формуванню толерантного ставлення один до одного. Вона об'єднує здатність і готовність до спільної діяльності, заснованої на знаннях і досвіді, здобутих у процесі соціальних відносин і спеціально організованого навчання, що орієнтоване на активну участь учня у своєму навчанні та ефективну адаптацію до етнічно різноманітного середовища. Готовність у цьому контексті можна розглядати як психічний стан, що передбачає адаптацію можливостей особистості для конструктивної діяльності, внутрішню орієнтацію на активні й доцільні дії. Здатність, в свою чергу, розглядається як індивідуально-психологічні риси, які визначають успішність міжетнічної взаємодії та адаптації в поліетнічному суспільстві (Вишневський, 2003).

Згідно з визначенням О. Гуренко, етнокультурна компетентність - це особистісна якість, що формується через організоване або спонтанне засвоєння культури свого народу у всіх її формах: побутових, фольклорних, професійних, наукових. Вона включає знання про людей, природу, суспільство, а також уявлення про символи, знаки і соціальні значення, що закодовані в культурі. Етнокультурно компетентна особа вільно орієнтується в культурному просторі свого народу і здатна взаємодіяти з його елементами. Ця компетентність охоплює як елементарні невербальні комунікації, так і загальні моральні та правові норми (Гуренко, 2021).

Ідея етнокультурної компетентності в її сучасному розумінні, як здатності ефективно взаємодіяти з представниками різних культур, розвивалась упродовж останніх століть, зокрема у контексті глобалізації та міжетнічної взаємодії. Однак, концепція, близька до цієї ідеї, існувала й у давні часи, хоча

вона не мала чітко окресленого терміну чи теоретичного оформлення. У давнину, зокрема в античні часи та середньовіччі, люди, які належали до різних етнічних груп чи народів, взаємодіяли між собою через торговельні, культурні чи політичні контакти. І хоча термін «етнокультурна компетентність» з'явився лише в останні десятиліття, у ті часи люди також мали певний рівень адаптації до інших культурних середовищ. Це проявлялось у здатності вивчати інші мови, звичаї, особливості побуту, а також у толерантному ставленні до різних культур і релігій.

Таким чином, хоча етнокультурна компетентність як теоретична категорія не існувала в давнину, практики міжкультурної взаємодії, адаптації та порозуміння були важливою частиною життя в різних культурах і можуть розглядатися як давній прототип цієї концепції. Етнокультурна компетентність особистості відображає здатність орієнтуватися в культурних традиціях та цінностях різних народів, правильно сприймати і взаємодіяти з їхніми культурними проявами. Важливу роль у формуванні цієї компетентності відіграє музика, яка є універсальним і водночас специфічним засобом вираження культурної ідентичності. Як підкреслює О. Соколова, «...важко переоцінити значення музики у формуванні етнокультурних уявлень, оскільки це мистецтво є одним із найпоширеніших, одним із найбільш емоційно впливових на духовний світ людини» (Соколова, 2022). Музичне мистецтво, зокрема народне, через свої унікальні художні засоби (інтонація, поетика, образність, драматургія тощо) має здатність передавати духовні та ментальні уявлення нації, її особливий музичний код, а також визначати місце і значення національної музичної культури у глобальному контексті розвитку музичних явищ і процесів (там само). Як зазначає А. Растрігіна, саме музика може слугувати «каталізатором» позитивних відчуттів стосовно етнокультурних явищ, оскільки народна пісня й обрядовий спів виступають символічними маркерами національної та родинної приналежності (Растрігіна, 2024, с.384)

. У умовах сучасних глобалізаційних процесів, які охоплюють політичну, економічну та культурну інтеграцію багатьох країн, важливим завданням є

збереження етнонаціональної самобутності культур. В цьому контексті на думку Н.Батюк та Л. Степанової, «...музичне мистецтво, відіграє важливу роль, змінюються стиль життя людей та характер міжкультурних взаємодій у суспільстві. саме тому набуває актуальності проблема підвищення рівня етнокультурної обізнаності» (Батюк, Степанова, 2023,с.37). Така обізнаність передбачає здатність людини розуміти та цінувати культуру свого народу, його традиції й звичаї, а також виявляти повагу до культурної спадщини інших народів. Серед педагогічних засобів формування етнокультурної компетентності можна виокремити виховання, навчання, діяльність та спілкування. Індикаторами успішного навчання є знання історії, культурних традицій, народних свят, а також здатність застосовувати їх у практичному житті. Виховні показники включають моральні якості, рівень вихованості, позитивне ставлення до інших і взаємоповагу.

Формування етнокультурної компетентності особистості є важливим етапом розвитку людини, оскільки дозволяє їй глибше розуміти та приймати культурні відмінності, розвивати толерантність і взаємоповагу до представників різних етнічних груп. Кожна особистість є унікальною, має свій культурний код, традиції, звичаї, що формують її світогляд і поведінкові стратегії. Врахування цієї унікальності важливе не лише в контексті міжособистісних взаємодій, але й у професійній діяльності, зокрема, для майбутніх бакалаврів музичного мистецтва. Музичне мистецтво це універсальний засіб вираження, який тісно переплітається з культурними традиціями і національними особливостями. Майбутні бакалаври повинні не лише володіти технічними навичками, але й мати здатність розуміти та цінувати етнокультурні особливості своїх учнів, адже кожен із них приносить у клас своє неповторне культурне надбання. Музичні традиції та стилі кожної нації можуть значно впливати на розвиток творчого потенціалу учнів, тому важливо, щоб педагог, знаючи особливості етнокультури кожного учня, міг знайти індивідуальний підхід до навчання, поєднуючи загальноприйняті методи з елементами культурної адаптації.

Виходячи з цього, формування етнокультурної компетентності майбутніх бакалаврів музичного мистецтва має стати важливою складовою їх професійної підготовки. Це дозволить їм не лише розвивати творчі здібності учнів, але й сприяти формуванню взаємоповаги, толерантності і розуміння багатства етнічних культур у навчальному процесі. Вони повинні вміти виявляти та підтримувати культурну різноманітність у своїх учнях, допомагаючи кожному з них відкрити та розвивати свою неповторну музичну індивідуальність.

Етнокультурна компетентність майбутніх бакалаврів музичного мистецтва - це сукупність знань, умінь і навичок, які дозволяють студентам ефективно працювати з різноманітними етнічними культурами в контексті музичної діяльності. Вона включає здатність розуміти, оцінювати та інтегрувати культурні особливості, традиції та музичні стилі різних народів у навчальний процес і виконавську практику. Важливою складовою є вміння адаптувати методи навчання до культурних характеристик учнів, поважати та зберігати етнічні особливості в музиці, а також сприяти розвитку толерантності і міжкультурного діалогу в музичному середовищі.

Зокрема, музика для ударних інструментів є надзвичайно потужним інструментом для розвитку етнокультурної компетентності, оскільки вона глибоко вкорінена в традиціях різних народів, а також відображає їхні світоглядні, духовні та соціальні аспекти. Ударні інструменти, такі як барабани, бонги, конги, дарбуки, джембе, є не тільки технічними засобами створення звуку, але й символами культурної самобутності. Вивчення ритмів та традиційних композицій, характерних для певних народів, дозволяє не лише освоїти конкретні музичні техніки, а й глибше зрозуміти основи культурних традицій, що стоять за ними. Таким чином, освоєння музики для ударних інструментів стає важливим елементом у розвитку етнокультурної компетентності, адже кожен етнос має свої унікальні ритмічні структури, що є відображенням його історії, соціальних зв'язків та навіть духовних цінностей.

Особливості гри на ударних інструментах розглянуті в дослідженнях таких авторів, як С. Димченко, А. Наговіцин, Б. Ткачук та інших. Зокрема, С.

Димченко аналізує класифікацію ударних інструментів, а також історію їх розвитку та методику виконання, зокрема через досвід Джима Чапіна та Фредді Ірюбера. Тенденції формування навичок гри на ударних інструментах висвітлені в роботах Дж. Чапіна, К. Ковалевського, Дж. Майєра, Л. Стівенса. Програми та методичні матеріали з цього питання були розроблені такими дослідниками, як К. Купінський, С. Макієвський, О. Гончарик, І. Місько, Є. Дудник, В. Зінченко та ін.

Протягом довгого часу мистецтво гри на ударних інструментах не мало сформованої методичної основи. Спочатку навчання виконанню на цих інструментах здійснювалося музикантами-практиками, які не володіли спеціальною освітою та необхідними теоретичними і методичними знаннями. Основоположником радянської виконавської школи гри на ударних інструментах став К. Купінський, а вітчизняної - С. Макієвський. К. Купінський у своїй праці «Школа гри на ударних інструментах» розкрив різні аспекти, пов'язані з інструментами, їхнім устроєм, методами звуковидобування та технікою гри. В його роботах також містяться відомості про музичну грамоту, гімнастичні вправи для барабанщиків, а також специфічні вправи для різних інструментів, побудовані за принципом поступового ускладнення.

Аналіз навчальних програм із гри на ударних інструментах, розроблених в період незалежності України (О. Гончарик, І. Місько), показує, що в процесі формування навичок гри на цих інструментах було включено вивчення різних стилів і напрямків класичної, сучасної та естрадно-джазової музики. Зокрема, приділено більше уваги розвитку самостійності учнів у вирішенні творчих завдань. Сучасні програми базуються на диференційованому підході і містять вправи різної складності, що відповідають рівню музичних здібностей, фізичних характеристик і потенціалу учнів. Також програми включають орієнтовний репертуар для індивідуального та групового виконання, а також забезпечують широкі можливості для творчої ініціативи викладачів. З кожним роком ці програми поповнюються новими творами сучасних композиторів, обробками та перекладеннями. Однією з головних тенденцій у навчанні гри на

ударних інструментах є акцент на емоційно-образному виконанні творів (згідно з Типовою навчальною програмою з дисципліни «Ударні інструменти» Є. Дудника, В. Зінченка). Безумовно, кожен музичний твір, виконаний музикантом, має бути переданий слухачеві через емоційний відгук. Структура емоційно-образного мислення учнів включає такі компоненти: мотиваційно-пізнавальний компонент, який відображає інтерес та захоплення учнів інструментальною діяльністю, спрямованою на самовдосконалення; когнітивно-оцінювальний компонент, який передбачає знання, вміння та навички для освоєння техніки виконання, уміння яскраво відтворювати художні та музичні образи, а також здатність оцінювати набутий виконавський досвід. Цей компонент також передбачає глибоке розуміння художньо-образних елементів мови інструментальних творів.

Отже, вивчення і виконання традиційних ритмів різних культур на ударних інструментах не тільки розширює кругозір особистості, але й сприяє формуванню вміння адекватно сприймати й взаємодіяти з культурними особливостями інших народів. Цей процес безпосередньо впливає на розвиток таких важливих складових етнокультурної компетентності, як повага до культурних відмінностей, здатність до міжкультурної комунікації та усвідомлення себе як частини глобальної культурної спільноти.

Ударні інструменти займають особливе місце в історії музичної культури різних народів, оскільки вони є одними з найдавніших музичних інструментів. Археологічні знахідки свідчать про використання ударних інструментів ще у первісних суспільствах, де вони виконували ритуальні та комунікативні функції (Blades, 2005). Звуки барабанів, тріскачок та інших ударних інструментів створювали атмосферу містичності та сприяли об'єднанню спільнот під час ритуалів і свят.

Розвиток ударних інструментів можна класифікувати на основні історичні етапи:

1. Первісні спільноти. Первісні суспільства були тісно пов'язані з природою, і їхні культурні практики відображали глибоку взаємодію з навколишнім

світом. Етнокультурна компетентність у цей період була проявом здатності розуміти, поважати та інтегрувати різні елементи з інших культур у власне культурне середовище. Це включало запозичення та адаптацію нових способів полювання, збирання, виготовлення знарядь праці, а також ритуальних і обрядових практик (Білова, 2024).

2. Ударні інструменти, зокрема барабани, тріскачки та інші перкусійні інструменти, відігравали важливу роль у житті первісних спільнот. Вони були одними з найдавніших музичних інструментів і мали багатофункціональне значення. Ударні інструменти використовувалися в ритуальних церемоніях, які мали на меті забезпечити успіх полювання, сприятливу погоду, добрий урожай або захист від злих духів. Ритми, створювані барабанами, допомагали шаманам та іншим духовним лідерам досягати трансого стану, що вважалося необхідним для спілкування з духами та виконання магічних обрядів (Montagu J., 2002).

Крім ритуальних функцій, ударні інструменти виконували комунікативну роль у первісних спільнотах. Вони використовувалися для передавання сигналів на великі відстані, наприклад, для скликання зборів, оголошення небезпеки або початку полювання. Різні ритмічні візерунки могли мати різні значення, що забезпечувало ефективну комунікацію в умовах відсутності розвинених мовних систем і писемності. Вони створювали ритм, який об'єднував учасників та підсилював колективні емоції, сприяючи зміцненню соціальних зв'язків і почуття єдності. Ритмічна музика допомагала координувати рухи танцюристів, підвищуючи ефективність і гармонію спільних дій. Саме в цей період зародилися основні комбінації ударів на ударних інструментах, відомі як рудіменти (Sachs C). Ці базові технічні елементи включають різноманітні ритмічні патерни та прийоми гри, які використовувалися для створення складних і насичених ритмів. Рудіменти розвивалися та вдосконалювалися з покоління в покоління, стаючи основою для техніки гри на ударних інструментах. Вони включають такі комбінації, як

парадидл, сінгли, дублі, тріплети та інші, які стали основою сучасної техніки гри на ударних.

Ударні інструменти служили засобом культурної ідентифікації, комунікації та інтеграції, сприяючи формуванню та підтриманню етнокультурної компетентності. Вони відігравали центральну роль у ритуалах, комунікації та соціальних подіях, що підкреслює їхню важливість для розуміння культурної динаміки та еволюції первісних спільнот.

Період первісних спільнот був часом формування основних культурних практик та технологій, які стали фундаментом для подальшого розвитку цивілізацій. У цей період етнокультурна компетентність та музика для ударних інструментів відігравали важливу роль у житті спільнот, сприяючи соціальній інтеграції, комунікації та ритуальним практикам (Білова, 2024).

В стародавніх цивілізаціях (Єгипет, Греція, Рим). ударні інструменти широко використовувалися різними народами у військових маршируваннях, релігійних церемоніях та суспільних святкуваннях тощо. Вони символізували владу та урочистість, як це видно на єгипетських фресках та римських мозаїках (Blacking J., 1973).

Стародавній Єгипет був одним з найрозвиненіших та найвпливовіших культурних центрів античного світу. Музика, особливо використання ударних інструментів, відігравали важливу роль у житті цієї цивілізації, сприяючи релігійним, соціальним та політичним практикам. Єгиптяни взаємодіяли з численними сусідніми культурами через торгівлю, військові походи та дипломатію. Знання про інші культури було важливим для підтримання політичної та економічної стабільності країни. Єгипет був культурним центром, який притягував до себе представників інших народів.

Ударні інструменти використовувалися для координації рухів солдатів і підтримання ритму маршу, що було важливо під час військових кампаній. Бойові барабани, які використовувалися для передавання сигналів під час бою, забезпечували чіткість і злагодженість дій єгипетської армії. Фрески, статуї та інші археологічні знахідки демонструють важливість ударних інструментів у

культури Стародавнього Єгипту. Археологічні розкопки виявили численні зразки ударних інструментів, що свідчать про їхню поширеність і різноманітність: На фресках у гробниці цариці Нефертарі зображені музиканти, які грають на барабанах та інших ударних інструментах під час ритуальних церемоній.

Таким чином, у Стародавньому Єгипті ударні інструменти служили засобом культурної ідентифікації, комунікації та інтеграції, відігравали центральну роль у ритуалах, комунікації та соціальних подіях, що підкреслює їхню важливість для розуміння культурної динаміки та еволюції Стародавнього Єгипту.

Стародавня Греція була одним із найвпливовіших культурних центрів античного світу, відомим своїми досягненнями в галузі філософії, науки, мистецтва та музики. (Hood M., 1982). Греки взаємодіяли з численними сусідніми культурами, такими як єгиптяни, фінікійці, перси, що сприяло збагаченню їхньої культури новими ідеями та традиціями. Запозичення греками елементів єгипетської архітектури та скульптури, що відобразилося у стилі будівництва храмів та пам'ятників. Грецькі філософи та вчені досліджували культури інших народів, інтегруючи ці знання у свої теорії та навчальні практики. Ударні інструменти були важливою частиною музичної традиції Стародавньої Греції. Вони використовувалися в релігійних церемоніях, театральних виставах, військових парадах та суспільних святкуваннях:

Стародавній Рим був однією з найвпливовіших цивілізацій античного світу, яка значною мірою вплинула на розвиток західної культури, права, політики та мистецтва. Хоча Рим багато запозичив з грецької культури, між цими цивілізаціями були суттєві відмінності. Грецька культура була більше зосереджена на філософії, мистецтві та науці, в той час як римська культура мала більш прагматичний і практичний підхід. Римляни були відомі своєю організацією, правовою системою та інженерними досягненнями. Римська культура була більш синкретичною, інтегруючи елементи з багатьох підкорених народів і створюючи унікальну римську ідентичність. Римляни

вважали себе спадкоємцями грецької культури, але вони також додали свої унікальні елементи до цієї спадщини. Вони мали прагматичний підхід до культурного запозичення, інтегруючи корисні аспекти інших культур у свою власну. Це включало прийняття грецьких богів, архітектурних стилів та мистецьких технік. Ударні інструменти займали важливе місце в музичній та культурній традиції Стародавнього Риму. Вони використовувалися в різних контекстах, включаючи релігійні церемонії, військові паради, гладіаторські бої та суспільні святкування. Археологічні знахідки та літературні джерела свідчать про широке використання барабанів, тимпанів, цимбалів та інших ударних інструментів у повсякденному житті та мистецтві (Андрєєва, 1985).

Ударні інструменти використовувалися під час гладіаторських боїв для створення драматичної атмосфери та підсилення емоційного впливу на глядачів. Барабани і цимбали супроводжували вихід гладіаторів на арену, бої та завершальні сцени, допомагаючи створювати напругу і драматичність подій. Звуки ударних інструментів підсилювали відчуття небезпеки і героїзму, роблячи гладіаторські бої більш захоплюючими для глядачів.

Період Середньовіччя був часом значних соціальних, політичних та культурних змін у Європі. Музика Середньовіччя розвивалася в тісному зв'язку з релігійними практиками, придворними церемоніями та народними святкуваннями. Ударні інструменти були важливою частиною цього процесу. У церковних службах і релігійних процесіях використовувалися литаври, дзвони та тимпани, які допомагали створити урочисту атмосферу та підкреслювали ритмічну структуру богослужінь. У придворних ансамблях ударні інструменти використовувалися для супроводу танців, музичних виступів та святкових заходів (Gilbert J., 2008).

У Середньовіччі почали формуватися основи музичної теорії, які включали елементи ритміки та гармонії. Ударні інструменти відігравали важливу роль у цьому процесі, сприяючи розвитку ритмічної структури музичних творів. Виникли перші спроби запису ритму та мелодії, що дозволяло передавати музичні твори від одного покоління до іншого. (Willoughby D. E.,

2010). Хрестові походи сприяли контактам між європейцями та народами Близького Сходу, що призвело до обміну музичними традиціями. Європейці запозичували східні музичні інструменти та техніки гри, інтегруючи їх у свою музичну практику. Торгові шляхи, такі як Шовковий шлях, сприяли обміну музичними інструментами та стилями між Європою, Близьким Сходом та Азією. Торгові міста, такі як Венеція та Генуя, стали осередками міжкультурного обміну, де представники різних народів могли взаємодіяти, обмінюватися знаннями та культурними практиками. Музична освіта у монастирях, соборах та міських школах сприяла збереженню та поширенню музичних знань, формуючи етнокультурну компетентність серед молоді (Willoughby D. E., 2010).

Період Відродження був часом культурного і наукового оновлення, що охопило значну частину Європи. Цей період відзначався відродженням інтересу до класичної античної спадщини, а також новими досягненнями в мистецтві, науці та філософії (Willoughby D. E., 2010).

Музика Відродження характеризувалася розвитком поліфонії, зростанням ролі інструментальної музики та розширенням музичного репертуару. Ударні інструменти використовувалися для створення ритмічної основи, підсилення динаміки та надання особливої колористичності музичним композиціям. Ударні інструменти відігравали важливу роль у різних релігійних і світських заходах епохи Відродження. Вони використовувалися в церковній музиці для супроводу богослужінь, процесій та свят (Димченко, 2023).

Період Нового часу, який охоплює XVIII-XIX століття, був часом значних змін у політичному, соціальному та культурному житті Європи та інших частин світу. Цей період відзначався розвитком індустріалізації, наукових відкриттів, політичних революцій та розширенням колоніальних імперій. У музичному контексті цей час був відзначений розвитком нових музичних жанрів, розширенням оркестрових складів та інтеграцією музичних традицій з різних культур (Kartomi M. E., 1990). Ударні інструменти відігравали важливу роль у музичному житті Нового часу. Вони використовувалися в

оркестрах, військових оркестрах, опері та камерній музиці. Розширення оркестрових складів призвело до зростання використання ударних інструментів, таких як литаври, барабани, тарілки та трикутники. Ударні інструменти стали невід'ємною частиною симфонічних оркестрів. Вони використовувалися для створення драматичних ефектів, підсилення динаміки та ритмічної основи творів.

Ударні інструменти використовувалися в опері для підсилення драматичних ефектів та створення атмосфери. Композитори, такі як Джузеппе Верді та Ріхард Вагнер, використовували ударні інструменти для створення потужних музичних моментів у своїх оперних творах. Наприклад, у «Травіаті» Верді ударні інструменти використовуються для підкреслення драматичних сцен, а у «Кільці Нібелунга» Вагнера вони допомагають створити епічну атмосферу (Kartomi M. E., 1990).

Період Нового часу був часом активних міжкультурних контактів, що сприяло обміну музичними традиціями між різними регіонами світу. Європейські композитори запозичували музичні елементи з інших культур, інтегруючи їх у свої твори (Димченко, 2023).

Сучасний період, що охоплює XX і XXI століття, відзначається швидкими соціальними, культурними та технологічними змінами, які значно вплинули на розвиток музики, зокрема на використання ударних інструментів (Willoughby D. E., 2010). Однією з ключових особливостей сучасного періоду є інтеграція технологій у музику. Електронні ударні установки, синтезатори та комп'ютерні програми відкрили нові можливості для експериментів зі звуком. Вони дозволяють музикантам створювати різноманітні звукові ефекти і ритмічні візерунки, що значно розширює межі музичної творчості. Електронні ударні інструменти стали невід'ємною частиною багатьох музичних жанрів, від електронної музики до поп- та рок-музики (Willoughby D. E., 2010).

Ударні інструменти в сучасній музиці відіграють важливу роль у створенні ритмічної основи, динамічних акцентів та експериментальних звукових ефектів. Сучасні композитори та музиканти активно експериментують

з ударними інструментами, розширюючи їхні виразні можливості та інтегруючи елементи різних культурних традицій. Ударні інструменти з різних культур інтегруються у сучасну музику, сприяючи культурному обміну і збагаченню музичного досвіду. Африканські барабани, індійські табла, японські тайко та латиноамериканські конги використовуються для створення унікальних звукових текстур і ритмів. Це сприяє поширенню знань про інші культури та розширенню музичних горизонтів.

Технологічні досягнення XX і XXI століть значно вплинули на розвиток ударних інструментів. З'явилися електронні ударні установки, синтезатори та комп'ютерні програми, які дозволяють створювати та змінювати звуки ударних інструментів. Це відкрило нові можливості для експериментів і розширило межі музичної творчості. Електронні ударні інструменти використовуються в багатьох жанрах, від електронної музики до поп- та рок-музики.

На думку D. Willoughby, міграція та глобалізація сприяли поширенню музичних традицій по всьому світу (Willoughby, 2010). Музиканти з різних країн та культур взаємодіють один з одним, обмінюючись знаннями та досвідом. Це призводить до створення нових музичних жанрів та стилів, які відображають багатокультурний вплив. Ударні інструменти часто стають центральним елементом у таких музичних експериментах, додаючи ритмічну та динамічну складову. Сьогодні ударні інструменти використовуються у всіх музичних жанрах та є важливим інструментом в музичній освіті.

Поняття етнокультурної компетентності у сучасному світі є надзвичайно актуальним і багатогранним, оскільки глобалізація та міжнародні зв'язки постійно зростають. Етнокультурна компетентність включає в себе знання, навички і ставлення, необхідні для ефективного і відповідального спілкування та взаємодії з представниками різних культур. Вона дозволяє розуміти, поважати і враховувати культурні відмінності, а також інтегрувати ці знання у професійну та особисту діяльність.

Розгорнуте визначення етнокультурної компетентності можна сформулювати так: це комплексна здатність особистості ефективно

спілкуватися, взаємодіяти і співпрацювати з представниками інших культур на основі глибокого розуміння та поваги до їхніх культурних відмінностей. Ця здатність включає в себе три основні компоненти: когнітивний (знання про інші культури та розуміння їхніх особливостей), емоційний (емпатія, толерантність і відкрите ставлення до культурних відмінностей) і поведінковий (практичні навички міжкультурного спілкування та взаємодії).

Етнокультурна компетентність є важливим аспектом освіти, оскільки вона сприяє формуванню у студентів широкого світогляду, розвитку критичного мислення і підвищенню їхньої здатності адаптуватися до різних культурних контекстів. Це особливо важливо у сучасному глобалізованому світі, де мультикультурні взаємодії стають нормою. У цьому контексті музика для ударних інструментів стає важливим засобом формування етнокультурної компетентності, оскільки вона глибоко вкорінена в традиціях різних народів, є невід'ємною частиною їх культурної ідентичності.

Етнокультурна компетентність є важливою складовою формування особистості, що здатна орієнтуватися в культурному та освітньому просторі, зокрема в сфері музики. Вона передбачає глибоке розуміння власної культури, здатність адаптуватися до культурних особливостей інших народів, а також вміння застосовувати ці знання в контексті музичного мистецтва. Одним із головних напрямків розвитку цієї компетентності є інтеграція музичної освіти України в світову музичну освітню систем. Ця інтеграція передбачає не лише обмін досвідом і знаннями, а й відкриття нових можливостей для українських студентів і викладачів, сприяння розвитку української музичної культури на міжнародному рівні. Музичну освіту в Україні необхідно адаптувати до європейських та світових стандартів, що забезпечить підвищення рівня підготовки майбутніх музикантів і педагогів, сприятиме розвитку творчого потенціалу та професійної майстерності. В. Черкасов у своєму дослідженні зазначає, що інтеграція України в європейський освітній простір сприятиме ефективній модернізації музично-педагогічної сфери, розвитку творчого потенціалу особистості, формуванню професійної майстерності, підвищенню

конкурентоспроможності, а також покращенню мобільності студентів і викладачів та забезпеченню свободи у здобутті освіти на будь-якому рівні (Черкасов, 2011). Ніколаї Г. справедливо зазначає, що інтеграція мистецької освіти має на меті не лише посилення дослідницької та естетичної складових, але й суттєве збільшення кількості міжнародних науково-дослідних проектів, що ґрунтуються на комплексному застосуванні ідей педагогіки миру, педагогіки культури, мистецької педагогіки, мультикультуралізму, а також естетичного і поліестетичного виховання (Ніколаї, 2013).

Ми погоджуємося з тим, що для успішної інтеграції музичної освіти України в світову освітню систему слід реалізувати кілька ключових заходів: оновлення змісту навчальних планів та програм, застосування диференційованого підходу в організації навчально-виховного процесу, лінгвізацію освітнього процесу, впровадження дистанційного навчання, підключення вітчизняної музично-педагогічної освіти до Європейської мережі дослідницьких програм, залучення талановитих студентів до міжнародних проектів, фестивалів, конкурсів і олімпіад, а також зміцнення культурно-освітнього простору через музично-просвітницьку діяльність (Черкасов, 2017).

Інтеграція музичної освіти України в світову освітню систему особливо важлива для розвитку специфічних галузей музичного мистецтва, таких як виконання на ударних інструментах. У сучасному музичному світі ударні інструменти займають важливе місце як у класичній, так і в сучасній музиці. Включення їх у навчальні програми міжнародного рівня відкриває нові горизонти для студентів, дозволяючи їм не лише освоювати класичні техніки виконання, а й адаптуватися до новітніх музичних стилів, таких як джаз, поп і електронна музика.

З огляду на глобалізацію музичної освіти, важливим є створення навчальних програм, що забезпечують глибоке розуміння специфіки гри на ударних інструментах, а також знайомство з міжнародними тенденціями та методиками викладання. Це сприяє розвитку культурної мобільності та професійної адаптації студентів до вимог різних освітніх і культурних

контекстів. Музика для ударних інструментів є чудовим засобом для розвитку етнокультурної компетентності, оскільки цей жанр дозволяє виразити індивідуальність і традиційні уявлення різних народів через специфічні ритми, звуки та інструменти. Ударні інструменти використовуються в музичних традиціях по всьому світу, включаючи африканську, азійську, латиноамериканську та європейську музику. Кожен етнос створює своєрідні ритмічні структури, що відображають специфіку його культури та соціальних зв'язків (Андрєєва, 1985).

Вивчення ударних інструментів дозволяє зануритися в культурні традиції, мови та обряди різних народів. Наприклад, ритми африканського континенту, що виконуються на барабанах джембе, мають глибоке символічне значення. Кожен ритм може бути пов'язаний з певним життєвим циклом (народженням, весіллям, святами, ритуалами) або відображати історичні події. Знання та розуміння цих ритмів сприяє розвитку поваги до різних культурних традицій і розширенню горизонту особистості. Музика для ударних інструментів передбачає активну практичну діяльність, вивчення ритмів, техніки гри, що вимагає від виконавця взаємодії з культурними елементами того чи іншого етносу. Удосконалення технічних навичок гри на таких інструментах, як бонги або конги, передбачає освоєння складних ритмічних структур, характерних для конкретних народів. Це також вимагає від учнів здатності передавати емоції та культурні особливості через музику.

Як відмічають Є.Дудник та В. Зінченко, музика для ударних інструментів є потужним засобом міжкультурного обміну. Виконання традиційних ритмів різних культур дозволяє не лише вивчити їх технічні аспекти, але й зрозуміти, як ритми можуть служити засобом комунікації, з'єднуючи людей різних національностей та етнічних груп. Таким чином, «музика для ударних інструментів допомагає створювати міст між культурами і сприяє формуванню міжкультурної компетентності» (Дудник, Зінченко, 2020). Етнокультурна компетентність на основі музики для ударних інструментів включає кілька важливих аспектів, що взаємодіють між собою.

Музика для ударних інструментів дозволяє глибше пізнати культуру різних народів. Вивчення конкретних ритмів і композицій розширює уявлення про спосіб життя, соціальні структури та обряди. Наприклад, індійські tabla або африканські джембе мають свої ритмічні структури, що пов'язані з духовними практиками, медитацією чи церемоніями, які важливі для збереження культурної ідентичності (там само). Це форма невербальної комунікації, яка дозволяє людям з різних культур взаємодіяти і обмінюватися емоціями та ідеями. Ритмічні патерни ударних інструментів створюють базу для співпраці і спільного виконання, що сприяє розвитку міжкультурних зв'язків і комунікативних навичок. Це є важливим елементом етнокультурної компетентності, оскільки дозволяє краще розуміти різні форми вираження і комунікації в різних культурах (Дудник, 2024).

Розвиток етнокультурної компетентності через музику для ударних інструментів є важливим аспектом підготовки майбутніх бакалаврів у галузі музичного мистецтва, оскільки дозволяє не тільки знайомити студентів з багатством світових музичних традицій, а й формувати в них здатність розуміти, цінувати та інтегрувати культурні особливості різних етнічних груп. Ударні інструменти, як один з найдавніших видів музичних інструментів, мають величезне культурне значення в багатьох національних традиціях і можуть стати важливим інструментом для вивчення етнокультури. Використання традиційних технік гри, музичних стилів та ритмічних структур різних народів дозволяє студентам не тільки розширити свої музичні горизонти, але й розвинути культурну чутливість і повагу до різноманіття.

Зі свого боку, інтеграція музичної освіти України в світову освітню систему надає нові можливості для майбутніх бакалаврів музичного мистецтва. Цей процес сприяє обміну культурним досвідом, впровадженню передових методик навчання та надає студентам доступ до міжнародних музичних традицій, що особливо важливо для їх професійного становлення. Музична освіта в Україні, враховуючи свій багатий фольклорний та класичний спадок, має величезний потенціал для вивчення різноманітних музичних форм, що

дозволяє студентам глибше розуміти етнокультурні особливості як національної, так і світової музичної спадщини.

Для майбутніх бакалаврів музичного мистецтва цей підхід є необхідним, оскільки надає їм не лише академічні знання, а й навички для роботи в умовах глобалізованого музичного світу. Студенти повинні володіти високим рівнем етнокультурної компетентності, яка дозволяє їм працювати в різноманітних культурних контекстах, адаптувати методи навчання до потреб учнів з різних етнічних середовищ та розвивати власну музичну індивідуальність, поєднуючи традиції різних культур.

Етнокультурна компетентність майбутніх бакалаврів музичного мистецтва на основі музики для ударних інструментів - це сукупність знань, умінь і навичок, що дозволяють студентам розуміти, аналізувати та інтегрувати етнокультурні особливості різних народів через музику ударних інструментів. Це включає здатність працювати з традиційними ритмічними структурами, техніками гри та музичними стилями, характерними для різних етнічних груп, а також враховувати культурні контексти у навчальному процесі та виконавській практиці. Етнокультурна компетентність допомагає майбутнім бакалаврам розвивати повагу до різноманіття культур і застосовувати ці знання для розвитку творчого потенціалу учнів, сприяючи міжкультурному діалогу через музику.

Висновки до розділу1

У розділі наведено теоретичне обґрунтування питання етнокультурної компетентності особистості на основі музики для ударних інструментів. Ця компетентність передбачає високий рівень знань, навичок і вмінь, здатність ефективно використовувати їх в освітньому процесі, що базується на гнучкості комунікацій та творчій активності, а також на прагненні до саморозвитку і самореалізації у сфері викладання музичного мистецтва.

Досліджено, що етнокультура є важливим складником освітніх стратегій як в Україні, так і в світі, особливо в контексті національних парадигм. Роль етнокультури в освітньому процесі полягає в забезпеченні розвитку національної ідентичності, збереженні культурної спадщини та сприянні інтеграції у світову культурну спільноту; виступає важливим інструментом для формування цілісної особистості, що здатна бути не лише носієм національних цінностей, але й брати активну участь у глобалізованому світі, зберігаючи свою унікальність.

Розкрито сутність етнокультурної компетентності особистості та уточнено, що дефініція етнокультурної компетентності особистості на основі музики для ударних інструментів охоплює сукупність знань, умінь і навичок, що дозволяють ефективно застосовувати їх в освітньому процесі. Вона включає в себе гнучкість комунікацій, творчо-пошукову активність, а також прагнення до саморозвитку та самореалізації в сфері музичного мистецтва, зокрема через призму національних музичних традицій і культур. Етнокультурна компетентність особистості - це здатність людини ефективно взаємодіяти з представниками різних культур, розуміти і поважати їхні традиції, цінності та звичаї, а також застосовувати ці знання в повсякденному житті та професійній діяльності. Вона передбачає глибоке розуміння культурної ідентичності, здатність до критичного мислення в контексті культурних різниць і, зокрема, врахування впливу етнокультурних аспектів на взаємодію в міжкультурному середовищі.

Формування етнокультурної компетентності є важливим аспектом не тільки особистісного розвитку, але й професійної підготовки майбутніх бакалаврів музичного мистецтва. Вивчення музики для ударних інструментів у контексті різноманітних етнічних традицій надає студентам можливість глибше пізнати багатство культурного спадку різних народів. Це допомагає не лише розвивати технічні навички, а й формувати вміння взаємодіяти з учнями, враховуючи їх культурні особливості, а також сприяє розвитку толерантності й взаємоповаги в музичному середовищі. Інтеграція української музичної освіти в світову освітню систему відкриває перед майбутніми педагогами нові горизонти для обміну культурним досвідом, застосування міжнародних методик навчання та взаємного збагачення традицій. Для майбутніх бакалаврів музичного мистецтва ця компетентність стає необхідною, оскільки вона дозволяє працювати в глобалізованому світі, де культурна різноманітність є не лише нормою, але й джерелом нових можливостей для творчості й розвитку.

РОЗДІЛ 2. МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ЕТНОКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ОСОБИСТОСТІ НА ОСНОВІ МУЗИКИ ДЛЯ УДАРНИХ ІНСТРУМЕНТІВ

2.1. Наукові підходи і принципи формування етнокультурної компетентності особистості на основі музики для ударних інструментів

У першому розділі дисертаційного дослідження ми визначили теоретичні засади етнокультурної компетентності особистості з урахуванням специфіки контексту музики для ударних інструментів. Було встановлено, що етнокультурна компетентність виступає складним феноменом, який інтегрує різні аспекти особистісного, професійного та культурного розвитку, базуючись на взаємозв'язку музичної освіти, етнічних традицій та сучасних педагогічних практик.

Становлення етнокультурної компетентності зумовлюється актуальними викликами глобалізації, які посилюють значення міжкультурної взаємодії та обумовлюють необхідність інтеграції культурних елементів у навчальний процес. Ударні інструменти, завдяки своїй універсальності та багатогранності, відіграють важливу роль у формуванні цієї компетентності, оскільки їхня ритмічна структура та стильове різноманіття надають можливість глибше усвідомити етнічну самобутність музичних традицій різних народів (Соляр, 2017).

Аналізуючи наукові джерела (Березюк, 2015; Гуренко, 2008; Соляр, 2018, та ін.), ми виявили, що етнокультурна компетентність розвивається через пізнання, інтерпретацію та адаптацію елементів етнічної культури до сучасних умов музичного виконавства. Це включає вивчення культурних символів, ритмічних малюнків, стилістичних особливостей та їхнього впливу на професійну діяльність музиканта. Ударні інструменти, як одна з найдавніших форм музичного вираження, виступають не лише засобом передачі музичних

ідей, але й носієм культурного коду, що зберігає у собі історію, міфологію та духовні цінності етнічних спільнот.

Одним із ключових аспектів етнокультурної компетентності є здатність особистості до усвідомленого сприйняття культурного різноманіття (Соляр, 2018). Музична освіта, зокрема навчання гри на ударних інструментах, сприяє цьому процесу через активне залучення студентів до вивчення автентичних ритмічних структур, характерних для різних народів. Таке навчання не лише розширює професійний кругозір, а й формує у студентів емоційну залученість і толерантне ставлення до інших культур. Водночас через інтерпретацію етнічної музики майбутні фахівці розвивають здатність до творчої трансформації традицій, адаптуючи їх до сучасного освітнього та виконавського контексту.

Етнокультурна компетентність також пов'язана з професійною підготовкою майбутніх музикантів у контексті їхньої здатності організовувати міжкультурну взаємодію через музику. Ритмічні особливості ударних інструментів, притаманні різним етнічним стилям, сприяють встановленню емоційного контакту між виконавцем і слухачем. Завдяки використанню ударних інструментів у педагогічній практиці формується комунікативний ресурс етнокультурної компетентності, що дозволяє передавати символіку та культурний контекст через музичне спілкування (Ді Тяньчао, 2024).

Відповідно, важливим аспектом етнокультурної компетентності є здатність до міжкультурної комунікації, що передбачає вміння передати слухачам або учням культурний контекст і емоційний зміст творів, які виконуються на ударних інструментах. Це потребує не тільки високого рівня інтерпретаційної та виконавської майстерності, але й педагогічних здібностей, що дозволяють пояснити специфіку ритмічних особливостей та їхню роль в етнокультурних традиціях.

На основі досліджених наукових джерел і узагальнення набутої інформації щодо сутності етнокультури і компетентнісного виміру професійних якостей, *етнокультурна компетентність особистості тлумачиться як інтегральний особистісно-професійний феномен, що відображає здатність*

особистості застосовувати знання, вміння та ціннісні орієнтації, пов'язані з різними культурними традиціями, для свідомого осмислення, творчої інтерпретації, глибокого розуміння й адаптації музичного репертуару та методів мистецького навчання до потреб сучасного суспільства в умовах міжкультурної взаємодії, забезпечуючи гармонійне поєднання професійної майстерності, комунікативної чутливості та емоційної залученості з метою сприяння формуванню толерантності, духовного збагачення, усвідомлення культурного різноманіття й створення умов для міжкультурного діалогу та збереження музичної спадщини різних народів.

Формування етнокультурної компетентності особистості, залученої до музичної діяльності є складним і актуальним завданням, яке потребує розробки ефективних методик навчання, що дозволяють інтегрувати етнокультурні елементи у процес музичного навчання. Це має забезпечити розробка системної, методологічно забезпеченої стратегії. З огляду на це, другий розділ дисертаційного дослідження буде присвячений саме дослідженню методологічних підходів, художньо-педагогічних принципів і педагогічних умов, які у комплексі розкриватимуть означену стратегію і будуть здатні забезпечити її успішну практичну реалізацію.

Отже, формування етнокультурної компетентності особистості в музичній діяльності є важливим етапом, що вимагає ретельної методологічної розробки для забезпечення успішної інтеграції етнокультурних елементів у процес навчання. Це завдання стає особливо актуальним при підготовці майбутніх бакалаврів музичного мистецтва, оскільки саме вони стануть носіями та передавачами цих знань у подальшій професійній діяльності.

Основою вибору методологічної стратегії формування етнокультурної компетентності особистості, яка буде покладена в подальшу розробку авторської методики, стало розуміння компонентної структури досліджуваного феномену, яка складається з чотирьох взаємопов'язаних і доповнюючих один одного компонентів. Розглянемо докладно компонентну структуру етнокультурної компетентності особистості і проаналізуємо, які атрибутивні

характеристики набуватиме кожен компонент з урахуванням музики для ударних інструментів як художньо-розвивальної платформи формування означеної компетентності.

Особистісно-аксіологічний компонент є центральним елементом етнокультурної компетентності, що забезпечує інтеграцію моральних, духовних і професійних аспектів особистості у процесі міжкультурної взаємодії через музику. Аксіологія, як наука про цінності, охоплює широке коло питань, пов'язаних із природою, структурою та функціями ціннісних орієнтацій у житті людини, і дозволяє глибше осмислити значення культурного різноманіття для формування особистості (Козир, Дуб'юк, 2022). У музичній діяльності на ударних інструментах цей компонент відіграє ключову роль, адже ударні інструменти, як носії ритмічних і культурних кодів, є універсальним засобом вираження етнічної ідентичності та культурної спадщини (Костюк, 2023).

Аксіологія є міждисциплінарною сферою досліджень, яка інтегрує філософські, культурологічні, соціологічні та психологічні підходи до розуміння цінностей. У філософському контексті аксіологія досліджує природу цінностей, їхню об'єктивність та роль у формуванні суспільства. У психології цінності розглядаються як внутрішні орієнтири, що регулюють поведінку особистості та впливають на прийняття рішень. У педагогіці аксіологічний підхід спрямований на формування у студентів ціннісного ставлення до світу, культури та професійної діяльності, що є важливим у контексті мистецької освіти (Поліщук, 2016).

Ціннісні орієнтації формують внутрішній світ особистості, визначаючи її цілі, ідеали, життєві пріоритети та способи реалізації професійної діяльності. У структурі особистості вони відіграють регулятивну, мотиваційну та інтеграційну функції, впливаючи на її самореалізацію та міжособистісну взаємодію (Дун Хао, 2022). Саме через ціннісні орієнтації музикант формує ставлення до культурного розмаїття, традицій, та професійних стандартів.

Особистісно-аксіологічний компонент у контексті етнокультурної компетентності музиканта спрямований на формування здатності глибоко

розуміти й усвідомлювати значення етнічних традицій, ціннісних орієнтацій та культурної спадщини у професійній діяльності. У музичній освіті, зокрема у навчанні гри на ударних інструментах, цей компонент виявляється у здатності студента оцінювати значення ритмічних структур, символіки й культурного контексту музичних творів, що належать до різних етносів.

Особистісно-аксіологічний компонент також реалізується через формування в особистості ціннісного ставлення до професійної (мистецької, мистецько-педагогічної) діяльності, що включає усвідомлення її ролі у збереженні музичної спадщини та вихованні міжкультурної толерантності. Наприклад, виконання традиційних ритмів на ударних інструментах дозволяє студенту не лише технічно вдосконалюватися, але й формувати особистісну відповідальність за збереження автентичності культурних традицій.

Особистісно-аксіологічний компонент етнокультурної компетентності є фундаментом для гармонійної інтеграції культурного різноманіття в професійну діяльність музиканта. У контексті музики для ударних інструментів він дозволяє не лише розвивати технічну майстерність, але й формувати ціннісну основу для усвідомленого й творчого сприйняття музичної спадщини, сприяючи міжкультурному діалогу, толерантності та духовному збагаченню.

Атрибутивні характеристики особистісно-аксіологічного компоненту етнокультурної компетентності мають фундаментальне значення для формування гармонійної професійної та культурної ідентичності особистості, зокрема в контексті музики для ударних інструментів. Кожна з цих характеристик виконує унікальну функцію, сприяючи інтеграції моральних, духовних та професійних аспектів особистості у процес міжкультурної взаємодії.

Ціннісна рефлексія виявляється у здатності музиканта не лише пізнавати, але й осмислювати значення музичної спадщини різних народів. Вона передбачає глибокий аналіз культурного контексту, символічних кодів та історичного значення музичних творів, що виконуються на ударних інструментах (Жень Сінъян, 2018). Цей аспект включає усвідомлення

важливості збереження традицій, які формувалися протягом століть, а також їхньої ролі у формуванні професійної майстерності. Наприклад, музикант, який вивчає ритмічні структури африканських барабанів чи латинських перкусійних інструментів, розвиває здатність не лише технічно відтворювати ці ритми, але й осмислювати їхній культурний сенс. Ціннісна рефлексія допомагає музиканту інтегрувати ці знання у власну виконавську практику, збагачуючи її глибоким розумінням етнічної ідентичності, що закладена у музиці.

Толерантність та повага до культурного розмаїття є базисом для гармонійної міжкультурної взаємодії. Ця характеристика передбачає усвідомлення того, що кожна культура має свою унікальну музичну спадщину, яка заслуговує на вивчення та пошану. Ударні інструменти, завдяки своїй універсальності, дозволяють досліджувати багатство ритмічних традицій різних народів, відкриваючи для музиканта нові горизонти творчості. Толерантність сприяє формуванню естетичної чутливості до музичних традицій, коли музикант не лише виконує твори, але й інтегрує елементи інших культур у свою діяльність (Соляр, 2018). Це створює умови для взаємозбагачення культур і сприяє формуванню етичного ставлення до їхнього різноманіття, що є важливим у сучасному глобалізованому світі.

Емоційна залученість відіграє ключову роль у виконавській та педагогічній діяльності, адже музика для ударних інструментів часто має глибоке емоційне та духовне значення. Музикант, який виконує ритмічні композиції, має здатність не лише технічно досконало відтворювати їх, але й передавати через них емоції, що властиві конкретному етнічному середовищу. Це особливо важливо в педагогічній діяльності, де емоційна залученість стає інструментом для формування в учнів глибокого сприйняття музичних творів (Чжен Ланьюе, Новська, 2023). Вона допомагає виконавцям і слухачам установити духовний зв'язок із культурною спадщиною, що втілюється у ритмічних структурах ударних інструментів.

Мотивація до збереження й поширення культурної спадщини є рушійною силою для музиканта у контексті професійної діяльності. Ця характеристика

стимулює пошук нових шляхів для адаптації етнічної музики до потреб сучасного суспільства. Ударні інструменти, як носії традиційних ритмів, стають платформою для інноваційних рішень, що дозволяють зберігати автентичність музики, водночас додаючи їй сучасного звучання. Наприклад, музиканти, які експериментують із поєднанням традиційних ударних інструментів і сучасних електронних технологій, створюють нові форми вираження, які інтегрують етнокультурну спадщину в сучасний мистецький контекст.

Отже, кожна з цих атрибутивних характеристик етнокультурної компетентності відіграє важливу роль у формуванні особистісно-аксіологічного компоненту етнокультурної компетентності. Вони забезпечують глибоке осмислення музичної спадщини, сприяють формуванню міжкультурної толерантності, емоційного зв'язку з музикою та мотивації до її збереження, що в сукупності сприяє гармонійному розвитку особистості музиканта та його професійній реалізації.

Когнітивно-технологічний компонент етнокультурної компетентності особистості є важливим елементом професійної підготовки майбутніх фахівців у галузі музичного мистецтва, оскільки саме він забезпечує інтеграцію знань, технологій та педагогічних умінь у навчальному процесі. У контексті опанування музики для ударних інструментів цей компонент відіграє центральну роль, сприяючи формуванню глибокого розуміння музичної спадщини, технік виконання та методів викладання, що враховують етнокультурні особливості.

Когнітивний аспект стосується інтелектуальної діяльності особистості, пов'язаної з процесами пізнання, осмислення, засвоєння та застосування знань (Васильєва, 2014). У контексті формування професійних якостей когнітивний компонент забезпечує здатність майбутніх музикантів аналізувати, інтерпретувати та інтегрувати інформацію про музичні традиції різних народів. Він охоплює не лише засвоєння фактологічного матеріалу, але й розвиток критичного мислення, необхідного для осмислення культурних і стилістичних відмінностей музичних творів. Наприклад, вивчення ритмічних структур

африканських чи азійських ударних інструментів дозволяє не лише оволодіти технікою виконання, а й зрозуміти їх символічне значення в етнічному контексті (Ді Тяньчяо, 2023).

Педагогічні технології – це систематизовані методи, засоби й підходи до організації навчального процесу, що спрямовані на досягнення конкретних педагогічних цілей (Барановська, 2018). У контексті формування етнокультурної компетентності педагогічні технології дозволяють інтегрувати культурні та музичні елементи в освітній процес (Негребецька, 2021), забезпечуючи розвиток творчих здібностей студентів та формування в них поваги до різноманітності культур.

Володіння педагогічними технологіями передбачає здатність викладача не лише ефективно використовувати сучасні методики навчання, але й адаптувати їх до специфіки викладання музики для ударних інструментів. Це включає інтерактивні методи навчання, мультимедійні технології, інтеграцію культурних елементів у музичні вправи та створення навчальних ситуацій, які сприяють зануренню студентів у культурний контекст. Викладач має бути здатним використовувати ці технології як засіб для стимулювання інтересу до музичної спадщини, розвитку креативності та підвищення мотивації студентів (Барановська, 2018).

Когнітивно-технологічний компонент етнокультурної компетентності майбутніх фахівців у контексті музики для ударних інструментів охоплює знання, навички та педагогічні технології, необхідні для розуміння, виконання та передачі культурних традицій. Він включає кілька ключових аспектів, які визначають його сутність і функції.

По-перше, цей компонент забезпечує формування знань про національні музичні традиції, жанри, стилі та специфіку етнічної музики різних народів. Наприклад, у процесі навчання студенти вивчають характерні ритмічні структури, техніки гри та стилістичні особливості, що притаманні ударним інструментам різних культур. Ці знання є основою для глибшого розуміння

етнокультурної самобутності та створення нових інтерпретацій музичних творів.

По-друге, когнітивно-технологічний компонент включає розвиток навичок аналізу й інтерпретації культурних особливостей музичних творів. Майбутні музиканти навчаються усвідомлювати символіку та значення ритмів у культурному контексті, інтегруючи ці знання у власну виконавську та педагогічну практику. Наприклад, вивчаючи ритуальну функцію ударних інструментів у певній етнічній культурі, студент може глибше зрозуміти їх роль у формуванні культурного діалогу.

По-третє, цей компонент передбачає інтеграцію інноваційних педагогічних технологій у навчальний процес. Це створює можливості для інтерактивного навчання, де студенти можуть не лише засвоювати знання, але й застосовувати їх у творчій діяльності. Наприклад, використання мультимедійних ресурсів для аналізу ритмічних традицій або організація практичних занять із залученням етнічних інструментів сприяють ефективнішому засвоєнню матеріалу (Ді Тяньчао, 2024).

Атрибутивні характеристики когнітивно-технологічного компоненту етнокультурної компетентності у контексті музики для ударних інструментів формують його багаторівневу структуру та визначають ключові аспекти, необхідні для гармонійного поєднання знань, педагогічних технологій та творчої діяльності. Кожна характеристика має свою унікальну роль і забезпечує глибоке розуміння та ефективну реалізацію етнокультурного контексту в професійній діяльності музиканта.

Знання про музичні традиції різних народів. Ця характеристика є фундаментом когнітивно-технологічного компоненту, адже забезпечує базову обізнаність майбутніх музикантів із національними музичними стилями, жанрами, традиціями та ритмічними структурами, які притаманні культурній спадщині різних народів. У контексті вивчення музики для ударних інструментів це включає вивчення технік виконання, ритуального значення інструментів, їхньої історичної ролі та символіки. Наприклад, африканські

джерембе чи бразильські конга виконують не лише музичну, а й соціальну та ритуальну функції, що формують особливий тип музичної взаємодії. Знання про ці аспекти дозволяють музиканту не лише технічно відтворювати твори, але й усвідомлювати їхній глибокий культурний сенс.

Аналітичний аспект є невід'ємною частиною когнітивного компоненту, оскільки формує здатність музикантів до інтерпретації та осмислення музичних творів у контексті їхнього етнокультурного походження. Ця характеристика передбачає вміння аналізувати ритмічні структури, стильові особливості та символічні елементи музики, а також розуміти, як вони взаємодіють із культурними та історичними контекстами. Наприклад, аналіз традиційних ритмів Індії (тала) чи латинських ритмів (самба, румба) розкриває їхню специфіку та інтегративну роль у національних музичних традиціях. Завдяки аналітичним здібностям студент може адаптувати ці знання до сучасних виконавських умов, створюючи нові інтерпретації та розвиваючи власний стиль.

Навички адаптації педагогічних технологій. Ця характеристика передбачає здатність музиканта використовувати сучасні методи та засоби навчання для ефективної передачі знань і формування інтересу до етнокультурної спадщини. Адаптація педагогічних технологій означає не лише використання готових методик, а й розробку власних підходів, які враховують специфіку навчання гри на ударних інструментах. Наприклад, інтеграція елементів етнічної музики у вправи чи використання інтерактивних інструментів, таких як мультимедійні презентації, відео чи онлайн-платформи, сприяє підвищенню ефективності навчального процесу. Такі технології дозволяють студентам не лише теоретично вивчати музичні традиції, але й безпосередньо застосовувати їх у практичній діяльності.

Інноваційність у межах когнітивно-технологічного компоненту характеризується здатністю музикантів творчо трансформувати знання про етнічну музику та застосовувати їх у нових формах. Це включає використання інноваційних технік виконання, поєднання традиційних ритмічних структур із

сучасними музичними стилями, експериментування з аранжуванням та створенням нових композицій. Наприклад, музиканти можуть об'єднувати елементи традиційних африканських або азійських ритмів із електронною музикою, розширюючи межі етнокультурної спадщини (Дудник, 2024). Інноваційність також полягає у створенні нових освітніх підходів, які допомагають студентам глибше інтегрувати знання про етнокультурну самобутність у власну виконавську та педагогічну діяльність.

Інтерактивність та міжкультурна взаємодія. Ця характеристика акцентує увагу на створенні інтерактивного навчального середовища, де студенти можуть активно взаємодіяти з культурними елементами музики різних народів. Інтерактивність передбачає участь студентів у практичних заняттях, майстер-класах, концертах чи творчих лабораторіях, які дозволяють безпосередньо пізнавати й адаптувати музичну спадщину. Завдяки цьому формується здатність до міжкультурної взаємодії, що сприяє вихованню толерантності та усвідомленню значення культурного розмаїття.

Когнітивно-технологічний компонент етнокультурної компетентності в контексті музики для ударних інструментів інтегрує знання, аналітичні здібності, педагогічні технології, інноваційний підхід та інтерактивність, створюючи умови для гармонійного поєднання традицій і сучасності. Ці атрибутивні характеристики сприяють професійному й особистісному зростанню музикантів, розвивають їхню здатність до творчого вираження, збереження культурної спадщини та формування міжкультурного діалогу.

Комунікативно-інтерпретаційний компонент етнокультурної компетентності є ключовим аспектом професійної підготовки музикантів, оскільки він забезпечує здатність ефективно передавати зміст, емоції та символіку музичних творів через міжкультурне спілкування та творчу інтерпретацію. У контексті музики для ударних інструментів цей компонент сприяє усвідомленню і трансляції культурної значущості ритмів та їхньої ролі в етнічних традиціях. Його реалізація ґрунтується на глибокому розумінні понять «комунікація» та «інтерпретація», які виступають основою мистецької освіти.

Комунікація є фундаментальним процесом у мистецькій освіті, що передбачає передачу інформації, емоцій, ідей і культурних кодів через мистецькі засоби (Волкова, 2016; Мусатов, 2014; Юй Цютун, 2023). У сфері музики для ударних інструментів комунікація реалізується як міжособистісне спілкування між виконавцем, слухачем та іншими учасниками творчого процесу. Вона також охоплює здатність музиканта встановлювати контакт із різними аудиторіями, зокрема тими, які мають різні культурні традиції та музичні вподобання.

У контексті етнокультурної компетентності комунікація включає не лише технічний аспект виконання, а й здатність досягнути, зрозуміти і донести культурний контекст музичних творів. При цьому, вважаємо за доцільне процитувати слушну думку науковців в контексті взаємодії культур, що така комунікація передбачає необхідність «збереження індивідом власної культурної ідентичності при одночасному опануванні культурними цінностями інших суб'єктів комунікації, що вимагає цілеспрямованих зусиль і відбувається усвідомлено» (Ван Біньбінь, Ніколаї, 2021). У контексті етнокультурної компетентності комунікація передбачає багаторівневий процес взаємодії, де важливо не лише опанувати техніку виконання або передачі музичного твору, але й глибоко осмислити його символічний, історичний та емоційний контекст. Збереження власної культурної ідентичності у цьому процесі виступає ключовим аспектом, адже лише через усвідомлення власної культурної приналежності можна ефективно взаємодіяти з іншими культурними традиціями (Кендзьор, 2013).

У музичній діяльності, особливо під час вивчення ударних інструментів, така комунікація вимагає занурення у світ етнічних ритмів, які є носіями культурних кодів і відображають соціальні та духовні аспекти певного народу. Наприклад, ударні інструменти, такі як африканський джембе чи кубинський конга, несуть у собі унікальні ритмічні структури, які є частиною певного соціального чи релігійного контексту. Завдання музиканта – не лише передати ці ритми, але й пояснити їхній культурний сенс та емоційне значення.

Інтерпретація в мистецтві передбачає творчий процес осмислення та відтворення художнього твору, що базується на розумінні його змісту, стилю та культурного контексту. У музичній освіті інтерпретація є не лише виконавським, але й аналітичним процесом, який дозволяє музиканту адаптувати твір до конкретних умов виконання та особистісного бачення (Чепурко, 2023).

У контексті формування етнокультурної компетентності на основі музики для ударних інструментів інтерпретація відіграє особливу роль, оскільки ритмічні структури часто є центральним елементом музичних творів (Соляр, 2018). Майбутній фахівець має навчитися не лише відтворювати ці ритми, але й осмислювати їх у зв'язку з культурними ідентичностями, символікою та функціями у конкретній етнічній традиції. Наприклад, виконання традиційних бразильських ритмів самби вимагає розуміння їхнього соціального контексту, який включає елементи святковості, єдності та духовності.

Комунікативно-інтерпретаційний компонент етнокультурної компетентності особистості в контексті нашого дослідження спрямований на розвиток здатності до ефективного спілкування та творчої інтерпретації музичних творів у багатокультурному середовищі. Він передбачає гармонійне поєднання технічної майстерності, емоційного вираження та культурного осмислення, що сприяє глибшому розумінню музики як універсальної мови спілкування.

Комунікативно-інтерпретаційний компонент реалізується через:

- Передачу культурного змісту. Музикант повинен уміти пояснювати специфіку ритмів, їхню символіку та значення, які вони мають у конкретній етнічній традиції. Це особливо важливо у педагогічній діяльності, де студенти навчаються не лише техніці гри, але й глибокому розумінню культурного контексту музичних творів.

- Емоційне вираження. Виконавець має здатність передавати емоції, що властиві етнічній музиці, створюючи емоційний резонанс із слухачем. Це

включає не лише технічну досконалість виконання, але й здатність викликати у слухача переживання, пов'язані з культурною традицією твору.

- Міжкультурну взаємодію. У процесі виконання та навчання гри на ударних інструментах музикант інтегрує різноманітні етнічні елементи, створюючи можливості для міжкультурного діалогу. Це включає адаптацію ритмічних структур і методів виконання до сучасного контексту.

Комунікативно-інтерпретаційний компонент етнокультурної компетентності особистості в контексті музики для ударних інструментів має низку атрибутивних характеристик, які визначають його функціональну та змістову сутність. Ці характеристики є основою для формування професійних якостей музикантів, їхньої здатності ефективно передавати культурний зміст музичних творів та адаптувати їх до сучасного мистецького контексту (Шип, 2001).

Культурне осмислення передбачає здатність музиканта до глибокого розуміння етнічних ритмів та їхнього історичного, соціального й духовного значення. Це характеристика, що формує у виконавця здатність розглядати музику як відображення світогляду певного етносу. Наприклад, традиційні ритми африканських або латиноамериканських народів часто мають не лише музичну, але й соціальну функцію, відображаючи життєві цикли, релігійні обряди чи соціальні події. Музикант, який володіє цією характеристикою, може донести до аудиторії не лише технічну складову твору, але й його символічний і культурний зміст, роблячи виконання більш насиченим і глибоким.

Творча адаптація є ключовою характеристикою, яка забезпечує здатність інтегрувати етнічні елементи у сучасну виконавську практику. У контексті музики для ударних інструментів це включає створення нових музичних інтерпретацій, адаптованих до сучасних жанрів або стилів. Наприклад, музикант може поєднувати традиційні ритми з електронною музикою чи використовувати етнічні техніки гри у джазових імпровізаціях. Ця характеристика розвиває у виконавця креативність і здатність до інновацій,

сприяючи збереженню етнокультурної спадщини через її осучаснення та популяризацію (Ван Чуньцзе, 2021).

Емоційна чутливість охоплює здатність музиканта передавати емоційне забарвлення музичних творів, викликаючи в аудиторії глибокі переживання. Ударні інструменти є надзвичайно виразним засобом передачі емоцій, завдяки чому виконавець може створювати емоційний резонанс між твором і слухачем. Музикант, який володіє цією характеристикою, здатний через ритм і динаміку передати радість, напругу чи духовну глибину, властиву культурному контексту твору. Це сприяє кращому сприйняттю твору слухачем і формує емоційний міст між культурними традиціями.

Художньо-педагогічна комунікація полягає у здатності музиканта ефективно передавати знання про музичні твори та їхній культурний контекст учням. Ця характеристика включає використання педагогічних методів, спрямованих на пояснення специфіки ритмів, символіки та значення музичних творів (Волкова, 2016). Наприклад, викладач може демонструвати ритмічні структури на практиці, пояснюючи їхню роль у ритуальних чи святкових традиціях конкретного народу. Ефективна педагогічна комунікація забезпечує залучення студентів до активного пізнання культурного розмаїття та стимулює їхній інтерес до етнокультурної спадщини.

Міжкультурна взаємодія є важливим атрибутом, який формує здатність музиканта встановлювати контакт із представниками різних культур через музику. Виконавець, який володіє цією характеристикою, може адаптувати свої знання й навички до аудиторії, зокрема інтегруючи елементи різних етнічних традицій у свої виступи чи педагогічну діяльність. Наприклад, під час міжнародних культурних заходів музикант може виконувати твори, які є близькими до культурної ідентичності слухачів, створюючи гармонійний міжкультурний діалог (Злотник, 2019). Це сприяє не лише популяризації музичних традицій, але й формуванню толерантності та поваги до культурного різноманіття.

Інтерпретаційна гнучкість охоплює здатність музиканта адаптувати стиль і манеру виконання відповідно до конкретного культурного чи художнього контексту. Це особливо важливо у виконанні етнічної музики, де технічна досконалість має поєднуватися із творчим підходом. Наприклад, під час виконання індійських ритмів музикант повинен враховувати їхню імпровізаційну природу, що вимагає гнучкості у підході до інтерпретації. Ця характеристика дозволяє музиканту створювати унікальні виконання, зберігаючи автентичність твору.

Атрибутивні характеристики комунікативно-інтерпретаційного компонента є важливою передумовою для розвитку професійної майстерності та етнокультурної компетентності музикантів. Культурне осмислення, творча адаптація, емоційна чутливість, педагогічна комунікація, міжкультурна взаємодія та інтерпретаційна гнучкість забезпечують гармонійне поєднання технічних, творчих і комунікативних навичок. У сукупності ці характеристики сприяють збереженню музичної спадщини, популяризації етнокультурних традицій та формуванню міжкультурного діалогу через музику.

Рефлексивно-інноваційний компонент етнокультурної компетентності особистості є важливим елементом професійної підготовки майбутніх фахівців у галузі музичного мистецтва. Він поєднує в собі здатність до усвідомлення власної діяльності, аналізу її результатів та творчого пошуку нових підходів у виконавській і педагогічній практиці. У контексті музики для ударних інструментів цей компонент має особливе значення, оскільки дозволяє не лише інтегрувати традиційні етнічні музичні елементи у сучасну практику, але й формувати інноваційні методи їх адаптації.

Рефлексія, як наукове поняття, розуміється як здатність особистості до усвідомлення своїх дій, аналізу їхнього впливу на результат діяльності та прийняття рішень щодо подальшого розвитку (Брилін, Козир, 2010). У мистецькій освіті рефлексія виступає інструментом для аналізу творчого процесу, дозволяючи музиканту осмислити власні досягнення, помилки та шляхи їхнього вдосконалення. Зокрема, у навчанні гри на ударних

інструментах рефлексія допомагає студентам краще розуміти специфіку виконання ритмічних структур, а також враховувати культурний контекст творів (Мінь Шаовей, 2019). Рефлексія також сприяє формуванню особистісної відповідальності за збереження культурної спадщини, дозволяючи музикантам усвідомлювати значення своєї діяльності для збереження й популяризації музичних традицій (Чжан Цзінцзін, 2016). Наприклад, виконавець може аналізувати, як його техніка виконання або інтерпретація ритмів впливає на сприйняття музичного твору аудиторією, та вносити необхідні корективи.

На основі рефлексії і потреби в корекції професійної діяльності, яка виникає на її основі, формується стремління до використання інновацій. Інновації у мистецькій освіті полягають у використанні нових методів, підходів та технологій, які сприяють розширенню творчого потенціалу студентів (Мережко, 2016). У контексті музики для ударних інструментів інновації проявляються у використанні сучасних технік виконання, створенні нових аранжувань та інтеграції мультимедійних технологій у навчальний процес. Це дозволяє студентам не лише засвоювати традиційні музичні техніки, але й адаптувати їх до умов сучасної музичної практики.

Інноваційність також включає експериментування (Даценко, 2021), зокрема з ритмічними структурами, поєднання традиційних етнічних мотивів із сучасними жанрами та використання інтерактивних освітніх підходів. Наприклад, студенти можуть створювати електронну музику на основі ритмів африканських чи азійських ударних інструментів, що сприяє збереженню етнічної музики у сучасному культурному просторі.

Рефлексивно-інноваційний компонент етнокультурної компетентності поєднує рефлексію та інноваційність, спрямовані на аналіз, усвідомлення та розвиток фахової майстерності студента у процесі опанування музики для ударних інструментів. Цей компонент реалізується через такі аспекти: рефлексивний аналіз, що включає оцінку власної виконавської діяльності, пошук помилок та їх виправлення; інноваційний пошук, який передбачає експериментування з новими техніками виконання та адаптацію етнічних

елементів до сучасного музичного контексту; професійна і творча самореалізація, що дозволяє студентам проявляти індивідуальність у виконанні та педагогічній діяльності.

Серед атрибутивних характеристик означеного компоненту можна визначити такі:

- усвідомлення культурної відповідальності. Ця характеристика передбачає здатність музиканта усвідомлювати свою роль у збереженні й популяризації музичної спадщини. Студенти, які володіють цією характеристикою, розуміють значення своєї діяльності для збереження культурної ідентичності та формування міжкультурного діалогу. Наприклад, під час виконання традиційних ритмів вони акцентують увагу на автентичності й точності передачі культурного змісту;
- самоаналіз і самокорекція. Рефлексія дозволяє музиканту оцінювати свої досягнення та визначати напрями для самовдосконалення. Ця характеристика сприяє формуванню професійної зрілості, дозволяючи студентам усвідомлювати власний прогрес та вносити корективи у техніку виконання чи педагогічні методи;
- потреба у професійній самореалізації через інновації. Інноваційність у навчанні полягає у використанні сучасних педагогічних технологій, таких як мультимедійні ресурси, інтерактивні завдання чи симуляції, що дозволяють зробити навчальний процес більш ефективним. Наприклад, студенти можуть використовувати віртуальні платформи для аналізу традиційних ритмів та створення нових композицій;
- інтеграція сучасності і традицій. Ця характеристика передбачає здатність музикантів об'єднувати елементи традиційної культури з сучасними техніками виконання. Наприклад, поєднання традиційних ритмів із джазовою чи електронною музикою сприяє актуалізації етнічної музики.

Рефлексивно-інноваційний компонент етнокультурної компетентності забезпечує гармонійне поєднання рефлексії та інноваційності у професійній діяльності музикантів. Його аспекти та атрибутивні характеристики сприяють

формуванню творчого підходу до виконання та викладання музики для ударних інструментів, збереженню культурної спадщини та розвитку міжкультурного діалогу через інтеграцію традицій та сучасних практик.

Глибоке дослідження компонентної структури і атрибутивних характеристик етнокультурної компетентності особистості дозволило обґрунтувати у якості методологічної основи такі наукові підходи: аксіологічний, компетентнісний, герменевтичний та творчо-діяльнісний.

Аксіологічний підхід до виступає фундаментальною методологічною основою формування етнокультурної компетентності, орієнтуючи освітній процес на ціннісне наповнення та усвідомлення культури як основи професійного і особистісного розвитку (Сотська, 2012). У вимірі мистецької освіти аксіологічний підхід обумовлює «сприятливі умови для розвитку емоційно-ціннісних переживань і ціннісних ставлень кожної особистості; акцентування на опанування студентами освітніх і специфічних цінностей педагогічної діяльності як провідних її пріоритетів» (Сотська, 2012, с. 25). У контексті музики для ударних інструментів цей підхід є особливо значущим, адже ударні інструменти, як носії ритмічних і культурних кодів, є ключовим інструментом для передачі етнокультурних цінностей та міжкультурного діалогу.

Аксіологія, як наука про природу цінностей, їхню структуру та роль у формуванні людської поведінки, розглядає цінності як інтегративну основу, що об'єднує особистісний і суспільний рівень буття (Костюк, 2023). У педагогіці аксіологічний підхід спрямований на включення студентів у систему цінностей, що дозволяє їм не лише усвідомити значення культури, але й обрати власну ціннісну ієрархію, яка стане підґрунтям їхньої діяльності. У цьому контексті музична освіта відіграє роль посередника, допомагаючи транслювати цінності через музичну діяльність (Козир, Дуб'юк, 2022).

Процес формування етнокультурної компетентності на основі аксіологічного підходу включає кілька ключових аспектів. По-перше, це усвідомлення студентами значення ритмічних і культурних елементів, характерних для музики різних народів. Наприклад, вивчення ритуальних

ритмів африканських джембе чи бразильських конга дозволяє зрозуміти їхній вплив на соціальну структуру і духовну спадщину цих культур. По-друге, аксіологічний підхід акцентує увагу на вихованні у студентів здатності до співпереживання та глибокого емоційного залучення. Через виконання музики для ударних інструментів вони не лише відтворюють ритмічні структури, але й передають закладені в них емоції, символи і смисли.

Особливе значення має інтеграція аксіологічного підходу в педагогічну діяльність. Викладачі, застосовуючи аксіологічні принципи, сприяють формуванню у студентів стійких ціннісних орієнтацій. Це включає розвиток толерантності до культурного різноманіття, розуміння ролі культури у формуванні світогляду та готовність до міжкультурної взаємодії (Щолокова, 2014). Наприклад, організація творчих лабораторій, де студенти виконують ритми різних народів і обговорюють їхнє значення, сприяє формуванню навичок міжкультурного спілкування.

Аксіологічний підхід також стимулює інноваційну діяльність. Студенти не лише вивчають традиційні техніки, але й розвивають нові форми їхньої адаптації до сучасної музики. Це може бути інтеграція етнічних ритмів у джаз чи електронну музику, що сприяє збереженню культурної спадщини у сучасному контексті.

Таким чином, аксіологічний підхід формує у студентів здатність глибоко осмислювати музичну спадщину, інтегрувати її у власну діяльність та передавати ці знання іншим, забезпечуючи гармонійне поєднання традицій і сучасності. Він стає методологічною основою для формування особистості, здатної до досягнення, збереження і трансляції етнокультурних цінностей через музику для ударних інструментів.

Аксіологічний підхід до формування етнокультурної компетентності особистості на основі музики для ударних інструментів розкривається за допомогою двох специфічних художньо-педагогічних принципів: принципу полікультурної гармонії та принципу духовно-ціннісного занурення.

Принцип полікультурної гармонії акцентує увагу на створенні освітнього середовища, яке враховує різноманіття культур і сприяє формуванню поваги до них. У контексті аксіологічного підходу цей принцип орієнтований на збагачення особистості через інтеграцію елементів різних етнокультурних традицій у музичну освіту. Використання музики для ударних інструментів допомагає відобразити ритмічне багатство культур, сприяючи розвитку толерантності та усвідомлення значущості міжкультурної взаємодії. Цей принцип стимулює гармонізацію взаємовідносин між студентами, залучаючи їх до творчого діалогу через виконання ритмів, що репрезентують етнічні цінності. Таким чином, полікультурна гармонія стає основою для формування духовно багатой, толерантної особистості.

Принцип духовно-ціннісного занурення спрямований на формування глибокого емоційного та ціннісного зв'язку між студентом і культурними традиціями. В аксіологічному підході він реалізується через занурення в символіку й сенс музичних творів, що виконуються на ударних інструментах. Студенти вивчають ритми, які відображають духовну спадщину різних народів, що дозволяє їм усвідомити внутрішню гармонію цих культур. Цей принцип також сприяє формуванню емпатії, адже через розуміння музичних традицій розвивається здатність відчувати емоційний підтекст творів. Включення духовно-ціннісного аспекту в музичну освіту сприяє вихованню особистостей, здатних зберігати культурну спадщину й переосмислювати її в сучасному контексті.

Компетентнісний підхід ґрунтується на розуміння поняття «компетентність», яке в узагальненій формі визначається як інтегральна характеристика особистості, яка відображає здатність успішно реалізовувати знання, навички, досвід, ціннісні орієнтації та особистісні якості для виконання конкретних завдань у професійній, соціальній чи особистісній сферах діяльності (Вітченко, 2019). Вона охоплює як когнітивні, так і практичні аспекти, забезпечуючи ефективність прийняття рішень, адаптацію до змін та результативну взаємодію в умовах різних контекстів (Рудницька, 2016).

Сучасні науковці визначають, що компетентність – це феномен, що визначається досвідом, рівнем професійної освіти, індивідуальними здібностями майбутнього фахівця, що передбачає ціннісне ставлення до професійної діяльності, інноваційний підхід до виконання професійних функцій, гуманістичну педагогічну позицію, забезпечує високий рівень професійної та загальної культури (Shetelya, Osredchuk, Cherkasov, Kravchuk, & Yagova, 2023). Компетентність є динамічним утворенням, яке розвивається під впливом освіти, професійного досвіду та особистісного зростання, інтегруючи не лише інтелектуальний, але й емоційний та соціальний потенціал людини (Цаповська, 2020).

Компетентнісна парадигма сучасної освіти є відповіддю на виклики глобалізованого суспільства, де інтеграція знань, навичок і цінностей стає основою для підготовки компетентних фахівців. Ця парадигма орієнтує освітній процес не лише на передачу знань, а й на формування здатності особистості до ефективної діяльності у професійній та соціальній сферах, акцентуючи увагу на міжкультурному діалозі та адаптації до швидких змін.

В основі компетентнісної парадигми лежить компетентнісний підхід, який у мистецькій освіті спрямований на розвиток творчих і професійних якостей через інтеграцію теоретичних знань і практичних навичок. Цей підхід дозволяє реалізувати новітні педагогічні технології, які спонукають студентів до самореалізації та інноваційної діяльності, а також формують у них гнучкість і критичне мислення (Вітченко, 2019). Як зазначено в наукових дослідженнях, компетентнісна модель освіти особливо ефективна у мистецькому середовищі, оскільки сприяє розвитку естетичної чутливості, емоційної глибини та здатності до творчого самовираження (Цаповська, 2020).

Формування етнокультурної компетентності в межах мистецької освіти, зокрема через музику ударних інструментів, є важливим завданням. Ударні інструменти, які є основою багатьох культурних традицій, відіграють унікальну роль у збереженні й передачі етнокультурних цінностей. Компетентнісний підхід у цьому контексті спрямований на інтеграцію етнічних елементів у

виконавську та педагогічну діяльність, що стимулює розвиток міжкультурного діалогу (Чжоу Ілей, 2019). Наприклад, вивчення ритмічних структур різних народів дозволяє студентам зрозуміти культурну ідентичність цих спільнот і навчитися передавати їхні музичні цінності у сучасному контекст.

Застосування компетентнісного підходу у формуванні етнокультурної компетентності через музику ударних інструментів передбачає кілька ключових аспектів. По-перше, це розвиток емоційної залученості, що дозволяє глибоко розуміти та інтерпретувати музичну спадщину різних культур. По-друге, це формування толерантності й поваги до культурного розмаїття через виконання і аналіз етнічної музики. По-третє, це інноваційний підхід до навчання, який включає використання інтерактивних методів, таких як мультимедійні платформи або міжкультурні майстер-класи (Нарожна, 2018).

Таким чином, компетентнісний підхід у мистецькій освіті є фундаментальною основою для формування етнокультурної компетентності особистості. Інтеграція теорії та практики, культурних і професійних аспектів, а також розвиток міжкультурної взаємодії через музику ударних інструментів забезпечують гармонійне поєднання традицій та інновацій, сприяючи підготовці фахівців, здатних до ефективної професійної діяльності у сучасному глобалізованому світі.

Компетентнісний підхід до формування етнокультурної компетентності особистості на основі музики для ударних інструментів розкривається за допомогою двох специфічних художньо-педагогічних принципів: принципу інтеграції раціонального та емоційного та принципу контекстного моделювання.

Принцип інтеграції раціонального та емоційного у компетентнісному підході базується на гармонійному поєднанні інтелектуального осмислення музичного матеріалу з емоційним сприйняттям його сутності. У контексті гри на ударних інструментах цей принцип сприяє формуванню глибокого розуміння студентами ритмічних структур та їхнього символічного значення, одночасно стимулюючи емоційну залученість у виконавський процес.

Інтелектуальне пізнання, що охоплює аналіз культурних традицій, поєднується з розвитком здатності передавати емоції через музику, що формує цілісне сприйняття твору. Ця інтеграція допомагає студентам не лише оволодіти технічними навичками, але й усвідомити значущість етнокультурної спадщини для духовного й естетичного розвитку.

Принцип контекстного моделювання передбачає створення навчальних ситуацій, які відтворюють реальні етнокультурні контексти, що сприяють зануренню студентів у культурну спадщину через гру на ударних інструментах. У межах компетентнісного підходу цей принцип акцентує увагу на практичному застосуванні отриманих знань і вмінь, забезпечуючи усвідомлення студентами історичного, соціального та духовного значення ритмів. Наприклад, відтворення традиційних африканських чи давньо-азійських ритмічних композицій у рамках освітнього проєкту дозволяє студентам аналізувати їхній вплив на культурну ідентичність спільнот. Контекстне моделювання сприяє розвитку здатності до міжкультурної взаємодії та творчого переосмислення музичних традицій, адаптуючи їх до сучасного виконавського середовища.

Наступний науковий підхід – *герменевтичний*. Герменевтика, що походить від грецького слова "ερμηνεύειν" (тлумачити), є наукою про інтерпретацію і розуміння текстів, зокрема культурних і мистецьких. Її основним завданням є дослідження змісту текстів через аналіз, осмислення та проникнення у їхню духовну суть. С. Шип зазначає, що герменевтику, у найбільш широкому розумінні, доцільно розглядати «як інтерпретацію будь якого культурного чи природного явища, що розглядається як продукт чи акт комунікації» (Шип, 2023, с. 22). Як методологічна база герменевтика ґрунтується на концепції герменевтичного кола, яке визначає взаємозалежність частин і цілого: розуміння тексту як цілісного явища залежить від усвідомлення його окремих елементів і навпаки (Олексюк, Коваль, 2013).

У мистецькій освіті герменевтичний підхід набуває особливого значення, оскільки дозволяє студентам не лише опановувати технічні аспекти мистецтва,

а й глибше проникати у художній зміст. Викладачі, працюючи разом зі студентами, не просто розбирають музику як текст, а наповнюють її особистісним значенням, пов'язуючи з загальнолюдськими цінностями (Черкасов, 2017). Музичні твори інтерпретуються не тільки як об'єкти для аналізу, але як носії смислів, що розкривають духовний потенціал особистості виконавця та слухача. Таке осмислення забезпечує духовний розвиток студентів, формує їхній світогляд та естетичні орієнтири (Олексюк, Ткач & Лісун, 2013).

Герменевтичний підхід до формування етнокультурної компетентності особистості, зокрема в контексті музики для ударних інструментів, акцентує увагу на здатності розуміти і передавати зміст музичних творів у культурному контексті. Ударні інструменти, які є ключовими елементами багатьох етнічних традицій, пропонують широкий простір для інтерпретації. Герменевтика у цьому контексті зосереджується на вивченні ритмічних структур, їхньої символіки та культурного значення. Наприклад, осмислення африканських поліритмів або східних ритмічних циклів дозволяє студентам зрозуміти не лише технічну побудову музики, а й її глибинний духовний зміст.

Герменевтичний підхід також сприяє формуванню здатності адаптувати етнічні музичні традиції до сучасного освітнього і виконавського контексту. Він заохочує студентів до діалогу з різними культурами, пошуку спільних смислів та створення нових інтерпретацій, що інтегрують традиційне і сучасне. Таким чином, герменевтика в музичній освіті є не лише способом пізнання музичних текстів, а й інструментом формування етнокультурної компетентності як складного, багатовимірного феномена, що інтегрує культурні, духовні й професійні аспекти.

Герменевтичний підхід до формування етнокультурної компетентності особистості на основі музики для ударних інструментів розкривається за допомогою двох специфічних художньо-педагогічних принципів: принципу діалогічних інтерпретацій та емоційного та принципу культурної диверсивності.

Принцип діалогічних інтерпретацій у герменевтичному підході до формування етнокультурної компетентності передбачає взаємодію між виконавцем, твором та аудиторією. У контексті гри на ударних інструментах цей принцип сприяє осмисленню ритмічних структур як носіїв культурного сенсу, залучаючи студентів до багатовимірного діалогу з музичними традиціями. Інтерпретація твору стає не лише технічним відтворенням, а й способом встановлення зв'язку між історичними та сучасними контекстами. Діалогічний аспект дозволяє студентам глибше розуміти етнічні символи та втілювати їх через виконавську практику, збагачуючи її новими сенсами. Це формує здатність до міжкультурного порозуміння, адаптуючи традиції до сучасного мистецького простору.

Принцип культурної диверсивності, закладений у герменевтичний підхід, орієнтований на визнання та інтеграцію багатоманітності культурних традицій через музичну освіту. Ударні інструменти, завдяки своїй універсальності, стають платформою для вивчення та передачі ритмів, які представляють унікальність різних етносів. Герменевтичний аналіз дозволяє студентам усвідомити глибокі зв'язки між ритмічними малюнками та культурним контекстом, сприяючи розвитку толерантності та відкритості до інших культур. Сприймання, тлумачення і виконання музичних творів, що репрезентують різні традиції, допомагає розвивати у студентів здатність інтерпретувати культурну спадщину через власний творчий підхід, підкреслюючи значення гармонійного співіснування культур у сучасному світі.

Вибір *творчо-діяльнісного підходу* як методологічної основи формування етнокультурної компетентності особистості на основі музики для ударних інструментів зумовлений його здатністю об'єднувати процеси пізнання і практичного застосування у єдину цілісну систему. Цей підхід спрямований на активну взаємодію з культурною спадщиною через творчу діяльність, що дозволяє не лише засвоювати знання про етнічні традиції, але й реалізовувати їх у сучасному освітньому та виконавському контексті. Завдяки поєднанню індивідуального творчого вираження з практичною діяльністю, творчо-

діяльнісний підхід сприяє формуванню особистості, здатної гармонійно інтегрувати традиції та інновації, адаптувати етнокультурні цінності до потреб сучасного суспільства і водночас зберігати їхню автентичність.

Наукова категорія «творча діяльність» має фундаментальне значення в контексті мистецької освіти, оскільки вони визначають динамічну основу для формування особистості, здатної до художньої інтерпретації, самовираження та культурного діалогу (Згурська, 2021). Творчість у цьому контексті розглядається як здатність до генерації нових ідей, образів, смислів, що не лише відображають культурну спадщину, але й створюють новий ціннісний простір у мистецтві (Овчаренко-Пешкова, 2024). Творчість базується на інтуїтивному сприйнятті, уяві, рефлексії та експериментах, що дозволяють інтегрувати традиційні та інноваційні підходи до мистецької діяльності (Горожанкіна, 2024).

Творча діяльність у мистецькій освіті має інструментальний характер і є процесом, спрямованим на реалізацію творчих задумів через практичні дії, такі як інтерпретація, виконання, викладання чи створення мистецьких продуктів. Діяльність охоплює когнітивні, емоційні та технічні компоненти, які забезпечують ефективну реалізацію мистецького потенціалу особистості. Вона сприяє розвитку професійних умінь, формуванню естетичного світогляду та інтеграції знань у різних контекстах (Король, 2007). У якості основної задачі діяльнісного підходу в мистецькій освіті визначається «розвиток теоретичної свідомості суб'єкта», при цьому цей підхід використовує «фрагменти практики як полігону застосування засвоєних знань, критерію істинності» (Ульянова, 2020, с. 199).

У мистецькій освіті творчо-діяльнісний підхід виступає методологічною базою, яка забезпечує поєднання творчості та діяльності у процесі формування особистості. Цей підхід базується на інтеграції художніх, педагогічних і культурологічних компонентів, спрямованих на розвиток здатності студента до самовираження, глибокого сприйняття мистецьких творів та їх інтерпретації через особистісно значущі цінності.

У контексті формування етнокультурної компетентності особистості на основі музики для ударних інструментів, творчо-діяльнісний підхід набуває особливої значущості. Музика для ударних інструментів, що є важливим носієм культурних кодів, дозволяє студентам вивчати ритмічні структури, символіку та етнічну специфіку різних народів. Творчо-діяльнісний підхід передбачає використання практичних і теоретичних методів для інтеграції етнокультурних елементів у навчальний процес. Це може включати інтерпретацію традиційних ритмів через сучасні техніки виконання, створення інноваційних композицій, що синтезують різні культурні традиції, а також дослідження історичного контексту музичних традицій. Отже, творчо-діяльнісний підхід актуалізує активне практичне преломлення набутих знань, умінь, суджень, що є необхідним для формування етнокультурної компетентності особистості.

Творчо-діяльнісний підхід до формування етнокультурної компетентності особистості на основі музики для ударних інструментів розкривається за допомогою двох специфічних художньо-педагогічних принципів: принципу інтерактивного музикування та принципу емоційно-ритмічного самопрояву.

Принцип інтерактивного музикування в межах творчо-діялісного підходу базується на активній взаємодії студентів у процесі музичного виконання, що сприяє формуванню етнокультурної компетентності. Гра на ударних інструментах відкриває унікальні можливості для спільного творчого процесу, де кожен учасник є частиною гармонійного ансамблю. Інтерактивність стимулює обмін ритмічними ідеями, створюючи простір для колективного осмислення етнічних музичних традицій. Така форма діяльності формує почуття відповідальності за результат спільної роботи, поглиблює розуміння культурного різноманіття та розвиває комунікативні здібності. Взаємодія через музику перетворює навчальний процес на платформу для діалогу між традиціями та сучасністю.

Принцип емоційно-ритмічного самопрояву в контексті творчо-діялісного підходу спрямований на розвиток здатності студентів виражати свої емоції та індивідуальність через гру на ударних і шумових інструментах не

зважаючи на наявність виконавського досвіду саме на цих інструментах. Ритми стають засобом для створення унікальних виконавських образів, де кожен музикант може втілити власні почуття та інтерпретації. Виконуючи твори різних етнічних культур або імпровізуючи, студенти мають змогу експериментувати з динамікою, тембром і ритмічною структурою, адаптуючи їх до свого емоційного стану. Такий підхід допомагає розкрити творчий потенціал, посилює мотивацію до глибшого розуміння етнічної музики й формує здатність до самовираження у міжкультурному діалозі.

Таким чином, у підрозділі описані методологічні підходи і відповідні принципи формування етнокультурної компетентності особистості на основі музики для ударних інструментів. Ці наукові підходи і художньо-педагогічні принципи будуть покладені в основу розробки педагогічних умов і методів, описаних в наступному підрозділі.

2.2. Педагогічні умови і методи формування етнокультурної компетентності особистості на основі музики для ударних інструментів

Етнокультурна компетентність є одним із ключових компонентів професійної підготовки майбутніх учителів і викладачів у галузі музичного мистецтва. У сучасному світі, що характеризується глобалізаційними процесами, міжкультурними взаємодіями та зростанням культурного різноманіття, особливого значення набуває здатність педагогів усвідомлювати і транслювати етнокультурні цінності через музичне мистецтво. Формування цієї компетентності є не лише педагогічною задачею, а й важливим соціокультурним імперативом, адже музика, і, зокрема, музика для ударних інструментів, виступає універсальним засобом комунікації, який дозволяє поєднати естетичне, духовне та культурне надбання різних народів.

Значення етнокультурної компетентності полягає, насамперед, у її здатності формувати культурно-діалогічні орієнтири особистості. Для

майбутніх педагогів це особливо важливо, адже вони є не лише носіями професійних знань, а й посередниками між культурною спадщиною та сучасністю (Нечай-Велкова, 2020). Обізнаність у сфері етнокультурного розмаїття, розуміння символіки, ритмів і стилістичних особливостей різних музичних традицій сприяють не лише збереженню культурної спадщини, а й створенню умов для її інтеграції у сучасний освітній процес. Водночас це формує у майбутніх педагогів-музикантів здатність до міжкультурного діалогу, толерантності та поваги до культурного різноманіття.

У педагогічному контексті етнокультурна компетентність забезпечує глибше осмислення ролі музичного мистецтва як засобу формування духовності та культурної ідентичності. Майбутні фахівці, які володіють цією компетентністю, здатні формувати у своїх учнів розуміння багатства культурного розмаїття, розвивати в них емоційну чутливість до музики різних народів, а також сприяти вихованню міжкультурної толерантності. Музичне мистецтво, завдяки своїй здатності передавати етнічні коди через ритми, мелодії та гармонії, стає інструментом не лише художнього, але й морального розвитку особистості.

Усвідомлюючи це, для ефективного формування етнокультурної компетентності визначено необхідним розробити і науково обґрунтувати педагогічні умови, які забезпечать інтеграцію культурних цінностей у професійну підготовку студентів. Особливе значення має впровадження таких умов у освітній і позаосвітній процес, що дозволить майбутнім учителям і викладачам музичних дисциплін активно взаємодіяти з різними культурами, адаптуючи їхні елементи до потреб сучасного виконавського та педагогічного контексту. Йдеться не лише про освоєння студентами нових знань і навичок, а й про формування їхнього світогляду, здатності до емоційно-ціннісного сприйняття музичних творів, які репрезентують культурну ідентичність різних народів.

Інтеграція етнокультурної складової в систему професійної підготовки також сприятиме розв'язанню низки актуальних педагогічних завдань, серед

яких особливе місце займає підготовка до міжкультурного діалогу. Така підготовка дозволить майбутнім педагогам бути не лише фахівцями у своїй галузі, але й культурними медіаторами, здатними будувати мостики порозуміння між різними етносами. Це особливо важливо в умовах глобалізації, де культура кожного народу є важливим ресурсом для розвитку загальнолюдських цінностей.

Отже, формування етнокультурної компетентності є важливим компонентом професійної підготовки майбутніх педагогів музичного мистецтва, оскільки воно сприяє їхній здатності забезпечувати міжкультурну взаємодію, транслювати культурні цінності та збагачувати освітній процес. Науково обґрунтовані педагогічні умови та їх системна реалізація дозволять ефективно інтегрувати етнокультурні елементи у навчальну діяльність, сприяючи гармонійному розвитку особистості педагога і його здатності до творчого осмислення музичної спадщини.

Поняття «педагогічні умови» займає значне місце в сучасній педагогічній науці, оскільки відображає специфіку організації навчального процесу та досягнення педагогічних цілей. Семантичний аналіз терміна «умова» демонструє його широке значення. У загальному розумінні умова трактується як обставина, що впливає на реалізацію будь-якого процесу чи явища (Новий тлумачний словник української мови, 2005). У педагогічному аспекті поняття «умова» набуває конкретного значення, пов'язаного з організацією педагогічної системи, процесів навчання і виховання.

Визначення поняття «педагогічні умови» у науковій літературі є багатограними. Зокрема, деякі дослідники розглядають його як обставини і можливості, що забезпечують успішність функціонування педагогічної системи (Литвин, 2014). Це визначення наголошує на необхідності створення сприятливого середовища для реалізації навчальних завдань. Інші вчені трактують педагогічні умови як фактори і правила, що забезпечують успішну життєдіяльність педагогічного процесу, вказуючи на їхню нормативну та функціональну роль (Малихін, 2013).

У психології поняття «умови» набуває специфічного змісту, зосередженого на розвитку особистості. Тут педагогічні умови описуються як сукупність внутрішніх і зовнішніх чинників, що впливають на психологічний розвиток людини, регулюючи його темп і якість (Пономаренко, 2020). Цей підхід підкреслює важливість як середовищних, так і особистісних факторів у досягненні педагогічних цілей.

Важливий внесок у систематизацію визначень педагогічних умов зробила О. Єжова, яка поділила їх на зовнішні (природно-соціальні, культурні, середовищні) та внутрішні (психологічні, матеріальні, організаційні) (Єжова, 2014). Інші вчені, наприклад О. Сагач (2020), деталізували ці категорії, вказуючи, що зовнішні умови включають об'єктивність оцінювання, приміщення, клімат, а внутрішні – особистісні властивості студентів, такі як мотивація, здоров'я, попередній досвід. Такий підхід дозволяє точніше враховувати вплив різних аспектів освітнього середовища.

На думку О. Гермак (2017), педагогічні умови – це сукупність можливостей змісту, методів, організаційних форм і матеріальних ресурсів, які забезпечують досягнення мети навчання. Ця точка зору узагальнює попередні визначення, підкреслюючи комплексний характер педагогічних умов. Подібну позицію поділяють В. Кириченко, О. Єжова, В. Нечерда та інші (2023), які розглядають ці умови як поєднання змісту освіти, педагогічних прийомів і ресурсів, спрямованих на вирішення конкретних педагогічних завдань.

Особливого значення набуває трактування педагогічних умов як системи форм, методів, реальних ситуацій і суб'єктивно створених обставин, що необхідні для досягнення конкретної мети (Ткачук, 2018). Це визначення підкреслює необхідність адаптації умов до конкретних потреб освітнього процесу, а також важливість їхнього динамічного характеру.

Узагальнюючи різні визначення, можна дійти висновку, що педагогічні умови є багатогранним поняттям, яке охоплює об'єктивні та суб'єктивні чинники, що впливають на ефективність освітнього процесу. Вони забезпечують досягнення педагогічних цілей шляхом створення сприятливого

середовища, застосування відповідних методів і прийомів, врахування особистісних особливостей учасників освітнього процесу. Це робить педагогічні умови важливим елементом, що відображає взаємодію зовнішніх обставин і внутрішніх можливостей у межах педагогічної системи.

Як стверджують Ю. Мережко, С. Гмиріна та Т. Киченко (2022), педагогічні умови формування етнокультурної компетентності мають враховувати декілька задач: «забезпечення студентів теоретичними знаннями про культуру міжнаціонального спілкування; формування системи цінностей та високоморальної мотивації вчинків і поведінки в процесі спілкування з представниками різних національностей». Також автори наголошують на необхідності активізації та збереження «інтересу до міжнаціонального спілкування», що передбачає набуття «позитивного досвіду міжнаціонального спілкування в студентському середовищі» (с. 11).

Ми розуміємо, що формування етнокультурної компетентності має задіяти і особистісно-мотиваційну, ціннісну сферу особистості. Крім того необхідно врахувати важливість надання критичної маси знань, здатної допомогти студентам орієнтуватися в етнокультурній проблематиці, підготувати їх до сприймання культурного контексту різного музичного матеріалу. І, безумовно, здобувачі вищої освіти мають набути позитивний практичний досвід, який науковці визначають як «етнохудожній досвід», а саме «як процес та результат практичного, виконавської освоєння художньо-виховної сутності народної творчості різних етнокультур» (Мережко, Гмиріна & Киченко, 2022, с. 12).

На основі викладеної в попередньому підрозділі методологічно- стратегії, яка передбачає використання низки наукових підходів і педагогічних принципів, ми визначаємо перелік педагогічних умов, впровадження яких в освітній процес сприятиме ефективному формуванню етнокультурної компетентності особистості на основі музики для ударних інструментів. Це такі педагогічні умови:

1. Стимулювання емоційно-ціннісного ставлення до етнокультурного мистецько-освітнього контенту засобами сучасних інформаційно-комунікаційних технологій;
2. Активізація набуття і систематизації етнокультурних знань засобами використання пізнавально-розвивального потенціалу квіз-технології;
3. Набуття практичного етнокультурного досвіду через занурення в етнокультурне художньо-комунікативне середовище;
4. Забезпечення можливостей для творчої самореалізації у процесі музичного міжкультурного діалогу.

Розглянемо сутність і зміст кожної педагогічної умови.

У якості першої педагогічної умови ми визначили *Стимулювання емоційно-ціннісного ставлення до етнокультурного мистецько-освітнього контенту засобами сучасних інформаційно-комунікаційних технологій*.

У сучасній педагогіці та психології категорія емоційно-ціннісного ставлення є багатогранним і важливим феноменом, який характеризує здатність людини не лише емоційно сприймати об'єкти чи явища, але й надавати їм ціннісного значення. Емоційно-ціннісне ставлення формується через особистісний досвід, когнітивну діяльність і емоційне сприйняття, що дозволяє людині інтегрувати емоції та раціональне усвідомлення у процес оцінки світу.

У педагогічних дослідженнях емоційно-ціннісне ставлення розглядається як важливий компонент освітнього процесу особливо у сфері мистецтва, де воно забезпечує емоційну залученість (Кучай, Кучай & Чичук, 2024), посилює мотивацію та сприяє глибшому розумінню естетичних і культурних цінностей (Гарбузенко, 2024). У контексті етнокультурної освіти формування такого ставлення дозволяє студентам відчувати значущість культурного розмаїття, розуміти духовну цінність традицій різних народів і встановлювати міжкультурний діалог.

Емоційно-ціннісне ставлення може формуватися через різноманітні засоби, що охоплюють освітні, естетичні, культурологічні й технологічні інструменти (Лисенко, 2013). Серед найбільш ефективних варто виділити:

1. Емоційно насичений контент. Використання художніх творів, музики, літератури та інших форм мистецтва, які викликають сильні емоційні переживання, сприяє формуванню ціннісного ставлення до об'єкта.

2. Інтерактивні методи навчання. Залучення студентів до квестів, дискусій, творчих проєктів та інтерактивних занять, які створюють умови для особистісної взаємодії з навчальним матеріалом.

3. Інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ). Використання цифрових інструментів для доступу до мультимедійного контенту, інтерактивних платформ і ресурсів, що відкривають нові можливості для інтеграції навчання та емоційного залучення (Ашихміна, 2024).

Серед цих засобів саме ІКТ є найбільш універсальними й ефективними в умовах сучасної мистецької освіти, оскільки вони дозволяють адаптувати навчальний процес до індивідуальних потреб студентів, забезпечуючи інтерактивність, доступність і нові формати роботи з контентом.

Сучасні ІКТ відкривають безліч можливостей для формування емоційно-ціннісного ставлення студентів до мистецького контенту. Вони дозволяють інтегрувати в навчальний процес мультимедійні ресурси, віртуальні платформи, штучний інтелект і інтерактивні інструменти, що створюють багатогранне освітнє середовище (Уманець, Гуревич & Кадемія, 2018). Використання ІКТ у мистецькій освіті має низку переваг:

1. Доступність автентичного контенту – студенти отримують можливість взаємодіяти з автентичними джерелами етнокультурної музики, такими як записи традиційних ритмів, відео про національні музичні інструменти або історичні матеріали.

2. Освітні платформи дозволяють студентам активно взаємодіяти з контентом: аналізувати, відтворювати, змінювати й адаптувати музичний матеріал.

3. ІКТ надають можливості для створення власних композицій, аранжувань і мультимедійних проєктів на основі різноманітної музики

різних культур, що стимулює емоційне занурення та підвищує інтерес до культурного контенту.

Використання ІКТ для формування емоційно-ціннісного ставлення до етнокультурного контенту передбачає комплексний підхід, який включає демонстрацію унікальних відеоматеріалів. З метою формування етнокультурної компетентності особистості доцільно використовувати відео, що репрезентують національні ударні інструменти різних культур, наприклад африканські джембе, японські тайко чи індійські табла. Відео, які демонструють техніки гри, особливості звуковидобування та їхнє використання в традиційних обрядах чи святкуваннях, допомагають студентам глибше усвідомити емоційний і культурний зміст музичних традицій.

Крім того, доцільно використовувати інтерактивні лекції, адже сучасні технології дозволяють організовувати лекції в інтерактивному форматі, де студенти не тільки слухають, але й взаємодіють із контентом. Наприклад, можна використовувати платформи Zoom чи Google Meet із інтеграцією мультимедіа, де учасники можуть разом аналізувати ритми, вивчати структури композицій або обговорювати культурні контексти.

Важливим інструментом сучасних інформаційно-комунікаційних технологій є штучний інтелект, який також доцільно використовувати в мистецькій освіті. Використання штучного інтелекту відкриває нові можливості для індивідуалізації навчання. Наприклад, програми на основі ШІ можуть аналізувати техніку виконання студентів і давати рекомендації щодо її покращення. Також ШІ може створювати віртуальні симуляції етнокультурних середовищ, де студенти можуть взаємодіяти з музикою різних народів у реальному часі, надавати ілюстрації, інформацію тощо.

Одним з ефективних методів активізації емоційно-ціннісного ставлення до етнокультурного контенту є створення мультимедійних проєктів у командах. Студентам можна запропонувати створювати колективні проєкти, що інтегрують музику для ударних інструментів різних культур із іншими формами мистецтва, такими як відео, графіка чи театральні постановки.

Наприклад, команда студентів може створити відеопрезентацію, яка порівнює ритмічні особливості ударних інструментів різних регіонів, підкреслюючи їхнє культурне значення.

Адже музика для ударних інструментів є унікальним засобом формування етнокультурної компетентності, оскільки ритм, притаманний ударним інструментам, є універсальною мовою, зрозумілою для представників різних культур. У формувальному процесі доцільно демонструвати різноманітність ритмів. Студенти можуть слухати записи або переглядати відео, що репрезентують характерні ритми різних культур. Наприклад, карибська музика на основі конга, африканські ритми на джембе чи складні поліритмічні структури індійської музики дозволяють відчувати унікальність кожної культури. Використання інформаційно-комунікативних технологій дозволяє також:

- Інтегрувати інтерактивні заняття і надати студентами можливість знайомитись з яскравими прикладами творів для ударних інструментів, відтворювати ритми за допомогою спеціальних програм або мобільних додатків. Наприклад, такі платформи, як Drum Pad Machine, дозволяють створювати власні ритми на основі культурних мотивів.
- Залучати здобувачів до музично-історичних досліджень. Використання ІКТ дозволяє студентам досліджувати історію ударних інструментів, їхній розвиток і роль у культурі. Наприклад, створення цифрових карт, які демонструють поширення певного інструмента, сприяє усвідомленню його значення.
- Проводити віртуальні концерти. У межах такого формату здобувачів можуть слухати, аналізувати, обговорювати і виконувати твори на основі етнічних ритмів, створюючи композиції, які відображають елементи музики різних народів.

Стимулювання емоційно-ціннісного ставлення до етнокультурного мистецько-освітнього контенту засобами сучасних ІКТ є важливою педагогічною умовою формування етнокультурної компетентності. ІКТ створюють інтерактивний простір, який посилює емоційну залученість,

забезпечує доступ до автентичного контенту та розширює можливості творчої самореалізації студентів. Включення музики для ударних інструментів у цей процес дозволяє студентам усвідомити унікальність ритмів як культурного коду, що сприяє глибокому розумінню і повазі до культурного розмаїття.

Наступна педагогічна умова – *активізація набуття і систематизації етнокультурних знань засобами використання пізнавально-розвивального потенціалу квіз-технології*.

Ігрові технології посідають одне з центральних місць у сучасній педагогіці, оскільки вони забезпечують інтерактивність, емоційну залученість і високий рівень мотивації студентів до навчання. Сутність ігрових технологій полягає в тому, щоб перенести основні елементи гри, такі як змагання, креативність, інтерактивність та співпрацю, в освітній процес (Сударик, 2021). Гра завжди була потужним засобом навчання, оскільки вона створює позитивну атмосферу, стимулює природну цікавість і надає можливість експериментувати без страху помилитися.

Ігрові технології ефективно активізують когнітивну діяльність студентів, оскільки поєднують теоретичні знання з практичним застосуванням у креативній формі. Вони створюють умови, у яких навчання стає цікавим і доступним, сприяючи розвитку ключових навичок, таких як критичне мислення, аналіз, вирішення проблем і співпраця в команді. В основі цих технологій лежить ідея, що навчання не повинно бути монотонним або механічним, а має викликати у студентів захоплення, стимулювати їхню творчість і зацікавленість у дослідженні нового (Краснова, 2012).

Особливо ігрові технології є важливими в контексті мистецької освіти, де головною метою є не тільки набуття знань і навичок, але й формування емоційного сприйняття творів мистецтва, усвідомлення його цінності та значення. У мистецькій освіті гра стає засобом, через який студенти можуть вивчати складні культурні концепти, інтегруючи знання про музику, мистецтво і традиції в практичну діяльність. Наприклад, ігрові підходи дозволяють глибше зануритися в етнокультурний контекст музичних традицій різних

народів, роблячи це через активне залучення студентів у процес вивчення, створення або інтерпретації музичних творів (Мар'євич, 2015).

Особливості ігрових технологій у мистецькій освіті полягають у їхньому здатності створювати глибоку емоційну залученість студентів у процес навчання. Музика, як мистецтво, що викликає сильні емоційні переживання, через гру набуває ще більшого впливу, адже студенти не лише слухають чи виконують її, але й емоційно взаємодіють із музичними творами, інтерпретуючи їх у контексті власного досвіду. Це сприяє розвитку їхньої емоційної чутливості та здатності глибше усвідомлювати зміст музичного матеріалу.

Окрім цього, ігрові технології відіграють важливу роль у розкритті творчого потенціалу студентів. У мистецькому навчанні вони створюють сприятливі умови для експериментів із музичними формами, вивчення різних технік виконання та стилів, а також для створення власних композицій чи аранжувань. Така діяльність стає підґрунтям для формування індивідуального виконавського стилю та унікальної інтерпретаційної майстерності.

Важливим аспектом використання ігрових технологій є їхній внесок у розвиток міжкультурного діалогу. Завдяки інтерактивним завданням, таким як вікторини, творчі змагання чи командні ігри, студенти глибше пізнають культурні традиції різних народів. Гра стає засобом побудови міжкультурних зв'язків, дозволяючи учасникам освітнього процесу відкривати нові культурні реалії та усвідомлювати важливість культурного різноманіття.

Інтерактивність є ще однією ключовою характеристикою ігрових технологій, яка значно підвищує ефективність освітнього процесу. Взаємодія між студентами, а також між студентом і навчальним матеріалом, стимулює активну участь у навчанні, сприяє кращому засвоєнню матеріалу та формуванню навичок співпраці. Це особливо важливо в умовах сучасного світу, де командна робота і здатність до ефективної комунікації є затребуваними компетенціями.

Ще однією перевагою ігрових технологій є їхня гнучкість і адаптивність. Ці технології легко адаптуються до індивідуальних потреб і рівня підготовки студентів. Для більш досвідчених студентів можна створювати складніші ігрові завдання, які стимулюють їх до поглибленого аналізу й експериментів, тоді як для початківців ігрові вправи можуть зосереджуватися на базових концепціях.

Ігрові технології також значно збагачують навчальний процес, роблячи його більш захопливим і різноманітним. Вони додають нові форми подачі матеріалу, які сприяють глибшому розумінню складних тем. Наприклад, використання таких інтерактивних платформ, як Kahoot або Quizlet, дозволяє трансформувати традиційний освітній контент у цікавий та доступний формат, що стимулює пізнавальну активність студентів і підвищує якість засвоєння знань.

Музично-ігрова діяльність є важливим педагогічним інструментом у процесі навчання гри на музичних інструментах, оскільки вона поєднує навчання, творчість та емоційну взаємодію (Таран, 2023). Ігрові технології є ефективними у роботі з ударними інструментами, де акцент робиться на ритміці, динаміці та колективній взаємодії. І особливого значення це набуває у випадку, коли студенти використовують музику для ударних інструментів як засіб формування етнокультурної компетентності, але не є фахівцями у грі на ударних інструментах. Наприклад, студенти можуть вивчати складні ритмічні структури через інтерактивні вправи або створювати ансамблеві композиції, які відображають елементи різних культур. Ігрові форми також дозволяють подолати психологічні бар'єри, пов'язані зі страхом помилок, і сприяють розкриттю творчого потенціалу.

Таким чином, музично-ігрова діяльність забезпечує інтеграцію технічної вправності, емоційного самовираження та міжособистісної комунікації, роблячи процес навчання більш ефективним і цікавим.

У мистецькій освіті ігрові технології можуть бути реалізовані через різноманітні формати, що включають:

- **Культурні квести.** Студенти отримують завдання, пов'язані з пошуком інформації про музичні традиції певного народу. Наприклад, знайти та проаналізувати твори, виконані на національних ударних інструментах, і представити свої висновки у формі презентації чи творчого проєкту.
- **Музичні батли.** Гра-змагання між командами, у якій студенти мають демонструвати знання про музичні інструменти, стилі або культурний контекст певного твору. Наприклад, одна команда представляє традиційну композицію, а інша має визначити її походження та культурну значущість.
- **Рольові ігри.** Студенти виконують ролі представників різних культур, використовуючи знання про музику, ритми та інструменти. Це дозволяє їм не лише вивчати матеріал, але й глибше розуміти його через особистий досвід.
- **Інтерактивні вікторини.** Традиційні вікторини, адаптовані для мистецької освіти, де запитання стосуються історії, технік виконання чи культурної значущості музичних творів. Наприклад, студенти можуть відповідати на запитання, слухаючи уривки музичних творів, чи брати участь у командних змаганнях.

Ігрові технології в мистецькій освіті виступають ефективним інструментом для активізації навчального процесу, підвищення мотивації студентів та розвитку їхньої творчої й пізнавальної активності. Вони сприяють не лише засвоєнню навчального матеріалу, але й формуванню глибшого розуміння культурного контексту мистецтва, що є важливим компонентом професійної підготовки майбутніх митців. Застосування ігрових технологій у навчанні музики для ударних інструментів створює умови для інтеграції знань, емоцій і досвіду, перетворюючи освітній процес на багатогранний і захопливий шлях до пізнання. Отже квіз-технології ми викоритовуємо як ефективний інструмент активізації набуття і систематизації етнокультурних знань студентів.

Третя педагогічна умова – *набуття практичного етнокультурного досвіду через занурення в етнокультурне художньо-комунікативне середовище.*

У філософії, психології та педагогіці однією з фундаментальних категорій є поняття «досвід», яке відіграє ключову роль у формуванні особистості та її компетентностей. Досвід — це інтеграція знань, умінь, навичок, емоцій та ціннісних орієнтацій, набутих у процесі діяльності чи взаємодії з навколишнім світом (Мінаков, 2007). Він формується на основі активної участі особистості у пізнавальній, комунікативній та творчій діяльності. Згідно з психологічними й педагогічними дослідженнями, досвід є суб'єктивним надбанням, що інтегрує індивідуальне сприйняття світу, практичну взаємодію з ним і рефлексію, яка дозволяє усвідомлювати отримані знання та навички (Лавіненко, 2018).

Практичний досвід є особливою формою досвіду, яка ґрунтується на безпосередній участі особистості у реальних ситуаціях діяльності. У педагогічному контексті практичний досвід формується через активну взаємодію студентів із навчальним матеріалом, участь у проектах, практиках і творчих завданнях, що наближають навчання до реальних умов. Особливістю практичного досвіду є те, що він не лише дає змогу засвоїти знання чи набути навички, але й забезпечує їх застосування в різних контекстах, формуючи гнучкість мислення та здатність адаптуватися до нових умов (Кутова, 2015).

Практичний етнокультурний досвід є важливою складовою етнокультурної компетентності особистості, оскільки він дозволяє студентам не лише пізнавати культуру різних народів, але й взаємодіяти з нею на рівні емоцій, цінностей і дій. Цей досвід передбачає активну участь у процесах, які розкривають сутність і значення етнокультурних традицій. Для студентів-музикантів, особливо в контексті гри на ударних інструментах, етнокультурний досвід може включати розуміння ритмів, характерних для певної культури, участь у музичних імпровізаціях, що відображають етнічні стилі, або дослідження музичного контексту обрядів і свят.

Важливу роль у формуванні практичного етнокультурного досвіду відіграє середовище, у якому відбувається навчання. У педагогіці поняття «середовище» визначається як система умов, обставин і факторів, які впливають на розвиток, навчання та виховання особистості (Макар, 2013).

Середовище може бути природним, соціальним, культурним або освітнім і створює контекст, у якому формуються особистісні якості, цінності й компетенції (Керницький, 2013). Одним із типів середовища, яке має ключове значення для мистецької освіти, є художньо-комунікативне середовище.

Художньо-комунікативне середовище — це інтегративний простір, у якому відбувається взаємодія особистості з мистецтвом, іншими людьми та культурними цінностями. Це середовище включає сукупність мистецьких творів, методів, форм і засобів навчання, які сприяють художньо-естетичному розвитку, збагачують емоційний світ студентів і формують їхнє уявлення про культуру (Нагнибіда, 2007). У такому середовищі студент не лише сприймає мистецькі твори, але й активно взаємодіє з ними, створюючи власні художні образи та інтерпретації (Волкова, 2016).

Етнокультурне художньо-комунікативне середовище є специфічною формою художньо-комунікативного середовища, яке спрямоване на формування етнокультурної компетентності. Воно охоплює мистецький контент, що відображає культурні традиції різних народів, методи навчання, які забезпечують занурення студентів у культурний контекст, та організаційні форми взаємодії, які сприяють міжкультурному діалогу. У контексті мистецької освіти, особливо гри на ударних інструментах, таке середовище дозволяє студентам вивчати та відчувати ритмічні особливості музики різних культур через практичну діяльність.

Формування етнокультурного художньо-комунікативного середовища передбачає кілька важливих аспектів. По-перше, необхідно забезпечити автентичність контенту, з яким взаємодіють студенти. Це можуть бути записи традиційної музики, відеоматеріали про національні музичні інструменти або живі виступи майстрів. По-друге, важливим є створення можливостей для активної участі студентів у творчих процесах, таких як виконання музичних творів, імпровізації, аранжування чи участь у музичних ансамблях, які відтворюють етнічні стилі. По-третє, необхідно сприяти рефлексії, яка дозволяє

студентам усвідомлювати культурний зміст і значення музичних творів, інтегруючи їх у власний художній досвід.

Практичний етнокультурний досвід, набутий через занурення в художньо-комунікативне середовище, має значний вплив на формування етнокультурної компетентності студентів. Він сприяє розвитку здатності до міжкультурної комунікації, формуванню ціннісного ставлення до культурного розмаїття та усвідомлення важливості збереження культурної спадщини. Для студентів-музикантів цей досвід є також засобом підвищення виконавської майстерності, оскільки дозволяє інтегрувати елементи різних культур у власну музичну практику.

Музика для ударних інструментів у цьому контексті відіграє особливу роль, адже ритм є одним із ключових елементів музичної культури, який відображає етнічну ідентичність і культурні особливості народу. У процесі занурення в етнокультурне художньо-комунікативне середовище студенти можуть вивчати техніки гри на ударних інструментах, аналізувати їхню роль у культурному контексті, а також виконувати музичні твори, які репрезентують різні традиції. Ефективними виступають інноваційні художньо-комунікативні методи.

1. Метод інтерактивних етномузичних лабіринтів – передбачає створення інтерактивного навчального сценарію, який нагадує лабіринт із різними тематичними зупинками. Кожна зупинка — це новий етнокультурний контекст, де студенти слухають записи традиційної музики для ударних інструментів, виконують ритмічні завдання, дізнаються про культурні значення ритмів та інструментів. Лабіринт може проводитися як у реальному, так і у віртуальному середовищі, використовуючи цифрові платформи. Це занурює студентів у багатогранність культурного контенту, активізуючи їхнє пізнавальне й емоційне ставлення.

2. Метод культурно-музичних діалогів – базується на організації творчих майстерень, у яких студенти взаємодіють із носіями культури або фахівцями з етнічної музики. Наприклад, запрошені музиканти можуть демонструвати

техніки гри на національних ударних інструментах (табла, тайко, джембе) та пояснювати їхній культурний контекст. Учасники не лише спостерігають, але й беруть участь у виконанні композицій, що дозволяє їм глибше зрозуміти зв'язок між ритмом і культурою народу.

3. Метод «Етноритмічний колаж» – пропонує створити музичний проєкт, який поєднує ритми різних культур. Метод включає дослідження музичних традицій, створення ритмічних композицій, імпрровізацій і візуалізацій (наприклад, відеопрезентацій чи графічних інтерпретацій). Робота у команді сприяє міжкультурній взаємодії, розвиває креативність і практичний етнокультурний досвід. Проєкт завершується презентацією або міні-концертом, що підсилює емоційно-ціннісне ставлення студентів до культурного розмаїття.

Таким чином, формування практичного етнокультурного досвіду через занурення в етнокультурне художньо-комунікативне середовище є важливою педагогічною умовою, яка забезпечує розвиток етнокультурної компетентності особистості. Це середовище створює можливості для активного навчання, емоційного залучення та усвідомлення цінності культурного розмаїття, роблячи мистецьку освіту не лише засобом професійної підготовки, але й інструментом культурного й особистісного розвитку.

Остання педагогічна умова – *забезпечення можливостей для творчої самореалізації у процесі музичного міжкультурного діалогу*. У сучасній педагогіці творча самореалізація особистості розглядається як одна з найважливіших складових освітнього процесу, спрямована на розвиток індивідуальних здібностей, реалізацію внутрішнього потенціалу та досягнення гармонійного розвитку. Творча самореалізація визначається як процес, у якому особистість вільно та осмислено виражає свої ідеї, почуття й прагнення через різні форми діяльності, зокрема мистецьку (Мережко, 2020). Вона базується на поєднанні індивідуального потенціалу, мотивації, цінностей і творчих прагнень, які знаходять втілення у діяльності, спрямованій на створення нових культурних чи художніх продуктів.

З педагогічної точки зору, творча самореалізація є не лише процесом виявлення та розвитку творчих здібностей, але й засобом формування активної й відповідальної особистості, здатної адаптуватися до викликів сучасного світу. Самореалізація особистості у творчій діяльності сприяє глибшому усвідомленню нею своїх можливостей, розвитку самостійності, критичного мислення та здатності до інновацій (Ненько, 2019). У контексті мистецької освіти, особливо у сфері музики, творча самореалізація студентів розглядається як ключовий елемент, що поєднує технічну майстерність із виразністю, емоційністю та індивідуальністю музиканта (Хижко, 2022).

Забезпечення можливостей для творчої самореалізації в процесі музичного міжкультурного діалогу є важливою педагогічною умовою, спрямованою на формування етнокультурної компетентності особистості. Міжкультурний діалог, який є основою цієї умови, передбачає активну взаємодію культур через музичну діяльність, що дозволяє студентам не лише пізнавати культурне розмаїття, але й брати участь у його творчій інтерпретації. Завдяки міжкультурному діалогу, музика стає засобом розкриття багатства культурних традицій, формування ціннісного ставлення до різних народів і розвитку міжкультурної толерантності.

Ця педагогічна умова реалізується через створення чинників для інтеграції студентів у багатокультурний музичний простір, який стимулює їх до активної творчої діяльності. Участь у міжкультурному діалозі через музику для ударних інструментів дозволяє студентам оволодіти ритмічною мовою, яка є універсальною і зрозумілою в будь-якій культурі. Це передбачає не лише технічне виконання ритмів, але й осмислення їхнього змісту, символіки та ролі в культурному контексті. Таким чином, студенти отримують можливість зануритися у різні культурні традиції, адаптувати їх до власного музичного досвіду та створювати нові інтерпретації.

Означена педагогічна умова передбачає створення інтерактивного простору, у якому студенти можуть не лише вивчати, але й взаємодіяти з музикою різних культур через творчість. У цьому середовищі вони стають не

пасивними споживачами знань, а активними творцями, здатними інтегрувати культурні елементи у свої музичні проєкти. Це середовище охоплює музичні майстерні, ансамблеві виступи, творчі лабораторії та міжкультурні концерти, які створюють умови для спільної діяльності студентів із різних культурних традицій.

Для забезпечення творчої самореалізації студентів у межах музичного міжкультурного діалогу важливо впроваджувати інноваційні методи, які стимулюють їхню активність і креативність. Наприклад, метод «Ритмічний мозаїчний діалог» передбачає створення музичних композицій, які поєднують ритми різних культур. Студенти аналізують ритмічні елементи, властиві певним традиціям, і спільно створюють нові твори, що демонструють синтез різних культурних впливів. Це не лише розвиває їхню музичну майстерність, але й формує здатність до міжкультурного спілкування.

Ще одним ефективним методом є організація міжкультурних музичних імпровізацій, у яких студенти спільно створюють музичні твори, експериментуючи з ритмами різних народів. Така діяльність дозволяє їм відчувати гармонію міжкультурної взаємодії, розвиває їхнє естетичне сприйняття та вміння працювати у творчому колективі.

Додатково до цього можна впроваджувати метод «Музично-культурний перфоманс», у якому студенти беруть участь у створенні театралізованих виступів, що інтегрують музику для ударних інструментів із культурними елементами, такими як костюми, танці чи обрядові дійства. Цей метод дозволяє студентам не лише відтворювати традиції, але й осмислювати їх у сучасному контексті, створюючи нові форми художнього вираження.

Таким чином, забезпечення можливостей для творчої самореалізації у процесі музичного міжкультурного діалогу є важливою педагогічною умовою, яка дозволяє студентам розвивати свої творчі здібності, формувати етнокультурну компетентність і пізнавати культурне розмаїття через музику. Участь у міжкультурному діалозі через творчість сприяє не лише

професійному, але й особистісному розвитку студентів, роблячи їх активними учасниками сучасного культурного процесу.

З метою узагальнення і наочності визначених методологічних засад методики формування етнокультурної компетентності особистості на основі музики для ударних інструментів пропонуємо її організаційно-методичну модель, висвітлену на Рисунку 2.1 (сторінка 124).. Зміст і перебіг методики, а також результати її експериментальної перевірки будуть викладені в наступному розділі дисертаційної роботи.

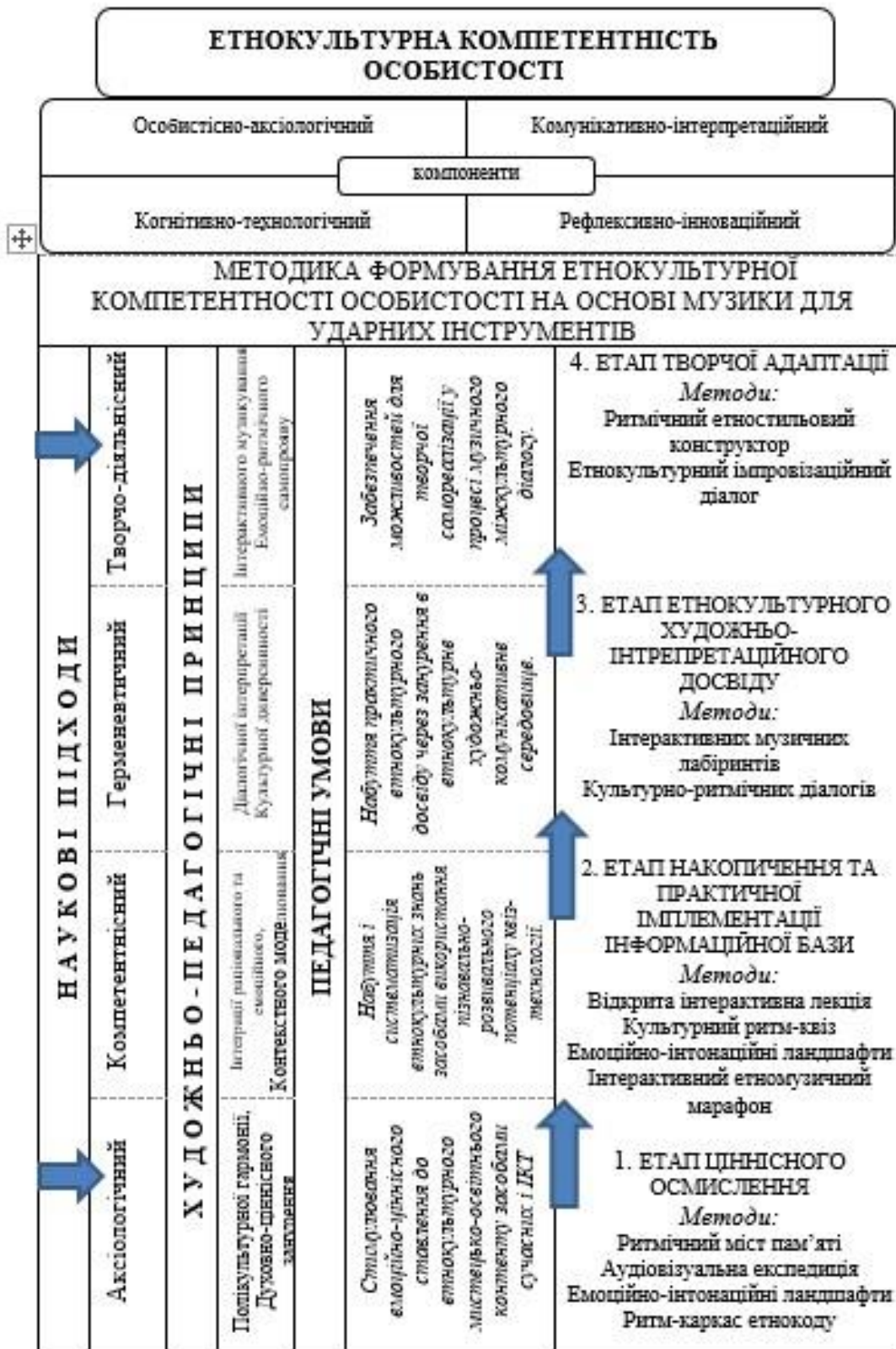

Рис. 2.1. Організаційно-методична модель методики формування етнокультурної компетентності особистості на основі музики для ударних інструментів

Висновки до розділу 2.

У другому розділі дисертаційного дослідження обґрунтовано компонентну структуру етнокультурної компетентності, яка охоплює чотири основних елементи: особистісно-аксіологічний, когнітивно-технологічний, комунікативно-інтерпретаційний і рефлексивно-інноваційний компоненти. Особистісно-аксіологічний компонент формує ціннісне ставлення до культурної спадщини, сприяє глибокому осмисленню її значення та вихованню толерантності. Когнітивно-технологічний компонент забезпечує оволодіння знаннями про музичні традиції різних народів, навичками аналізу та інтерпретації музичних творів, а також інтеграцію інноваційних педагогічних технологій у процес навчання. Комунікативно-інтерпретаційний компонент орієнтований на розвиток здатності до міжкультурної комунікації та творчої інтерпретації музичних творів у контексті етнокультурного діалогу. Рефлексивно-інноваційний компонент спрямований на аналіз і вдосконалення виконавської діяльності, а також інтеграцію інновацій у збереження та популяризацію етнічної музики.

Реалізація цих компонентів у мистецькій освіті базується на низці наукових підходів: аксіологічному, компетентнісному, герменевтичному та творчо-діяльнісному. Аксіологічний підхід забезпечує формування ціннісного ставлення до музики як носія культурних кодів і традицій. Він розкривається через принципи полікультурної гармонії, що акцентує увагу на інтеграції різноманітних культур у музичну освіту, та духовно-ціннісного занурення, спрямованого на глибоке розуміння етнічної символіки музичних творів. Компетентнісний підхід формує у студентів здатність поєднувати теоретичні знання із практичними навичками, інтегруючи професійну майстерність із міжкультурною взаємодією. Принципи інтеграції раціонального й емоційного та контекстного моделювання дозволяють студентам оволодівати музичними традиціями через практичні й емоційні аспекти.

Герменевтичний підхід, що базується на інтерпретації культурного змісту, сприяє формуванню здатності до творчої інтерпретації музики для ударних інструментів у контексті культурних традицій. Його основою є принципи діалогічних інтерпретацій і культурної диверсивності, які стимулюють розуміння культурного різноманіття та його інтеграцію в професійну діяльність. Творчо-діяльнісний підхід забезпечує гармонійне поєднання теоретичного знання й практичної діяльності, розкриваючи творчий потенціал студентів. Принципи інтерактивного музикування та емоційно-ритмічного самопрояву сприяють активній участі студентів у музичних процесах і формуванню їхньої індивідуальної виконавської майстерності.

Отже, описані компоненти, наукові підходи й педагогічні принципи становлять методологічну основу для формування етнокультурної компетентності особистості. Вони забезпечують ефективне інтегрування етнокультурного контенту у процес музичної освіти, сприяючи збереженню культурної спадщини, формуванню толерантності й міжкультурного діалогу, що є актуальним у сучасному глобалізованому суспільстві.

На основі визначеної методологічної основи розроблено педагогічні умови формування етнокультурної компетентності особистості на основі музики для ударних інструментів. На основі аналізу теоретичних положень та практичних рекомендацій, виокремлено такі ключові умови:

1. Стимулювання емоційно-ціннісного ставлення до етнокультурного мистецько-освітнього контенту. Використання сучасних інформаційно-комунікаційних технологій дозволяє інтегрувати мультимедійні ресурси, автентичний контент і інтерактивні платформи, які забезпечують емоційне занурення студентів у багатство етнокультурних традицій.
2. Активізація набуття і систематизації етнокультурних знань. Ефективним інструментом для цього є квіз-технології, які поєднують інтерактивність, пізнавальну активність і емоційне залучення. Використання ігрових підходів у мистецькій освіті дозволяє створювати умови для глибшого засвоєння знань про ритми, інструменти й культурні контексти.

3. Набуття практичного етнокультурного досвіду через занурення в етнокультурне художньо-комунікативне середовище. Занурення студентів у середовище, яке поєднує автентичний музичний контент, інтерактивні практики та рефлексію, сприяє формуванню їхніх практичних навичок, усвідомленню культурної значущості ритмів і традицій.
4. Забезпечення можливостей для творчої самореалізації у процесі музичного міжкультурного діалогу. Організація міжкультурних музичних проєктів, імпрровізацій, творчих лабораторій і перформансів стимулює розвиток творчих здібностей студентів, їхньої етнокультурної компетентності та здатності до міжкультурної взаємодії.

Кожна з цих умов спрямована на розвиток цілісного бачення культури через музику, формування поваги до різноманіття традицій і створення можливостей для особистісного та професійного зростання. Унікальність музики для ударних інструментів як ритмічного коду різних культур відкриває широкі перспективи для міжкультурного діалогу й творчого розвитку майбутніх фахівців.

РОЗДІЛ 3. ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА ПЕРЕВІРКА АВТОРСЬКОЇ МЕТОДИКИ ФОРМУВАННЯ ЕТНОКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ОСОБИСТОСТІ НА ОСНОВІ МУЗИКИ ДЛЯ УДАРНИХ ІНСТРУМЕНТІВ

3.1. Дослідження рівня сформованості етнокультурної компетентності особистості на основі музики для ударних інструментів.

Валідність концептуальної моделі, розробленої в межах цього дослідження, підтверджується шляхом емпіричної перевірки. Експеримент, як фундаментальний метод наукового пізнання, дозволяє не лише верифікувати теоретичні положення, а й оцінити практичну значущість отриманих результатів. Зокрема, експериментальна апробація дає змогу встановити відповідність моделі реальним умовам навчального процесу, проаналізувати когерентність її структурних елементів та виявити причинно-наслідкові зв'язки між педагогічними явищами. Згідно з класичною схемою педагогічного дослідження, на першому етапі було проведено констатувальний експеримент, спрямований на фіксацію вихідного рівня етнокультурної обізнаності здобувачів вищої мистецько-педагогічної освіти в контрольній та експериментальній групах.

На підготовчому етапі дослідження, який охоплював 2020-2021 навчальний рік, було здійснено попереднє діагностування рівня сформованості етнокультурної компетентності у здобувачів вищої музично-педагогічної освіти другого та третього року навчання. Отримані дані дозволили конкретизувати цілі дослідження, визначити провідні стратегії та розробити апарат для якісної та кількісної оцінки результатів навчання.

З метою визначення початкового рівня сформованості етнокультурної обізнаності та глибини засвоєння студентами бакалаврату специфіки етнічних музичних та метро-ритмічних архетипів було здійснено латентний моніторинг їхньої навчальної та виконавської діяльності. На етапі емпіричного дослідження для збору якісних та кількісних даних застосовувався комплекс

методів, що включав опитування, співбесіди, педагогічне спостереження та анкетування. Моніторинг здійснювався під час навчальних занять з дисциплін, що безпосередньо стосувалися формування етнокультурної компетентності.

Також було проведено опитування викладачів цих дисциплін з метою з'ясування їхніх поглядів на необхідність формування в студентів компетентностей у галузі етностильового виконавства. З метою збору інформації про ставлення викладачів та студентів до проблеми формування етнокультурної компетентності було розроблено інструментарій дослідження, що включав анкети (опитувальник на визначення етнокультурної соціалізації здобувачів мистецько-педагогічної освіти – Додаток А, та тест «Типи етнічної ідентичності» - Додаток Б.

У пілотному дослідженні взяли участь 32 студенти та 10 викладачів музично-педагогічних закладу вищої освіти. Результати попереднього опитування свідчать про різноманітність поглядів респондентів на актуальність даної проблеми. Аналіз відповідей респондентів на питання анкети дозволив виявити, що більшість студентів усвідомлюють необхідність підвищення свого технічного рівня виконавства, проте відчують брак етнокультурної підготовки, яка, на їхній погляд, має охоплювати відповідні знання та надбання певних умінь і навичок у галузі етностильового виконавства. Водночас, частина опитаних висловила думку про користь знання виконавських традицій різних етносів, однак не вважають за необхідне глибоко досліджувати семантику етнічних метро-ритмічних архетипів.

З метою дослідження внутрішніх установок та мотивації студентів до глибокого розуміння та виконання творів етнічної музики було проведено низку опитувань, які здійснювалися як у форматі індивідуальних консультацій, так і в груповому режимі під час фахових занять та підготовки до концертних виступів. Результати дослідження свідчать про високий рівень зацікавленості викладачів та студентів у проблемі формування етнокультурної компетентності. Респонденти виявили бажання не лише розширити свої знання про етнічні традиції різних етнічних культур світу, але й опанувати

етностильову специфіку музики для ударних інструментів та методи інтерпретаційного виконання етностильової музики, що дозволяє більш усвідомлено занурюватися в специфіку музичної культури певного етносу.

Для дослідження ціннісних орієнтацій студентів у сфері етномузичного мистецтва та їхньої готовності до сприйняття стилістично різномірних зразків етномузики було проведено якісний аналіз даних, отриманих у ході співбесід. З метою визначення рівня обізнаності студентів зі специфікою різних етнокультур в музиці було проведено емпіричне дослідження за допомогою тестових завдань та опитувань. Досліджувалися такі аспекти, як знання музичних інструментів, у тому числі ударних інструментів, жанрова палітра, ладо-інтонаційні та ритмо-метричні системи, способи музичного відображення етнічного світогляду.

Результати свідчать про низький рівень обізнаності студентів у специфіці різних етнонаціональній метро-ритмічній специфіці. Зокрема, студенти демонструють нездатність адекватно інтерпретувати та виконувати характерні для певних етнічних стилів прийоми, що проявляється у некоректній вербалізації та невиразній музичній інтерпретації. Отримані в ході співбесід та опитувань дані свідчать про те, що студенти виявляють значний інтерес до питань, пов'язаних зі специфікою етностильового виконавства та глибинного розуміння музичних творів. Респонденти демонструють стійке бажання розвивати свої навички в галузі етностильового виконавства та оволодівати методами інтерпретації етномузичних творів.

Аналіз результатів попереднього етапу дослідження дозволив виявити, що рівень здатності студентів до комплексного аналізу етномузичних творів є недостатнім. Більшість респондентів демонструють обмежене розуміння семантики музичних архетипів різних етносів та не мають достатніх виконавських навичок для адекватного передавання етностильової специфіки музичних творів. Разом з тим, значна частина студентів виявляє високу мотивацію до поглибленого вивчення етностилістики та прагне не лише

оволодіти відповідними виконавськими навичками, а й розвинути здатність до глибокого герменевтичного аналізу музичних творів.

Для проведення експериментального дослідження проблеми формування етнокультурної компетентності особистості є нагальною розробка критеріального апарату діагностики та оцінки рівня сформованості визначених у дослідженні компонентів етнокультурної компетентності. Для обґрунтування структури та змісту діагностичного інструментарію проведено аналіз сучасних наукових досліджень у галузі музичної педагогіки та психології (С. Гончаренко, 2013; О. Данільян, 2019; О. Дубасенюк, 2016; О. Реброва, 2011; В. Староста, 2015; Л. Степанова, 2018, А. Супremo, 2018, та ін.).

Також викликають науковий інтерес праці сучасних дисертантів, у яких представлені хід та результати вимірювання рівнів сформованості компонентів досліджуваних феноменів (Ван Чуньзе, 2021; Лу Лу, 2014; Л. Степанова 2018; Чень Цзіцзянь 2018; Фан Фей, 2023; Чжан Їн, 2020 та ін.). Особлива увага приділялася логіці побудови досліджень, вибору методів збору та аналізу даних.

Ми поділяємо погляди науковців, які обґрунтовують необхідність розробки такого критеріального апарату дослідження, який би забезпечував як високий рівень узагальнення, так і конкретизації обраних критеріїв та показників. На нашу думку, такий підхід є найбільш перспективним для діагностики та комплексної оцінки рівня сформованості етнокультурної компетентності особистості. Використання такого апарату дозволить нам отримати більш об'єктивні та всебічні дані про досліджуваний феномен.

У роботі Чень Цзіцзянь розроблено та апробовано комплексний інструментарій педагогічної діагностики, що дозволяє оцінити рівень сформованості у майбутніх фахівців музичного мистецтва здатність до цілісного сприйняття та аналізу музичного твору. Цей інструментарій базується на попередньо розробленій теоретичній моделі феномену.

Пропонована методика ґрунтується на комплексному аналізі психологічних механізмів, що лежать в основі формування музичних образів.

Зокрема, дослідження зосереджено на взаємодії таких процесів як сенсорне сприйняття, уява, мислення та пам'ять. Водночас, методика враховує трирівневу структуру музичного феномену, яка передбачає поєднання індивідуальної неповторності, цілісності та системних зв'язків. Методологічна основа дослідження базується на концепції трирівневої організації музичної форми, що включає звуковий, мовленнєвий та композиційний рівні (Чень Цзіцзянь, 2018, сс. 198-199). Аналізуючи отримані дані, дослідник пропонує шість критеріїв для оцінки ступеня сформованості досліджуваного явища:

- сонорний компонент, який дозволяє оцінити здатність суб'єкта до формування цілісного сприйняття музичного твору, включаючи його матеріальну основу та структурні особливості (Чень Цзіцзянь, 2018, с. 199);
- темпоритмічний компонент, який дозволяє визначити рівень розуміння мовленнєвих особливостей музичного твору та якість уявлень про його ритмічну структуру (Там саме, с. 201);
- синтаксичний компонент, що відображає здатність суб'єкта до сприйняття синтаксичної організації музичного твору, що проявляється у вмінні диференціювати синтаксичні конструкції, такі як каданси, музичні фрази та речення (Там саме, с. 202);
- ладотональний аспект, який дозволяє оцінити здатність суб'єкта до формування цілісного сприйняття музичного твору на основі акустичних характеристик та уявних моделей ладотонального процесу (Там саме, с. 204);
- архітектонічний компонент, що відображає здатність суб'єкта до сприйняття загальної композиційної структури музичного твору, включаючи її елементи, пропорції та взаємозв'язки (Там саме, 205);
- стильовий компонент, що відображає здатність суб'єкта до сприйняття музичного твору в контексті певної культурної традиції, тобто як елемента, що вписується в систему взаємопов'язаних художніх текстів (Там саме, с. 205).

Логіка побудови діагностичного інструментарію, запропонована Чень Цзіцзянем, характеризується високим рівнем деталізації та систематизації.

Автор вдало виділяє ключові критерії та показники, що дозволяють комплексно оцінювати досліджуваний феномен.

Наприклад, у дослідженні Чжан Їн (2020), присвяченому проблемі формування етнокультурної компетентності майбутніх учителів музики і хореографії, дослідно-експериментальна робота з діагностики рівнів сформованості досліджуваного феномену, проводилася в три етапи:

- теоретико-аналітичному;
- навчально-організаційному;
- підсумково-результативному.

На кожному з етапів вирішувалися відповідні завдання. На першому етапі експериментально-дослідної роботи розроблено «...критерії з відповідними показниками, виявлено рівні сформованості досліджуваного феномену; розроблено функціональну модель формування етнічної компетентності у майбутніх іноземних фахівців; визначено зміст формувального етапу» (Чжан Їн, 2020, с.111). На другому етапі – проведено діагностику «...першопочаткового рівня сформованості досліджуваної компетентності в іноземних здобувачів вищої мистецької освіти; реалізація моделі, спрямованої на формування досліджуваної якості; визначалася міра результативності обраних педагогічних умов» (Там саме, с.111-112). Під час третього етапу «...проводилися зрізи, направлені на діагностику отриманих результатів формувального експерименту та проведена їх статистична обробка з метою з'ясування динаміки оволодіння досліджуваною компетентністю учасниками експерименту» (Там саме, с. 112).

Обрання критеріїв і показників сформованості етнокультурної компетентності в здобувачів мистецько-педагогічної освіти було проведено у відповідності до компонентної структури досліджуваного феномену. Отже, для вимірювання рівнів сформованості мотиваційного компоненту етнокультурної компетентності науковцем обрано спонукальний критерій з показниками: «усвідомлення важливої ролі етнокультурної компетентності педагога в умовах полікультурного середовища; потреба в міжкультурній комунікації та виражена позиція співробітництва; усвідомлення принципів толерантності як

пріоритетних у процесі професійної взаємодії» (Чжан Їн, с. 112). Когнітивний компонент етнокультурної компетентності вимірювався за когнітивно-операційним критерієм з показниками: «наявність етнокультурних знань; сформованість вмінь та навичок, що забезпечують конструктивну міжнаціональну взаємодію та трудову поведінку в неоднорідному етнокультурному середовищі; здатність вести міжкультурний діалог та організовувати міжетнічну взаємодію» (Там саме). Рівні сформованості діяльнісного компоненту оцінювалися за особистісно-поведінковим критерієм за показниками: «адекватна особистісна та професійна самооцінка, у тому числі, самооцінка етнокультурної компетентності; позитивна етнічна ідентичність; вираженість професійної позиції, що базується на інтеріоризації ідей етнокультури та міжнаціональної взаємодії» (Там саме, с. 113).

Дослідниця представила переконливі обґрунтування щодо обрання зазначених критеріїв та показників. *Спонукальний критерій* обрано з позицій усвідомлення ролі та специфіки «особистісної мотиваційної направленості» (за Чжан Їн) майбутніх педагогів на етнопедагогічну діяльність та розуміння важливості наявності в студентів особистісних інтересів і прагнення до поглиблення відповідних знань та оволодіння вміннями задля набуття етнокультурної компетентності.

Обрання *когнітивно-операційного критерію* ґрунтувалося на розумінні важливості теоретично-практичної підготовленості студентів до майбутньої педагогічної діяльності в умовах полікультурного середовища. Адже саме в полікультурному освітньому середовищі можуть виникати різного роду непорозуміння між представниками різних етнонаціональних груп. Учена доводить, що для запобігання означеного, вчитель музики та хореографії повинен опанувати певні етнокультурні знання, які і є «...базою формування як досліджуваної компетентності, так і професіоналізму майбутніх фахівців у цілому» (Чжан Їн, 2020, с. 115). До зазначених знань, на погляд дослідниці належать знання:

- «історії та культури власного етносу;

- національної культури етносу, з яким здійснюється процес спілкування;
- специфічних поведінкових норм і правил під час діалогу людей різних етносів;
- норм, принципів і вимог загальної гуманістичної етики;
- прав людини і народів; особливостей національних та міжнаціональних відносин в країні» (Чжан Їн, 2020, с. 115).

Окрім знань, учена убачає значущість практично-операційної складової, а саме – наявність таких умінь та навичок, «...які покликані забезпечувати ефективну міжнаціональну взаємодію та професійну діяльність в полікультурному середовищі» (Там саме. С. 116).

Вихідною точкою для обрання особистісно-поведінкового критерію було переконання дослідниці в неможливості формування етнокультурної компетентності майбутніх вчителів музики та хореографії без врахування їхніх особистісних характеристик. Учена обґрунтовано зазначає, що «провідну роль у здійсненні будь-якої діяльності, у тому числі й педагогічної, відіграє самооцінка ...особистісних та професійних якостей, у тому числі й самооцінка етнокультурної компетентності» (Там саме). Для обґрунтування означеного критерію, науковиця розглядає різні види самооцінки студентів, а саме:

- завищена самооцінка;
- неадекватно занижена самооцінка;
- адекватна самооцінка.

На погляд Чжан Їн завищена та занижена самооцінки негативно впливають на процес формування етнокультурної компетентності майбутніх вчителів музики та хореографії. Тоді як адекватна самооцінка є «витоком його самовдосконалення, сприяє саморозвитку особистості, її самоактуалізації, розкриттю педагогічного потенціалу, має розвивальний вплив на особистість в цілому» (Там саме, с. 120). Підставою для адекватної самооцінки є «*етнічна ідентичність*», яку дослідниця трактує як: «...переживання власної тотожності

з певною етнічною спільнотою та відокремлення від інших» (Там саме). Чжан Їн виокремлює шість типів етнічної ідентичності.

Нам імпонує підхід Чжан Їн до розробки критеріального апарату дослідження, адже зазначена система критеріїв а показників дозволяє виявити якісну характеристику рівнів сформованості етнокультурної компетентності студентів.

Огляд наукових джерел вказує на необхідність проведення ретельної діагностики досліджуваного феномену на всіх етапах науково-педагогічних розвідок. Зокрема, важливим є якісно-кількісна оцінка результатів як констатувального, так і формуючого експериментів. Аналіз наукових джерел не виявив систематичних досліджень, присвячених розробці критеріально-діагностичного апарату та методичного забезпечення для оцінки рівня сформованості етнокультурної компетентності особистості в здобувачів музично-педагогічної освіти. Для забезпечення ефективності процесу підготовки спеціалістів у галузі музичного мистецтва необхідне розроблення теоретично обґрунтованого критеріального апарату, який дозволить об'єктивно оцінювати рівень сформованості етнокультурних знань, етновиконавського досвіду та етностильових виконавських умінь у здобувачів вищої мистецько-педагогічної освіти. У контексті нашого дослідження, створення такого апарату є необхідною умовою для проведення якісного експерименту та отримання достовірних результатів.

На основі проведеного аналізу літератури сформульовано такі вимоги до критеріїв оцінки фахових компетентностей:

- критерії мають відповідати сучасним теоретичним уявленням про структуру фахових компетентностей та процеси їх формування;
- критерії мають бути підтверджені емпіричними дослідженнями та демонструвати високу кореляцію з реальними проявами компетентностей у професійній діяльності;
- критерії повинні бути сформульовані таким чином, щоб їх можна було легко виміряти за допомогою відповідних інструментів та процедур;

- критерії мають враховувати як загальні, так і специфічні особливості різних видів професійної діяльності.

Для об'єктивної оцінки рівня сформованості етнокультурної компетентності здобувачів мистецько-педагогічної освіти ми убачаємо доцільність у критеріальному апараті, який базується на таких теоретичних засадах:

- коректний підбір критеріїв та показників оцінювання рівнів сформованості досліджуваного феномену є ключовим аспектом діагностувально-оцінювального етапу дослідження;

- критерії мають бути сформульовані згідно з загальноприйнятими науковими стандартами, що передбачають їхню об'єктивність, лаконічність, доцільність, точність та ясність.

Ми передбачаємо, що зазначені положення є підставою для отримання достовірних результатів експериментальної діагностики та забезпечать вірогідність висновків про дієвість авторської методики, яку було теоретично розроблено та науково обґрунтовано на теоретико-аналітичному етапі нашого дослідження. Ми додержуємося загальноприйнятої в наукових колах думки, що валідність експериментальної методики та її ефективність в освітньому процесі має визначатися за показниками статистично значущих змін за всіма розробленими в дослідженні критеріями, які мають підтвердити загальне підвищення рівня сформованості досліджуваного феномену.

У рамках дослідження було здійснено комплексне вивчення проблем, пов'язаних з діагностикою феномену етнокультурної компетентності особистості. Зокрема, було проаналізовано сучасні методи діагностики та розроблено власний критеріально-діагностичний апарат, який дозволив би об'єктивно оцінити рівень сформованості фахово значущих якостей, знань, умінь, ціннісних орієнтацій, відповідних зазначеній компетентності.

Проблема методичного забезпечення оцінювання рівнів сформованості етнокультурної компетентності особистості до цього часу залишалася недостатньо дослідженою в музично-педагогічній науці. У рамках

констатувального експерименту була розроблена спеціальна методика діагностики досліджуваного феномену. Метою розробки було створення критеріально-діагностичного інструментарію, який би забезпечив об'єктивну оцінку рівня сформованості певних якостей, знань, умінь, ціннісних орієнтацій, які є складовими елементами етнокультурної компетентності особистості. До зазначеного інструментарію увійшли чітко визначені критерії, показники, а також комплекс методів і засобів, які дозволили б провести всебічне дослідження.

Отже розробку критеріально-діагностувального апарату нашого дослідження проведено з урахуванням обґрунтованої вище сутнісної характеристики досліджуваного феномену. Нагадаємо, що в межах нашого дослідження поняття *«етнокультурна компетентність особистості»* розглядається як *«здатність ефективно взаємодіяти з представниками різних культур, розуміти і поважати їхні традиції, звичаї та цінності. Це включає в себе знання про інші культури, відкритість до нових ідей і традицій, а також розвиток навичок міжкультурної комунікації»*.

У ході теоретичного дослідження було визначено, що етнокультурна компетентність, як інтегрована характеристика особистості, відображає її здатність здійснювати професійну діяльність на основі знань, умінь і ціннісних орієнтацій, пов'язаних із різними культурними традиціями та етнічними особливостями, реалізованими в музичному мистецтві. На попередніх етапах нашого дослідження доведено, що на формування етнокультурної компетентності може впливати ознайомлення здобувачів з етнічною художньо-культурною спадщиною того чи іншого народу, і зокрема з етномузичними творами. Саме у ході пізнання специфіки народної творчості та фольклору відбувається усвідомлене засвоєння культурних кодів, символів, ідей і норм, що лежать в основі музичної спадщини різних народів, і формується здатність передавати ці знання іншим через музичну практику гри на ударних інструментах.

У результаті теоретичного студіювання обраної проблеми ми дійшли висновку, що етнокультурна компетентність особистості є багатограним явищем, яке охоплює не лише знання про різні культури, але й уміння застосовувати ці знання на практиці, а також розвинені ціннісні орієнтації, що сприяють міжкультурній взаємодії. Варто зауважити, що розробка критеріїв та показників оцінки рівнів сформованості етнокультурної компетентності в респондентів експериментального дослідження була проведена на основі характеристик структурних компонентів зазначеного феномену.

Ціннісно-потребовий критерій обрано для вимірювання *особистісно-аксіологічного компоненту* етнокультурної компетентності особистості, який відповідає за ціннісні орієнтири, етичні установки та особистісні якості, що сприяють інтеграції культурного розмаїття в професійну діяльність. Убачаючи в складі першого компоненту важливість елементу, який відповідає за наявність *внутрішньої мотивації особистості до збереження й поширення музичної спадщини* розроблено перший показник обраного критерію – *ступень стійкості інтересу до етнічних метро-ритмічних архетипів та етномузичної стилістики конкретних етнокультур*. З огляду на те, що другим елементом особистісно-аксіологічного компоненту є здатність особистості глибоко сприймати музику різних народів і саме через музику відчувати й усвідомлювати відповідні етнічні цінності, убачаємо доцільність виокремлення другого показника ціннісно-потребового критерію – *ступінь усталеності аксіологічної установки реципієнта та його емоційної залученості в навчально-репетиційній та сценічно-виконавській процес*.

Задля вимірювання стану сформованості *когнітивно-технологічного компоненту*, який охоплює необхідний обсяг знань про національні музичні традиції, жанри, стилі, специфіку етнічної музики різних народів та здатність майбутнього спеціаліста мистецько-педагогічної галузі до трансляції етнокультурних знань і цінностей здобувачам мистецької освіти, обрано **знаннєво-операційний критерій**. Беручи до уваги специфіку першого елементу когнітивно-технологічного компоненту – культурні особливості, символіка та

значення музичних творів у контексті етнічно-національної ідентичності, в якості першого показника *знаннєво-операційного критерію* нами виокремлено *міра обізнаності в національних музичних традиціях та розуміння специфіки етнічної музики різних народів*. Керуючись визначенням другого елементу когнітивно-технологічного компоненту – здатність до використання сучасних педагогічних технологій етнокультурного розвитку та навчання засобами етномузики, нами розроблено другий показник обраного критерію – *ступінь володіння методами етнокультурного розвитку засобами гри на ударних інструментах*

З метою діагностування рівнів сформованості *комунікативно-інтерпретаційного компоненту* етнокультурної компетентності особистості, який забезпечує «здатність ефективно передавати зміст і символіку музичних творів через міжкультурне спілкування» (Ді Тянчао, 2024, с. 31), обрано **концептуально-виражальний критерій**. Для виокремлення першого показника оцінювання звернено увагу на перший елемент *комунікативно-інтерпретаційного компоненту*, який відповідає за здатність студента «інтерпретувати етнічні ритмічні структури, традиційні для різних народів, розуміти їх культурне значення та адаптувати ці знання у власній виконавській практиці» (Ді Тяньчао, 2024). Така здатність є важливою в мистецько-педагогічній і виконавсько-сценічній діяльності майбутнього бакалавра мистецько-педагогічної галузі. З огляду на зазначене обрано перший показник концептуально-виражального критерію – *ступінь оригінальності концепту виконавської інтерпретації етностильових метро-ритмічних особливостей музичного твору*.

З огляду на важливість вираження задуманого художньо-виконавського концепту та адекватної передачі смислів і значень музичних етностильових архетипів під час художньо-педагогічної комунікації, розроблено другий показник концептуально-виражального критерію – *ступінь володіння музично-риторичними фігурами (мелодійними, гармонійними, ритмічними, фактурними) і прийомами автентично-інструментального виконавства*.

Відповідно до рефлексивно-інноваційного компоненту етнокультурної компетентності особистості, який відповідає за усвідомлене ставлення до власної музичної діяльності та здатність до творчих пошуків, виокремлено **регулятивно-інтерактивний критерій** сформованості зазначеної компетентності в здобувачів вищої мистецько-педагогічної світи.

При обранні показників регулятивно-інтерактивного критерію, ми виходимо з розуміння, що навчання гри на ударних інструментах у межах програми бакалаврату з музичного мистецтва передбачає розвиток у студентів здатності до рефлексивного осмислення власної музичної діяльності та стимулювання творчого пошуку. Інноваційним аспектом цього процесу є використання креативних підходів до інтерпретації етнокультурних музичних традицій за допомогою сучасних педагогічних технологій та виконавських технік. Студенти заохочуються до активного пошуку нових форм і методів навчання, що сприяють глибокому розумінню музичних культур різних народів. До таких методів належать експерименти з ритмічними структурами, синтез традиційних етнічних мотивів із сучасними техніками та інтеграція інноваційних освітніх підходів, зокрема мультимедійних ресурсів, у навчальний процес.

Отже обрано наступні показники:

- ступінь об'єктивності та адекватності самоаналізу, самооцінки та самоконтролю респондентів
- міра активності та доречності впровадження в освітню та сценічно-виконавську практику інноваційних мультимедійних технологій

Констатувальний експеримент проводився протягом 2022-2023 навчального року на базі Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К.Д. Ушинського. У якості респондентів експериментального етапу обрано студентів бакалаврату 3-го року навчання. А саме, здобувачі вищої музично-педагогічної освіти за першим (бакалаврським) рівнем освіти зі спеціальності 014 Середня освіта (Музичне мистецтво) (17 осіб) увійшли в контрольну групу (КГ). Здобувачі вищої музично-педагогічної

освіти зі спеціальності 025 Музичне мистецтво (21 особа) склали експериментальну групу (ЕГ).

Діагностування рівнів сформованості особистісно-аксіологічного компоненту етнокультурної компетентності відбувалося за методами: цілеспрямованого опитування (Додаток В). та педагогічного спостереження. Мета цілеспрямованих опитувань полягала у виявленні ступеня розвиненості в респондентів внутрішньої мотивації до оволодіння виконавськими музично-ритмічними традиціями різних етносів та прагнення до збереження та активного поширення етномузичних зразків. Першим показником зазначеного, на наш погляд, є ступень усталеності інтересу респондента до етнічних метро-ритмічних архетипів та етномузичної стилістики конкретних етнокультур.

Ступінь стійкості аксіологічної установки та емоційної залученості в навчально-репетиційній та сценічно-виконавській процес встановлювався за методом педагогічного спостереження за поведінкою респондентів експериментальних груп під час їхніх занять з музично-інструментальної й вокально-хормейстерської підготовки (за спеціальністю 014) та музично-виконавської підготовки й музично-виконавського практикуму (за спеціальністю 025).

Висновки щодо **стійкості аксіологічної установки** та наявності певних ціннісних орієнтацій вибудовувалися на основі проявлених студентом усвідомленого прагнення до опанування стильовими етностильової специфіки етновиконавськими уміннями, усталеного зацікавлення до зразків музичних артефактів певних етнічних регіонів та здатності до розпізнавання й розуміння смислоутворюючих елементів, наявних у конкретному музичному твору.

За обраними методами констатувальної діагностики виявлено рівні сформованості особистісно-аксіологічного компоненту етнокультурної компетентності в респондентів обох груп (КГ та ЕГ). Рівні встановлювалися за ціннісно-потребовим критерієм з показниками за трибальною шкалою. Отже, респонденти, які постійно й активно проявляли високий ступінь усталеності інтересу до пізнання етнічних метро-ритмічних архетипів, бажання до

оволодіння етномузичною стилістикою конкретних етнокультур, активно та із зацікавленням ставилася до освітніх та виконавських завдань склали групу з високим (аналітично-творчим) рівнем сформованості якостей особистісно-аксіологічного компоненту етнокультурної компетентності. Респондентів зазначеного рівня в експериментальній групі виявлено 3 особи (15,3%), у контрольній групі – 2 особи (21,8%).

До середнього (активізаційно-опосередкованого) рівня віднесено респондентів, які не завжди проявляли обізнаність у метро-ритмічній специфіці етностильових творів, але виказували самостійність в оціночних судженнях, якісно та з інтересом виконували освітні й виконавські завдання. У групах з середнім рівнем сформованості особистісно-аксіологічного компоненту етнокультурної компетентності налічувалося по 6 осіб, відповідно – 58,6% в ЕГ, та 65,3 % в КГ.

Решта респондентів склали групу з низьким (пасивно-інертним) рівнем розвиненості особистісно-аксіологічного компоненту етнокультурної компетентності, а саме – 8 осіб (35,1 %) в ЕГ, та 20% в КГ. Такі студенти демонстрували неглибокі психоемоційні реакції та дилетантські судження щодо зразків етностильової музики з метро-ритмічною специфікою, мали утруднення з аргументацією відповідей на запитання під час цілеспрямованого опитування.

Рівні сформованості когнітивно-технологічного компоненту встановлювалися за **знаннєво-операційним** критерієм з використанням методів: анкетування (Додаток Г) на готовність впровадження методів розвитку засобами гри на ударних інструментах .

Як було зазначено вище, рівень сформованості етностильової компетентності за знаннєво-операційним критерієм визначався по мірі обізнаності студентів у національних музичних традиціях та розуміння ними специфіки етнічної музики різних народів. Для визначення за даним показником респондентам констатувального експерименту було запропоновано тест-аудіювання етно-музичних зразків. Студенти контрольної та експериментальної груп мали прослухати певні зразки етнічної музики з

характерними метро-ритмічними малюнками. Ці зразки потрібно було проаналізувати та диференціювати за характерними ознаками музичної мови та традиційних засобів виразності. Даний етап діагностики був спрямований на визначення рівня теоретичних знань студентів у сфері етномузикології та їхньої здатності до етностильового виконавства. У ході виконання завдання проявлявся ступінь розвиненості етномузичного тезаурусу, швидкість і точність ідентифікації художньо-мовних знаків, а також глибина розуміння їх семантики. Рівень адекватності інтерпретації художньо-мовних знаків був підтверджений експертами – викладачами, які оцінювали відповіді респондентів.

Цей метод уможлиблював виявлення певного стану обізнаності студентів про специфіку етностильового виконавства, що є притаманними етносам певних національних культур світу, таких як:

- східноазійської культури (на прикладі китайської традиційної музики);
- східноєвропейської культури (на прикладах українського фольклору);
- західноєвропейської культури.

Для встановлення ступеню володіння методами етнокультурного розвитку засобами гри на ударних інструментах (другий показник знаннєво-операційного критерію) проведено анкетування на знання та готовність впровадження методів розвитку засобами гри на ударних інструментах. Зазначена анкета мала дворівневу структуру, яка складалася з тестів у першій частині анкети та відкритих питань у другій частині анкети, що дозволило виявити рівень теоретичної підготовки студентів, а саме – володіння термінологією у галузі етнічної музикології та етнопедагогіки.

Застосовані методи діагностики дозволили детально проаналізувати рівень обізнаності респондентів обох груп з етномузичними архетипами характерними для певних етнічних спільнот. Крім того, дослідження виявило

обсяг їхнього слухового тезаурусу та здатність розрізняти етноспецифічні інтонаційні особливості виконавських стилів різних етнічних груп.

Рівень сформованості *комунікативно-інтерпретаційного компоненту* визначався за *концептуально-виражальний критерієм* за допомогою діагностичних методів: педагогічне споглядання за репетиційним процесом і виступами респондентів та експертна оцінка виконавських умінь студентів.

Отже рівень сформованості комунікативно-інтерпретаційного компоненту оцінювався за ступенем оригінальності концепту виконавської інтерпретації етностильових метро-ритмічних особливостей музичного твору (перший показник концептуально-виражального критерію). Респонденти виконували спеціальні завдання, спрямовані на розкриття символічних смислів у творах етнонаціонального мистецтва. Результати цього аналізу дозволили оцінити здатність студентів до оригінального тлумачення та інтерпретації художніх образів у контексті поставлених виконавських завдань. Метою виконання завдань було визначення рівня сформованості у студентів таких ключових умінь як здатність до герменевтичного аналізу, створення оригінальних концептів виконавської інтерпретації конкретного етномузичного твору.

За ступенем володіння музично-риторичними фігурами (мелодійними, гармонійними, ритмічними, фактурними) і прийомами автентично-інструментального виконавства (другий показник концептуально-виражального критерію) виявлялися рівні сформованості комунікативно-інтерпретаційного компоненту етнокультурної компетентності особистості. Учасникам експерименту пропонувався широкий спектр етностильових музичних зразків, що відрізнялись за етнічним походженням, мірою складності та ступенем розпізнаваності. Такий підхід дозволив забезпечити різноманітність музичного матеріалу та врахувати індивідуальні музичні вподобання учасників. За допомогою кількісного та якісного аналізу результатів виконання завдання було визначено ступінь зацікавленості студентів у розвитку етностильових виконавських навичок. Аналіз поведінки останніх під час виконання завдань

дозволив виявити два основних аспекти їхньої мотивації: по-перше, стійкий інтерес до розширення знань про різноманіття етнічних музичних культур; по-друге, бажання опанувати нові виконавські техніки та прийоми, характерні для різних етносів.

Застосовані діагностичні методи уможливили виявлення рівнів сформованості комунікативно-інтерпретаційного компоненту етнокультурної компетентності респондентів контрольної та експериментальної груп. За результатами діагностики лише незначна частина учасників експерименту продемонструвала глибоке знання етномузичного матеріалу, вміння розпізнавати та інтерпретувати різноманітні музичні архетипи та художньо-знакові засоби, що характерні для етнічної музики. Студенти, що усталено демонстрували здатність до оригінальності, креативності та самостійності виконавських концепцій були віднесені до високого (аналітично-творчого) рівня. Їхні роботи вирізняються змістовною глибиною, логічністю та художньою виразністю. Проте, лише 15% респондентів контрольної групи та 20% експериментальної групи продемонстрували рівень знань етномузичного матеріалу, необхідний для створення таких концепцій.

Група студентів, що віднесена до середнього (активізаційно-опосередкованого) рівня, продемонструвала достатній рівень знань етномузичного матеріалу та вміння розпізнавати певні музичні архетипи та художньо-знакові засоби етнічної музики. Однак, при створенні власних виконавських концепцій вони зіштовхнулися з певними труднощами, що свідчить про необхідність подальшого розвитку їхніх творчих здібностей. До середнього рівня сформованості гностично-герменевтичних компетентностей було віднесено 55.% респондентів КГ та 60.% ЕГ, які продемонстрували достатній рівень знань етномузичного матеріалу та вміння розпізнавати основні музичні архетипи. Водночас, 30.% КГ та 20% ЕГ дослідження виявили низький (пасивно-інертний) рівень розвитку цих компетентностей, що проявлялося у недостатніх знаннях та труднощах з інтерпретацією музичних образів.

Рівень сформованості рефлексивно-інноваційного компоненту встановлювався за ступенем об'єктивності та адекватності самоаналізу, самооцінки та самоконтролю респондентів, що відповідає першому показнику регулятивно-інтерактивного критерію. Задля цього було розроблено та запроваджено *анкету самооцінювання*. Саме здатність до об'єктивного та адекватного самоаналізу розглядається нами як ключовий аспект ціннісно-смислового самовизначення особистості, що проявляється і в освітній діяльності, і в практичному застосуванні педагогічних знань, й у виконавській діяльності. За допомогою спеціально розроблених питань досліджувалися: спрямованість студентів на музично-виконавську та викладацьку діяльність та характер особистісного музично-педагогічного та виконавського досвіду (наявність досвіду музично-викладацької діяльності, участь у музичних проектах тощо).

Анкетування було спрямоване на виявлення та аналіз проявів рефлексії в респондентів контрольної та експериментальної груп, оскільки цей показник є вагомим критерієм сформованості їх усвідомленого ставлення до власної музичної діяльності та здатності до творчих пошуків. Для з'ясування мотиваційних аспектів вибору майбутньої професії – викладача музичних дисциплін, студентам було запропоновано відповісти на ряд відкритих питань, які стосувалися їхніх особистих причин такого вибору, впливу оточення та інших факторів. Анкетування дозволило не лише виявити рівень засвоєння теоретичного матеріалу, але й проаналізувати особливості розуміння студентами сутності рефлексії в контексті майбутньої професійної діяльності.

Для виявлення прихованих мотивацій студентів до вибору професії музиканта та викладача музичних дисциплін, їхнього ставлення до різних аспектів музично-педагогічної діяльності було використано модифіковану методику незавершених педагогічних ситуацій. Студентам пропонувалося за короткий проміжок часу доповнити запропоновані фрагменти педагогічних ситуацій, що дозволило виявити їхні емоційні реакції, оцінні судження та практичні вміння у вирішенні типових професійних завдань. Такий підхід дав

змогу виявити латентні (приховані) мотиви, які не завжди усвідомлюються самими студентами. Метою дослідження було виявити особливості професійної мотивації студентів-музикантів, зокрема, їхнє ставлення до педагогічної діяльності, до учнів та колег, а також до процесу власного музично-виконавського становлення. За допомогою ранжування мотиваційних факторів досліджувалася роль рефлексивної компетентності (самопізнання, самоаналізу) в ієрархії цінностей студентів. Крім того, аналізувалося ставлення студентів до навчання у вищому навчальному закладі та до різних чинників саморозвитку.

Для оцінювання рівня сформованості рефлексивно-інноваційного компоненту за другим показником. Міра активності та доречності впровадження в освітню та сценічно-виконавську практику інноваційних мультимедійних технологій встановлювалася за методом педагогічного споглядання під час виробничої практики респондентів контрольної та експериментальної груп. Під час педагогічної практики звернено увагу на поширеність арсеналу мультимедійних технологій і частоту його використання. Оцінювалася здатність студента до створення й застосування в презентаціях до занять анімаційної графіки, відеоматеріалів, розвиненість навичок роботи з базами даних тощо.

З огляду на зазначене, до високого рівня (аналітично-творчого) віднесено студентів, які за результатами анкетування переконливо продемонстрували здатність до адекватної рефлексії, готовність до саморозвитку та саморегуляції, що визначалося через вираження ними усвідомлення власних мотивів, цінностей та емоцій у контексті виконавської та викладацької діяльності та уміння застосовувати в педагогічній та виконавській діяльності мультимедійних технологій, як підстави для використання креативних підходів для виконавської та педагогічної інтерпретації етнокультурних музичних творів. Кількість таких студентів склала 15% у КГ та 10.% в ЕГ.

Респонденти з середнім рівнем (активізаційно-опосередкований) сформованості рефлексивно-інноваційного компоненту продемонстрували наявність певних утруднень з об'єктивним самооцінюванням. Такі студенти

виказували розуміння власних мотивів, але не могли визначитися з власними ціннісними орієнтирами, перевагами, виказували невпевненість у власних силах, не були зорієнтовані на успіх у виконавській та професійній діяльності, не мали усталеного інтересу до сценічно-виконавської та педагогічної діяльності. Проявляли неусталений інтерес до застосування мультимедійних технологій у педагогічній та виконавській діяльності. Середній рівень (активізаційно-опосередкований) сформованості рефлексивно-інноваційного компоненту вказали 40% КГ та 65% ЕГ.

До низького (пасивно-інертного) рівня віднесено студентів, які вказали нездатність до самооцінювання, а саме - проявили ознаки заниженої або завищеної самооцінки. Такі студенти часто виказували неусвідомленість власних мотивів, страх перед публічними виступами та сценічно-виконавською діяльністю. Не виказували зацікавленості до використання мультимедійних засобів. Низький рівень (пасивно-інертний) сформованості рефлексивно-інноваційного компоненту вказали 45% КГ та 25% ЕГ.

За результатами констатувального експерименту в обох групах виявлено недостатній рівень сформованості етнокультурної компетентності респондентів.

Результати діагностики за кожним критерієм було підсумовано для визначення загальних рівнів сформованості етнокультурної компетентності учасників експерименту контрольної та експериментальної груп. Узагальнені результати діагностики рівнів сформованості етнокультурної компетентності майбутніх бакалаврів, продемонстрованих за результатами констатувального експерименту подано у таблицях 3.1., 3.2.. У представлених таблицях та рисунку продемонстровані узагальнені результати респондентів кожної групи та визначення відсоткового співвідношення рівнів сформованості етнокультурної компетентності за розробленими критеріями.

Узагальнені результати діагностики сформованості етнокультурної компетентності майбутніх бакалаврів ЕГ

Таблиця 3.1.

Експериментальна група				
№№	Критерій	Рівень вираження критерію		
		високий	достатній	задовільний
1	Ціннісно-потребовий	8 (20%)	16 (40%)	16 (40%)
2	Знаннєво-операційний	6 (15%)	20 (50%)	14 (35%)
3	Концептуально-виражальний	6 (15%)	16 (40%)	18 (45%)
4	Регулятивно-інтерактивний	4 (10%)	30 (75%)	6 (15%)
		Рівень розвиненості етнокультурної компетентності		
		аналітично-творчий	активізаційно-опосередкований	пасивно-інертний
	Середній результат (у відсотках)	15%	51%	34%

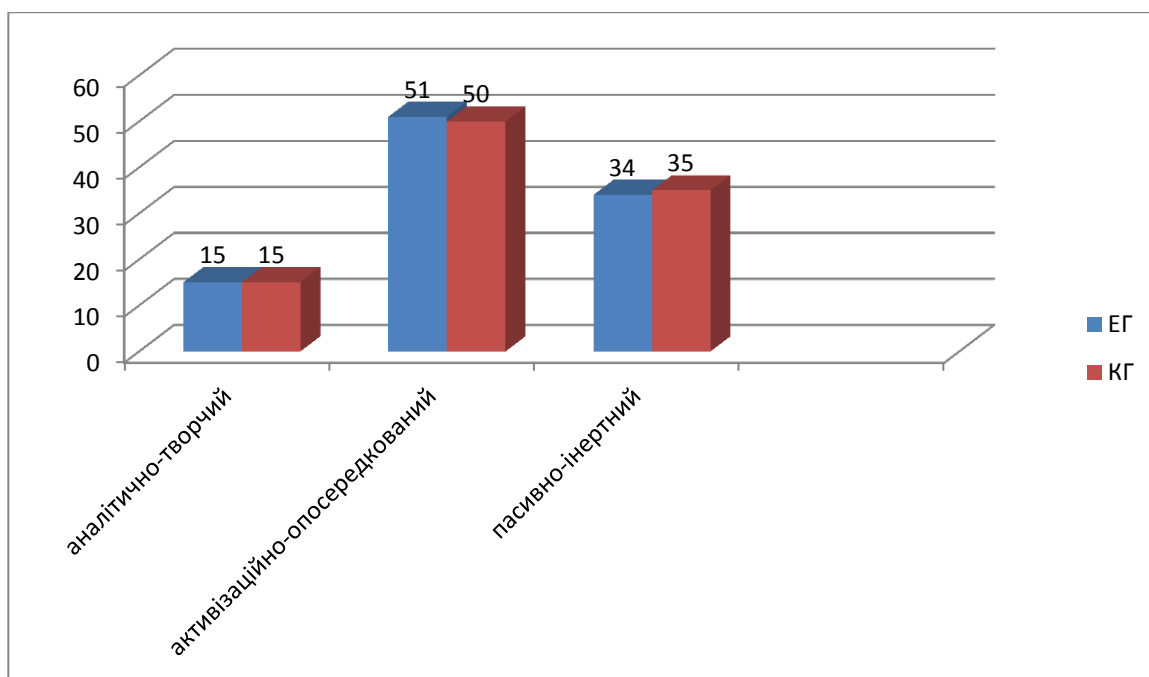
Узагальнені результати діагностики сформованості етнокультурної компетентності майбутніх бакалаврів КГ

Таблиця 3.2.

Контрольна група				
№№	Критерій	Рівень вираження критерію		
		високий	достатній	задовільний
1	Ціннісно-потребовий	8 (20%)	22 (55%)	10 (25%)
2	Знаннєво-операційний	6 (15%)	26 (65%)	8 (20%)
3	Концептуально-виражальний	4 (10%)	16 (40%)	20 (50%)
4	Регулятивно-інтерактивний	6 (15%)	16 (40%)	18 (45%)
		Рівень розвиненості етнокультурної компетентності		
		аналітично-творчий	активізаційно-опосередкований	пасивно-інертний
	Середній результат (у відсотках)	15%	50%	35%

Узагальнені результати діагностики рівнів сформованості етнокультурної компетентності майбутніх бакалаврів в ЕГ та КГ

Рис.3.1.

Загальні кількісні результати першого діагностичного зрізу, проведеного серед респондентів контрольної та експериментальної груп, свідчать, що на початковому етапі формувального етапу експериментальної роботи рівень розвитку етнокультурної компетентності у здобувачів у обох групах був подібним. На високому рівні етнокультурна компетентність проявляється у 15% учасників обох груп. Середній рівень розвитку етнокультурної компетентності продемонстрували 51% студентів експериментальної групи та 50% студентів контрольної групи. На низькому рівні етнокультурна компетентність була у 34% учасників експериментальної та 35% контрольної групи. Така схожість результатів дає можливість відслідковувати подальші зміни, які відбудуться в ході роботи, та проаналізувати динаміку розвитку етнокультурної компетентності серед студентів протягом їхнього навчання.

Наступним етапом стало проведення формувального експерименту, в ході якого здійснювалася апробація розробленої методики. Експериментальна частина дослідження була організована відповідно до загальноприйнятих методологічних принципів і мала на меті перевірку гіпотези про ефективність запропонованої методики та її відповідність сучасним вимогам до підготовки майбутніх бакалаврів у галузі музичного мистецтва.

3.2. Експериментальна перевірка ефективності методики формування етнокультурної компетентності особистості на основі музики для ударних інструментів

Етап формувального експерименту був спрямований на доведення ефективності розробленої методики формування етнокультурної компетентності особистості на основі музики для ударних інструментів. Вказаний формувальний експеримент здійснювався на основі науково-дослідної лабораторії «Інновації мистецької освіти», яка функціонує на факультеті музичної та хореографічної освіти Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського». Проведений у 2023-2024 навчальному році формувальний експеримент передбачав реалізацію спеціально організованих художньо-педагогічних впливів на студентів, зумовлених виокремленими і обґрунтованими в попередньому розділі науково-методологічними підходами (аксіологічним, компетентнісним, герменевтичним та творчо-діяльнісним) і педагогічними принципами (полікультурної гармонії, духовно-ціннісного занурення, інтеграції раціонального й емоційного, контекстного моделювання, діалогічних інтерпретацій, культурної диверсивності, інтерактивного музикування, емоційно-ритмічного самопрояву).

Етапи розробленої авторської методики ґрунтувалися на визначених ефективними педагогічних умовах:

- стимулювання емоційно-ціннісного ставлення до етнокультурного мистецько-освітнього контенту засобами сучасних інформаційно-комунікаційних технологій;
- активізація набуття і систематизації етнокультурних знань засобами квіз-технології;
- набуття практичного етнокультурного досвіду через занурення в етнокультурне художньо-комунікативне середовище;

- забезпечення можливостей для творчої самореалізації у процесі музичного міжкультурного діалогу.

Кожна педагогічна умова передбачала використання інноваційних методів, спрямованих на вирішення педагогічних завдань.

Доцільно зазначити, що розроблена поетапна методика формування етнокультурної компетентності особистості на основі музики для ударних інструментів на кожному етапі має домінуючий за впливовістю методологічний підхід, однак допускається і часткове комплексне впровадження на різних етапах елементів всіх запропонованих наукових підходів і педагогічних принципів, що надає методиці цілісності та системності. Також кожна із запропонованих умов переважно реалізується на окремому етапі методики, розмежуючи акцентну спрямованість на різні види творчо-розвивальної активності.

Головною метою авторської методики формування етнокультурної компетентності особистості є інтеграція етнокультурного контенту у процес мистецької освіти, спрямована на гармонійний розвиток особистості, яка усвідомлює значущість культурної спадщини, володіє здатністю до міжкультурної комунікації та демонструє толерантність і відкритість у професійній діяльності. Основу методики становить цілеспрямоване формування кожного з компонентів етнокультурної компетентності – особистісно-аксіологічного, когнітивно-технологічного, комунікативно-інтерпретаційного та рефлексивно-інноваційного – у контексті музичного виконання на ударних інструментах.

Музика для ударних інструментів, яка уособлює ритмічні коди різноманітних культур, розглядається як унікальний інструмент для побудови міжкультурного діалогу. Завдяки використанню цих інструментів у навчальному процесі створюються умови для занурення студентів у етнокультурне середовище, що сприяє формуванню як теоретичних знань про традиції різних народів, так і практичних навичок їхнього інтерпретування. Досягнення визначеної мети передбачає реалізацію таких завдань методики:

1. Формування ціннісного ставлення до культурної спадщини різних народів через активізацію емоційно-ціннісного сприйняття музичних творів, використання автентичного музичного контенту та полікультурної гармонії.
2. Забезпечення оволодіння знаннями про музичні традиції та ритмічні системи різних етносів, розвиток навичок аналізу, інтерпретації та інтеграції інноваційних педагогічних технологій у процес музичного навчання.
3. Розвиток здатності до міжкультурної комунікації та творчого самовираження через організацію міжкультурних проєктів, творчих лабораторій, інтерактивного музикування та імпровізацій.
4. Сприяння розвитку рефлексивних і аналітичних навичок, необхідних для оцінки власної виконавської діяльності, інтеграції інновацій у популяризацію культурної спадщини та вдосконалення етнокультурної освіти.
5. Формування професійної майстерності у роботі з етнокультурним музичним контентом, що дозволяє студентам засвоювати практичний досвід у міжкультурному діалозі та творчому розвитку.

Таким чином, методика забезпечує ефективне поєднання теоретичних знань і практичних навичок, сприяє глибокому осмисленню цінностей культурної спадщини та створює передумови для міжкультурної взаємодії у професійній діяльності здобувачів мистецької освіти.

Авторська методика передбачає використання різних форм художньо-педагогічного впливу, організованих за чотирма етапами: етап ціннісного осмислення, етап накопичення інформаційної бази та її практичної імплементації, етап набуття етнокультурного художньо-інтерпретаційного досвіду, етап творчої адаптації. Всі означені етапи були реалізовані поступово, протягом одного навчального року. До експерименту були залучені здобувачі вищої освіти за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти спеціальностей 025 Музичне мистецтво і 014 Середня освіта (музичне мистецтво), які

навчались на 4 курсі. Усі відібрані для експериментальної перевірки студенти (38 осіб) в минулому навчальному році брали участь у констатувальному експерименті, а отримані ними результати використовуються як вихідні дані. Для якісного обчислення результатів формувального експерименту означені студенти розподілені на дві групи: контрольну (КГ) – 17 респондентів та експериментальну (ЕГ)- 21 респондент. Для успішності аналізу отриманих результатів розкриємо зміст і перебіг кожного виокремленого етапу методики формування етнокультурної компетентності особистості на основі музики для ударних інструментів.

Перший етап поетапної методики формування етнокультурної компетентності особистості, визначений як **етап ціннісного осмислення**, є основою для створення мотиваційної та емоційної залученості студентів у процес пізнання етнокультурного контенту. Цей етап базується на домінувальному аксіологічному підході, що забезпечує формування стійкого інтересу до етнічних метро-ритмічних архетипів і стилістики конкретних культур. Водночас методика допускає часткове впровадження елементів інших підходів (компетентнісного, герменевтичного, творчо-діяльнісного) для надання системності та цілісності.

Етап ціннісного осмислення орієнтований на виховання емоційно-ціннісного ставлення до музичного мистецтва ударних інструментів, яке є носієм культурних кодів і традицій. У цьому контексті важливе значення має залучення реципієнта до активного сприйняття музичних творів, що забезпечує глибоке розуміння їхньої етнічної символіки та естетичної специфіки. Важливою особливістю цього етапу є розмежування акцентів на емоційно-ціннісному зануренні студентів у мистецький контент, що створює передумови для їхньої творчо-розвивальної активності на наступних етапах.

Метою етапу ціннісного осмислення є формування стійкого інтересу студентів до етнічної метро-ритмічної специфіки та стилістики музики для ударних інструментів через емоційне занурення і культурну інтеграцію. Особлива увага приділяється вихованню толерантного ставлення до

культурного різноманіття, глибокому осмисленню значущості музичної спадщини та розвитку мотивації до міжкультурної комунікації.

Завдання етапу

1. Формування емоційно-ціннісного сприйняття музики для ударних інструментів. Це завдання передбачає ознайомлення студентів із автентичними музичними творами, що демонструють ритмічну структуру та етнічну символіку. Завдяки цьому студенти отримують можливість усвідомити значення музики як засобу вираження культурних архетипів.
 2. Розвиток інтересу до етномузичної стилістики різних культур. Через інтерактивні методи (прослуховування, аналіз, обговорення) студенти долучаються до вивчення метро-ритмічних особливостей музики різних народів, що сприяє формуванню їхньої пізнавальної активності.
 3. Забезпечення емоційного занурення у процес вивчення музики. Використання мультимедійних технологій, інтерактивних платформ і автентичного контенту дозволяє студентам глибше зануритися у культурне багатство музичних традицій, формуючи емоційний зв'язок із вивченим матеріалом.
 4. Виховання поваги до етнокультурного різноманіття. Обговорення ролі музики ударних інструментів у збереженні національної ідентичності сприяє формуванню у студентів толерантності та відкритості до міжкультурного діалогу.
 5. Мотивація до подальшого вивчення етнокультурної музики. Проведення творчих завдань, зокрема створення власних інтерпретацій етнічних ритмів, дозволяє студентам виявити свою індивідуальність і пробудити інтерес до поглибленого вивчення музики.
 6. Початкове знайомство з метро-ритмічними архетипами. Студенти опановують базові елементи ритмічної структури різних народів, що закладає основу для розвитку практичних навичок на наступних етапах.
- Етап ціннісного осмислення ґрунтується на першій педагогічній умові – стимулювання емоційно-ціннісного ставлення до етнокультурного мистецько-

освітнього контенту засобами сучасних інформаційно-комунікаційних технологій. Ця умова визначає акцент на використанні інноваційних технологій для забезпечення глибокого занурення студентів у багатство етнокультурної музичної спадщини.

Сучасні інформаційно-комунікаційні технології дозволяють інтегрувати мультимедійні ресурси, такі як відеозаписи виступів, аудіоматеріали з автентичними музичними творами, інтерактивні платформи для аналізу та візуалізації ритмічних структур. Використання таких інструментів сприяє створенню емоційного зв'язку між студентом і навчальним матеріалом, формуванню позитивного ставлення до етнокультурного різноманіття та пробудженню внутрішньої мотивації до вивчення музичної спадщини.

Особливістю цього етапу є інтерактивний формат подання інформації, що забезпечує активну участь студентів у процесі навчання. Особливості цього етапу полягають у широкому застосуванні інформаційно-комунікаційних технологій для стимулювання емоційного занурення студентів у мистецько-освітній контент, що забезпечує формування стійкого інтересу до етнокультурної музики, розвиток емоційно-ціннісного сприйняття та підготовку до подальших етапів формування етнокультурної компетентності.

Етап ціннісного осмислення передбачає комплексне використання чотирьох методів, які впроваджуються у взаємному зв'язку і повторюються з періодичністю з метою набутті стійкого позитивного ефекту.

Метод «Ритмічний міст пам'яті» спрямований на стимулювання емоційно-ціннісного ставлення до етнокультурної музичної спадщини через відтворення та осмислення унікальних та різноманітних ритмічних архетипів, характерних для різних культур. Метою методу є формування емоційного зв'язку студентів із музичними традиціями, розвиток їхнього інтересу до етномузичної стилістики та усвідомлення значення ритму як культурного коду.

На початку заняття здобувачам пропонується зануритися у традиційні ритмічні композиції, що відображають культурну унікальність народів. Для цього використовуються яскраві відеозаписи, зокрема, африканських

поліритмів ансамблю «Drummers of Burundi», бразильської самби, індійського ритму «Тала», традиційна китайська народна музика для перкусій («Мишаче весілля 老鼠娶亲) та української народної музики «Гуцульські коломийки» (Доаток Г) .

Перший етап методу – емоційне занурення – передбачає прослуховування цих творів у супроводі коротких розповідей про їхній культурний контекст, які подає тьютор. Наприклад, акцент робиться на тому, як ритм використовується у ритуалах або святкових обрядах.

Другий етап – ритмічна ідентифікація – передбачає, що студенти у групах аналізують ритмічні патерни прослуханих творів. Вони визначають повторювані елементи, акценти, зміну темпу та динаміки, обговорюючи їхнє емоційне значення. Тьютор спрямовує дискусію, ставлячи запитання: «Який образ викликає цей ритм?», «Як він впливає на емоційний стан слухача?», «Що цей ритм може символізувати в культурному контексті?» тощо.

Заключний етап – ритмічний діалог. Студенти у групах намагаються відтворити почуті ритми за допомогою простих інструментів (бубни, маракаси, тамбурини) або тілесних звуків (плескання, клацання пальцями). Вони створюють ритмічні імпровізації, поєднуючи елементи різних культур. Наприклад, одна група може почати з українського ритму, а інша відповідає їй бразильським мотивом, створюючи емоційний і культурний діалог.

Робота викликала у студентів великий емоційний відгук, оскільки ритм є універсальною мовою, зрозумілою на інтуїтивному рівні. Труднощі виникали під час відтворення складних поліритмів, однак через групову взаємодію студенти долали ці виклики, розвиваючи не лише ритмічні, а й комунікативні навички.

Метод «Аудіовізуальна експедиція культур» спрямований на формування у студентів емоційного зв'язку з етнокультурним контентом через інтеграцію аудіо- та візуальних матеріалів. Мета методу – не лише зацікавити студентів

музичними традиціями різних народів, а й створити емоційне підґрунтя для їхнього усвідомлення значущості культурної спадщини.

На початку заняття тьютор створює «експедиційну карту», яка включає кілька зупинок – «культурних точок». Кожна зупинка супроводжується коротким мультимедійним показом: відео традиційних виступів або святкових церемоній. Наприклад, першою зупинкою було виконання японського тайко, другою – африканського джигбе, третьою – мексиканської марачі.

Після перегляду та прослуховування кожного фрагмента тьютор організовує обговорення. Студенти висловлюють свої емоції та враження, пов'язані з ритмом і звуковою палітрою. Важливо, щоб вони не лише аналізували технічні аспекти (темп, акценти, динаміку), але й обговорювали символічне значення, образи та емоційні відтінки, які викликає музика.

Наступний етап методу – інтерактивна інтеграція. Студенти у групах отримують завдання створити власний «експедиційний звіт». Вони повинні обрати один із ритмів, що їх найбільше вразив, та описати, як він може бути застосований у їхній майбутній педагогічній діяльності. Наприклад, один із респондентів запропонував власне бачення, як за допомогою японського тайко можна організувати шкільний музичний проект, спрямований на формування командної роботи.

Вказаний метод допомагає студентам глибше зрозуміти культурну символіку музики для ударних інструментів. У процесі роботи складнощі виникали через те, що деякі студенти спочатку не могли висловити свої емоції словами. Проте під керівництвом тьютора вони поступово розвивають навички рефлексії, що сприяє формуванню їхнього емоційно-ціннісного ставлення до культурного різноманіття.

Метод «Емоційно-інтонаційні ландшафти» спрямований на формування у студентів глибокого емоційного зв'язку з музикою через слухове та інтонаційне сприйняття художніх образів, характерних для етнічних культур. Його реалізація ґрунтується на принципах емоційного занурення та образно-інтонаційного аналізу.

На початку заняття тьютор пропонує студентам прослухати музичний твір (наприклад, «Веснянка» Лесі Дичко та дует китайських барабанів «Бик проти тигра»). Під час прослуховування студенти створюють «емоційні карти», на яких позначають свої відчуття у відповідь на зміни ритму, темпу та динаміки. Після цього студенти обговорюють створені образи, з'ясовують, як інтонації передають культурний контекст і настрій. Завданням є узагальнення емоційних вражень у вигляді коротких описів або асоціативних схем. Дуже яскраво в дискусії між українськими і китайськими студентами було проявлено інтуїтивне відчуття і розуміння музики своєї культури і яскравий інтерес до музики іншої культури.

Особливості методу включають активну залученість студентів у процес осмислення, однак труднощі виникали через суб'єктивність сприйняття. Для полегшення аналізу тьютор має ставити цілспрямовані запитання та проводить порівняння з уже відомими зразками.

Метод «Ритм-каркас етнокоду» є інноваційним способом інтеграції аналітичного мислення та практичного вивчення ритмічних архетипів різних культур. Його сутність полягає у створенні студентами графічних схем (каркасів), які відображають основні ритмічні патерни етнічних музичних творів. Метод спрямований на розвиток у студентів здібностей до структурного аналізу, ритмічної імпровізації та міжкультурної комунікації.

На першому кроці студенти слухають автентичні твори, що відображають культурну специфіку ритму. Наприклад, обираються композиції, такі як «Цвіт папороті» Є. Станковича, «Веснянка» Лесі Дичко, африканські ритми ансамблю «Drummers of Burundi», Музика китайських барабанів Нечжа або бразильські карнавальні композиції. Композиція «Stars of Allabama» (Додаток Д). Завданням є ідентифікувати ритмічні патерни та їхню структуру. Тьютор пояснює принципи аналізу: визначення основного ритмічного малюнка, акцентів, повторень та варіацій.

Студенти створюють каркаси (Додаток Ж), використовуючи умовні позначення: кола для акцентів, лінії для тривалостей, кольорові маркери для

диференціації звуків різної висоти чи тембру. Наприклад, для твору Лесі Дичко студенти позначають ритмічні зміни, які відповідають кульмінаційним моментам твору, зокрема наростання емоційності у «Веснянці».

На наступному кроці студенти працюють із каркасами в малих групах, спільно аналізуючи графічні схеми. Це сприяє розвитку міжособистісної комунікації та командної роботи. Потім вони відтворюють ритмічні патерни за схемами, спочатку за допомогою простих ударних інструментів (бубни, маракаси, тамбурини), а потім вокально, додаючи інтонацію.

Робота за цим методом була побудована таким чином, щоб забезпечити поступовий перехід від аналітичного сприйняття до практичної реалізації. Спочатку студенти можуть відчували труднощі у візуалізації ритму через брак досвіду. Проте за допомогою тьютора вони опанували навички створення зрозумілих схем. Наприклад, якщо студент стикнувся з проблемою надмірної деталізації, тьютор радив спрощувати схему, зберігаючи ключові елементи ритму. Іншою складністю була синхронізація виконання у групах, коли кожен учасник відповідає за відтворення окремого елемента каркасу. Цей виклик допомагав студентам покращити слухову координацію та відчуття ансамблю. Окрім аудиторної роботи, метод передбачає застосування створених ритм-каркасів у реальних умовах. Наприклад, у межах педагогічної практики студентам було запропоновано використовувати ці схеми під час роботи з учнями. Дітям легше зрозуміти ритмічний малюнок через візуальні підказки, що допомагає у розвитку їхніх музичних навичок.

Другий етап методики формування етнокультурної компетентності особистості, визначений як **етап накопичення інформаційної бази та її практичної імплементації**, має ключове значення для створення основи, яка поєднує теоретичне осмислення етнокультурного контенту із набуттям практичних навичок. Цей етап спрямований на розвиток здатності студентів інтегрувати отримані знання в практичну діяльність, що є базовим принципом компетентнісного підходу.

Етап накопичення інформаційної бази та її практичної імплементації базується на компетентнісному підході, який формує у студентів здатність ефективно поєднувати теоретичні знання із практичними навичками. Особливу увагу приділено інтеграції професійно-педагогічної майстерності студентів із їхньою здатністю до міжкультурної взаємодії. Цей підхід дозволяє студентам усвідомити значення етнокультурного контенту не лише як теоретичного феномену, але й як практичного ресурсу для майбутньої професійної діяльності.

У рамках етапу акцент зроблено на реалізації принципів інтеграції раціонального й емоційного та контекстного моделювання. Вони забезпечують занурення студентів у багатство музичних традицій через практичні завдання, які сприяють одночасному розвитку аналітичного мислення, емоційного сприйняття та практичних умінь.

Метою цього етапу є забезпечення систематизації отриманих етнокультурних знань, активізація їх засвоєння та практичне застосування у процесі міжкультурної комунікації. Особливий акцент робиться на формуванні у студентів здатності використовувати накопичену інформацію для створення власних художньо-педагогічних проєктів, що інтегрують елементи етнокультурного контенту.

Завдання етапу

1. Актуалізація знань про музичні традиції різних культур: Завданням є розширення знань студентів про ритмічні, мелодійні та стилістичні особливості музики для ударних інструментів через аналіз автентичних зразків.
2. Формування практичних навичок роботи з етнокультурним матеріалом: Цей процес включає відпрацювання технік гри на ударних інструментах, відтворення характерних ритмічних малюнків та інтеграцію етнічних елементів у власні виконавські проєкти.
3. Розвиток міжкультурної комунікації: Завданням є формування у студентів здатності до міжкультурного діалогу через спільну роботу над музичними проєктами, які базуються на різних етнічних традиціях.

4. Забезпечення систематизації отриманих знань: Ефективне використання квіз-технологій спрямоване на повторення та закріплення отриманих знань через інтерактивні завдання.

Другий етап методики формування етнокультурної компетентності особистості має низку важливих особливостей, які визначають його структуру та спрямованість. Цей етап базується на компетентнісному підході, що передбачає інтеграцію теоретичних знань із практичними навичками, спрямовану на розвиток професійної майстерності та здатності до міжкультурної взаємодії.

Однією з головних особливостей є акцент на систематизації накопиченої інформації. Цей процес сприяє кращому засвоєнню знань про етнокультурну музичну спадщину, що дозволяє студентам усвідомити її значущість і функціональність у професійному контексті. Іншою важливою рисою є поєднання раціонального й емоційного компонентів, які забезпечують не лише аналіз етнокультурного контенту, а й формування емоційного зв'язку з ним.

Етап реалізується через контекстне моделювання, що дозволяє студентам взаємодіяти з матеріалом у реальних або наближених до реальних умовах. Це допомагає усвідомити практичну значущість здобутих знань і підготуватися до їхнього використання в майбутній професійній діяльності.

Особливістю етапу є також використання педагогічної умови активізації набуття і систематизації знань через квіз-технології. Завдяки цій умові навчальний процес стає інтерактивним, стимулює пізнавальну активність студентів та сприяє розвитку критичного мислення. Крім того, квіз-технології підвищують мотивацію до навчання та створюють умови для закріплення отриманих знань у творчій формі.

Таким чином, другий етап методики забезпечує формування комплексного підходу до навчання, який інтегрує аналітичне мислення, емоційне сприйняття та практичні вміння для досягнення цілей формування етнокультурної компетентності. На другому етапі використовувались відповідні інноваційні методи.

У якості першого методу, який був перехідним між першим і другим етапами методики було використано віжкриту інтерактивну лекцію українського та китайського викладачів гри на ударних інструментах. Вони представили багатогранність ударних інструментів у своїх культурах, зосередивши увагу на традиційній, класичній і сучасній музиці. Метою заходу було поглибити розуміння етнокультурного контенту, ознайомити студентів із різноманітністю інструментів і продемонструвати приклади їхнього використання у виконавській практиці.

Український викладач розпочав лекцію з історичного огляду ролі ударних інструментів у народній музиці. Він представив тулумбас, бубон і литаври, розповівши про їхнє використання у весільних обрядах, бойових піснях та народних танцях. Особливу увагу було приділено гуцульським коломийкам, у яких бубон задає динаміку танцю. Було продемонстровано аудіофрагменти, виконані його учнями, серед яких уривок із козачка з чіткими ритмічними малюнками. Також здобувачам було представлено історію класичних ударних інструментів, таких як маримба, литаври та ксилофон. Було визначено, як ці інструменти увійшли до складу оркестрів, ставши невід'ємною частиною класичної музики. Особливий акцент був зроблений на маримбі як інструменті, що поєднує яскравий тембр і широкий діапазон, і литаврах, які часто використовуються для створення драматичних акцентів.

Китайський викладач розповів про багатовікову традицію ударних інструментів, таких як лунгу (драконів барабан), гун (дзвони) та паїгу (набір барабанів). Він наголосив на їхньому значенні у театральній музиці, бойових мистецтвах і церемоніях. Було показано відео виступу його студентів із композицією «Драконова танцювальна мелодія», де поєднуються потужний ритм і символіка гармонії. Викладач також поділився унікальними фактами про паїгу, який використовується для передавання багат шарових ритмічних малюнків.

Лекція мала інтерактивний характер. Викладачі по черзі виконали імпровізації, де поєднали гуцульські ритми, китайську церемоніальну мелодику

та європейську оркестрову стилістику. Це наочно продемонструвало, як різні музичні традиції можуть взаємодіяти, створюючи єдине гармонійне звучання.

Лекція стала багатовимірним освітнім досвідом, який поєднав музику різних культур. Студенти отримали уявлення про різноманітність ударних інструментів, їхнє культурне значення та практичне застосування. Завдяки живим прикладам і інтерактивному підходу захід викликав глибокий емоційний відгук, стимулював інтерес до етнокультурного контенту та підготував учасників до практичної реалізації знань у власній виконавській діяльності.

Метод «Культурний ритм-квіз» спрямований на активізацію пізнавальної активності студентів, систематизацію етнокультурних знань і формування практичних навичок через інтерактивні завдання у формі квізів. Його мета — забезпечити глибше розуміння ритмічної структури музики для ударних інструментів різних культур, стимулюючи інтерес студентів до міжкультурної взаємодії.

На першому етапі тьютор формує тематичні блоки квізу, які охоплюють ритмічні архетипи різних етнічних традицій, зокрема китайської, африканської, латиноамериканської та української музики. Завдання для квізу поділяються на три частини:

1. Слуховий етап: Студенти прослухали фрагменти музичних творів: Гуцульський Аркан, Традиційний китайський танець Дракона, шістнадцятидольний індійський Тінталь, Сенегальська музика «Мбалаксу» тощо. Студентам було надано завдання: визначити характерні ритмічні патерни, позначити їхню структуру та описати емоційний контекст.

2. Теоретичний етап: Студенти відповідають на запитання квізу, такі як: «Яка ритмічна особливість характерна музичних прикладів?», «Які ритми найчастіше використовуються у святкових обрядах африканських народів?», «Що означає термін «гуцульський аркан» в українській музиці?» тощо. Студентам надавалась можливість знайти інформацію в мережі Інтернет і обговорити її.

3. Практичний етап: Учасники на слух мають швидко визначити, який лунає музичний фрагмент і одразу відтворити ритмічні патерни за допомогою простих інструментів (бубни, маракаси, палички). Важливо ритмічно і емоційно синхронізувати виконання з ритмічним малюнком музичних фрагментів, що лунають.

Основною складністю є визначення ритмічної структури малознайомих культурних зразків, особливо складних поліритмів. Для подолання цього тьютор пропонує покроковий аналіз: спрощення патернів із поступовим переходом до складніших структур. Також використовується групова робота, що сприяє обміну ідеями між студентами.

Метод забезпечує інтерактивне занурення студентів у етнокультурну музику, сприяє систематизації знань про ритми різних культур, розвиває аналітичне мислення та слухові навички. Студенти відзначають підвищення інтересу до етномузики завдяки змагальному формату квізу та можливості застосувати знання у практичних завданнях.

Метод «Інтерактивний етномузичний марафон» спрямований на стимулювання пізнавальної активності студентів через безперервну інтерактивну роботу з ритмічними та стилістичними особливостями музики для ударних інструментів різних етносів. Метою методу є систематизація знань, розвиток практичних навичок і формування інтересу до етномузичної стилістики через емоційно-насичений формат марафону.

Метод реалізується у вигляді інтерактивного заходу, що триває кілька академічних годин із поділом на етапи і повторюється декілька разів на даному етапі. У марафоні беруть участь усі студенти групи, які діляться на дві команди, виконуючи завдання послідовно.

1. Етап «Ритмічне занурення»: студенти слухають фрагменти музичних творів, таких як «Танці Мадагаскару» (африканська традиція), японське «Taiko Spirit», іспанське фламенко з використанням кастаньєт, китайська «Весняна барабанна мелодія» (春鼓曲), а також індійська композиція для табла «Raga

Log». Завдання — визначити походження твору, проаналізувати його ритмічну структуру та знайти характерні етнічні елементи.

2. Етап «Ритмічні головоломки»: на цьому етапі кожна команда отримує фрагменти ритмічних малюнків, які потрібно правильно скомпонувати. Наприклад, студентам надаються ноти ритмічних патернів із різних етносів, які потрібно зібрати в повний твір, вказавши на їхню культурну приналежність.

3. Етап «Виконавський виклик»: команди відтворюють ритми, почуті на першому етапі, використовуючи доступні ударні інструменти або тіло (плескання, клацання пальцями, тупання ногами). Їхня задача – передати характерні особливості ритму, зберігаючи темп і динаміку.

4. Фінальний етап «Культурний виклик»: команди відповідають на швидкі питання, які охоплюють факти про музичні традиції народів. Наприклад: "Який інструмент використовується в японському тайко?", «Що символізує ритм у танцях Мадагаскару?» або «Який вплив на ритміку мала китайська церемоніальна музика?».

Основними труднощами для студентів стали: складність аналізу незнайомих ритмічних структур та координація у відтворенні ритмів у команді. Для полегшення роботи студенти спочатку тренувалися в парах, а потім виконували завдання разом.

Метод сприяв емоційній залученості студентів, розвитку їхньої пізнавальної активності, накопиченню важливих етнокультурних знань і їх практичній імплементації. Змагальний формат марафону викликав високий інтерес до вивчення етномузики. Студенти відзначили, що завдяки інтерактивним завданням їм вдалося краще зрозуміти ритмічну структуру музики різних народів і застосувати свої знання у творчій роботі. Марафон створив атмосферу міжкультурного діалогу, стимулюючи інтерес до подальшого вивчення етнокультурного контенту.

Третій етап методики формування етнокультурної компетентності особистості на основі музики для ударних інструментів визначається як **етап набуття етнокультурного художньо-інтерпретаційного досвіду**. Цей етап

спрямований на глибоке осмислення культурного контексту музичних творів, розвиток здатності до творчої інтерпретації музики для ударних інструментів і формування базових виконавських навичок, які враховують стилістичні та метро-ритмічні особливості конкретних етнічних традицій.

Сутність цього етапу полягає в зануренні студентів у етнокультурне художньо-комунікативне середовище, яке стимулює практичне опрацювання отриманих теоретичних знань і перетворює їх у виконавський досвід. В основі етапу лежить герменевтичний підхід, який спрямований на інтерпретацію культурного змісту музичних творів. Цей підхід акцентує увагу на розумінні та відтворенні художнього сенсу музики для ударних інструментів у контексті культурних традицій.

Герменевтичний підхід реалізується через принцип діалогічних інтерпретацій і принцип культурної диверсивності, які спонукають студентів до активного міжкультурного діалогу та творчого переосмислення музичного матеріалу. Завдяки цьому студенти не лише вивчають ритмічні й стилістичні особливості музики, а й розвивають здатність до її оригінальної концептуальної інтерпретації.

Метою цього етапу є формування здатності студентів до творчого переосмислення музичних творів із врахуванням їхнього культурного контексту, а також розвиток виконавських навичок, що дозволяють втілювати етностильові особливості музики для ударних інструментів. Особлива увага приділяється формуванню у студентів умінь інтегрувати культурну символіку музики у свою професійну діяльність.

Завдання етапу.

1. Розвиток здатності до художньої інтерпретації музики. Завданням є навчання студентів відчувати культурну специфіку музичних творів і передавати її у виконавській практиці. Це передбачає розуміння символічних значень ритмічних малюнків, тембрових особливостей і динамічних нюансів.
2. Формування досвіду роботи з етнокультурними музичними творами. Завдання включає навчання студентів методам аналізу стилістичних і метро-

ритмічних особливостей творів, а також їхньої інтеграції у виконавську практику.

3. Формування міжкультурної комунікативної компетентності: Завдання спрямоване на розвиток здатності студентів до міжкультурної взаємодії, яка базується на розумінні та повазі до культурного різноманіття.

4. Розвиток навичок занурення у художньо-комунікативне середовище: Завданням є створення умов для набуття практичного досвіду роботи з музикою для ударних інструментів у контексті міжкультурного діалогу.

Особливістю цього етапу є акцент на творчій слуховій та виконавській інтерпретації музики для ударних інструментів у межах її культурного контексту. Студенти навчаються не лише відтворювати ритмічні патерни та стилістичні особливості, а й осмислювати їхню культурну символіку, втілюючи це у виконавській практиці.

Герменевтичний підхід передбачає діалогічний формат навчання, у межах якого студенти взаємодіють із викладачами та однокурсниками, обговорюючи художні та стилістичні рішення. Такий підхід стимулює студентів до глибшого осмислення музичного матеріалу та створення оригінальних виконавських концепцій.

Особлива увага приділяється інтерпретації етностильових метро-ритмічних особливостей, які розглядаються як центральний компонент художнього змісту твору. Це сприяє формуванню у студентів уміння враховувати не лише технічні, але й емоційні та символічні аспекти музики.

На етапі набуття етнокультурного художньо-інтерпретаційного досвіду створюються умови для занурення студентів у художньо-комунікативне середовище, що відтворює атмосферу міжкультурного діалогу. Це дозволяє студентам не лише розширювати знання про етнокультурну музичну спадщину, але й інтегрувати ці знання у свою професійну діяльність, розвиваючи оригінальність і творчість у виконавській інтерпретації.

Таким чином, третій етап методики забезпечує глибоке оволодіння музичними традиціями через творчий підхід до їхньої інтерпретації та розвиває здатність студентів інтегрувати отриманий досвід у професійну діяльність.

Метод «Інтерактивних етномузичних лабіринтів» спрямований на формування у студентів здатності до глибокого розуміння культурного змісту музики для ударних інструментів, що реалізується через творчий і поетапний аналіз етнокультурного матеріалу. Метод базується на герменевтичному підході, який акцентує увагу на діалогічності інтерпретації та культурній диверсивності, що дозволяє інтегрувати знання про різноманітність музичних традицій у професійну діяльність.

Метод реалізується через послідовне занурення студентів у низку «етномузичних кімнат» або «зупинок», кожна з яких представляє певний ритмічний і стилістичний феномен ударної музики конкретної культури. На кожному етапі студенти виконують аналітичні та творчі завдання, спрямовані на розуміння символічного і культурного змісту музичного матеріалу.

Кожна кімната є тематичною, наприклад:

1. Кімната ритуального ритму: Студенти знайомляться з музикою африканських народів, таких як композиція «Djembe Spirit», яка демонструє поліритмічність. Ритми аналізуються через їхній обрядовий зміст і вплив на суспільні практики.
2. Кімната епічних традицій: Представляється українська музика, наприклад, ритмічні малюнки в творі «Запорізький марш». Студенти аналізують роль ударних інструментів у створенні епічного характеру твору, досліджуючи, як ритм передає емоційну напругу та підкреслює драматургію. Особливий акцент робиться на поєднанні литавр із бубнами, які доповнюють основний ритм, створюючи складну багат шарову текстуру.
3. Кімната церемоніального звучання: Знайомство з китайською музикою, наприклад, «Літній ударний марш» (夏击鼓), виконуваним на гуні та паїгу. Увага акцентується на символіці ритмів у китайських традиційних церемоніях.

4. Кімната класичних ритмів (Додаток 3) : Студенти аналізують ритмічні патерни з маримби в творах Кейко Абе, таких як «Dream of the Cherry Blossoms».

Етапи реалізації методу:

1. Аналіз культурного контексту. На кожній зупинці тьютор вводить студентів у специфіку музичної традиції, пояснює історичне та соціокультурне значення ритмів.
2. Ідентифікація ритмічних патернів. Студенти слухають уривки творів і визначають характерні особливості ритмів, їхню функцію в музиці та символічний зміст.
3. Творча інтерпретація. Студенти отримують завдання проилумачити культурно-естетичне та художньо-емоційне повідомлення, закладене в музичному фрагменті, провести художні паралелі з іншими творами мистецтва, проаналізувати емоційний вплив цієї музики, відтворити ритми на доступних ударних інструментах, додаючи власні елементи інтерпретації.
4. Синтез. На фінальному етапі студенти у групі створюють композицію, яка поєднує елементи ритмів різних культур, демонструючи оригінальність виконавської концепції.

Цей метод стимулює аналітичне мислення, творчість і емоційне занурення у музичний матеріал. У процесі роботи студенти опановують герменевтичні принципи інтерпретації, аналізують ритмічні патерни не лише як технічний компонент, але й як носій культурного значення. Завдяки цьому формуються навички оригінальної інтерпретації етностильових метро-ритмічних особливостей твору. Метод Інтерактивних музичних лабіринтів розширює уявлення студентів про ритмічні та стилістичні традиції різних культур, розвиває здатність до міжкультурного діалогу й формує творчу виконавську індивідуальність.

Метод «Культурно-ритмічних діалогів» спрямований на розвиток здатності студентів до міжкультурної комунікації та творчої інтерпретації музичних творів через їхнє порівняння та обговорення у форматі

інтерактивного діалогу. Метод базується на герменевтичному підході, що акцентує увагу на діалогічності інтерпретацій, які дозволяють студентам глибше осмислювати культурну різноманітність і формувати оригінальні виконавські концепції.

Метод реалізується через організацію послідовних тематичних дискусій, у ході яких студенти аналізують музичні твори, що представляють різні етнокультурні традиції. Ці дискусії спрямовані на інтеграцію теоретичних знань і практичних навичок, а також на формування художньо-інтерпретаційних рішень. У процесі роботи студенти не лише вивчають ритмічні й стилістичні особливості творів, але й обговорюють їхнє значення у культурному контексті.

Структура методу:

1. *Діалог культурного контексту.* Учасники отримують два або більше музичних твори з різних культур для аналізу. Наприклад:

- Українська обрядова композиція «Весняний хоровод» із використанням тулумбаса.
- Китайська церемоніальна п'єса для гунів і паїгу «Барабанний вогонь» (鼓火).
- Іспанська фламенкова композиція з кастаньєтами.

Студенти знайомляться з культурними традиціями, з яких походять твори, обговорюючи їхні історичні та ритуальні аспекти.

2. *Ритмічна та стилістична ідентифікація.* Студенти аналізують ритмічні патерни кожного твору, їхню структурну організацію, акценти, динаміку і тембр. Наприклад, увага акцентується на повільному наростанні ритмів у китайській музиці, яке символізує гармонію, або на енергійних переходах у фламенко, що відображають емоційну напругу.

3. *Діалогічне порівняння.* У групах студенти обговорюють подібності та відмінності творів. Наприклад, вони порівнюють, як удари литавр в українській композиції і кастаньєти в іспанській створюють ефект ритмічного підкреслення. Обговорення відбувається через такі запитання:

- Як ритми відображають емоції в кожному творі?
- Що вони символізують у культурному контексті?
- Як вони можуть бути інтегровані у сучасну виконавську практику?

4. *Творча інтерпретація.* На заключному етапі студенти у групах створюють власну інтерпретацію одного з творів, додаючи елементи іншого. Наприклад, українську композицію доповнюють ритмічними акцентами, характерними для китайської музики, або поєднують динамічність іспанського фламенко із символічними ритмами китайської церемоніальної музики.

Метод «Культурно-ритмічних діалогів» стимулює студентів до активного осмислення культурного змісту музики, розвиває їхнє вміння аналізувати ритмічні й стилістичні особливості творів та знаходити спільні й унікальні риси між ними. У результаті роботи студенти не лише краще розуміють етнокультурний контекст, але й навчаються застосовувати ці знання у виконавській практиці, створюючи оригінальні художньо-інтерпретаційні концепції. Метод сприяє формуванню міжкультурної комунікативної компетентності, розвитку творчого мислення та здатності до інтеграції елементів різних музичних традицій у професійну діяльність.

Четвертий етап методики, визначений як **етап творчої адаптації**, є кульмінаційною частиною процесу формування етнокультурної компетентності особистості. Він спрямований на закріплення цінносних орієнтацій, теоретичних знань і практичних навичок, здобутих на попередніх етапах, через їх інтеграцію в творчу діяльність. Цей етап базується на творчо-діяльнісному підході, який забезпечує гармонійне поєднання знань, практики та творчого самовираження, сприяючи формуванню індивідуальної виконавської та педагогічної майстерності.

Сутність етапу творчої адаптації полягає у створенні умов для самостійного застосування студентами здобутих знань і навичок у різноманітних творчих формах. Основна увага приділяється активному інтерактивному музикуванню, яке виступає засобом міжкультурної взаємодії, розвитку професійної майстерності та реалізації творчого потенціалу.

Метою етапу творчої адаптації є формування у студентів здатності до індивідуальної та творчої самореалізації в процесі інтеграції етнокультурного контенту в їхню професійну діяльність. Студенти мають навчитися використовувати етнокультурний контент в професійній діяльності.

Завдання етапу.

1. Розвиток здатності до інтеграції етнокультурного контенту в сучасну виконавську діяльність. Завдання полягає у використанні етностильових елементів у творчих композиціях, інтеграції ритмічних і стилістичних особливостей музики різних народів у власні інтерпретації.
2. Формування педагогічної майстерності. Завданням є підготовка студентів створення студентами методичних розробок для викладання музичних дисциплін на основі етнокультурного контексту з використанням розмаїття етнокультурної музики, що базуватиметься на їхньому практичному досвіді.
3. Стимулювання творчої ініціативи та самореалізації. Завдання передбачає створення умов для реалізації творчих проєктів, у межах яких студенти можуть презентувати власні композиції, імпровізації, художньо-педагогічні презентації або адаптовані музичні твори.
4. Формування навичок міжкультурної комунікації. Завданням є розвиток здатності студентів до участі у міжкультурному музичному діалозі через взаємодію з музикою різних народів.
5. Розвиток емоційно-ритмічного самовираження. Завдання полягає у розкритті індивідуального стилю студента через ритмічні та темброві особливості, характерні для етнокультурного музичного матеріалу.

Особливістю етапу творчої адаптації є акцент на самостійності студентів у реалізації творчих завдань, які базуються на інтеграції теоретичних і практичних знань. Важливим аспектом є розвиток імпровізаційних навичок, що дозволяють студентам створювати власні композиції, використовуючи етностильові елементи.

Етап реалізується через педагогічну умову забезпечення можливостей для творчої самореалізації у процесі музичного міжкультурного діалогу. Це

передбачає створення атмосфери взаємодії, у межах якої студенти можуть вільно експериментувати з різними ритмічними й стилістичними елементами, об'єднуючи їх у своїх творчих роботах. Ключовим унікальним аспектом цього етапу є розвиток виконавської і професійно-педагогічної індивідуальності студентів, яка проявляється через оригінальність концепцій, створених на основі етнокультурного матеріалу. Це сприяє формуванню професійної майстерності, яка дозволяє не лише інтегрувати етностильові елементи у виконавську діяльність, а й адаптувати їх до потреб педагогічної практики.

Етап творчої адаптації формує у студентів здатність використовувати етнокультурний контент як засіб творчого самовираження та професійного розвитку, забезпечуючи інтеграцію міжкультурного діалогу у сучасну виконавську та педагогічну практику. Методи четвертого етапу дозволяють творчо перетворити набуті знання і уміння.

Метод «Ритмічний етностильовий конструктор» спрямований на розвиток у студентів здатності до творчого синтезу ритмічних і стилістичних елементів із музики різних етнокультур. Він забезпечує гармонійне поєднання теоретичних знань і практичної діяльності, сприяючи формуванню індивідуальної виконавської майстерності. Метод базується на творчо-діяльнісному підході, який дозволяє студентам досліджувати ритмічну специфіку музики різних народів та інтегрувати її у власні композиційні рішення.

Мета методу – формування здатності студентів до адаптації та творчої інтерпретації ритмічних архетипів різних культур у сучасному виконавському та педагогічному контексті. Метод також спрямований на стимулювання творчої самореалізації студентів через створення авторських композицій, які поєднують елементи різних етностильових традицій.

Структура методу:

1. Аналітичний етап. На початковому етапі студенти знайомляться з ритмічними малюнками, характерними для різних етнокультур. Наприклад:

- Українська музика: Гуцульські ритми бубна, які відображають динаміку традиційних танців, наприклад, «Гуцулка».

- Китайська музика: Ритмічні схеми для паїгу, що використовуються в п'єсі «Лунгу і гори» (龙鼓与山).

- Індійська музика: Ритмічні патерни «Тала» із застосуванням табла соло.

Студенти аналізують їхню структуру, темброві особливості, динаміку та символічний зміст.

2. Конструктивний етап. Студенти отримують завдання створити ритмічну композицію, комбінуючи елементи різних традицій. Для цього вони працюють у групах, обговорюючи, які ритмічні фрагменти найкраще поєднуються для створення гармонійного звучання. Наприклад, український ритм бубна може бути доповнений м'якими переходами китайського паїгу та акцентами індійського табла.

3. Творчий етап. На цьому етапі студенти реалізують створений план композиції, виконуючи її на доступних ударних інструментах (бубнах, тамбуринах, паїгу, маракасах). Особливий акцент робиться на тембровій єдності й динамічних переходах між ритмами.

4. Рефлексивний етап. Заключним етапом є презентація композицій і їх обговорення. Студенти аналізують успішність інтеграції ритмів, обґрунтовують свої рішення та пропонують можливі покращення.

Метод створює умови для виявлення індивідуальності кожного студента, дозволяючи їм віднайти власний підхід до адаптації етнокультурного контенту. Важливою складовою методу є робота з різними тембровими і ритмічними характеристиками, що дозволяє студентам розвивати слухову чутливість, відчуття ансамблевого звучання й здатність до експериментів із ритмікою.

Метод «Ритмічний етностильовий конструктор» показав ефективність щодо формування у студентів навичок аналітичного і творчого підходу до роботи з етнокультурним матеріалом, стимулював їхню здатність до міжкультурної інтеграції та самореалізації. Завдяки цьому методу студенти отримують не

лише теоретичне уявлення про музичні традиції різних народів, але й практичні інструменти для їх адаптації у власній виконавській та педагогічній діяльності.

Метод «Етнокультурний імпровізаційний діалог» спрямований на розвиток у студентів здатності до творчого самовираження та міжкультурної комунікації через спонтанне інтерактивне музикування. Він базується на творчодіяльнісному підході, що забезпечує гармонійне поєднання теоретичних знань із практичною діяльністю, дозволяючи студентам інтерпретувати та інтегрувати ритмічні особливості різних етнокультур у процесі живої музичної взаємодії.

Основною *метою* методу є формування у студентів здатності до адаптації етнокультурного контенту в імпровізаційній діяльності, стимулювання їхньої творчої активності та здатності до емоційно-ритмічного самовираження. Метод також сприяє розвитку міжкультурної комунікації, розширюючи уявлення студентів про музичне багатство різних народів.

Структура методу.

1. Підготовчий етап. Тьютор вводить студентів у контекст етнокультурних традицій, пояснюючи особливості ритмічних малюнків різних народів.

Наприклад:

- Індійська музика: Ритмічні схеми «Тала», що базуються на нерівномірних метрах.
- Африканська музика: Поліритмічні композиції для джембе.
- Китайська музика: Ритмічні структури, характерні для паїгу у композиціях на тему свята весни. Студенти слухають приклади, аналізують їхню структуру та символічний зміст.

2. Імпровізаційний діалог. Учасники працюють у малих групах або парах, створюючи «музичний діалог». Кожен студент бере на себе роль представника певної етнокультури. Наприклад, один із них використовує ритм китайського паїгу, а інший — африканського джембе. Завдання полягає у взаємному доповненні ритмів для створення гармонійного й емоційно насиченого музичного потоку.

3. Етап інтеграції. Студенти спільно створюють композицію, яка поєднує ритмічні елементи різних культур. На цьому етапі вони мають узгодити динаміку, акценти та темброві особливості, зберігаючи автентичність кожного ритму.

4. Рефлексія. Після виконання композиції студенти аналізують результати своєї роботи, обговорюючи, як вдалося інтегрувати елементи різних культур. Вони рефлексують над тим, як музика може слугувати засобом міжкультурного діалогу.

Особливістю методу є акцент на спонтанності та взаємодії студентів під час виконання. Імпровізаційний формат дозволяє студентам експериментувати з ритмічними й стилістичними елементами, що сприяє розкриттю їхнього творчого потенціалу. Метод також надає можливість розвивати навички активного слухання, ритмічної чутливості та командної роботи.

Означений метод сприяє формуванню у студентів навичок адаптації етнокультурного матеріалу у творчій діяльності, розвиває їхню здатність до міжкультурної взаємодії та самовираження через музику. Студенти вчаться гармонійно інтегрувати елементи різних культур у єдиний музичний твір, розширюючи своє розуміння світової музичної спадщини та формуючи власний виконавський стиль.

Отже, чотири етапи авторської методики формування етнокультурної компетентності особистості на основі музики для ударних інструментів дали змогу здійснити різновекторний педагогічний вплив на учасників експериментальної групи. Для виявлення показовості отриманих результатів необхідно проаналізувати кількісні та якісні результати у порівнянні з результатами діагностичного зрізу.

Для оцінки результатів експериментальної перевірки методики формування етнокультурної компетентності особистості на основі музики для ударних інструментів було залучено 38 респондентів, які проходили діагностичні процедури. Серед них 21 особа були включені до експериментальної групи, а 17 – до контрольної, серед здобувачів вищої освіти

першого (бакалаврського) рівня спеціальностей 014 «Середня освіта (Музичне мистецтво)» та 025 «Музичне мистецтво» Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського». Застосування комплексного експертного оцінювання дозволило визначити рівні розвитку етнокультурної компетентності особистості як інтегрованого компонента (аналітично-творчий, активізаційно-опосередкований, пасивно-інертний) до початку впровадження авторської методики формування цієї компетентності.

Були розглянуті результати констатувального експерименту за кожним із критеріїв, зокрема з відповідними показниками. Першим критерієм є *ціннісно-потребовий*, а його показники включають: ступень стійкості інтересу до етнічних метро-ритмічних архетипів та етномузичної стилістики конкретних етнокультур, ступінь емоційної залученості реципієнта в навчально-репетиційній та сценічно-виконавській процес. Результати діагностики за першим критерієм викладено у таблицях 3.3, 3.4.

**Діагностика етнокультурної компетентності особистості
за ціннісно-потребовим критерієм
Експериментальна група**

Таблиця 3.3.

№	Показники	Рівні					
		високий		достатній		задовільний	
		абс.	%	абс.	%	абс.	%
1	Ступень стійкості інтересу до етнічних метро-ритмічних архетипів та етномузичної стилістики конкретних етнокультур	13	62,4%	6	29,4%	2	8,2%
2	Ступінь емоційної залученості реципієнта в навчально-репетиційній та сценічно-виконавській процес.	14	65,6%	5	26,6%	2	6,8%
	середній прояв критерію у %	64 %		28%		7,5%	

**Діагностика етнокультурної компетентності особистості
за ціннісно-потребовим критерієм
Контрольна група**

Таблиця 3.4.

№	Показники	Рівні					
		високий		достатній		задовільний	
		абс.	%	абс.	%	абс.	%
1	Ступень стійкості інтересу до етнічних метро-ритмічних архетипів та етномузичної стилістики конкретних етнокультур	2	10%	10	60%	5	29%
2	Ступінь емоційної залученості реципієнта в навчально-репетиційній та сценічно-виконавській процес.	6	32%	8	44%	3	24%
	середній прояв критерію у %	21,5%		52%		26,5%	

Наступним критерієм діагностування був знаннєво-операційний критерій. Показники, що підлягали оцінюванню: міра обізнаності в національних музичних традиціях та розуміння специфіки етнічної музики різних народів, ступінь володіння методами етнокультурного розвитку засобами гри на ударних інструментах. Результати діагностики за другим критерієм викладено в таблицях 3.5, 3.6.

**Діагностика етнокультурної компетентності особистості
за знаннєво-операційним критерієм
Експериментальна група**

Таблиця 3.5.

№	Показники	Рівні					
		високий		достатній		задовільний	
		абс.	%	абс.	%	абс.	%
1	Міра обізнаності в національних музичних традиціях та розуміння специфіки етнічної музики різних народів	14	67,2%	5	24%	2	11%
2	ступінь володіння методами етнокультурного розвитку засобами гри на ударних інструментах	13	65,8%	4	23%	4	9%
	середній прояв критерію у %	66,5 %		23,5%		10%	

**Діагностика етнокультурної компетентності особистості
за знаннєво-операційним критерієм**
Контрольна група

Таблиця 3.6.

№	Показники	Рівні					
		високий		достатній		задовільний	
		абс.	%	абс.	%	абс.	%
1	Міра обізнаності в національних музичних традиціях та розуміння специфіки етнічної музики різних народів	3	15%	9	55%	5	30%
2	ступінь володіння методами етнокультурного розвитку засобами гри на ударних інструментах	2	12%	7	40%	8	48%
	середній прояв критерію у %	13,5%		47,5%		39%	

Діагностика за третім, концептуально-виражальний критерієм, та його показниками: ступінь оригінальності концепту виконавської інтерпретації етностильових метро-ритмічних особливостей музичного твору, ступінь володіння музично-риторичними фігурами (мелодійними, гармонійними, ритмічними, фактурними) і прийомами автентично-інструментального виконавства.

Результати діагностики за третім критерієм викладено в таблицях 3.7., 3.8.

**Діагностика етнокультурної компетентності
за концептуально-виражальний критерієм**
Експериментальна група

Таблиця 3.7.

№	Показники	Рівні					
		високий		достатній		задовільний	
		абс.	%	абс.	%	абс.	%
1	ступінь оригінальності концепту виконавської інтерпретації етностильових метро-ритмічних особливостей музичного твору	13	63%	6	30%	2	8%
2	ступінь володіння музично-риторичними фігурами (мелодійними, гармонійними, ритмічними, фактурними) і прийомами автентично-інструментального виконавства	13	64%	6	28%	2	7%
	середній прояв критерію у %	63,5%		29%		7,5%	

**Діагностика етнокультурної компетентності
за концептуально-виражальний критерієм**

Контрольна група

Таблиця 3.8.

№	Показники	Рівні					
		високий		достатній		задовільний	
		абс.	%	абс.	%	абс.	%
1	ступінь оригінальності концепту виконавської інтерпретації етностильових метро-ритмічних особливостей музичного твору	2	15%	3	20%	12	65%
2	ступінь володіння музично-риторичними фігурами (мелодійними, гармонійними, ритмічними, фактурними) і прийомами автентично-інструментального виконавства	1	5%	11	60%	5	35%
	середній прояв критерію у %	10%		40%		50%	

Також було проаналізовано результати діагностики за четвертим регулятивно-інтерактивним критерієм. Йому відповідали такі показники: ступінь об'єктивності та адекватності самоаналізу, самооцінки та самоконтролю респондентів, міра активності та доречності впровадження в освітню та сценічно-виконавську практику інноваційних мультимедійних технологій

Результати діагностики за четвертим критерієм викладено в таблицях 3.9., 3.10.

**Діагностика етнокультурної компетентності
за регулятивно-інтерактивним критерієм**

Експериментальна група

Таблиця 3.9.

№	Показники	Рівні					
		високий		достатній		задовільний	
		абс.	%	абс.	%	абс.	%
1	ступінь об'єктивності та адекватності самоаналізу, самооцінки та самоконтролю респондентів	12	60.6%	6	29,6%	3	8%
2	міра активності та доречності впровадження в освітню та сценічно-виконавську практику інноваційних мультимедійних технологій	12	59,4%	6	32,4%	3	9,2%
	середній прояв критерію у %	60 %		31%		9%	

**Діагностика етнокультурної компетентності
за регулятивно-інтерактивним критерієм**
Контрольна група

Таблиця 3.10.

№	Показники	Рівні					
		високий		достатній		задовільний	
		абс.	%	абс.	%	абс.	%
1	ступінь об'єктивності та адекватності самоаналізу, самооцінки та самоконтролю респондентів	3	15%	7	45%	6	40%
2	міра активності та доречності впровадження в освітню та сценічно-виконавську практику інноваційних мультимедійних технологій	3	15%	5	30%	9	55%
	середній прояв критерію у %	15%		40%		45%	

Результати діагностики за кожним критерієм було підсумовано для визначення загальних рівнів сформованості етнокультурної компетентності учасників експерименту контрольної та експериментальної груп. Узагальнені результати діагностики рівнів сформованості етнокультурної компетентності особистості, продемонстрованих за результатами констатувального експерименту. У представлених таблицях та рисунку продемонстровані узагальнені результати респондентів кожної групи та визначення відсоткового співвідношення рівнів сформованості етнокультурної компетентності особистості за розробленими критеріями.

**Узагальнені результати діагностики ЕГ
(констатувальний експеримент)**

Таблиця 3.11.

Експериментальна група				
№№	Критерій	Рівень вираження критерію		
		високий	достатній	задовільний
1	Ціннісно-потребовий	8 (20%)	16 (40%)	16 (40%)
2	Знаннєво-операційний	6 (15%)	20 (50%)	14 (35%)
3	Концептуально-виражальний	6 (15%)	16 (40%)	18 (45%)
4	Регулятивно-інтерактивний	4 (10%)	30 (75%)	6 (15%)
		Рівень розвиненості етнокультурної компетентності		

		аналітично-творчий	активізаційно-опосередкований	пасивно-інертний
	Середній результат (у відсотках)	15%	51%	34%

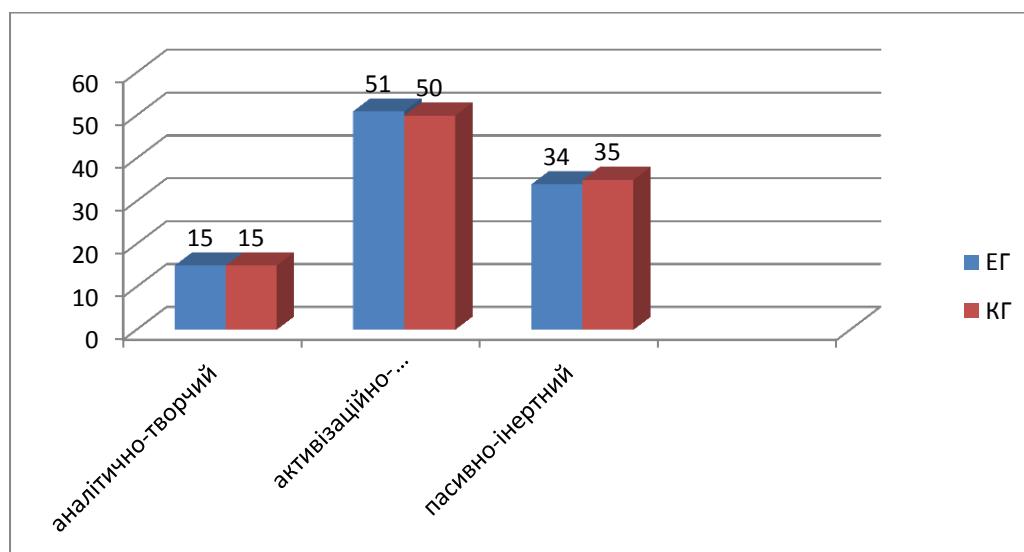
Узагальнені результати діагностики КГ
(констатувальний експеримент)

Таблиця 3.12.

Контрольна група				
№№	Критерій	Рівень вираження критерію		
		високий	достатній	задовільний
1	Ціннісно-потребовий	8 (20%)	22 (55%)	10 (25%)
2	Знавчо-операційний	6 (15%)	26 (65%)	8 (20%)
3	Концептуально-виражальний	4 (10%)	16 (40%)	20 (50%)
4	Регулятивно-інтерактивний	6 (15%)	16 (40%)	18 (45%)
		Рівень розвиненості етнокультурної компетентності		
		аналітично-творчий	активізаційно-опосередкований	пасивно-інертний
	Середній результат (у відсотках)	15%	50%	35%

Узагальнені результати діагностики рівнів сформованості етнокультурної компетентності особистості в ЕГ та КГ
(констатувальний експеримент)

Рис.3.2.

Загальні кількісні результати першого діагностичного зрізу, проведеного серед респондентів контрольної та експериментальної груп, свідчать, що на початковому етапі формувального етапу експериментальної роботи рівень розвитку етнокультурної компетентності у здобувачів у обох групах був подібним. На високому рівні етнокультурна компетентність проявляється у 15% учасників обох груп. Середній рівень розвитку етнокультурної компетентності продемонстрували 51% студентів експериментальної групи та 50% студентів контрольної групи. На низькому рівні етнокультурна компетентність була у 34% учасників експериментальної та 35% контрольної групи.

Після введення авторської методики розвитку етнокультурної компетентності особистості в їхній професійній підготовці було проведено підсумковий експеримент для оцінки ефективності цієї методики. Результати підсумкового експерименту, який включав критерії, подібні до першого діагностичного зрізу (констатувальний експеримент), показали наступні зміни: За ціннісно-потребовим критерієм 65% учасників експериментальної групи продемонстрували високий рівень розвитку етнокультурної компетентності, у порівнянні з 20% у контрольній групі. Активізаційно- опосередкований рівень був зафіксований у 27,5% експериментальної групи та 50% контрольної групи, а пасивно- інертний рівень спостерігався у 7,5% експериментальної групи та 30% контрольної.

За знаннєво-операційним критерієм, 67,5% учасників експериментальної групи досягли високого рівня, у порівнянні з 25% у контрольній групі. Задовільний рівень показали 22,5% учасників експериментальної групи та 50% контрольної групи, а низький рівень був у 10% студентів експериментальної групи та 25% студентів контрольної групи. Результати за концептуально- виражальним критерієм показали високий рівень у 62,5% учасників експериментальної групи, тоді як лише 15% учасників контрольної групи досягли цього рівня. Активізаційно-опосередкований рівень спостерігався у

30% експериментальної групи та 55% контрольної групи, а низький рівень був у 7,5% учасників експериментальної групи та 30% контрольної. Результати за регулятивно-інтерактивним критерієм також засвідчили позитивну динаміку в розвитку етнокультурної компетентності у студентів експериментальної групи: 65% учасників цієї групи досягли високого рівня, у порівнянні з 15% у контрольній групі. У 30% студентів експериментальної групи був зафіксований середній рівень, порівняно з 45% у контрольній групі, і лише 5% учасників експериментальної групи продемонстрували низький рівень розвитку етнокультурної компетентності, в той час як 40% студентів контрольної групи мали цей рівень.

Загалом, результати підсумкового експерименту підтвердили ефективність впровадження авторської методики формування етнокультурної компетентності особистості, оскільки вона сприяла значному покращенню показників у здобувачів експериментальної групи порівняно з контрольними групами.

Узагальнені результати діагностики рівнів сформованості етнокультурної компетентності особистості ЕГ
(підсумковий експеримент)

Таблиця 3.13.

Експериментальна група				
№	Критерій	Рівень вираження критерію		
		високий	достатній	задовільний
1	Ціннісно-потребовий	(64%)	(28%)	(7,5%)
2	Знаннєво-операційний	(66,5%)	(23,5%)	(10%)
3	Концептуально-виражальний	(63,5%)	(29%)	(7,5%)
4	Регулятивно-інтерактивний	(64%)	(31%)	(5%)
		Рівень розвиненості етнокультурної компетентності		
		аналітично-творчий	активізаційно-опосередкований	пасивно-інертний
	Середній результат (у відсотках)	64,5%	26%	9,5%

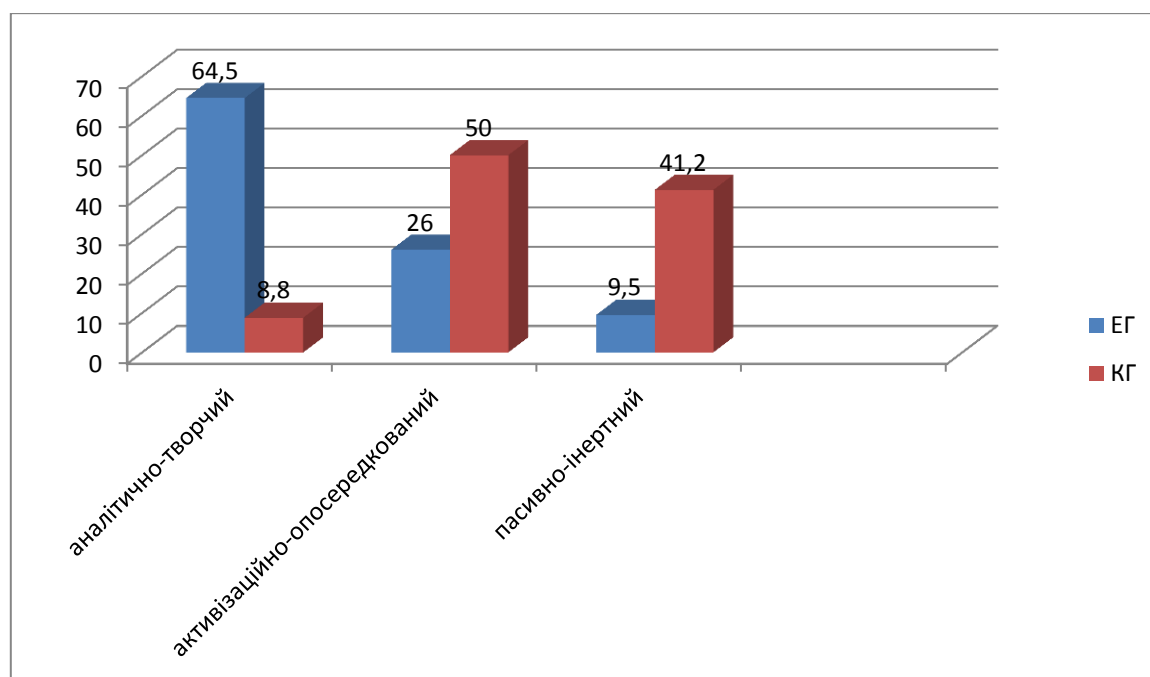
Узагальнені результати діагностики рівнів сформованості етнокультурної компетентності особистості КГ
(підсумковий експеримент)

Таблиця 3.14..

Контрольна група				
№№	Критерій	Рівень вираження критерію		
		високий	достатній	задовільний
1	Ціннісно-потребовий	3 (20%)	8(50%)	6 (30%)
2	Знаннєво-операційний	4 (25%)	8(50%)	4(25%)
3	Концептуально-виражальний	2 (15%)	9(55%)	6(30%)
4	Регулятивно-інтерактивний	2 (15%)	8 (45%)	7 (40%)
		Рівень розвиненості етнокультурної компетентності		
		аналітично-творчий	активізаційно-опосередкований	пасивно-інертний
	Середній результат (у відсотках)	8,75%	50%	41,25%

Узагальнені результати діагностики рівнів сформованості етнокультурної компетентності ЕГ та КГ
(підтверджувальний експеримент)

Рис.3.3.

Для підтвердження ефективності методики важливо довести статистичну значущість різниці між показниками експериментальної та контрольної груп. Це було здійснено за допомогою багатофункціонального кутового перетворення Фішера. Цей критерій вважається ефективним, оскільки дослідження включає дві групи студентів (ЕГ та КГ), кожна з яких містить більше ніж 5 осіб. Використовуючи Фішерів критерій, на заключному етапі експерименту порівнюються результати формувального експерименту для контрольної та експериментальної групи, орієнтуючись на кількісні показники.

Для визначення статистичної значущості були сформульовані дві гіпотези, що базуються на визначенні часток респондентів, які досягли певних рівнів у результаті підтверджувального експерименту. Необхідні емпіричні частки наведено в таблиці 3.15.

Таблиця 3.15.

Групи	Аналітично-творчий і активізаційно-опосередкований рівні		Пасивно-інертний рівень		Разом
	Кількість респондентів	Частка	Кількість респондентів в	Частка	
ЕГ	19	90,5%	2	9,5%	21
КГ	9	58,8%	8	41,25%	17
Разом					38

Згідно з розробленим алгоритмом, на початковому етапі відсоткові значення частки респондентів, які досягли необхідного рівня етнокультурної компетентності (середнього та високого), були конвертовані в значення центрального кута за допомогою такої формули:

$$\varphi = 2 \cdot \arcsin \sqrt{\rho}$$

де p – відсоток респондентів, які досягли бажаного рівня етнокультурної компетентності, виражений у вигляді частки одиниці. Ураховуючи, що в ЕГ кількість таких респондентів склала 90,5%, а в КГ – 58,8%, розрахунки були наступними:

$$\varphi_1 = 2 \cdot \arcsin \sqrt{0,905} = 2 \cdot \arcsin 0,951 = 2 \cdot 1,271 = 2,542$$

$$\varphi_2 = 2 \cdot \arcsin \sqrt{0,588} = 2 \cdot \arcsin 0,7668 = 2 \cdot 0,8738 = 1,7476$$

Отже, у результаті обчислень отримано наступні центрального кута: для ЕГ $\varphi_1 = 2,542$; для КГ $\varphi_2 = 1,7476$. Для визначення значущості різниці між отриманими результатами проводилися обчислення за допомогою наступної формули:

$$\varphi^*_{\text{емп}} = (\varphi_1 - \varphi_2) \cdot \sqrt{\frac{n_1 \cdot n_2}{n_1 + n_2}}$$

де n_1 – кількість здобувачів в ЕГ;

n_2 – кількість здобувачів в КГ;

$\varphi^*_{\text{емп}}$ – значення істотності розбіжності кутів.

У результаті розрахунків було отримане наступне значення:

$$\varphi^*_{\text{емп}} = (2,542 - 1,7476) \cdot \sqrt{\frac{21 \cdot 17}{21+17}} = 0,794 \cdot \sqrt{\frac{357}{38}} = 2,4$$

Таким чином, було отримане значення розбіжності кутів: $\varphi^*_{\text{емп}} = 2,4$, істотність якого перевірялася шляхом зіставлення із критичним значенням критерія Фішера $\varphi^*_{\text{кр}} = 2,31$:

$$\varphi^*_{\text{емп}} = 2,4$$

$$\varphi^*_{\text{кр}} = 2,31$$

$$2,4 > 2,31$$

$$\varphi^*_{\text{емп}} > \varphi^*_{\text{кр}}$$

Отримане емпіричне значення $\varphi^*_{\text{емп}} = 2,4$ виявилось більшим за критичне значення, що підтверджує його знаходження в межах зони статистичної значущості на осі Фішера. Як видно на рисунку 3.4, це значення потрапляє в зону

значущості, оскільки перевищує критичний показник кута $\varphi^*_{кр} = 2,31$, який визначає межу між зоною невизначеності та зоною значущості.

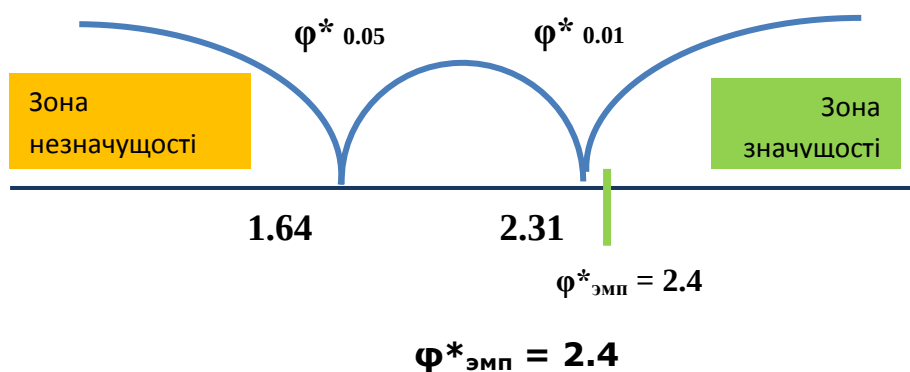

рис.3.4 Вісь значень для величин кутів

Отже, результати, отримані на всіх етапах дослідження, свідчать про те, що розроблена авторська методика формування етнокультурної компетентності особистості через музику для ударних інструментів сприяла розвитку всіх компонентів цього феномену у учасників експериментальної групи, які навчаються за першим (бакалаврським) рівнем за спеціальностями 014 Середня освіта (Музичне мистецтво) та 025 Музичне мистецтво. Це підтверджує ефективність інтеграції цієї методики в освітній процес.

Висновки до третього розділу

У цьому розділі наведено результати констатувального, формувального та підтверджувального етапів експерименту, спрямованого на формування етнокультурної компетентності особистості на основі музики для ударних інструментів. Визначено чотири основні критерії етнокультурної компетентності: ціннісно-потребовий, знанняво-операційний, концептуально-виражальний, регулятивно-інтерактивний. Відповідно до цих критеріїв були визначені якісні рівні сформованості етнокультурної компетентності: аналітично-творчий (високий), активізаційно-опосередкований (достатній) та

пасивно-інертний (задовільний). Підсумкові кількісні результати констатувального етапу дослідження показали, що найбільше респондентів (50% та 35%) знаходяться на достатньому та задовільному рівнях сформованості етнокультурної компетентності.

Організація фахової підготовки студентів на кожному з етапів впровадження експериментальної методики забезпечила цілеспрямований розвиток компонентів етнокультурної компетентності. Це було підтверджено результатами експериментальної перевірки, яка показала, що в експериментальній групі 65% студентів досягли високого рівня етнокультурної компетентності, в той час як в контрольній групі цей показник становив лише 18,75%. Дослідження також продемонструвало значну різницю між групами за іншими критеріями.

Для перевірки достовірності отриманих результатів була проведена математична статистична обробка даних за багатофункціональним критерієм Фішера. Отримані результати підтверджують ефективність запропонованої авторської методики формування етнокультурної компетентності особистості на основі музики для ударних інструментів.

ВИСНОВКИ

У дисертації здійснено теоретичне узагальнення та обґрунтування нового підходу до вирішення проблеми формування етнокультурної компетентності особистості на основі музики для ударних інструментів. Окреслено актуальність даного дослідження, що зумовлена такими факторами: посиленням світових тенденцій до відродження етнокультурних традицій та цінностей, прагненням суспільства до виховання національно свідомої молоді, а також зростанням ролі освітян і культурних діячів у формуванні національного світогляду особистості та суспільства загалом.

З'ясовано, що процес формування етнокультурної компетентності особистості є багатограним і потребує теоретичного та методичного обґрунтування. Виявлено, що відсутність або недостатня наукова рефлексія цієї проблеми призводить до ряду суперечностей: між актуальністю завдань освіти щодо формування етнонаціональної культури у майбутніх бакалаврів музичного мистецтва та відсутністю практично орієнтованої дидактичної стратегії її розвитку; переконливими заявами фахівців мистецької освіти про необхідність впровадження принципів герменевтики в художньо-педагогічну сферу; потребою забезпечення високої якості освіти та виконавської підготовки майбутніх бакалаврів музичного мистецтва для популяризації національних цінностей і традицій, а також відсутністю спеціалізованої методики формування етнокультурної компетентності через музику для ударних інструментів.

1. Перше завдання полягало у вивченні ролі та етапів розвитку етнокультури в освітніх стратегіях України та світу в контексті національних парадигм. Окреслено важливість цієї парадигми для освіти, культури та мистецтва. Визначено роль національно-культурної парадигми у відродженні етнокультурних традицій та розвитку етнонаціональної свідомості і художнього менталітету. Обґрунтовано значення освіти в формуванні національної свідомості та світогляду молоді в межах концепції культуротворчої та людинотворчої місії мистецтва. Доведено, що знайомство студентів вищих

музичних навчальних закладів з етнокультурною спадщиною різних етнічних груп сприятиме формуванню їх загальнокультурної та міжкультурної свідомості, що відповідає сучасним вимогам.

2. Розв'язання другого завдання розкрило сутність і зміст етнокультурної компетентності майбутніх вчителів музичного мистецтва на основі музики для ударних інструментів. Доведено, що етнокультурна компетентність є важливою складовою професійної підготовки педагога, який має передавати не лише технічні навички, але й культурні та духовні цінності через музичне виховання. Етнокультурна компетентність майбутніх бакалаврів музичного мистецтва на основі ударних інструментів полягає в здатності педагога інтегрувати різноманітні етнокультурні елементи у навчальний процес, забезпечуючи не лише розвиток музичних навичок, а й формування культурно-етнічної свідомості учнів. Зокрема, йдеться про здатність викладача орієнтуватися в різних етностилях, інтерпретувати національні традиції та їх музичні особливості через навчання гри на ударних інструментах. Формування етнокультурної компетентності майбутнього вчителя музичного мистецтва вимагає обізнаності в галузі історії музичних традицій різних народів, їхніх етностилів та специфічних технік виконання, зокрема у контексті ударних інструментів.

Важливим аспектом є також акцент на розвитку міжкультурної компетентності. Студенти, що навчаються на факультетах музичного мистецтва, повинні оволодіти не лише власними національними традиціями, а й розуміти та цінувати культурні особливості інших народів. Це дозволяє формувати у молоді відкрите, толерантне ставлення до різноманіття культур і традицій, що є важливою складовою сучасного суспільства. З'ясовано, що етнокультурна компетентність майбутніх вчителів музичного мистецтва на основі музики для ударних інструментів полягає в комплексному підході до розвитку учнів через інтеграцію етнокультурних аспектів у навчальний процес. Це дозволяє не тільки розвивати професійні музичні навички, але й формувати

етнонаціональну свідомість та культурні цінності, що є важливим для підтримки національних традицій та культурної спадщини.

Поняття *«етнокультурна компетентність особистості»* визначається, як здатність ефективно орієнтуватися в різноманітних культурних контекстах, розуміти та поважати культурні відмінності, а також використовувати ці знання для взаємодії з представниками різних етнічних груп. Це включає в себе як усвідомлення власної культурної ідентичності, так і готовність до прийняття та інтеграції культурних особливостей інших народів, зокрема через мову, традиції, звичаї та мистецтво.

Етнокультурна компетентність майбутніх бакалаврів музичного мистецтва - це здатність майбутніх вчителів розуміти, аналізувати та інтегрувати етнокультурні аспекти у свою професійну діяльність. Вона включає знання музичних традицій і стилів різних етнічних груп, уміння застосовувати ці знання на практиці, а також здатність створювати умови для розвитку міжкультурної взаємодії та поваги до різноманіття в музичному процесі. Така компетентність передбачає не лише володіння технікою виконання етностилів, але й глибоке розуміння культурних і соціальних контекстів, в яких ці стилі виникають і розвиваються. Порівняно з більш загальним поняттям етнокультурної компетентності особистості, яка охоплює всі сфери міжкультурної взаємодії та адаптації, етнокультурна компетентність майбутніх бакалаврів музичного мистецтва є більш спеціалізованою. Вона орієнтована на професійний аспект - навчання та викладання музики з урахуванням етнічних традицій, специфіки музичних інструментів та культурних особливостей. Якщо загальна етнокультурна компетентність включає в себе здатність взаємодіяти в різноманітних соціальних контекстах, то компетентність майбутніх бакалаврів концентрується саме на музичній діяльності в міжкультурному середовищі.

3. У ході вирішення третього завдання обґрунтовано методологічні засади процесу формування етнокультурної компетентності особистості, дозволило обґрунтувати у якості методологічної основи такі наукові підходи: аксіологічний, компетентнісний, герменевтичний та творчо-діяльнісний.

Аксіологічний підхід виступає фундаментальною методологічною основою формування етнокультурної компетентності, орієнтуючи освітній процес на ціннісне наповнення та усвідомлення культури як основи професійного і особистісного розвитку. Цей підхід розкривається за допомогою двох специфічних художньо-педагогічних принципів: принципу полікультурної гармонії та принципу духовно-ціннісного занурення. Компетентнісний підхід у мистецькій освіті є фундаментальною основою для формування етнокультурної компетентності особистості. Підкреслено, що інтеграція теорії та практики, культурних і професійних аспектів, а також розвиток міжкультурної взаємодії через музику ударних інструментів забезпечують гармонійне поєднання традицій та інновацій, сприяючи підготовці фахівців, здатних до ефективної професійної діяльності у сучасному глобалізованому світі. Цей підхід розкривається за допомогою двох принципів: принципу інтеграції раціонального та емоційного та принципу контекстного моделювання. Герменевтичний підхід до формування етнокультурної компетентності особистості, зокрема в контексті музики для ударних інструментів, акцентує увагу на здатності розуміти і передавати зміст музичних творів у культурному контексті. Ударні інструменти, які є ключовими елементами багатьох етнічних традицій, пропонують широкий простір для інтерпретації. Він розкривається за допомогою двох специфічних художньо-педагогічних принципів: принципу діалогічних інтерпретацій та емоційного та принципу культурної диверсивності. Вибір творчо-діяльнісного підходу як методологічної основи зумовлений його здатністю об'єднувати процеси пізнання і практичного застосування у єдину цілісну систему. Цей підхід спрямований на активну взаємодію з культурною спадщиною через творчу діяльність, що дозволяє не лише засвоювати знання про етнічні традиції, але й реалізовувати їх у сучасному освітньому та виконавському контексті.

4. Розв'язання четвертого завдання передбачало створення теоретико-методичного підґрунтя для формування складових досліджуваного феномену. При визначенні педагогічних умов особливу увагу було приділено факторам,

що забезпечують цілісність освітнього процесу, сприяють розвитку необхідних якостей і навичок особистості, а також дають можливість досягти очікуваних результатів навчання. Виділено педагогічні умови формування етнокультурної компетентності особистості на основі музики для ударних інструментів, а саме: стимулювання емоційно-ціннісного ставлення до етнокультурного мистецько-освітнього контенту засобами сучасних інформаційно-комунікаційних технологій, активізація набуття і систематизації етнокультурних знань засобами використання пізнавально-розвивального потенціалу квіз-технології, набуття практичного етнокультурного досвіду через занурення в етнокультурне художньо-комунікативне середовище, забезпечення можливостей для творчої самореалізації у процесі музичного міжкультурного діалогу. Для забезпечення виконання зазначених умов було обрано комплекти методів, спрямованих на розвиток мотиваційно-ціннісної основи майбутніх бакалаврів, формування необхідних знань, уявлень і навичок, етнонаціональної свідомості, поліхудожнього світосприйняття, а також на вдосконалення виконавської підготовки та розвитку художньої емпатії.

5. П'яте завдання полягало у створенні методико-діагностичного забезпечення для оцінки рівня розвитку компонентів етнокультурної компетентності особистості. Було розроблено систему критеріїв, що включає перелік відповідних критеріїв та показників: ціннісно-потребовий критерій, з показниками: ступень стійкості інтересу до етнічних метро-ритмічних архетипів та етномузичної стилістики конкретних етнокультур, ступінь емоційної залученості реципієнта в навчально-репетиційній та сценічно-виконавській процес. Знаннєво-операційний критерій, з показниками: міра обізнаності в національних музичних традиціях та розуміння специфіки етнічної музики різних народів, ступінь володіння методами етнокультурного розвитку засобами гри на ударних інструментах. Концептуально-виражальний критерій та його показники: ступінь оригінальності концепту виконавської інтерпретації етностильових метро-ритмічних особливостей музичного твору, ступінь володіння музично-риторичними фігурами (мелодійними,

гармонійними, ритмічними, фактурними) і прийомами автентично-інструментального виконавства. Та останній критерій з його показниками: регулятивно-інтерактивний- ступінь об'єктивності та адекватності самоаналізу, самооцінки та самоконтролю респондентів, міра активності та доречності впровадження в освітню та сценічно-виконавську практику інноваційних мультимедійних технологій. Розроблено та застосовано методи діагностики рівня сформованості етнокультурної компетентності особистості за різними компонентами, а саме: анкетування, сфокусовані бесіди, педагогічне спостереження та музичне аудіювання.

6. Шосте завдання полягало в обґрунтуванні та експериментальному тестуванні поетапної методики формування етнокультурної компетентності особистості через музику для ударних інструментів. Формувальний експеримент відбувався в три етапи: перший етап визначений як етап ціннісного осмислення, є основою для створення мотиваційної та емоційної залученості студентів у процес пізнання етнокультурного контенту. Цей етап базується на домінувальному аксіологічному підході, що забезпечує формування стійкого інтересу до етнічних метро-ритмічних архетипів і стилістики конкретних культур. Водночас методика допускає часткове впровадження елементів інших підходів (компетентнісного, герменевтичного, творчо-діяльнісного) для надання системності та цілісності. Другий етап методики формування етнокультурної компетентності особистості, визначений як етап накопичення інформаційної бази та її практичної імплементації, має ключове значення для створення основи, яка поєднує теоретичне осмислення етнокультурного контенту із набуттям практичних навичок. Цей етап спрямований на розвиток здатності студентів інтегрувати отримані знання в практичну діяльність, що є базовим принципом компетентнісного підходу. Третій етап методики формування етнокультурної компетентності особистості на основі музики для ударних інструментів визначається як етап набуття етнокультурного художньо-інтерпретаційного досвіду. Цей етап спрямований на глибоке осмислення культурного контексту музичних творів, розвиток

здатності до творчої інтерпретації музики для ударних інструментів і формування базових виконавських навичок, які враховують стилістичні та метро-ритмічні особливості конкретних етнічних традицій. Розроблено методичне забезпечення для формувального експерименту, яке включало інноваційні форми та методи, такі як: проблемна лекція, просвітницькі лекції-концерти, семінар-конференція, участь у інноваційних перформативних формах і артпрактиках, а також підготовка до участі та організації етномузичних фестивалів і конкурсів.

За результатами кінцевого діагностування рівня сформованості етнокультурної компетентності у респондентів експериментальної та контрольної груп на завершальному етапі формувального експерименту було встановлено, що показники в експериментальній групі значно зросли порівняно з результатами респондентів контрольної групи.

Зокрема, за високим аналітично-творчим рівнем результати респондентів в експериментальній групі зросли на 13,2 %, тоді як у контрольній групі — на 3,3 %; за середнім активізаційно-опосередкованим рівнем кількість учасників у ЕГ збільшилася на 26,4 %, у КГ — лише на 2,3 %. На низькому пасивно-інертному рівні в ЕГ кількість студентів зменшилася на 20,9 %, а в КГ — лише на 3,1 %, що дало різницю 17,8 %. За індиферентним рівнем в ЕГ залишилося лише 10,4 %, а в КГ їх кількість знизилася на 2,6 %, що означає різницю 13,9 % на користь ЕГ. Отримані результати підтверджують ефективність запропонованої поетапної методики. Перевірка здійснювалася за допомогою критерію кутового перетворення Фішера, і проведені розрахунки показали значущу різницю між кутами вибірок, що підтвердило ефективність розробленої авторської методики формування етнокультурної компетентності на основі музики для ударних інструментів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

Авдієвський А. Т. (1996). Формування особистості на ґрунті національно-культурного відродження. *Мистецтво у школі : збірник статей..* Вип. I. С. 80–83.

Акімова, Н. Л. (2020). Ревіталізація нематеріальної культурної спадщини українського народу в діяльності центру дитячої та юнацької творчості. *Традиційна культура в умовах глобалізації: нові виклики та світові тренди. Зб. матеріалів науково-практичної конференції з міжнар. Участю.* Харків : Друкарня Мадрид. С.10-12.

Андрєєва, О. (1985). Ударні інструменти сучасного симфонічного оркестру. Київ: *Музична Україна*.

Архіпова Л. (2000). Інтерпретація як умова існування в семіотичному універсумі. *Наукові записки. Філософія та релігієзнавство.* Том 18. С. 59–66.

Атрощенко, Т. О. (2016). Теоретичні основи процесу формування міжкультурної компетентності майбутніх фахівців: зарубіжний досвід. *Науковий вісник Ужгородського університету.* Серія «Педагогіка. Соціальна робота. Випуск 2(39).

Ашихміна, Н. (2024). Музична інформатика як шлях формування інформаційно-комунікаційної компетентності майбутніх бакалаврів музичного мистецтва. *Actual Problems in the System of Education General Secondary Education Institution – Pre-University Training – Higher Education Institution.* 135-141. 10.18372/2786-5487.1.18728.

Балл, Г. О., & Мєдінцев, В. О. (2011). Особистість як індивідуальний модус культури і як інтегративна якість особи. *Горизонти освіти,* (3), 7–14.

Бастун, М. В. (2013). Культурологічний підхід в освіті як засіб соціалізації особистості майбутнього педагога. *Вісник Київського національного університету імені Т. Г. Шевченка,* 61–64.

Барановська, О. В. (2018). Дидактичний контекст та особливості реалізації педагогічних технологій в умовах профільного навчання [Didactic

context and peculiarities of pedagogical technologies in the profile education]. *Polish Science Journal*. – Warsaw : Sp. z o. o. «iScience». Issue 3. P. 62–72.

Батюк, Н.О., Степанова, Л.В. (2023). Особливості формування етнокультурної обізнаності майбутніх учителів музичного мистецтва. *Науковий журнал «Інноваційна педагогіка. Видавничий дім «Гельветика», № 58 Т.1. С. 36-40*

Білова, Є. Д. Тенденції у виконавстві на ударних інструментах у музичній практиці ХХІ століття *Аспекти історичного музикознавства, 2024, вип. XXXVI(36)*.

Березюк, О.С. (2015) Формування етнокультурної компетентності особистості в системі професійного навчання. *Проблеми освіти: Наук-метод. зб. Інститут інноваційних технологій і змісту освіти МОН України*. Київ. Вип. 85.. С. 37-41.

Березюк, О. І. (2015). Роль етнокультурної компетентності в сучасному освітньому процесі. *Етнічний журнал*. Retrieved from <http://www.ethnicjournal.org/article-competency>

Березюк, О. (2014) . Педагогічні засади формування етнокультурної компетентності особистості. Тенденції модернізації національних освітніх систем: збірник наукових праць Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка,. – 158 с.

Бех, І. Д. (2013). Діалог культур у психолого-педагогічному осмисленні. *Актуальні питання мистецької освіти та виховання*, 1 (2), 79 – 84.

Бєлова, Є. Д. (2020). Звукообрази ударних інструментів: сучасність та ретроспекції . *Аспекти історичного музикознавства*. Вип. 19-20. С. 120-139.

Бованенко, О. О. (2016). Аналіз різних наукових підходів до визначення поняття «культура» у працях вітчизняних і зарубіжних дослідників. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 11. Соціальна робота. Соціальна педагогіка: збірник наукових праць*, (22), 3–10.

Брилін, Б. А., Козир, А. В. (2010). Здатність до мистецької рефлексії як ознака фахової майстерності майбутніх учителів музики. *Науковий вісник*

Миколаївського державного університету імені В. О. Сухомлинського: збірник наукових праць. Випуск 1.31. Миколаїв: МДУ імені В. О. Сухомлинського. С. 11–18.

Будник, О. Б. (2011). Етнокультурна спрямованість виховання у вищій школі в контексті болонського процесу. *Науковий вісник львівського національного університету ветеринарної медицини та біотехнологій імені Гжицького*. Том: 13. Номер: 3 (49).. С. 54-61.

Будник О. (2011)Формування етнокультурної компетентності майбутніх учителів початкової школи в умовах інтегрування до європейського освітнього простору *Współczesne strategie i wyzwania edukacyjne / red. Dorota Sikora, Piotr Mazur*.Chełm,.S. 166–173.

Ван, Біньбінь (2018) Поняттєво-термінологічне поле дослідження проблеми формування полікультурної компетентності магістрантівсаксофоністів: науково-педагогічний дискурс. *Актуальні питання мистецької освіти та виховання*, 2(12), 58-67.

Ван, Биньбинь. (2019). Теоретические основы формирования транскультурной компетентности магистрантов-саксофонистов из Китая. *Матеріали та тези V Міжнародної конференції молодих учених та студентів "Музична та хореографічна освіта в контексті культурного розвитку суспільства"* (17-18 жовтня 2019 р.), 1, сс. 17-18. Одеса.

Ван, Біньбінь, Ніколаї, Г. (2021). Структура транскультурної компетентності магістрів музичного мистецтва. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. № 5. С. 305-316.

Ван, Ся (2024). Музичне мистецтво як засіб міжкультурної комунікації. *Освітньо-науковий простір : науковий журнал*. Вип. 6 Т. 2. с. 8-14.

Ван Чуньцзе (2021). *Методика підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва до застосування музично-шумових інструментів в освітньому процесі*. Дис. на здобуття доктора філософії за спеціальністю 014 Середня освіта (Музичне мистецтво). Одеса

Васильєва, О. С. (2014). Розвиток когнітивної сфери студентів мистецьких спеціальностей у процесі вивчення музично-теоретичних дисциплін. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв.* № 1. С. 189-193.

Вітченко, А. (2019). Компетентнісний підхід у сучасній вищій освіті: освітня інновація чи реформаторський симуляр доби постмодерну? *Вища школа.* № 4 (177). С. 52–67

Волкова, Ю. І. (2016). *Формування художньо-комунікативних умінь майбутніх учителів музики і хореографії*: автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02 .Південноукр. нац. пед. ун-т ім. К. Д. Ушинського. Київ,. 22 с.

Витвицька, С. С. (2004). *Музична культура України: Історія та сучасність*. Київ: *Музична Україна*.. 320 с.

Вишневський О. І. (2003). *Теоретичні основи сучасної української педагогіки : посібник для студентів вищих навчальних закладів*. Дрогобич : Коло,. 528 с.

Гарбузенко, Л. (2024). Розвиток емоційно-ціннісного ставлення до декоративно-ужиткового мистецтва майбутнього фахівця образотворчого мистецтва. *Academis notes. Series: Pedagogical sciences.* 54-59.

Гаснюк, В., Горват, В. (2017) Етнокультурна компетентність майбутнього вчителя музичного мистецтва: сутність і зміст. *Науковий вісник Мукачівського державного університету. Серія : Педагогіка та психологія,* (2) 126–128. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvmdupp_2017_2_37

Гермак, О. Л. (2017). Комплексний підхід до визначення суті поняття "педагогічні умови використання електронних освітніх ресурсів у професійній підготовці майбутніх електромонтерів. *Професійна освіта: проблеми і перспективи.* Вип. 13. С. 11-15.

Гердер, І. Г. (2003). *Ідеї до філософії історії людства* (пер. з нім. К. Кобрин). Київ: Наукова думка.

Герчанівська, П.Е. (2015). *Культурологія. Термінологічний словник*. Київ: Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв.

Гончарук, В. (2018). Теоретичні основи формування етнокультурної компетентності майбутнього вчителя-філолога. *Актуальні питання гуманітарних наук*. Вип 20, том 1, DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863.1/20.167392>

Горожанкіна О. Ю. (2020). Кобзарське та бандурне мистецтво як предмет наукового дослідження: історичні та сучасні аспекти. *Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка*. Дрогобич: Видавничий дім «Гельветика»,. Вип. 28. Том 5. 300 с. С. 50-58.

Горожанкіна О.Ю. (2020). Теоретичні аспекти формування виконавської техніки студентів у фортепіанному навчанні. *Актуальні проблеми філології і підготовки фахівців у полікультурному просторі*. Міжнародний журнал. 2020. Вип. 3. Харбінський інженерний університет,. С.202- 204.

Горожанкіна, О.Ю., Ван Чжецін (2021). Музичне просвітництво як вагомий чинник формування духовної культури майбутніх учителів музичного мистецтва. *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського*. Серія: педагогіка і психологія..Випуск 65.166с. С. 40-46.

Горожанкіна, О. Ю. (2024). Розвиток творчої індивідуальності майбутніх викладачів музичного мистецтва в процесі проектної діяльності . *Академічні візії*, (35) вилучено із <https://academy-vision.org/index.php/av/article/view/1349>

Гуменюк, А. І. (1967) Українські народні музичні інструменти. Київ: Наукова думка.. 238 с.

Гуренко, О. І. (2021). *Полікультурний ресурс професійної підготовки майбутніх соціальних педагогів. Формування етнокультурної компетентності майбутнього вчителя музичного мистецтва у вищих навчальних закладах*. Монографія. Педагогічна та психологічна наука та освіта: трансформація та вектори розвитку: монографія, Baltija Publishing, Riga.

Гуренко, О. (2005), Впровадження технології формування етнокультурної компетентності студентів у практику роботи педуніверситету Див.: http://bdpu.org/scientific_published/2005/pedagogics_2_2005/28.

Гуренко, О. І. (2008). *Етнокультурна компетентність та її формування у студентів педагогічного університету: технологічний аспект* (Монографія). Донецьк: ТОВ «Юго-Схід, ЛТД».

Гурова, І. В. (2022). Світова, національна, етнічна культури в сучасному культурному просторі: структурно-функціональний підхід. *Культурологічний альманах*, (3), 209–217

Давидов, Г. (2005). *Ударні інструменти в українському фольклорі та музиці*. Харків: Освітня література.

Димченко, С. С. (2023). До питання еволюції методики гри на ударних інструментах. *Історія становлення та перспективи розвитку духової музики в контексті національної культури України та зарубіжжя..* № 1. С. 128–134

Дудник, Є. І. (2024). Провідні тенденції у формуванні навичок гри на ударних інструментах . *Імідж сучасного педагога*, (4(217), 122–125. [https://doi.org/10.33272/2522-9729-2024-4\(217\)-122-125](https://doi.org/10.33272/2522-9729-2024-4(217)-122-125)

Ді, Тяньчао (2024). Формування етнокультурної компетентності особистості на основі музики для ударних інструментів. *Південноукраїнські мистецькі студії*, № 3, 29-34.

<https://artstudies.pdpu.edu.ua/index.php/artstudies/article/view/111>

Ді, Тяньчао (2023). Ударні інструменти у вивченні етнокультурної компетентності. *Вісник науки та освіти. Серія «Педагогіка»*. №12(18).С.445-457 <http://perspectives.pp.ua/index.php/vno/article/view/8376/8421>

Добровольська, В. (2021). Еволюція наукових поглядів щодо поняття культури. *Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія*, (2), 76–87.

Доронюк, В. Д., Вовк, М. В. (2009) *Українська музична етнопедагогіка* :монографія. Прикарпат. нац. ун-т імені Василя Стефаника, ІваноФранківськ 535 с.

Драган А. О. (2009). Музична етнографія України. Львів: Видавництво ЛНУ ім. Івана Франка. 312 с.

Дудник, Є. І., Зінченко В. М. (2020). *Типова навчальна програма з навчальної дисципліни «Ударні інструменти» елементарного підрівня початкової мистецької освіти*. Київ, 32 с

Дудник, Є. І. (2024). Провідні тенденції у формуванні навичок гри на ударних інструментах . Імідж сучасного педагога, (4(217), 122–125.

Дун, Хао (2022). Педагогічні умови формування музично- ціннісних орієнтацій в учнів підліткового віку в позашкільних закладах мистецької освіти . *Музична та хореографічна освіта в контексті культурного розвитку суспільства: матеріали і тези VIII Міжнародної конференції молодих учених та студентів* (Одеса 14-15 жовтня 2022 р.). Т.1. Одеса: ПНПУ імені К. Д. Ушинського, С. 98-102.

Єжова, О.О. (2014). Сутність організаційно-педагогічних умов педагогічного процесу. *Наукові записки. Ніжинського державного університету ім. Миколи Гоголя. Психологопедагогічні науки*. № 3. С. 39–43

Еко, У. (2007). Як написати дипломну роботу: *Гуманітарні науки*. Тернопіль: Мандрівець, 224 с. (переклад Олександра Глотова)

Жень, Сінь Ян (2018). Зміст і компонентна структура художньо-ціннісного ставлення майбутніх учителів музики . *Актуальні питання мистецької освіти та виховання*. Вип. 1. С. 76-83.

Злотник, О. Й. (2019). *Комунікативний простір музичного мистецтва України кінця XX – по-чатку XXI століття* : Дис. на здобуття наук. ступ. канд. мистецтвознавства. Київ, 254 с.

Іванець, Н. В. (2020). *Формування мультикультурної компетентності учнів в освітньому середовищі початкової школи*. (Дис. канд. пед. наук). Вінниця.

Іванчук, С., Георгян, Н. (2023) Сутність і структура етнокультурної компетентності дітей дошкільного віку. *Духовність особистості:*

методологія, теорія і практика : збірник наукових праць, 1 (105), 58–67.
<https://doi.org/10.33216/2220-6310/2023-105-1-58-67>.

Кань, В. (2018). Структурні особливості емоційно-образного мислення студентів факультетів мистецтв педагогічних університетів. *Сучасна мистецька освіта*. No 1. С. 93–96. 5.

Квітка, К. (1981). Вибрані праці з музикознавства. Київ: *Наукова думка*. 432 с.

Кендзьор, П. І. (2013). Переосмислення сутності поняття "культура" у системі полікультурного виховання особистості . *Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді*. Вип. 17(1). С. 309-318.

Керницький О. М. (2013). Освітнє середовище вищого навчального закладу як педагогічний феномен . *Проблеми інженерно-педагогічної освіти*. № 38-39. С. 43-50.

Ковальчук, О. (2013). Когнітивний чинник професійної компетентності майбутнього вчителя музики .*Науковий вісник Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького. Серія: Педагогіка*. № 2. С. 104-111.

Козир, А., Дуб'юк Н. (2022) «Аксіологічна концепція мистецького навчання студентів факультетів мистецтв», *Науковий часопис Українського державного університету імені Михайла Драгоманова. Серія 14. Теорія і методика мистецької освіти*. [Kyiv, Ukraine], 28, с. 8–14.

Король, А. (2007). Діяльнісний підхід як один із факторів формування творчої особистості у майбутніх фахівців. *Збірник наукових праць «Педагогічні науки»*, №47.с. 249-251

Костюк, Н. (2023). Аксіологічність мистецько-освітнього простору: детермінанти і дискурси. *Музичне мистецтво в освітологічному дискурсі*, (8), 9–16.

Краснова, Н. (2012). Ігрові художньо-педагогічні технології у формуванні світовідображення підлітків: художньо-дидактичні ігри; художньо-

конструктивні технології; художньо-інтерактивні технології. *Мистецтво та освіта*. №4(66). С.46-56.

Клюєва, С.Д.,Ді, Тяньчао (2022). Формування етнокультурної компетентності у системі професійного навчання.. *Наукові інновації та передові технології*. Серія «Державне управління», Серія «Право», Серія «Економіка», Серія «Психологія», Серія «Педагогіка» No 11(13) . С.322-328.

<http://perspectives.pp.ua/index.php/наука/article/view/2829/2842>

Колодій, А. Ф. (2008). Американська доктрина мультикультуралізму і етнонаціональний розвиток України. *Агора. Україна і США: взаємодія у галузі політики, економіки, культури і науки*. Київ : Стилос, Вип. 6. С. 5-14.

Котенко, О. В. (2011). *Розвиток полікультурної компетентності вчителів світової літератури в системі післядипломної освіти*. (Автореф. дис канд. пед. наук). Київ

Коротєєва, В. О. (1994). Науково-педагогічні основи вивчення української народної педагогіки в вузі (в трьох частинах). Частина I. Миколаїв.116 с.

Кримський, С. Б. (1996). *Архетипи української культури. Феномен української культури: методологічні засади осмислення*. Зб. наук. праць. Київ : Фенікс. С.91-112.

Кузик, О. Є. (1998). *Трансформація традиційної обрядовості та її використання в сучасній педагогічній, культурно-дозвілєвій діяльності установ культури*. Автореф. дис. ... канд. пед. наук. Київ.

Кузьменко, О.Д. (2018). Аксіологічний вимір професійної підготовки майбутнього вчителя історії у контексті євроінтеграції. *Вісник Запорізького національного університету. Педагогічні науки*. № 2. - С. 98-105.

Кулічова, С.М & Шевчук, П.Г. (2020). Використання інноваційних методів на уроках музичного мистецтва. *Modern engineering and innovative technologies*. 74-78. 10.30890/2567-5273.2023-25-05-097.

Кутова, О.М. (2014) Практична діяльність викладача вищого навчального закладу як умова формування його педагогічного досвіду *Вища*

освіта України. Педагогіка вищої школи: методологія, теорія, технології. Том II, 3 (54). pp. 157-161.

Куценко, С. В. (2014). Творчо-діяльнісний підхід до навчання в процесі формування творчого потенціалу майбутнього вчителя хореографії. *Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету. Серія: Педагогічні науки*, (3), 149–154.

Кучай, О. В., Кучай, Т. П., & Чичук, А. П. (2024). Зміст та роль мистецтва у розвитку людини й життя суспільства. *Наукові записки. Серія: Педагогічні науки*. (214), 50-54.

Кьон, Н.Г., Степанова, Л.В., Толстова, Н.М. (2023). До проблеми методологічного забезпечення формування фахової компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва в процесі вокальної підготовки. *Науковий журнал «Інноваційна педагогіка. Видавничий дім «Гельветика», № 57 Т.1. С. 87-91*

Лавріненко О. А. (2018). *Педагогічний досвід: моніторинг та перспективи*: Посібник .Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України. 256 с.

Лінник, Л. І. (2003) *Українські музичні інструменти: Історія та традиції*. Київ: Либідь.. 224 с.

Левицька, Л.Я. (2004) Психолого-педагогічні аспекти формування характеру української молоді. *Молодь, освіта, наука, культура і національна самосвідомість*: Зб. мат. VII Всеукр. наук.-практ. конф.: У 7-ми т. – Т. 1. – К.: Вид-во Європ. ун-ту, С. 93 – 96.

Лисенко Н.В.(2005) *Українська етнопедагогіка*: Навчально-методичний посібник За ред. акад. В.Кононенка. Івано-Франківськ. 508 с. 6.

Лисенко, О. (2013). Виховання емоційно-ціннісного ставлення до природи у контексті морально-духовного становлення особистості. *Гірська школа Українських Карпат*..№ 8-9. - С. 289-293.

Литвин, А. В. (2014)..*Методологічні засади поняття «педагогічні умови»*. Львів : СПОЛОМ, 76с.

Лобода, Л. В. (2018). Музична культура в контексті етнокультурної компетентності. *Наукові записки Національного університету "Острозька академія"*. № 2. С. 112–124.

Лозко, Г. (2002). Етнологія України: філософсько-теоретичний та етнорелігієзнавчий аспект, Київ, 2001.

Лук, М.І. (1993). Етичні ідеї в філософії України другої половини ХІХ - початку ХХ ст. Київ : *Наукова думка*

Лу, Лу (2013). Особливості формування етнокультурної компетентності майбутніх учителів музики в умовах міжкультурної комунікації. *Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету ім. К. Д. Ушинського*. № 7-8. С. 38-44.

Лу, Лу (2013). Етнохудожня підготовка майбутніх учителів музики: компетентнісний підхід. *Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету ім. К. Д. Ушинського*. № 3-4. С. 235-240.

Ляшенко, І. Ф. (1991). Національне та інтернаціональне в музиці. Київ: *Наук. думка*. 269 с.

Ляшенко, І. Ф. (1991). Етнофольклорна зорієнтованість національного стилеутворення у вітчизняній музиці. *Мистецтво і етнос. Культурологічний аспект*. Київ : Наукова думка. С. 94–108.

Мадзігон, В.(2002). Інформатизація в контексті демократизації освіти в Україні. *Розвиток педагогічної і психологічної наук в Україні* , Харків: "ОВС",

Макієвський, С. А. (1989). Техніка гри на ударній установці. Ч. 1. Київ :Музична Україна, 166 с.

Малихін, О.В. (2013). Методологічні основи визначення дидактичних умов у дослідженнях з теорії навчання (у вищій школі). *Наукові праці Чорноморського державного університету імені Петра Могили комплексу «КиєвоМогилянська академія»*. Серія: Педагогіка.. Т. 215, Вип. 203. С. 11–14.

Мар'євич, Н. (2015). *Підготовка майбутніх учителів початкових класів до організації музично-ігрової діяльності молодших школярів*: автореферат дисертації кандидата педагогічних наук: 13.00.04 «Теорія і методика

професійної освіти»; Вінницький державний педагогічний університет ім. М. Коцюбинського. Вінниця, 23 с.

Маєвська, Л. М. (2004). Модель підготовки майбутнього учителя до етнокультурного виховання школярів. *Теорія та методика навчання фундаментальних дисциплін у вищій школі: зб. наук. праць*. Кривий Ріг: Вид-во НМетАУ, . С. 334–342

Маєвська, Л. М. (2010) Модель підготовки майбутнього учителя до етнокультурного виховання молодших школярів. <http://eprints.zu.edu.ua>. 10.

Мазепа, Л. (2012) Українські народні інструменти та їхня роль у культурі. *Музикознавчі студії*.. № 4. С. 89–101.

Малюга, Н.М. (2010). Етнічні стереотипи та упередження в українському художньому дискурсі. *Філологічні студії. Лінгвістика і поетика тексту*. Вип 4.

Маноха, І. П. (2002). *Психологія потенціалу індивідуального буття людини: онтологічно орієнтований підхід*. Дис. на зд. наук. ст. доктора психологічних наук. Київ : Київський національний ун-т ім. Тараса Шевченка.

Матвеєва, Л. Л. (2005). Культурологія: Курс лекцій: Навч. Посібник. Либідь. 512с <https://subj.ukr-lit.com/kulturologiya-matvyeyeva-l-l-tema-7-stil-ukulturi/>

Мережко, Ю. В., Гмиріна, С. В., Киченко, Т. О. (2022). Педагогічні умови формування етнокультурної компетентності майбутніх викладачів вокалу у закладах вищої освіти *Інноваційна педагогіка*, 50 (2). С. 9- 13.

Мережко, Ю. (2020). Стимулювання творчої самореалізації майбутнього вчителя музичного мистецтва у процесі вокально-виконавської діяльності. *Музичне мистецтво і культура*. С. 619-925.

Мітева А. , Врубель Г. , Формування етнокультурної компетентності учнів в умовах української школи. Актуальні питання гуманітарних наук. Вип 35, том 3, 2021 DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/35-3-10>

Мінь Шаовей. (2017). *Формування рефлексивних умінь майбутніх учителів музики у процесі фортепіанної підготовки* : дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02. Київ,. 230 с

Мирополюська, Н. Є. (2021). *Виховання людини культури засобами іномови як художньої цінності. Виховання Людини Культури засобами мистецтва*: колективна монографія. Київ: Інститут обдарованої дитини НАПН України. С.192-204.

Михалюк, А.М. (2014). *Формування виконавської культури майбутніх учителів музики засобами українського фортепіанного мистецтва*. Дис. канд. пед. наук 13.00.02. Київ.

Михалюк, А. М. (2019). Педагогічний вимір українського фортепіанного мистецтва як чинника формування виконавської культури майбутніх педагогів-музикантів. *Освітологічний дискурс*. Київ : Київський університет імені Бориса Грінченка, Вип. № 1–2 (24–25). С. 286–296.

Михалюк, А. М. (2020). Концептуальні положення формування виконавської культури майбутніх педагогів-музикантів засобами українського фортепіанного мистецтва. *Освітологічний дискурс*. Київ. № 2 (29). С. 40–50.

Михалюк, А.М. (2021). Творчість та інновація: сучасний контент. *Освітологічний дискурс*. Київ: Київський університет імені Бориса Грінченка, Том 34. № 3. С. 32–45

Михайлова, М. О. (2010). Етнокультура як чинник формування національної свідомості. *Релігія, релігійність, філософія та гуманітарні знання у сучасному інформаційному просторі : національний та інтернаціональний аспекти*. Частина 1. – Луганськ : вид-во СЛУ ім. В. Даля,. С. 89 – 92.

Михайлова, М. О. (2013). Вплив глобальної масової культури на етнокультурне середовище України *Актуальні проблеми сучасної філософії та науки у глобалізованому світі : зб. наукових праць*. Житомир : Видавничий центр ЖДУ імені Івана Франка. С. 136 – 138

Микитка, Л. (2015). Музична культура українців: традиції та сучасність. *Українська культура*. № 3. С. 23–36.

Моляко, О. (2005). Функціональна модель формування полікультурної компетентності школярів. *Рідна школа*, № 6.

Мусатов, С. О. (2014). *Комунікативна парадигма у культурному контексті сучасності. Культу-ротвірна функція психологічної науки* : монографія / за ред. Г. О. Балла. Київ; Кіровоград,. С. 148-183

Нагнибіда, Л. С. (2007) Художній твір у системі комунікативного простору. *ВІСНИК Житомирського державного університету імені Івана Франка* (32). pp. 181-185.

Нарожна, Н.І. (2018). Компетентнісний підхід до фахового навчання в підготовці диригентів-хормейстерів. «Young Scientist» • № 1 (53) • January,. С, 368-373

Негребецька, О. М. (2021). ПЕДАГОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ У МУЗИЧНІЙ КУЛЬТУРІ. *Наукові записки. Серія: Педагогічні науки*, (200), 108-112.

Ненько, Ю. (2019). СУТНІСТЬ ПОНЯТТЯ «ТВОРЧІСТЬ», «ТВОРЧА САМОРЕАЛІЗАЦІЯ». *Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету*, (2), 256–262.

Нечай-Велкова, В. (2020). Основні напрями формування етнокультурної компетентності як чинника європеїзації України. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*, (68). 82–85.

Нікішенко Ю. І. (2004) Поняття «Етнічна культура» і «традиційна культура». *Наукові записки . Том 24. Теорія та історія культури*

Ніколаї, Г.Ю. (2021) Структура транскультурної компетентності магістрів музичного мистецтва. *Педагогічні науки: Теорія, історія, інноваційні технології* 5(109), 2021, 305-316 <https://pedscience.sspu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/02/31.pdf>

Ніколаї, Г. Ю. (2010). Музичний фольклор у змісті підготовки вчителів: етнопедагогічний аспект. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології* : наук. журнал. Сумський державний педагогічний університет імені

А. С. Макаренка. Суми : Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка. № 7 (9). С. 189–195.

Ніколаї, Г., Тао Жуй. (2021) Методичні засади формування художньо-педагогічної майстерності викладача вокалу . *Інноваційна педагогіка*. Вип.37, 126-130.

Режим

доступа:

<http://www.innovpedagogy.od.ua/archives/2021/37/27.pdf>.

Ніколаї, Г., Го, Яньцзюнь, (2022) Методологічні та методичні засади дослідження проблеми формування художньо-дидактичної компетентності майбутніх викладачів вокалу. *Професійна освіта: методологія, теорія та технології №15*. Переяслав: Переяславський університет імені Григорія Сковороди, с. 70-91 DOI: <https://doi.org/10.31470/2415-3729-2022-15-70-91>

Ніколаї, Г. Ю.;Сунь, Жуй (2022) Феномен поліхудожньої обізнаності майбутніх викладачів вокалу: науковий дискурс *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова* Серія 14. Теорія і методика мистецької освіти Випуск 28, 45-53. URI:<http://enpuir.npu.edu.ua/handle/123456789/39229>

Ніколаї,Г., Бянь Наньнань. (2023) Антропологічні засади підготовки викладачів мистецького профілю. *Південноукраїнські мистецькі студії №2 (3)*, с. 82-87 DOI: <https://doi.org/10.24195/artstudies.2023-2.14>

Нікішенко, Ю. І. (2004). Поняття «етнічна культура» і «традиційна культура» в етнокультурології. *Наукові записки. Теорія та історія культури*, (24). Вилучено з <https://ekmair.ukma.edu.ua/server/api/core/bitstreams/2362ad6b-d715-4d7d-80b6-439229a981c3/content>.

Оксютів М.О.(2014). *Етнокультура в контексті глобалізаційних процесів. Соціально- філософський аналіз* . автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата філософських наук Житомирський державний університет імені Івана Франка

Олексюк, О. М. Ткач, М. М. (2004). Педагогіка духовного потенціалу особистості: сфера музичного мистецтва: навч. посібник. Київ: Знання України.

Олексюк, О. М., Ткач, М. М., Лісун, Д. В. (2013). *Герменевтичний підхід у вищій мистецькій освіті: колект. моногр.* Київ: Київський ун-т ім. Б. Грінченка.

Олексюк, О. (2015). Національна ідея у змісті фахової підготовки майбутнього вчителя музичного мистецтва. *Вісник Прикарпатського університету. Мистецтвознавство*. Вип. 30–31. Ч. 2. 190 с.

Олексюк О. М., Ткач М. М., Лісун Д. В. (2013), *Герменевтичний підхід у вищій мистецькій освіті* : колект. монограф. Київ : Київ. ун-т ім. Б. Грінченка. 150 с.

Олексюк О.М. Мистецька освіта в контексті нової педагогічної парадигми. *Музичне мистецтво в освітологічному дискурсі*. 2017. № 2. С. 3–7.

Овчаренко-Пешкова, Олена. (2024). Методологічні засади формування художньо-творчої компетентності учнів на уроках музичного мистецтва. *Південноукраїнські мистецькі студії*. 62-66. 10.24195/artstudies.2024-2.11.

Олійник, Г. М. (2015). Педагогічні умови формування готовності майбутніх соціальних до організації освітньо-дозвілєвої діяльності. *Науковометодичний журнал Національного педагогічного університету. «Соціальна робота в Україні: теорія і практика*. Київ : НПУ імені М. П. Драгоманова, № 1-4, січень – грудень. С. 20-28.

Омельченко, О. П. (2013). *Музичні інструменти в історії української культури*. Дніпро: ДНУ. 256 с.

Отіч, О. М. (2009). *Мистецтво у системі розвитку творчої індивідуальності майбутнього професійного навчання: теоретичний і методичний аспект* : монографія. Чернівці : Зелена буковина, 752 с.

Отіч, О. (2010). Культурологічна педагогічна парадигма як методологічна основа сучасної освіти. Режим доступу: <http://zbirnik.mixmd.edu.ua/>

Падалка, Г. М. (1998). Українська філармонія для дітей та юнацтва: Проблеми модернізації музично-педагогічної освіти. *Молодь і освіта..* № 1. С. 7-10.

Парфентьєва І. П. (2011). Формування мистецької рефлексії у майбутніх учителів музики. Теорія та методика мистецької освіти. Наукова школа Г. М. Падалки. Колективна монографія. Вид. друге, допов. Київ: НПУ імені М. П. Драгоманова, С. 285–291.

Пономаренко, О. В. (2020). Поняття «організаційно-педагогічні умови» в контексті дослідження професійної освіти майбутніх магістрів психології. Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах.. № 70. Т. 3. С. 197–200

Пономарьов, А. П. (1994). Українська етнографія. Курс лекцій.- Київ Либідь, С.І 17. 15.

Рало, Г. О. (2020). Інноваційні методи навчання, які використовуються в класі ударних інструментів. *Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського*. № 2 (131). С. 14–22.

Растригіна, А. (2024). Становлення ціннісного ставлення школярів до етнокультурних традицій родини засобами музичного мистецтва за часів незалежності України. *Наукові записки. Серія: Педагогічні науки* Вип. 216. С 383-388.

Растригіна, А. Імплементация зарубіжного досвіду арт-комунікаційної взаємодії у підготовку майбутніх вчителів музичного мистецтва. *Наукові записки. Серія: Педагогічні науки*. Кропивницький: *Центральноукраїнський державний університет імені Володимира Винниченка*. Серія: Педагогічні науки. 2024. Випуск 213. С. 291-296

<https://pednauk.cusu.edu.ua/index.php/pednauk/article/view/1787/1758>

Реброва, О. Є. (2009). Педагогічні умови формування художньо-ментального досвіду майбутніх учителів мистецьких дисциплін. *Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського*. Одеса.

Реброва, О. Є. (2011). *Методологія і методи досліджень педагогіки мистецтва*. Навчально-методичний посібник для студентів і магістрантів

інститутів мистецтв педагогічних університетів. Одеса: ПНПУ імені К. Д. Ушинського. 84 с.

Реброва, О. Є. (2012). *Методологічні основи педагогічної ментальності: культурологічний та професійний аспекти*. Київ: НПУ імені М. П. Драгоманова.

Реброва, О. (2013). *Теорія і методика формування художньо-ментального досвіду майбутніх учителів музичного мистецтва та хореографії*. Дис д-ра пед. наук. Київ.

Реброва, Е. Е. (2014). Художественная идентификация как фактор подготовки учителей музыки и хореографии в условиях поликультурной образовательной среды. *Ars inter culturas*, (3), 137–153.

Реброва, О. Є. (2019). Художньо-естетичні інновації мистецької освіти в підготовці майбутніх учителів музичного мистецтва і хореографії. *Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К.Д. Ушинського*: ПНПУ імені К. Д. Ушинського. № 4.13-25.

Реброва, О.Є. (2022). *Теоретичне дослідження художньо-ментального досвіду в проекції педагогіки мистецтва: монографія*. Друге видання, перероб. і доп. Одеса, ПНПУ імені К.Д. Ушинського. 310 с. Автореф. дис. канд. культурології. Харківська державна академія культури. Харків.

Ростовський, О. Я. (1997). *Педагогіка музичного сприймання*: Навч.-метод. посібник. Київ: ІЗМН.

Ростовський, О. Я. (2011). *Теорія і методика музичної освіти* : навч.-метод. посібник. Тернопіль: *Навч. книга «Богдан»*.

Рудницька, О. П. (1998). *Музика і культура особистості: проблеми сучасної педагогічної освіти*: навч. посіб. Київ : ІЗМН, 248 с.

Рудницька, К. В. (2016). Сутність понять «компетентнісний підхід», «компетентність», «компетенція», «професійна компетентність» у світлі сучасної освітньої парадигми . *Науковий вісник Ужгородського університету*. Вип. 1 (38). С. 241–244.

Руденко, Ю. Д. (2003) *Основи сучасного українського виховання*. Київ Вид. імені Олени Теліги,. 328 с.

Рябова, О.В. (2021). *Формування музично-стильових уявлень підлітків у колективному музикуванні*. Суми : вид. Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка.

Рябова, Ю. М (2021) Міжкультурна компетентність як складова підготовки сучасних фахівців до професійної діяльності в багатонаціональному середовищі *Наукові праці. Педагогіка*, С.16-19

Соколова, О. В.; Мельник, О. П.; Ши Юе. (2022) Особливості формування етнокультурних уявлень майбутніх учителів музичного мистецтва. *Науковий часопис. Серія 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи. зб. наук. праць*. Нац. пед. ун-т імені М. П. Драгоманова. Вип. 89. Київ : Видавничий дім «Гельветика». 174 с.

Соколова О. В. *Інтеграція мистецьких знань у контексті етно- та полікультурної освіти майбутніх учителів музичного мистецтва* Інтегральна система мистецької освіти: етнокультурний напрям розвитку здібностей творчої особистості: колективна монографія. Керівник авторського проекту В. І. Федоришин. Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2021. 366 с. С.86-105. <http://enpuir.npu.edu.ua/handle/123456789/38338>

Соколова О. В. (2023). Етнокультурні аспекти вокальної підготовки майбутнього вчителя музичного мистецтва. *Інноваційна педагогіка*. Вип. 65. Т.2.. С. 117-120. <https://doi.org/10.32782/2663-6085/2023/65.2.24>

Слабко, В. М. Соколова, О. В. (2023). Самостійна робота студентів як засіб інтенсифікації транс культурної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва у системі неперервної освіти. *Наука і техніка сьогодні. Серія «Актуальні проблеми освіти та педагогіки»*. № 10 (24). С. 469-480. [https://doi.org/10.52058/2786-6025-2023-10\(24\)](https://doi.org/10.52058/2786-6025-2023-10(24))

Соляр, Л. В. (2002). *Формування етнокультурної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва*. Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія і

методика професійної освіти. Кременецька обласна гуманітарно-педагогічна академія ім. Тараса Шевченка, Кременець, ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені

Соляр, Л. В. (2016). Компетентнісний підхід до проблеми формування етнокультурної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва. *Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського. Педагогічні науки*. №1 (52), Миколаїв : МНУ імені В. О. Сухомлинського, лютий С. 118-123.

Соляр, Л. В. (2016). Основні принципи та підходи філософської методології до формування етнокультурної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва. *Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського. Педагогічні науки*. №2 (53), травень. Миколаїв : МНУ імені В. О. Сухомлинського, С. 181-186.

Соляр, Л. В. Сендвіч-модель формування етнокультурної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва. *Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету. Серія : Педагогічні науки*. Вип. 3. Бердянськ : БДПУ, 2016. С. 150-158.

Соляр, Л. В. Програма формування етнокультурної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва. *Педагогічний дискурс*. Хмельницький, 2017. Вип. 22. С. 153-159.

Сорочук Л. (2021). Функціонування української етнокультурної традиції в умовах сучасних викликів і загроз . Українознавчий альманах. Випуск 29 DOI: <https://doi.org/10.17721/2520-2626/2021.29.22>

Сотська, Г. (2012). Аксіологічний підхід до формування естетичної культури майбутніх учителів образотворчого мистецтва в педагогічних університетах .*Психолого-педагогічні проблеми сільської школи*. № 40. С. 21-26.

Степанова, Л.В. (2016). Методологічні основи дослідження герменевтичної компетентності майбутніх викладачів музики та хореографії.

Актуальні питання мистецької освіти та виховання : збірник наукових праць. Вип. 2 (8) Суми : ФОП Цьома С.П., 2016. С. 32-42.

Степанова, Л.В. (2017). Науково-методологічні підходи дослідження художньо-герменевтичної компетентності майбутніх викладачів музики та хореографії. *Науковий часопис НПУ ім. М.П. Драгоманова. Серія 14 Теорія і методика мистецької освіти: Збірник наукових праць.* Вип.22 (27) ч. I. Київ : НПУ ім. М. П. Драгоманова. С. 44-50.

Степанова, Л.В. (2017). Моделювання як метод наукового пізнання. *Матеріали і тези III Міжнародної конференції молодих учених та студентів «Музична та хореографічна освіта в контексті культурного розвитку суспільства.* (Одеса 13-14 жовтня 2017 р.). (Т. 1). Одеса: ПДПУ ім. К. Д. Ушинського, С.70– 72.

Степанова Л.В. (2017 с). Організація самостійної роботи студентів з дисципліни «Основи дослідження та викладання художньої культури як форм вдосконалення професійної підготовки магістрантів. *Матеріали III Міжнародного конгресу «Глобальні виклики педагогічної освіти в університетському просторі.* (18-21 травня 2017, м. Одеса). Одеса: ПДПУ ім. К. Д. Ушинського. С. 325–327.

Степанова, Л.В., (2021). Педагогічний потенціал етнокультурної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва. Музична та хореографічна освіта в контексті культурного розвитку суспільства. *Матеріали і тези VII Міжнародної конференції молодих учених та студентів* (Одеса 04-05 листопада 2021 р.). Т.2. - Одеса: ПНПУ імені К. Д. Ушинського, 2021. С. 56-59

Степанова, Л.В. (2022). До проблеми формування національної свідомості здобувачів початкової музичної освіти за етностильовим підходом. *Культура, освіта, творчість: світові технології, авторські ідеї, традиції і новаторство: збірник матеріалів IV Міжнародної науково-практичної конференції/за ред. М.В. Русяєвої* Одеса: видавець С.Л. Назарчук, 2022. С. 149-152.

Степико М. Т. (1998) Буття етносу. Витоки, сучасність, перспективи, Київ: Знання, С. 37. 12.

Стефаненко Т. Г. (2006) . *Етнопсихологія. Практикум : навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів*. Київ: Слово. 208 с. Сударик О.С. Сутність поняття «ігрові технології» та їх класифікація // Формування сучасної науки: методика та практика: матеріали І Міжнародної студентської наукової конференції (Т. 2), м. Кам'янецьПодільський, 29 жовтня, 2021 рік / ГО «Молодіжна наукова ліга». Вінниця: ГО «Європейська наукова платформа», 2021. С.91–94.

Таран, І. (2023). Музично-ігрова діяльність у процесі навчання гри на фортепіано. *Музичне мистецтво в освітологічному дискурсі*, (8), 36–40.

Ткачук, Г. В. (2018). Організаційно-педагогічні умови та етапи впровадження змішаного навчання у закладах вищої освіти. *Наукові записки. Серія: Педагогічні науки*. Вип. 168. С. 259–262.

Ульянова, В. (2020). Методологічні підходи до художньо-естетичного виховання майбутніх учителів художньої культури і майбутніх учителів музичного мистецтва. *Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка*. Дрогобич: Видавничий дім «Гельветика», Вип. 29. Том 4. 280 с.

Уманець В.О., Гуревич Р.С., Кадемія М.Ю. (2018). Інноваційні технології у закладах вищої освіти. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми : зб. наук. пр.* Київ ; Вінниця. Випуск 51. С. 11–15.

Черкасов, В.Ф. (2020). Модель готовності формування майбутніх учителів музичного мистецтва до виховання національної самосвідомості учнів основної школи. *Наукові записки Вип. 185. Серія: Педагогічні науки*. Кропивницький: РВВ ІДПУ ім. В. Винниченка, С. 68–73

Черкасов, В.Ф. (2021). Формування музично-естетичної культури майбутніх учителів музичного мистецтва засобами фестивального руху *Наукові*

записки Вип. 192. Серія: Педагогічні науки. Кропивницький: РВВ ЦДПУ ім. В. Винниченка, С. 26–31.

Черкасов, В.Ф. (2021). *Естетичне виховання молоді в контексті соціально- культурних змін* Topical issues of higher humanitarian and art education: History, theory, practice. Monograph edited by prof. Oleh Mikhailychenko. Bo Basen /Germany. LAP LAMBERT Academic Publishing.. Р. 4–33 Англія

Черкасов, В., Шетеля Н., Осередчук О., Кравчук О., Ярова, Л. Кучай О. (2023). Компетентнісний підхід у підготовці спеціалістів в інноваційному освітньому середовищі вищої освіти Competency approach in preparing professionals in an innovative educational environment in Higher Education. Revista Conrado, 19 (S3), 298-307. <https://conrado.ucf.edu.cu/index.php/conrado/article/view/3512/3350>

Черкасов, В (2024). Педагогічні умови формування естетичної свідомості майбутніх учителів музичного мистецтва в професійній підготовці *Наукові записки. Серія: Педагогічні науки. Випуск 10.* Кропивницький :Видавництво «Код». С. 51–58.

Черняк, О. А. (2019). Формування культурологічних знань майбутніх учителів музичного мистецтва у процесі фахової підготовки *.Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка.* Серія: Педагогіка. № 1. С. 152-157.

Чжан, Цзінцзін Мистецька рефлексія майбутнього вчителя музики: концептуальна модель *.Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 16 : Творча особистість учителя: проблеми теорії і практики.* 2016. Вип. 26. С. 42-46.

Чжан Ін (2020). *Формування етнокультурної компетентності майбутніх учителів музики і хореографії з КНР у вищих педагогічних навчальних закладах України.* Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук, Суми.

Чжоу, Ілей. (2019). Особливості формування полікультурної компетентності у підготовці майбутніх учителів музичного мистецтва в Китаї. *Мистецька освіта: теорія, методологія, технології: зб. матер. II Всеукр. наук-практ. конф.*, 14 листопада. Кривий Ріг, С. 29-30

Фан, Фей, Степанова, Л.(2022). Методологічні підходи до формування етно-стильових виконавських умінь майбутніх учителів музичного мистецтва. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології* / голов. ред. А. А. Сбрюова. Суми : Вид-во СумДПУ

Фан, Фей. (2020). Роль етно-стильових музично-виконавських традицій у підготовці вчителів музичного мистецтва. *Музична та хореографічна освіта в контексті культурного розвитку суспільства. Матеріали і тези VI Міжнародної конференції молодих учених та студентів* (Одеса 15-16 жовтня 2020 р.). Т.3. Одеса: ПНПУ імені К. Д. Ушинського, С.110-116.

Хачатрян, Є. (2020). *Формування міжкультурної дискурсивної компетентності майбутніх фахівців з економіки в процесі вивчення гуманітарних дисциплін* (дис. ... канд. пед. наук). Харків (Khachatrian, E. (2020). Formation of intercultural discursive competence of future specialists in economics in the process of studying humanities (PhD thesis). Kharkiv).

Хоружа О. В. (2008). Етнокультурна освіта в системі фахової підготовки майбутнього вчителя музики. *Наука і молодь: зб. праць. Київ: Міжгалузовий інститут управління*, Випуск 3. С. 14–16

Хоружа, Л. Л. (2007). Компетентнісний підхід в освіті: ретроспективний погляд на розвиток ідеї. *Педагогічна освіта: теорія і практика: збірник наукових праць. Серія "Психологія. Педагогіка"*, (7), 202.

Хмелевська, І. О. (2021). *Методика формування інтегральної компетентності майбутніх викладачів музичного мистецтва та хореографії* (дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02 – теорія та методика музичного навчання). Суми (Khmelevska, I. O. (2021). Methods of forming the integral competence of future teachers of musical art and choreography (PhD thesis). Sumy).

Цзі Чжидань. (2023). Транскультурна компетентність особистості як умова ефективності фахової підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва в Україні та Китаї. *Scientific journal Paradigm of knowledge*, (3(57)). Вилучено з <https://naukajournal.org/index.php/Paradigm/article/view/2592/2544>

Шип, С.В. (2020). Методологія музикознавства. Постановка проблеми та основні поняття. *Науковий вісник Національної музичної академії України імені П.І. Чайковського*. Вип 129. Київ, С. 9-25.

Шишков, І. (2002). *Розвиток ударних інструментів в народній музиці України*. Київ: Музична спілка.

Шумейко, О. (2010). *Історія музичних інструментів в Україні*. Львів: Академвидав.

Шульгіна, В.Д. (2004). Національна освіта в Україні в умовах розвитку процесів глобалізації. *Науковий часопис. Теорія і методика мистецької освіти: Збірка наукових праць*. Київ: КНПУ ім.М.П.Драгоманова. Вип.1(6). С.21-25.

Шульс, Я. В., Тітов О. М. 2023. *Особливості формування навичок гри на ударній установці : методичні рекомендації до постановки ігрового апарату для елементарного підрівня початкової мистецької освіти*. Київ, 30 с.

Шульга, М.(2018). *Компетентність етнокультурна. Етнічний довідник: поняття та терміни*. URL:<http://ethnography.national.org.ua/glossary/k.html> (дата звернення: 09.07.2018).

Щербініна, О. М. (2004). *Формування музично-стильових уявлень майбутніх учителів музики у процесі інструментально-виконавської підготовки* дис... канд. пед. наук: Ніжинський держ. педагогічний ун-т ім. Миколи Гоголя. Ніжин.

Щербань, П. (2008). Формування національної самосвідомості студентів . *Освіта*.№ 22–23 (28 травня – 4 червня). С. 6–7.

Щолокова, О. П. (1996). *Основи професійної художньо-естетичної підготовки майбутнього вчителя*. Київ: УДПУ ім. М. П. Драгоманова.

Щолокова, О. П. (2011). Філософські засади мистецької освіти. Науковий часопис Нац. пед. ун-ту ім. М. П. Драгоманова. Сер.14. *Теорія і методика мистецької освіти*. Вип.11(16), 9–13. Київ: Вид-во НПУ.

Юник, Д. (2011). Терія та методика формування виконавської надійності музикантів-інструменталістів : автореф. дис. док. пед. наук. Київ, 40.

ЮНЕСКО,(2015)<https://www.unesco.org/fr/articles/le-forum-mondial-sur-leducation-adopte-la-declaration-sur-lavenir-de-leducation>

Язловецька, О. В. (2022). Компетентнісний підхід як основа реформування освітнього процесу. *Наукові записки. Серія: Педагогічні науки*, (206), 247–253.

Bennett J. M. (2013) Developing Intercultural Competence: A Developmental Model. *Intercultural Communication: A Reader*. Boston: Wadsworth Publishing,. P. 120–145.

Bennett J. (2013). *Basic Concepts of Intercultural Communication: Paradigms, Principles, and Practices*. Boston: Intercultural Press.. 288 p.

Blades J. (2005). *Percussion Instruments and Their History*. Westport: Bold Strummer.. 518 p.

Brislin R. W. (2000). Understanding Culture's Influence on Behavior. *Fort Worth: Harcourt Brace College Publishers*. 478 p.

Byram M. (1997). *Teaching and Assessing Intercultural Communicative Competence*. Bristol: Multilingual Matters. 124 p.

Cushner K., Brislin R. W. (1996). *Intercultural Interactions: A Practical Guide*. London: Sage Publications. 295 p.

Cushner K., McClelland A., Safford P. (2014). *Human Diversity in Education: An Integrative Approach*. New York: McGraw-Hill. 560 p.

Chen Nanpu (2017) Bells Bianzhong in Chinese Instrumental Culture Of The Bronze Age. *Українська куль-тура: минуле, сучасне, шляхи розвитку. Науковий збірник*. (24). 17–21.

Deardorff D. K. (2009). *The SAGE Handbook of Intercultural Competence*. Thousand Oaks: Sage Publications. 560 p

Fantini A. E. (2012). Exploring Intercultural Competence: Concepts and Evidence. *The Routledge Handbook of Language and Intercultural Communication*. New York: Routledge, P. 456–470.

Gudykunst W. B., Ting-Toomey S. (1988). Culture and Interpersonal Communication. Newbury Park: Sage Publications. 256 p.

Hall E. T. (1976). Beyond Culture. New York: Anchor Books. 298 p.

Hall E. T., Hall M. R. (1990). Understanding Cultural Differences Yarmouth: Intercultural Press. 206 p.

Hofstede G. (2001). Culture's Consequences: Comparing Values, Behaviors, Institutions, and Organizations Across Nations. *Thousand Oaks: Sage Publications..* 616 p.

Kartomi M. E. (1990) On Concepts and Classifications of Musical Instruments. *Chicago: University of Chicago Press..* 432 p.

Kim Y. Y. (2001). The Interactive Model of Intercultural Adaptation. *International Journal of Intercultural Relations..* Vol. 25, No. 2. P. 179–196.

Kim Y. Y. (2002). Adapting to a New Culture: An Integrative Communication Theory. *Handbook of International and Intercultural Communication*. Thousand Oaks: Sage Publications. P. 259–273.

Kim Y. Y. (2009). Cross-Cultural Adaptation. *The SAGE Handbook of Intercultural Competence*. Thousand Oaks: Sage Publications. P. 387–402.

Kim Y. Y. (1988). The Theory of Cross-Cultural Adaptation. *International and Intercultural Communication Annual*. Thousand Oaks: Sage Publications, Vol. 12. P. 37–70.

Lustig M. W., Koester J. (2012). *Intercultural Competence: Interpersonal Communication Across Cultures*. Boston: Pearson. 400 p.

Martin J. N., Nakayama T. K. (2017). *Intercultural Communication in Contexts*. New York: McGraw-Hill. 560 p.

Meyer E. (2014). The Culture Map: Breaking Through the Invisible Boundaries of Global Business. New York: PublicAffairs. 288 p.
<https://archive.org/details/culturemapbreaki0000meyer>

Mukan, N., Chubinska, N., & Zhongjun, G. (2023). Компетентнісний підхід у вищій освіті: основні поняття та категорії. *Академічні візії*, (17). Вилучено з <https://academy-vision.org/index.php/av/article/view/475>.

Nikolai, H. (2022). Meanders of teachers' musical pedagogical training in Ukraine and Poland: historical-pedagogical discourse *Актуальні питання гуманітарних наук*. Вип 58, том 2, 255-262 DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/58-2-36>

Nikolai H. Yu., Yan Peng (2022) Future vocal teacher's intercultural competences development through the prism of genre and style *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*, №85/2022, с.139-143 <http://pedagogy-journal.kpu.zp.ua/archive/2022/85/24>

Rastrygina Alla (2020). The Training of Music Teacher According to Humanistic Oriented Artistic paradigm (Підготовка вчителя музичного мистецтва у контексті гуманістично орієнтованої мистецької парадигми) *Journal of History Culture and Art Research*, ISSN: 2147-0626. Verb of science. DOI), # Cilt 9. Sayı 1[Інтернет видання]. С. 249-257.

URL:<http://kutaksam.karabuk.edu.tr/index.php/ilk/article/view/2422>

Shetelya, N., Osredchuk, O., Cherkasov, V., Kravchuk, O., Yarova, L., & Kuchai, O. (2023). *Competency approach in preparing professionals in an innovative educational environment in Higher Education*. *Revista Conrado*, 19 (S3), 298-307.

Spencer-Oatey H., Franklin P. (2009). *Intercultural Interaction: Multidisciplinary Approach to Intercultural Communication*. New York: Palgrave Macmillan. 368 p.

Stepanova L., Zhang Wenli, Sun Keao, (2024). To the problem of forming the skills of applicants for musical education to create their own interpretation of the artistic image during independent work on a vocal work. *The 1st International scientific and practical conference "Perspectives of contemporary science: theory and practice"* (March 4-6, 2024) SPC "Sciconf.com.ua", Lviv, Ukraine. 2024. P. 373-377.

Stepanova L., Chen Peisi (2024). Formation of artistic skills as an urgent task of vocal training of future bachelors of musical arts. *Музична та хореографічна освіта в контексті культурного розвитку суспільства : матеріали і тези X Міжнародної конференції молодих учених та студентів* (м. Одеса, 18–19 жовтня 2024 р.). Т.1. Одеса : ПНПУ імені К. Д. Ушинського, 2024. С.11-14.

Trompenaars F., Hampden-Turner C. (2012). *Riding the Waves of Culture: Understanding Diversity in Global Business*. New York: McGraw-Hill.. 400 p.

Ting-Toomey S., Chung L. C. (2012). *Understanding Intercultural Communication*. Oxford: Oxford University Press. 400 p.

Ting-Toomey, S. (1999). *Communicating Across Cultures*. New York: The Guilford Press. 334 p.

Vanek, J., McKay D. (2016) The Adaptation Model of Intercultural Competence. *Handbook of Intercultural Communication*. Berlin: Mouton de Gruyter.. P. 89–112.

Zonis, E. (1993) *Ethnomusicology and Modern Music History*. Urbana: University of Illinois Press.. 464 p.

ДОДАТКИ

Додаток А

**Опитувальник на визначення етнокультурної соціалізації
здобувачів мистецько-педагогічної освіти
(Анкета за Н. Рудкевич. Модифікована)**

Ваша стать: _____ чол.; _____ жін.

Вік _____

Факультет _____

Спеціальність _____

Курс _____

Національність _____

Ваша рідна мова _____

1) Перебуваючи за кордоном, чи будете Ви дотримуватися своїх етнічних традицій під час святкування, наприклад Різдва?

а) так, звісно адже традицій потрібно дотримуватися ;

б) швидше ні, чим так;

в) якщо будуть наполягати родичі;

г) якщо не забуду.

2) Чи будете Ви залучати представників інших етнічних груп до святкування

Вашого етнічного свята?

а) авжеж, я з радістю буду ділитися своїми традиціями;

б) швидше ні, навіщо це їм;

в) в жодному разі, адже вони нав'язуватиме щось своє;

г) залежно від ситуації.

3) Чи одягнете Ви вишиванку у Міжнародний день вишиванки?

а) так звісно, адже це модно – носити вишиванку;

б) думаю, що ні;

в) думаю, що так, бо українське потрібно популяризувати;

г) якщо не забуду.

4) Чи є у Вашому гардеробі будь-яка річ в етнічному стилі?

а) сумка, гаманець;

б) прикраси;

в) у мене весь одяг у етно-стилі;

г) ні, немає.

5) Які пісні та танці вам найбільше подобаються?

а) національні пісні й танці;

б) пісні й танці народів нашої країни та закордонні, але віддаю перевагу все-таки своїм національним;

в) подобаються різні пісні й танці однаковою мірою – свої національні і закордонні;

г) подобаються закордонні національні пісні й танці (вказіть, які)

б) Чи вважаєте ви, що необхідно збільшити випуск книг про історичне минуле

нашого народу?

а) так, це необхідно; в) мені байдуже;

б) достатньо того, що є; г) не знаю.

7) Як би ви поставились до того, що хто-небудь з ваших близьких родичів одружився з людиною іншої національності?

а) вважаю такий шлюб небажаним;

б) надав би перевагу людині своєї національності, але заперечувати не став би;

в) національність у шлюбі не має ніякого значення;

г) важко відповісти.

8) Якому весіллю ви б надали перевагу?

а) урочистому обіду;

б) обіду з елементами національного обряду; д) важко відповісти.

в) національному обряду, але не старовинному;

г) старовинному обряду;

9) Нижче наводиться список деяких видів діяльності. Будь ласка, поставте позначку у відповідній графі, як часто ви приділяєте час кожному з них.

Вид занять	Завжди	Дуже часто	Часто	Інколи	Рідко	Ніколи
Читання книг рідною мовою						
Читання газет, журналів рідною мовою						
Слухання народних пісень і музики						
Перегляд телепередач рідною мовою						
Похід до музеїв національного прикладного мистецтва						

10) У яких культурно-просвітницьких заходах Ви б із задоволенням взяли б участь:

освіти?

- а) туристичні подорожі;
- б) національні свята;
- в) відвідування музеїв, театрів;
- г) волонтерська робота.

11) Чи належите Ви до будь-якої субкультури?

- а) так, звичайно;
- б) звичайно, що ні;
- в) думаю про це;
- г) не знаю, що це.

12) Чи дратує вас, коли в колективі люди однієї національності розмовляють рідною мовою, а решта їх не розуміє?

- а) дратує, так як вважаю, що в багатонаціональному колективі потрібно розмовляти доступною всім мовою;
- б) дратує, хоча вважаю, що люди мають право розмовляти своєю мовою

де

- завгодно і коли завгодно;
- в) ні, мене це не дратує, вважаю це цілком природно;
- г) мені байдуже.

13) Якщо людина іншої етнічної групи звернеться до Вас по допомогу, Ваші дії:

- а) допоможу чим зможу, адже йому і так складно;
- б) проігнорую прохання;
- в) нехай звернеться до адміністрації закладу вищої освіти;
- г) не знаю.

14) Чи є серед Ваших друзів/знайомі представники інших етнічних груп?

- а) так, є мої однокурсники – ми дружимо;
- б) ні, немає;
- в) є, але я з ними не контактую;
- г) не пригадую.

15) Якщо би Вас із адміністрації закладу вищої освіти попросили провести екскурсію по місту студентам-першокурсникам із інших країн чи регіонів, якими були б Ваші дії?

а) з радістю погоджусь, попередньо підготую культурну програму (музеї, галереї,

- парки);
- б) швидше відмовлюсь;
- в) якщо буде вільний час;
- г) не знаю.

16) Якою мовою вам приємно було б спілкуватися (розмовляти) в позааудиторний час з викладачами вашої національності?

- а) своєю рідною мовою;

б) іншою (вказіть якою)_____;

в) мені байдуже.

17) Якою мовою ви розмовляєте зі своїми друзями, знайомими вашої національності в навчальному закладі та в інших місцях?

а) тільки рідною мовою;

б) здебільшого рідною мовою;

в) однаковою мірою як рідною, так і іншою (вказіть якою)_____;

г) здебільшого іншою (вказіть якою) _____

д) тільки іншою (вказіть якою) _____.

Додаток Б

Тест «Типи етнічної ідентичності» (Г. Солдатова, С. Рижова) (Модифікована)

Зазначте, будь-ласка, Ваш вік _____ і стать _____

Нижче наведено висловлювання різних людей з питань національних відносин, національної культури. Подумайте, наскільки Ваше збігається з думкою цих людей. Визначте свою згоду або незгоду з даними висловлюваннями.

№п/п	Я - людина, яка ...	Згоден(а)	Скоріше згоден(а)	В чомусь згоден(а), в чомусь ні	Скоріше не згоден(а)	Не згоден(а)
1	Воліє спосіб життя свого народу, але з великим інтересом ставиться до інших народів.					
2	Вважає, що міжнаціональні шлюби руйнують народ.					
3	Часто відчуває перевагу людей іншої національності.					
4	Вважає, що права нації завжди вище прав людини.					
5	Вважає, що в повсякденному спілкуванні національність не має значення.					
6	Воліє спосіб життя тільки свого народу.					
7	Зазвичай не приховує своєї національності.					
8	Вважає, що справжня дружба може бути тільки між людьми однієї національності.					
9	Часто відчуває сором за людей своєї національності					
10	Вважає, що будь-які засоби хороші для захисту інтересів свого народу					
11	Не віддає переваги будь-якої національної культури, включаючи і свою власну					
12	Нерідко відчуває перевагу свого народом над іншими.					
13	Любить свій народ, але поважає мову і культуру інших народів.					
14	Вважає строго за необхідне зберігати чистоту нації					
15	Важко поєднується із людьми своєї національності.					

16	Вважає, що взаємодія з людьми інших національностей часто буває джерелом неприємностей					
17	Байдуже ставиться до своєї національної приналежності					
18	Відчуває напругу, коли чує навколо себе чужу мову					
19	Готовий мати справу з представником будь-якого народу, не дивлячись на національні відмінності.					
20	Вважає, що його народ має право вирішувати свої проблеми за рахунок інших народів					
21	Часто відчуває неповноцінність через свою національну приналежність					
22	Вважає свій народ більш обдарованим і розвиненим порівняно з іншими народами					
23	Вважає, що люди інших національностей повинні бути обмежені в праві проживання на його національній території.					
24	Дратується при близькому спілкуванні з людьми інших національностей.					
25	Завжди знаходить можливість мирно домовитися в міжнаціональному суперечці					
26	Вважає за необхідне «очищення» культури свого народу від впливу інших культур					
27	Не поважає свій народ					
28	Вважає, що на його землі все права користування природними і соціальними ресурсами повинні належати тільки його народу					
29	Ніколи серйозно не ставився до міжнаціональних проблем.					
30	Вважає, що його народ не краще і не гірше за інших народів					

Додаток В

Орієнтовні питання для цілеспрямованого опитування на виявлення ступеня розвиненості в респондентів внутрішньої мотивації до оволодіння виконавськими музично-ритмічними традиціями різних етносів

1. Музику яких стилів Ви найчастіше виконуєте?
2. Яку музику за стилем Ви любите слухати?
3. Чи подобається Вам музика в етностилі?
4. Як часто Ви слухаєте етномузику – фольклор, сучасні етностилі (етноджаз, енторок тощо), народні пісні в сучасній обробці, інше?
5. Етномузиці яких країн та регіонів Ви віддаєте перевагу?
6. Як Ви вважаєте, можна поділити фольклор різних народів на більш і менш досконалий?
7. Чи доводилося Вам виконувати твори з етнічними елементами?
8. Хто з відомих композиторів у своїй творчості звертався до народної музики?
9. Твори яких жанрів Вам подобається грати найбільше?
10. Назвіть композиторів у своїй творчості використовуються етностильові прийоми та інтонації?
11. Чи подобається Вам музика Сходу?
12. Які твори китайських композиторів та народні китайські твори Ви слухали або виконували?
13. Які європейські музичні стилі Ви вважаєте найбільш близькими за художньо-образним змістом китайському музичному мистецтву?
14. Музичне мистецтво яких жанрово-стильових напрямків Вам подобається найбільше?
15. Твори композиторів яких країн Вам подобається грати найбільше?
16. Назвіть імена своїх улюблених композиторів. 17. Назвіть декілька музичних творів, які Вам найбільше подобається грати чи співати.
18. Назвіть декілька музичних творів, які Вам найбільше подобається слухати.
19. Назвіть декілька видатних піаністів, яких Ви вважаєте найбільш великими майстрами фортепіанного виконавства
20. Назвіть декілька видатних музикантів, які Вам не дуже подобаються
21. Твори яких композиторів Ви ще не виконували, але маєте бажання та намір їх виконувати в майбутньому?

Додаток Г

Анкета виявлення виявлення рівня обізнаності та ставлення респондентів до етнокультурних традицій

1. Як ви визначаєте поняття «етнокультура» та «етнокультурні традиції»?

2. Як ви вважаєте, для громадянина

важливим/обов'язковим/необов'язковим/зайвим (потрібне підкреслити) є знання про етнокультурні традиції свого народу?

3. Як ви вважаєте, для свідомого громадянина обізнаність в етнокультурних традиціях народів світу є:

обов'язковою/бажаною/незначною/небажаною? (потрібне підкреслити)

4. Як на вашу думку, для майбутнього бакалавра обізнаність в етнокультурних традиціях народів світу є:

обов'язковою/бажаною/незначною/небажаною? (потрібне підкреслити)

5. Як ви вважаєте, для бакалавра музичного мистецтва володіння етностильовими виконавськими вміннями є:

обов'язковим/бажаним/незначним/небажаним? (потрібне підкреслити)

6. Чи маєте ви потребу займатися музично-освітньою діяльністю? Чому?

7. Чи є у вас готовність популяризувати в суспільстві музичні етностилі?

Якщо так, то які саме?

8. Які етнокультури вам відомі?

9. Що саме ви знаєте про етнокультури? (Позначте всі відповідні пункти):

10. Які етномузичні стилі вам найбільш до вподоби?

Анкета самооцінювання

1. Як би ви оцінили свої знання етнокультурних традицій в контексті музики?

- А) Високий рівень
- В) Середній рівень
- С) Низький рівень
- D) Відсутнє розуміння

2. Як часто ви знайомитесь з етнокультурними традиціями вашої країни через музику?

- А) Дуже часто
- В) Іноді
- С) Рідко
- D) Ніколи

3. Які етнічні стилі або жанри музики вам найбільш цікаві для виконання? (Виберіть всі, що підходять)

- А) Українська народна музика
- В) Африканські ритми
- С) Латиноамериканські ритми
- D) Східні ритми (Індія, Близький Схід)
- E) Інші _____

4. Які етнічні інструменти, окрім традиційних ударних, вам цікаві для вивчення в контексті етнокультурної музики?

- А) Африканські барабани (джембе, дундун)
- В) Латиноамериканські інструменти (конга, бонго)
- С) Азійські інструменти (таїці, тамбури)
- D) Інші _____

5. Наскільки важливим для вас є розуміння зв'язку між музичними творами та культурними традиціями, з яких вони походять?

- А) Дуже важливо, це розширює мої музичні горизонти
- В) Це цікаво, але не є головним для мене
- С) Я не вважаю це важливим
- D) Це не має значення

6. Як ви оцінюєте роль етнокультурної компетентності для вашого професійного розвитку як музиканта?

- А) Це основна частина моєї професійної підготовки
- В) Це важлива, але не головна частина
- С) Це не має великого значення для моєї кар'єри
- D) Я не вважаю це важливим

7. Як ви оцінюєте роль етнокультурних традицій у вихованні особистості в сучасному світі?

- А) Вони є важливою частиною формування музиканта
- В) Вони допомагають розширити кругозір, але не є головними
- С) Вони мають обмежене значення в сучасній музичній освіті
- D) Вони не є важливими

8. Які додаткові ресурси або методи навчання вам допомогли б у розвитку етнокультурної компетентності?

- А) Виконання з етно-групами
- В) Мастеркласи з етнічної музики
- С) Поглиблене вивчення етнічних музичних традицій через літературу
- D) Онлайн-курси або відеоуроки

Додаток Ж**Сайти з нотним записом традиційних ритмічних композицій, що відображають культурну унікальність народів:****1. IMSLP (International Music Score Library Project):**

- Це величезна онлайн-бібліотека, що містить безкоштовний доступ до нотних записів класичних музичних творів, а також традиційної музики з різних культур.

- Сайт: <https://imslp.org/>

2. Smithsonian Folkways:

- Офіційна платформа для музичних записів з усього світу, зокрема, етнічної музики та ритмів, що відображають традиції різних культур.

- Сайт: <https://folkways.si.edu/>

3. Contemporary Music Archive (The Archive of Traditional Music at Indiana University):

- Включає значний обсяг записів традиційної музики з різних культур, в тому числі перкусійні композиції, ритми та інтерпретації, що можуть бути корисними для вивчення етнокультурних ритмів.

- Сайт: <https://www.indiana.edu/>

4. World Music Network:

- Офіційний ресурс, який містить музичні записи, що представляють традиційні ритми різних народів, включаючи африканську, індійську, латинську музику тощо.

- Сайт: <https://www.worldmusic.net/>

5. Modern Drummer:

- Онлайн платформа, що містить матеріали для ударних інструментів, в тому числі ритмічні патерни, етнічні ритми та техніки.

- Сайт: <https://www.moderndrummer.com>

Додаток 3

Список етнофестивалів, конкурсів, арт-івентів

V Національний Чемпіонат з Фольклору «EUROFOLK-Україна м. Одеса

International music festival young talents “VODOGRAY” м. Мелітополь

Міжнародний центр «Таланти XXI ст. Марафон обрядових пісень Варна м. Харків. la cvart international music festival “Shevshenko-fest” м. Львів.

Всеукраїнський конкурс народної пісні «Роде наш красний м. Львів
Конкурс «Я співаю китайські пісні. Інтернет-конкурс Інституту Конфуція, м. Київ.

Марафон календарно-обрядових та українських народних пісень. Київ.
Всеукраїнський багатожанровий дистанційний Фестиваль-конкурс «З незалежною Україною у серці Одеса.

Всеукраїнський Фольклорний фестиваль-конкурс «Зимова легенда. Харків. Великдень у Космачі (Космач, Івано-Франківська область)

Франко фест. фестиваль, присвячений Івану Франку; складається з трьох сцен: музичної, літературно-мистецької та фольклорної. Нагуєвичі, Львівська область

Фестиваль «Червона рута (RutaFEST). Конкурси проводяться у шести жанрах: український автентичний фольклор, популярна, танцювальна, акустична, експериментальна та рок-музика Купальські роси - фольклорно-етнографічний фестиваль (село Немиринці, Житомирська область)

Міжнародний Гуцульський фольклорно-етнографічний фестиваль
Етновир – щорічний міжнародний фестиваль фольклору, що відбувається під егідою Міжнародної ради організацій фестивалів фольклору і традиційних мистецтв (фр. Conseil international des organisations de festivals de folklore et d'arts traditionnels, CIOFF) при ЮНЕСКО та Міжнародної Організації Народної Творчості (IOV).

Київ-етно-мюзик-фест «Віртуози фолку Міжнародний дитячо-юнацький фестиваль-конкурс народної музики "ЗОЛОТЕ ЗЕРНО" Етномистецький перформанс «Шлях крізь століття

Додаток К

[illegible]

DRUM SET

STARS FELL ON ALABAMA

MUSIC BY FRANK PERKINS
IMPROVISED BY CANNONBALL ADDERLEY

Додаток Л

Ритмічна група

133. Простукати ритм.

а)

б)

в)

г)

Музично - ритмічні вправи

Перкуссія - Ритмограма

Bruno Mars - Uptown funk - Con percusión corporal

"The Pink Panther" - 1

Білів Ритмограма + Percusión Corporal: Believer - Imagine Dragons|La maestra que canta

Ritmograma EdSheeran

Перкуссія під пісню Італійська

Григ на стільчиках <https://www.youtube.com/watch?v=GCwjWYhRNHE>

MAMMA MIA - ABBA MUSICOGRAMA (PERCUSIÓN CORPORAL)

Uptown Funk (Body Percussion)

Daft Punk - Get lucky (body percussion)

CANCÁN - Percusión Corporal

Святкова ритмічна вправа!!!

Waltz of the Flowers - Percussion

Alpha Four ~Body Percussion Piece

The Hands Challenge: A Tutorial

HANDS PERCUSSION GAME - tempo challenge

"Happy" by Pharrell Williams - EASY Body Percussion

Uptown Funk (Body Percussion)

Ритмічна вправа СТЕФАНІЯ.

Ритмічна гра ВЕНЗДЕЙ.

Пісня англ - ритм

Miss Mary Mack ~ Partner Clapping Game Song ~

Epo I Tai Tai E ~ A Body Percussion Song from New Zealand

Bim Bum ~ A Clapping Game Song

Ритм-ноти

A Guide to Rhythm Reading: Syncopation ~Papaya Edition ритм

[Dance of the Sugar Plum Fairy Rhythm Challenge](#) Танець феї Драже

П. Чайковський Китайський танець з балету "Лускунчик" за мотивами мультфільму "Том і Джері"

Musicograma Rock Рок-н-рол

Мусоргський Прогулянка

Ритм 6-8

Pirates of the Caribbean PLAY ALONG for Computer or Laptop

Ритм-оркестр

Lectura Rítmica шумовий оркестр 4 4 для дітей

Musicograma "La cara del sol"

Адамцевич. "Запорозький марш"

La Bamba ~with lyrics, notation, and chords~

Квіти для матусі (ритмічний оркестр С. Дерди)

Ритмічний оркестр

М. Скорик. В народному стилі

Бумбокс

Alla Turka - Percussion

Can Can 1 - Percussion

Perfect - Cover for Boomwhackers Playalong

Oh Susanna - Boomwhackers 1

banana phone boomwhackers versie 1

Ритм - завдання

Ритм - вправа Patrones Rítmicos 3 | Musilandia Пінгвіни

Музично-ритмічна гра "Повторюй за мною"

Ритм- графіка

Музограм. Музично - ритмічна гра. полька

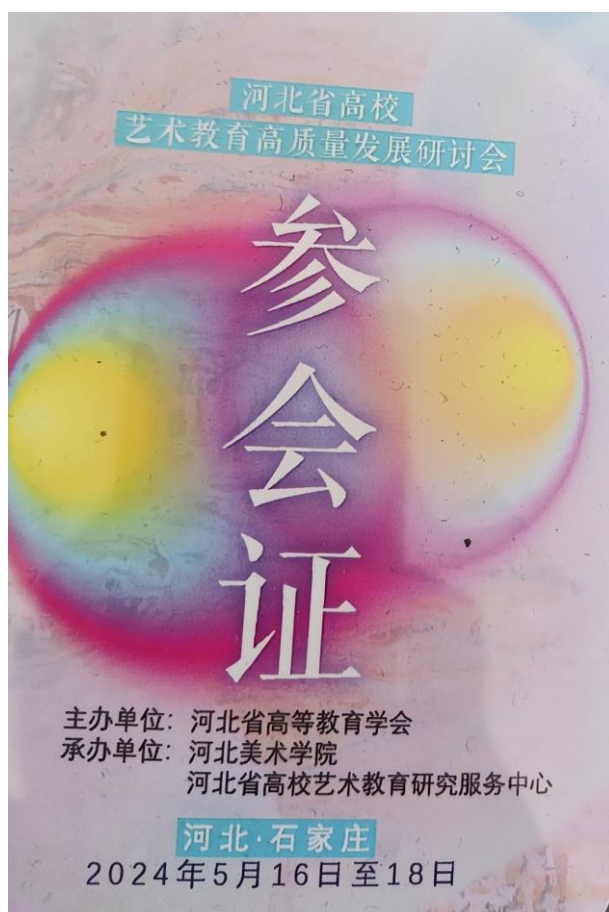
Музичні ритми графика Летка-енка

Полька Штраус

Участь Ді Тяньчао у етнофестивалях, концертах та конкурсах

Публікації автора

Статті у фахових виданнях України

1. Ключова, С. Д., Ді, Тяньчао (2022). Формування етнокультурної компетентності у системі професійного навчання. *Наукові інновації та передові технології. Серія «Педагогіка»*, 11(13), 322-328.
2. Ді, Тяньчао (2023). Ударні інструменти у вивченні етнокультурної компетентності. *Вісник науки та освіти. Серія «Педагогіка»*, 12 (18), 445-457
3. Ді, Тяньчао (2024). Формування етнокультурної компетентності особистості на основі музики для ударних інструментів. *Південноукраїнські мистецькі студії. Розділ 1. Актуальні проблеми мистецької педагогіки*, 3 (6), 29-34

Статті апробаційного характеру

4. Ді, Тяньчао (2022). Формування етнокультурної компетентності в процесі євроінтеграції *Музична та хореографічна освіта в контексті культурного розвитку суспільства: матеріали і тези VIII Міжнародної конференції молодих учених та студентів* (Т. 2, с. 27-29). Одеса: ПНПУ імені К. Д. Ушинського.
5. Di Tianchao (2024) Prospects for development of the use of percussion instruments in musical education (Перспективи розвитку використання ударних інструментів у музичній освіті). *Музична та хореографічна освіта в контексті культурного розвитку суспільства: матеріали і тези X Міжнародної конференції молодих учених та студентів* (Т. 2, с. 348-350). Одеса: ПНПУ імені К. Д. Ушинського.
6. Di Tianchao (2024) Percussion instruments in contemporary musical culture: traditions, innovations, and educational aspects. (Ударні інструменти в сучасній музичній культурі: традиції, інновації та освітні аспекти). *Збірка науково-практичних праць «Культура, освіта, творчість: світові технології, авторські ідеї, традиції і новаторство»*, Одеса: видавець С. Л. Назарчук, С.66- 70.

АПРОБАЦІЯ РЕЗУЛЬТАТІВ

Апробація отриманих результатів дослідження.

«Музична та хореографічна освіта в контексті культурного розвитку суспільства» (Одеса, 2022, 2024);

«Культура, освіта, творчість: світові технології, авторські ідеї, традиції і новаторство» (Одеса, 2024).

УКРАЇНА
МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Державний заклад
"ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені К. Д. УШИНСЬКОГО"

65020, м. Одеса, вул. Старопортофранківська, 26. Тел.: +380 (048) 723-40-98; факс: +380 (048) 752-98-10
E-mail: pdpu@pdpu.edu.ua www/pdpu@pdpu.edu.ua

від 27.12.2024 № 3114/24
на № _____ від _____

ДОВІДКА

про впровадження результатів дисертаційного дослідження аспіранта кафедри музичного мистецтва і хореографії Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» Ді Тяньчао з теми: «Методика формування етнокультурної компетентності особистості на основі музики для ударних інструментів» за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки.

Протягом 2021-2024 навчальних років в освітній процес кафедри музичного мистецтва і хореографії та музично-інструментальної підготовки впроваджувалася методика формування етнокультурної компетентності особистості на основі музики для ударних інструментів. Феномен етнокультурної компетентності особистості, який був ґрунтовно визначений та всебічно проаналізований у дослідженні, продемонстрував свою актуальність для здобувачів освіти. Виявилося, що формування цієї компетентності через освоєння етнічних музичних традицій є важливим компонентом підготовки майбутніх бакалаврів, які повинні ефективно взаємодіяти в умовах культурного різноманіття та глобалізації.

Означена авторська методика застосовувалася в перебігу викладання навчальних дисциплін: «Виконавська підготовка (за напрямом)», «Методика викладання музично-виконавських дисциплін», педагогічної практики, у заходах, круглих столах, що організовувалися, зокрема, під час науково-педагогічної практики на базі лабораторії «Інновації мистецької освіти».

Актуалізація проблеми формування етнокультурної компетентності особистості на основі музики для ударних інструментів у дисертаційному дослідженні Ді Тяньчао обґрунтована комплексним аналізом теоретичних засад і педагогічних методик, що передбачають інтеграцію етнічних музичних традицій у процес професійної підготовки студентів. У дослідженні акцентується увага на важливості використання специфічних музичних практик різних культур як ефективного засобу розвитку здатності до міжкультурного діалогу, формування розширеного музичного світогляду та поглибленого розуміння культурної спадщини.

У системній поетапній послідовності дослідник запроваджував педагогічні умови і методи, розробка яких ґрунтувалася на обраних наукових підходах та авторських методичних принципах. На першому етапі – творчо-адаптаційному – запроваджувалася умова: забезпечення можливостей для творчої самореалізації у процесі музичного міжкультурного діалогу; на другому етапі – художньо-інтерпретаційному,

запроваджувалася умова: набуття практичного етнокультурного досвіду через занурення в етнокультурне художньо-комунікативне середовище; на третьому етапі – накопичення та практична імплементація інформаційної бази – запроваджувалася умова: активізація набуття і систематизації етнокультурних знань засобами використання пізнавально-розвивального потенціалу квіз-технології, та на четвертому етапі – ціннісного осмислення, була запроваджена наступна умова: стимулювання емоційно-ціннісного ставлення до етнокультурного мистецько-освітнього контенту засобами сучасних інформаційно-комунікаційних технологій. Ді Тяньчао розробив критерії, показники та методи дослідження рівня сформованості етнокультурної компетентності особистості на основі музики для ударних інструментів, що діагностувалися в різних формах освітнього процесу на основі виконавської підготовки.

Під час експериментальної роботи зацікавлення студентів викликали такі методи, як: метод інтерактивних етномузичних лабіринтів, культурно-музичних діалогів, метод «етноритмічний колаж», «музично-культурний перфоманс» та організація міжкультурних музичних імпровізацій.

Результативність запровадженої методики перевірялася методами математичної статистики.

Питання про результати впровадження методики формування етнокультурної компетентності особистості на основі музики для ударних інструментів розглядалося під час звітів аспірантів на розширеному засіданні кафедри музичного мистецтва і хореографії. Остаточні результати обговорено на розширеному засіданні кафедри музичного мистецтва і хореографії та кафедри музично-інструментальної підготовки 7 листопада 2024 (Протокол № 6). На засіданні також було представлено творчі досягнення аспіранта Ді Тяньчао на міжнародних конкурсах, підготовка до яких здійснювалося ним на основі власної авторської методики.

Проректор з наукової роботи

Ганна МУЗИЧЕНКО

Завідувач кафедри
музичного мистецтва і хореографії

Олена РЕБРОВА

Завідувач кафедри
музично-інструментальної підготовки

Марина ДЕМИДОВА

